

Scandinavian Research Council for Criminology
Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi

RETSFØLELSE OG RETSFORNUFT – I DANMARK

METODER OG MATERIALER, 2006 OG 2009

FLEMMING BALVIG

Scandinavian Research Council for Criminology
Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi

Retsfølelse og retsfornuft – i Danmark

Metoder og materialer, 2006 og 2009

FLEMMING BALVIG

Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi
Aarhus Universitet/Juridisk Institut
Bartholins Allé 16
8000 Aarhus C
Danmark
www.nsfk.org
Rådsleder: Anette Storgaard
Sekretariatsleder: Mette Tønder
Redaktør: Flemming Balvig
Grafisk opsætning af forsiden: Halldóra Þorlákssdóttir
Trykkeri: Fællestrykkeriet – SUN, Aarhus Universitet
Marts 2015
ISBN: 978-82-7688-040-3

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDHOLDSFORTEGNELSE.....	3
FORTEGNELSE OVER OPSTILLINGER	5
INDLEDNING.....	12
KAPITEL A.....	19
De gennemførte undersøgelser	19
Dommerpanelundersøgelserne	19
Befolkningen: 18-74-årige.....	22
Telefoninterviewundersøgelserne.....	22
Postenqueteundersøgelserne	32
Fokusgruppeundersøgelserne	62
Måling af holdning til straf.....	94
Rangordenskalaer	94
Måling af generelle holdninger.....	95
Måling af konkrete holdninger	98
Strafskalaer	111
Anvendte statistiske metoder.....	115
Usikkerhed og præsentation	116
Beskrivelse af enkelte forhold	120
Forskelle mellem grupper.....	121
KAPITEL B.....	125
De konkrete sager	125
Sagen om vold i trafikken.....	128
Sagen om simpel gadevold	131
Sagen om vold mod myndighed	145
Sagen om uagtsomt manddrab.....	147
Sagen om hensynsløs kørsel og farefremkaldelse	159
Sagen om salg af narkotika.....	162
Sagen om vold mod partner.....	173
Sagen om økonomisk kriminalitet	189
Sagen om alvorlig gadevold	192
Sagen om pædofili	208
Sagen om røveri.....	211
Sagen om voldtægt	221

Sagen om smugling af narkotika	234
KAPITEL C	243
Anvendte spørgeskemaer 2009	243
Telefoninterviewundersøgelsen 2009	243
Postenqueteundersøgelsen 2009	247
Fokusgruppeundersøgelsen 2009	268
REFERENCER	284
APPENDIKS A	286
Publikationer	286

FORTEGNELSE OVER OPSTILLINGER

Opstilling A.1. Oversigt over dommerpanelets domme i 14 sager samt disse dommes værdier på de anvendte strafskalaer, 2006 og 2009.	21
Opstilling A.2. Befolkningen i befolkningsundersøgelserne.	22
Opstilling A.3. De gennemførte telefoninterview undersøgelser, 2006 og 2009.	23
Opstilling A.4. Antal ikke trufne, nægtede og interviewede i telefoninterview undersøgelserne, 2006 og 2009.	24
Opstilling A.5. Spørgsmål i telefoninterview undersøgelserne, 2006 og 2009.	25
Opstilling A.6. Spearman's rho for sammenhænge mellem de anvendte vægtes størrelse og svarpersonernes alder, køn, generel holdning til straffenes strengthed og generel holdning til fængselsstraffenes længde i telefoninterview undersøgelserne 2006 og 2009 (interviewede 18 år -).	26
Opstilling A.7. "Mener du at straffene i Danmark gennemgående er passende, for strenge eller for milde?" Procentfordeling af svarene for telefoninterview undersøgelserne 2006 og 2009, med og uden vægte (interviewede 18 år -).	28
Opstilling A.8. "Jeg går generelt ind for længere fængselsstraffe?" Procentfordeling af svarene for telefoninterview undersøgelserne i 2006 og 2009, uden og med vægte.	28
Opstilling A.9. Procent der har ikke har svaret eller har svaret "ved-ikke" på de stillede spørgsmål i telefoninterview undersøgelserne, 2006 og 2009.	29
Opstilling A.10. Den mediane (GMedian) holdning til straf blandt personer i telefoninterview undersøgelserne 2006 og 2009, der har svaret på spørgsmålet om, hvad deres personlige indkomst er før skat, sammenholdt med personer, der ikke har besvaret dette spørgsmål eller svaret "ved-ikke". Mann-Whitney U-test (eksakt, tosidet).	31
Opstilling A.11. Den mediane holdning til straf blandt personer i telefoninterview undersøgelserne 2006 og 2009, der har svaret på	

spørgsmålet om, hvad man ville stemme på ved et folketingsvalg, hvis der bar valg i morgen, sammenholdt med personer, der ikke har besvaret dette spørgsmål eller svaret ”ved-ikke”. Mann-Whitney U-test (eksakt, tosidet).32

Opstilling A.12. De gennemførte postenquete undersøgelser, 2006 og 2009. 33

Opstilling A.13. Introduktionsbrev til de adspurgte i postenquete undersøgelsen 2009 34

Opstilling A.14. Antal ikke-svarende, nægttere mv. i postenquete undersøgelserne, 2006 og 2009. 36

Opstilling A.15. Den gennemsnitlige straf de første 72 pct. svarende i postenquete undersøgelsen 2006 vil idømme i syv sager sammenholdt med det samlede antal svarende. 36

Opstilling A.16. Den gennemsnitlige straf de svarende i postenquete undersøgelsen 2009 vil idømme i syv sager, sammenholdt med hvornår de har svaret.....37

Opstilling A.17. Kønsfordelingen i hele befolkningen og blandt respondenterne i postenquete undersøgelserne, 2006 og 2009 (18-79 år)...38

Opstilling A.18. Aldersfordelingen i hele befolkningen og blandt respondenterne i postenquete undersøgelserne, 2006 og 2009 (18-79 år)...38

Opstilling A.19. Den geografiske fordeling af befolkningen og blandt respondenterne i postenquete undersøgelserne, 2006 og 2009 (18-79 år)...38

Opstilling A.20. Den gennemsnitlige straf respondenterne i postenquete undersøgelsen 2006 vil idømme i syv sager, sammenholdt med om der er tale om en vægtet udvalg eller ej. 39

Opstilling A.21. Den gennemsnitlige straf respondenterne i postenquete undersøgelsen 2009 vil idømme i syv sager, sammenholdt med om der er tale om et vægtet udvalg eller ej.....39

Opstilling A.22. Forskerbeskyttelse fordelt på registerinformation for 18-79-årige, 2009. Kilde: Danmarks Statistik.....41

Opstilling A.23. Population, stikprøve og respondenter i postenquete 2009 fordelt på registerinformation. Kilde: Danmarks Statistik. 43

Opstilling A.24. Besvarelser og bortfald i postenquete 2009 fordelt på registerinformation. Kilde: Danmarks Statistik.....44

Opstilling A.25. Logistisk regressionsanalyse af besvarelser/bortfald, postenquete 2009. Kilde: Danmarks Statistik.....45

Opstilling A.26. Lineær regressionsanalyse af holdning til straf i konkrete sager, postenquete 2009. Kilde: Danmarks Statistik. 46

Opstilling A.27. Population samt uvægtede og vægtede besvarelser postenquete 2009, fordelt på registerinformation (søjleprocent).Kilde: Danmarks Statistik.....	50
Opstilling A.28. Centrale estimater med tilhørende usikkerheder, postenquete undersøgelsen 2009. Kilde: Danmarks Statistik.....	51
Opstilling A.29. Svarprocenterne for de enkelte underudvalg (spørgeskemaer) i postenquete undersøgelsen, 2006.	52
Opstilling A.30. Gennemsnitsalder, procent mænd og procent bosiddende i Storkøbenhavn for de enkelte underudvalg (spørgeskemaer) i postenquete undersøgelsen, 2006.	54
Opstilling A.31. Gennemsnitslig vægtstørrelse* i de enkelte underudvalg (spørgeskemaer) samt t-test i forhold til gennemsnitsværdien 1,00 i postenquete undersøgelsen, 18-74-årige, 2006.....	55
Opstilling A.32. Svarprocenterne for de enkelte underudvalg (spørgeskemaer) i postenquete undersøgelsen, 2009.	56
Opstilling A.33. Gennemsnitsalder, procent mænd og procent bosiddende i Storkøbenhavn for de enkelte underudvalg (spørgeskemaer) i postenquete undersøgelsen, 2009.	57
Opstilling A.34. Gennemsnitlig vægtstørrelse* i de enkelte underudvalg (spørgeskemaer) samt t-test i forhold til gennemsnitsværdien 1,00 i postenquete undersøgelsen, 18-74-årige, 2009.....	58
Opstilling A.35. Gennemsnitslig vægtstørrelse* i de enkelte underudvalg (spørgeskemaer) samt t-test i forhold til gennemsnitsværdien 1,00 i postenquete undersøgelsen, 18-74-årige, 2009.....	59
Opstilling A.36. Procent af de indsendte skemaer, hvor de enkelte spørgsmål ikke er besvaret (uoplyste, ved ikke, nægter at svare mv.), postenquete undersøgelsen 2006 (uvægtet datamateriale).	60
Opstilling A.37. Procent af de indsendte skemaer, hvor de enkelte spørgsmål ikke er besvaret (uoplyste, ved ikke, nægter at svare mv.), postenquete undersøgelsen 2009 (uvægtet datamateriale).	60
Opstilling A.38. Den mediane straf (GMedian) som respondenterne i postenquete 2009 ville idømme i 7 sager samt i sagen om partnervold i postenquete 2006, set i forhold til rækkefølgen af sagerne i spørgeskemaet (uvægtet datamateriale).	61
Opstilling A.39. De gennemførte fokusgruppeundersøgelser, 2006 og 2009.	65
Opstilling A.40. Skitse over de lokaler, hvor fokusgruppemøderne er blevet afholdt og observeret (Synovate, 2006).....	67

Opstilling A.41. De to lokaler, hvor fokusgruppemøderne blev afholdt i 2006, her set fra "observationslokalet" ind i "mødelokalet gennem det envejsspejl, der adskilte lokalerne.	69
Opstilling A.42. Fokusgrupper 2006.	72
Opstilling A.43. Fokusgrupper 2009.	73
Opstilling A.44. Median generel holdning til fængselsstraffenes længde i fokusgrupper og telefoninterviews, 18-74-årige, 2006.	77
Opstilling A.45. Median generel holdning til fængselsstraffenes længde i fokusgrupper og telefoninterviews, 18-74-årige, 2009.	79
Opstilling A.46. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 2006. Storkøbenhavn, 18-74 år.	80
Opstilling A.47. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 2006. Alle, 18-74 år.	81
Opstilling A.48. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 2006. Mænd, 18-74 år.	82
Opstilling A.49. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 2006. Kvinder, 18-74 år.	82
Opstilling A.50. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 2006. 18-29 år.	83
Opstilling A.51. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 2006. 30-49 år.	83
Opstilling A.52. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 2006. 50-74 år.	83
Opstilling A.53. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2006. Fokusgruppesag: Simpel gadevold.	84
Opstilling A.54. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2006. Fokusgruppesag: Partnervold.	84
Opstilling A.55. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2006. Fokusgruppesag: Uagtsomt drab.	84
Opstilling A.56. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2006. Fokusgruppesag: Narkosalg.	85
Opstilling A.57. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2009. Storkøbenhavn.	87

Opstilling A.58. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 2009. Alle, 18-74 år.....	87
Opstilling A.59. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 2009. Mænd, 18-74 år.....	87
Opstilling A.60. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 2009. Kvinder, 18-74 år.....	88
Opstilling A.61. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 2009. 18-29 år.....	88
Opstilling A.62. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 2009. 30-49 år.....	88
Opstilling A.63. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 2009. 50-74 år.....	89
Opstilling A.64. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2009. Fokusgruppesag: Narkosmugling.....	89
Opstilling A.65. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2009. Fokusgruppesag: Røveri.....	89
Opstilling A.66. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2009. Fokusgruppesag: Voldtægt.....	90
Opstilling A.67. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og postenqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2009. Fokusgruppesag: Alvorlig gadevold.	90
Opstilling A.68. Oversigt over strafskaaler anvendt ved måling af generelle holdninger til straf.....	95
Opstilling A.69. Sammenhængen mellem strafskaala I for henholdsvis svar på spørgsmål om fængselsstraffenes længde og spørgsmål om holdning til straffenes strengelse i almindelighed målt ved diverse målestokke, telefoninterview undersøgelserne 2006 og 2009.....	97
Opstilling A.70. Straffe som anvendtes i et svensk metodestudie (Kvist, 2009, p. 18).....	100
Opstilling A.71. Svarskema 2006.....	104
Opstilling A.72. Svarskema 2009.....	105
Opstilling A.73. Holdningen til hvordan der skal dømmes i sagen om partnervold*, 2006 og 2009 (søjleprocenter). Alle, 18-74 år. (vægtet).....	109

Opstilling A.74. Holdningen til hvordan der skal dømmes i sagen om partnervold**, 2006 og 2009 (søjleprocenter). Alle, 18-74 år. (vægtet)....	110
Opstilling A.75. Strafskala for konkrete sager, 2006 og 2009.	113
Opstilling A.76. Eksempel på den grafiske model, der anvendes ved sammenfattende præsentation af målinger (sager hvor tiltalte ikke er tidligere straffet).	118
Opstilling A.77. Eksempel på den grafiske model, der anvendes ved sammenfattende præsentation af målinger (sager hvor tiltalte er straffet for tidligere ligeartet kriminalitet).	119
Opstilling A.78. Non-parametriske test anvendt ved sammenligning af grupper/målinger (eksakte når muligt).	122
Opstilling B.1. Oversigt over de konkrete sager.	125
Opstilling B.2. Personbeskrivelser i sagen om vold i trafikken, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2006).	131
Opstilling B.3. Personbeskrivelser i sagen om simpel gadevold, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2006).	134
Opstilling B.4. Personbeskrivelser i sagen om vold mod myndighed, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2006).	147
Opstilling B.5. Personbeskrivelser i sagen om uagtsomt manddrab, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2006).	150
Opstilling B.6. Personbeskrivelser i sagen om hensynsløs kørsel, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2006).	162
Opstilling B.7. Personbeskrivelse i sagen om salg af narkotika, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2006).	164
Opstilling B.8. Personbeskrivelser i sagen om vold mod partner, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2006).	176
Opstilling B.9. Personbeskrivelse i sagen om vold mod partner, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2009).	177

Opstilling B.10. Personbeskrivelse i sagen om økonomisk kriminalitet, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2009).	192
Opstilling B.11. Personbeskrivelser i sagen om alvorlig gadevold, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis(2009).	195
Opstilling B.12. Personbeskrivelser i sagen om pædofili, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2009).	211
Opstilling B.13. Personbeskrivelse i sagen om røveri, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2009).	214
Opstilling B.14. Oversigt over personbeskrivelse i sagen om voldtægt, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2009).	223
Opstilling B.15. Personbeskrivelser i sagen om smugling af narkotika, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2009).	236

INDLEDNING

Retsfornuft!? Det er et ord, der ikke findes. Det er mærkeligt, at dette ord ikke findes. For retsfølelse, findes jo. Der er næppe mange, der præcis ved hvad retsfølelse betyder, men alle har sikkert en fornemmelse. Fornemmelsen er noget med, hvad man synes om, hvordan der straffes. Retsfølelsen kræver ... = befolkningen synes, der skal straffe hårdere. Især de sidste par årtier har retsfølelsen fået en meget central placering i den almindelige diskussion om straffesystemet, og især om straffenes strengthed eller hårdhed.

Følelse og fornuft taler vi gerne om, somme tider som en modstilling, men altid som to måder at se på det samme emne ud fra. Følelsen er vor umiddelbare, nærmest refleksagtige holdning til, om noget er godt eller ondt, og hvor godt eller ondt, vi synes det er. Fornuften er den besindige eftertanke, dvs. den holdning vi efter at have haft tid og mulighed for at tænke os om, at skaffe os viden om det vi vil vurdere. Fornuften kommer ind, når det bliver muligt at se det, der skal vurderes i perspektiv af andre forhold, at overveje et bredt spektrum af forudsætninger og konsekvenser, at overveje såvel de kortsigtede som de langsigtede virkninger mv.

Det er underligt, at når vi nu engang har ordet retsfølelse, at vi så ikke også har ordet retsfornuft. Så dette være hermed indført!

Hvis man ikke da ikke vil vælge helt vil undgå begrebet retsfølelse – og det kan der ikke mindst på grund af begrebets uklarhed være særdeles gode grunde til – så er det *analytisk* nødvendigt, at vi også har begrebet retsfornuft. Vi kan som udgangspunkt ikke vide, om der er forskel, men der *kan* være forskel. Det er ikke sikkert, man mener det samme om, hvordan der skal straffes, når man nærmest refleksagtigt skal tage stilling uden at vide ret meget om sagen/forholdet og uden mulighed for at tænke nærmere efter eller diskutere det med andre, end når man kommer tættere på og bliver informeret dybere og grundigere om, hvad det drejer sig, hvad straffene indeholder, hvad konsekvenserne kan være osv.

I og med, at det *kan* tænkes, at tingene falder forskelligt ud, afhængig af, om det er befolkningens retsfølelse eller retsfornuft, der er tale om, kan man vel også mene, at denne sondring er *politisk* nødvendig. Befolkningens retsfølelsen kræver ... ja, men hvad kræver befolkningens retsfornuft? Mon ikke de fleste vil være enige i, at hvis vi skal inddrage befolkningens holdninger i afgørelsen af, hvordan samfundet skal udformes, så skal det i hvert fald ikke alene være befolkningens følelser, men også i en eller anden udstrækning befolkningens fornuft.

*

I 2006 og igen i 2009 blev der gennemført undersøgelser af den danske befolknings retsfølelse og retsfornuft.

Undersøgelsen i 2006 blev initieret og påbegyndt som et led i et arbejde, som en gruppe nedsat af Advokatrådet har gennemført vedrørende straffesystemets udformning med specielt fokus på netop anvendelsen af de relativt korte ubetingede fængselsstraffe.¹ Også ved fortsættelsen i 2009 har Advokatrådet været inspirator for og samarbejdspartner i projektet. For fortsættelsen og udbygningen af projektet i 2009 har tillige daværende justitsminister Lene Espersen været en helt central person. Det har været fremsat som et politisk ønske, at man gerne ville have en undersøgelse, gennemført på samme måde som i 2006, men med relativt alvorligere sager i fokus.

Undersøgelserne i 2006 blev muliggjort af bevillinger fra Margot og Thorvald Dreyers Fond, Justitsministeriets Forskningspulje og Hotelejer Andreas Harboes Fond. Undersøgelserne i 2009 har været finansieret via en bevilling fra Justitsministeriet. Trygfonden har via dets finansiering af Videncenter for Social Pejling gjort det muligt nærmere at analysere forestillinger om andre menneskers holdning til straf. For 2009 har Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi ved bevillinger endvidere muliggjort, at helt eller delvist tilsvarende undersøgelser har kunnet igangsættes og gennemføres i Norge, Sverige, Finland og Island. Og i 2014 er der, stadig under anvendelse af samme grund-

---

¹ Den uafhængige og bredt sammensatte arbejdsgruppe om fremtidens straffe blev nedsat i slutningen af 2004 med henblik på at undersøge befolkningens retsfølelse og komme med anbefalinger til fremtidens straffe. Udvalget afgav sine anbefalinger i november 2006 (Balvig et al., 2006). Også i 2006 blev der udarbejdet og publiceret en rapport – *Danskernes syn på straf* – der beskriver resultaterne af de undersøgelser af befolkningens retsfølelse, der var blevet gennemført i dette år (Balvig, 2006). Til denne var tilknyttet en metodisk redegørelse (Balvig, 2006).

læggende metodologi, som blev udviklet i forbindelse med 2006-undersøgelsen, blevet gennemført undersøgelser i Grønland.

*

Der er mange personer, der på hver sin måde har ydet afgørende og vigtige bidrag til projektets opstart, gennemførelse og færdiggørelse, især (i alfabetisk orden): Søren Axelsen, Linda Christensen, Charlotte Demant, Thomas Elholm, Anette Esdorf, Katrine Gillman, Helgi Gunnlaugsson, Torkel Hagemann, Anne Marie Heckscher, Gunnar Homann, Ole Ingstrup, Nicolai Jandorf, Kristina Jerre, Aarne Kinnunen, Janne Kivivuori, Thomas Knuth, Søren Kuhn, Britta Kyvsgaard, Tapio Lappi-Seppälä, Lisbeth Larsen, Mads Bundgaard Larsen, Peter Linde, Helle Lokdam, Rasmus Møller Madsen, Maja Fromseier Mortensen, Beth Grothe Nielsen, Maria Pi Højlund Nielsen, Claus Nørøxe, Leif Petter Olaussen, Majbrit Petersen, Jakob Lund Poulsen, Hanne Rahbæk, Anna Rasmussen, Mads Riisom, Henrik Rothe, Sys Rovsing, Eva Smith, Lene Storgaard, Henrik Tham, og Merete Vestergaard.

Sidst, men ikke mindst: Tak til de – for mig helt anonyme og ukendte – 3.000 borgere i Danmark, der har ladet sig interviewe telefonisk om deres holdninger til straf, de 2.681 der har taget sig tid til at bedømme konkrete sager i postenqueter, de 241 der i fokusgrupper hver har brugt en aften på at overvære og diskutere straffen i en bestemt sag, og de 1.078 der beredvilligt har lagt ryg til mere eller mindre primitive forprøver på telefoninterviewene, postenqueterne og fokusgrupperne, Det er en tilfældighed, at det drejer sig om præcis 7.000, hvilket svarer til knapt 2 promille af den voksne danske befolkning Det ville have været dejligt, hvis det havde svaret til en halv procent, for så ville det have været alle, vi telefonisk eller på anden måde har henvendt os til – og så ville vi have været endnu mere sikre på, at de havde udgjort et fuldstændigt repræsentativt udsnit af voksne borgere i Danmark. Uden de 7.000 ville vi imidlertid kun have haft spekulationer vedrørende danskernes retsfølelse og retsfornuft at holde os til – og dem er der jo rigeligt af. Nu har de 7.000 givet os grund under fødderne, og når vi vægter lidt hist og her og på denne måde tager højde for de op mod omkring 3 promille, der ikke har deltaget (således som det gennemgås i nærværende rapport), så ser det ud til, at vi oven i købet er endt op med et solidt bud på ikke blot de 7.000's, men også på hele den voksne befolknings syn på og holdninger til straf i den sidste halvdel af det første årti i det nye årtusinde i Danmark.

*

Andetsteds er beskrevet selve resultaterne af de gennemførte undersøgelser (se referencer), mens sigtet med nærværende rapport er at beskrive de anvendte metoder og materialer.

Læs mig først! Sådan står der ofte på en lille seddel, når man f.eks. køber en ny kaffemaskine eller en fladskærm. Formålet er at få køberen til at iagttage de aller mest nødvendige forberedelser og tiltag inden det nyanskaffede kan tages i brug, og man kan sætte sig hen og nyde en kop dampende varm nybrygget kaffe foran alle kanalerne på det nyindkøbte fjernsyn. Da man jo længes efter kaffen og kanalerne – det er jo derfor man har købt kaffemaskinen og fladskærmen – kan det være svært at have tålmodighed til de indledende skridt, der påbydes i sedlen. Alene det at læse disse sedler og instruktioner kan være en nærmest uudholdelig kedsommelig prøvelse. I de fleste tilfælde betaler det sig imidlertid. Hverken kaffen eller kanalerne bliver bedre af det – men det kan meget vel være forudsætningen for, at man overhovedet kan få kaffe ud af det og tv-kanaler at se på.

”Læs mig først” bør ligge øverst i pakken. Hvis det ikke ligefrem bør stå udenpå indpakningen, bør det falde i øjnene lige så snart nyerhvervelsen er pakket op. Det er normalt ikke en særlig god idé at placere ”Læs mig først” som et separat appendiks til brugervejledningen. Appendiks er et fremmedord, men vel et fremmedord som de fleste ved, hvad betyder: Vedhæng. Noget der er vedhængt eller anbragt i et appendiks, opfatter man gerne enten som mindre vigtigt og/eller noget for nørderne.

Det ville være ikke blot kedeligt, men måske ligefrem grænsende til det katastrofale, om den metodiske appendikser i denne rapport (”kapitler”) blev opfattet som mindre vigtige – eller som noget, der kun er af interesse for nørder – fordi de nu, som tilfældet er, publiceres separat. Tværtimod skal der opfordres til at læse netop nærværende rapport først.

Rapporten indeholder tre kapitler – A, B og C – og de handler alle tre om *metode*, nemlig de metoder der er anvendt i de undersøgelser, nærværende bog handler om.

Iagttagelser og observationer skal altid vurderes i forhold til de briller, de er set igennem. Og brillerne er metoden. Med andre briller eller metoder ville man måske kunne komme frem til mere eller mindre anderledes iagttagelser og observationer. Så for at vurdere iagttagelserne og observationerne må man vide, hvordan disse er foretaget. Dette er en videnskabelig selvfølgelighed – men det gør den ikke mindre vigtig. Og den er i helt særlig grad vigtig for konklusionerne og undersøgelserne i de gennemførte retsbevidsthedsundersøgelser. Det er den dels fordi det er særdeles komplekse metoder, der er anvendt, og dels fordi resultaterne i usædvanlig høj grad må vurderes at *kunne* være følsomme over for, hvordan iagttagelserne og observationerne er fore-

gået – og skal og kan fortolkes. Observationernes drejer sig blandt andet om befolkningens holdninger til konkret beskrevne sager og filmede, men spillede retssager. Ville det være anderledes i andre sager? Hvad nu hvis tiltalte havde været en usædvanlig smuk og charmerende personlighed? Hvad nu hvis ... osv.

Derfor: Start med at læse nærværende rapport . Start med sagerne i *kapitel B*. Det vil unægtelig være en overdrivelse at påstå, at læsning af kapitel B er som at læse 13 kriminalromaner. Det drejer sig ganske vist om 13 kriminalsager (oven i købet med mange variationer af de enkelte sager), men dels er de alle karakteriseret ved, at forbryderen straks tilstår, og dels er beskrivelserne gennemgående temmelig kliniske og ofte ganske korte. Det er imidlertid disse sager, der er det centrale omdrejningspunkt for de gennemførte undersøgelser, og de konklusioner der drages om befolkningens holdninger til straf. Så uden kendskab til sagerne, ingen mulighed for at vurdere konklusionerne.

Læs derefter *kapitel C*. Her hengives spørgeskemaerne. Her kan man se, hvordan danskerne er blevet udspurgt om, hvordan de synes, der skal straffes enten helt generelt eller efter at have læst nogle af de omtalte sager eller fået dem forevist på film. Som man spørger, får man svar! Hvis det bliver for kedeligt blot at læse spørgeskemaerne – og det er jo ikke ligefrem litteratur på nobelprisniveau – så prøv selv at besvare de stillede spørgsmål. Det er også ofte først på denne måde, man opdager, hvad spørgsmålene egentlig drejer sig om – og opdager hvilke problemer, der er forbundet med at stille forståelige, entydige og relevante spørgsmål.

Og så *kapitel A*. Her er omtalt de fire sæt af undersøgelser, der i realiteten er tale om: Dommerpanelerne, telefoninterviewundersøgelserne, postenque-teundersøgelserne og fokusgruppeundersøgelserne. I alt fire måder at prøve at nå frem til, hvordan befolkningen eller dele af den (dommerne!) så – givet de nævnte sager og givet måden at stille spørgsmål herom på – synes der skal straffes. Udover selve omtalen af, hvilke undersøgelser der er tale om og deres specifikke formål, er fokus her især, hvordan det har været forsøgt at få hele den voksne danske befolkning til at tilkendegive deres holdninger om, hvordan der skal straffes. Som man nok umiddelbart kan gætte, så er man ikke lykkede med at få svar fra alle godt 4 millioner voksne danskere. Allerede i udgangspunktet har vi måttet affinde os med den usikkerhed, der er forbundet med alene at få kontakt til og svar fra et *udvalg* af den danske befolkning, men det er dog så også en usikkerhed, man både kan beregne og leve med, hvis ellers udvalget er af en vis størrelse og – først og fremmest – *repræsentativt*. Omtalerne af de i alt 6 befolkningsundersøgelser i kapitel A er især fokuseret på, hvordan det er forsøgt at opnå repræsentativitet, og i hvilken grad

det er lykkedes eller ikke lykkedes. Nogle i et muligt udvalg kommer måske ikke med, fordi de ikke vil kontaktes af forskere overhovedet. Andre, der *kommer* med i et udvalg, træffes måske aldrig hjemme. Andre igen træffes, men vil ikke svare overhovedet eller kan ikke pga. f.eks. sygdom eller sprogproblemer. Og endelig er der så også nogle, der er med i udvalget, træffes og svarer – men måske ikke på alle de stillede spørgsmål. Det er ikke sindsoprivende spændende at læse om og sætte sig ind i stribevis af tabeller om ”bortfald”, men når resultaterne om danskernes syn på straf beskrives og formidles, er det en helt afgørende forudsætning at vide, hvad det er for danskere, vi taler om og søger at generalisere til. Er det de 8 voksne mennesker, der har fået forevist en bestemt retssag – eller *er* det alle voksne danskere?

Når det ikke er hele den voksne befolkning vi har haft med inde i vore alt for små laboratorier for udforskning af befolkningens holdninger til straf, så introducerer vi som nævnt under alle omstændigheder en usikkerhed – en statistisk usikkerhed – omkring resultaterne. Det er kun i totalundersøgelser, vi kan se helt bort fra denne usikkerhed. Kapitel A indeholder en oversigt over, hvordan vi har beregnet og vurderet de usikkerheder, der beror på, at vi arbejder med stikprøver og ikke totalundersøgelser. For de ikke indviede er dette givetvis den mest indforståede og mest uforståelige del af de vedhængte skrifter. Det er medtaget for at give de, der har ekspertise området, mulighed for at kigge os efter i kortene. Man skal jo i hvert fald ikke være statistiker for at indse, at det er overordentlig vigtigt, at vi ikke undervurderer eller fejlvurderer usikkerhederne, for det fører jo til helt eller delvist forkerte konklusioner. Det er vigtigt, at beregningsmetoderne dels er eksplicite og dels passer til de forudsætninger, de anvendes under. Desværre er det ikke ualmindeligt, at samfundsvidenskabelige undersøgelser sjusker på dette område, især ved at man anvender beregningsmetoder, som ellers fortrinsvis hører hjemme i naturvidenskaberne, og hvor de nødvendige forudsætninger faktisk ikke er til stede. Det er specielt de såkaldte ”skalafordudsætninger”, der ikke er opfyldt. Og apropos skalaer, så indeholder kapitel A udover en omtale af de statistiske tests mv. også en gennemgang af den – eller rettere – de to – skala(er), der i store dele af hovedrapporterne anvendes til måling af befolkningens holdninger til straf i konkrete sager. Det siger velhelt sig selv, at det ikke er ligegyldigt, hvordan disse skalaer er skruet sammen.

Opstillinger er ikke umiddelbart et ukendt og slet ikke et fremmedord. Im kapitelne vil man støde på massevis af opstillinger, men lad det være sagt med det samme, at opstilling i nærværende rapport bruges på en lidt anden måde end normalt, en måde der godt kan *virke* fremmedartet. Det bruges nemlig som en samlebetegnelse for tabeller, figurer, grafer, billeder, opstillinger(!), skemaer, tegninger, oversigter m.fl. Begrundelsen er den enkle, at

det herved bliver lettere at henvise til og finde de enkelte ”opstillinger”. Vi behøver således ikke en særlig nummerering og indholdsfortegnelse for tabeller, en ditto for figurer osv. Vi kan i stedet have et samlet nummereringssystem og en samlet indholdsfortegnelse for opstillinger, og vi undgår mærkværdige problemstillinger, såsom om noget skal kaldes et skema eller en oversigt, en figur eller et billede osv. Måtte dette danne skole!

*

Som nævnt er der siden 2009 og fremefter gennemført undersøgelser i andre lande, der bygger på den samme grundlæggende metodologi og, langt hen ad vejen, gør brug af de danske materialer såsom cases, skemaer, film osv. Der er dog grund til at understrege, at den følgende fremstilling alene vedrører de danske undersøgelser, og at der findes en lang række større og mindre afvigelser med hensyn til, hvordan undersøgelserne er gennemført i de andre lande. Der forekommer også forskelle med hensyn til, hvordan data udnyttes og analyseres, og hvordan data og analyseresultater tolkes. Bagerst i nærværende fremstilling er der placeret en oversigt over, ikke blot hvad der er publiceret om de danske undersøgelser, men også de mest centrale publikationer vedrørende undersøgelser i andre lande.

KAPITEL A

De gennemførte undersøgelser

Med henblik på at give et billede af befolkningens vurderinger af og holdninger til, hvordan der straffes, er der gennemført fire sæt eller fire komplekser af undersøgelser:

- DOMMERPANEL undersøgelserne, hvor målet har været at få et kvalificeret bud på retspraksis i en række konkrete sager.
- TELEFONINTERVIEW undersøgelserne, hvor befolkningens generelle holdninger til straf er søgt aflæst.
- POSTENQUETE undersøgelserne, hvor befolkningens vurderinger af og holdninger til straf i en række konkret beskrevne sager er søgt kortlagt.
- FOKUSGRUPPE undersøgelserne, hvor befolkningens vurderinger af og holdninger til straf under retssagslignende forhold er søgt belyst.

Alle fire sæt af undersøgelser er gennemført i såvel 2006 som i 2009.

Dommerpanelundersøgelserne

Med henblik på at få en vurdering af retspraksis i de i alt 13 konkrete sager (som er nærmere beskrevet i kapitel B), der indgår i undersøgelserne, med tilhørende varianter af personlige forhold hos tiltalte (alder, kriminel fortid mv.), er disse sagsbeskrivelser blevet gennemgået af et panel af dommere i henholdsvis 2006 og 2009. Panelerne, der hver har bestået af 3 personer, har været sammensat af dommere ved byretten, dels ”almindelige” erfarne dommere og dels retspræsidenter. Sagerne har været forelagt dommerne på samme måde, som de er beskrevet i de spørgeskemaer, der er blevet anvendt i postenqueterne og fokusgrupperne. Dommerpanelerne har over en kortere periode ved møder og på anden vis haft lejlighed til indbyrdes at diskutere sagerne, konsultere andre dommere m.fl. samt gennemgå domsoversigter mv.

Enkelte af sagerne nærmer sig ”takst-sager”, men generelt er der dog grund til at fremhæve, at dommernes bud på retspraksis er forbundet med betydelig usikkerhed og følgelig må tages med forbehold. Dette er ikke mindst understreget af de i panelerne deltagende dommere selv. Der er forskel på en sag beskrevet ganske kort på papir og en virkelig retssag – stor forskel. Der er ikke blot informationsmængden til forskel, men også muligheden for at få spurgt ind til de enkelte informationer. Forsvarerens indsats kan gøre en forskel, ligesom anklagerens gennemgang af sagerne, herunder af ”retspraksis”. Det kan således ikke afvises, at den ”sande” retspraksis i flere af sagerne kan adskille sig noget fra dommerpanelets bud, f.eks. at en enkelt eller to af de sager, der af dommerpanelerne er vurderet til en kort ubetinget fængselsstraf, ”reelt” ville/kunne have fået en betinget dom – eller for den sags skyld en knapt så kort ubetinget frihedsstraf.

1 af de 13 konkrete sager blev vurderet af såvel dommerpanelet i 2006 som i 2009, nemlig sagen om vold mod partner. For en hidtil ustraffet person blev retspraksis i 2006 vurderet til 40-50 dages ubetinget fængsel, mens den af panelet i 2009 blev vurderet til 3-4 måneders ubetinget fængselsstraf. For en person, der har været dømt for et tilsvarende forhold tidligere, blev retspraksis i 2006 vurderet til 4 måneders ubetinget fængsel, mens den i 2009 blev vurderet til 6-8 måneders fængsel. Dette *kan* afspejle en skærpelse af straffen på dette område i tråd med, at der *er* sket en skærpelse af straffene på voldsområdet i de senere år, men det kan også helt eller delvist afspejle den betydelige usikkerhed, der er forbundet med bestemmelse af retspraksis. Det skal nævnes, at der har været en vis overlapning i dommerpanelernes sammensætning 2006 og 2009.

Med hensyn til de 8 sager, som der er blevet udarbejdet drejebøger til, og som er ”opført” og filmet, har drejebøgerne været gennemgået af dommere med henblik på at sikre, at der ikke af drejebøgerne fremgår oplysninger, der ville/kunne ændre på sagens udfald sammenlignet med de korte beskrivelser. En af de dommere, der har været med i såvel panelet i 2006 som i 2009, har desuden overværet selve filmatiseringen i form af direkte at fungere/”optræde” som dommer i filmene.

Den usikkerhed, der er forbundet med fastlæggelse af retspraksis for de konkrete sager, bør medføre, at der udvises forsigtighed med fortolkninger og konklusioner i *de enkelte sager*. Hovedvægten bør lægges på, hvordan det samlede billede tager sig ud, når flere sager analyseres i sammenhæng. Det må således anses for utvivlsomt, at tyngden i retspraksis for de 7 konkrete sager, der blev belyst i 2006-undersøgelserne, for hidtil ustraffede var en relativt kort ubetinget fængselsstraf (op til omkring 6 måneder), mens tyngden i retspraksis for de yderligere 6 konkrete sager, der er blevet belyst i 2009-

undersøgelserne, er en relativ lang ubetinget frihedsstraf (fra omkring 1 år og opefter). Det væsentlige i analyserne er således muligheden for at kunne sammenholde befolkningens vurderinger og holdninger til dette *straffeniveau*, og ikke specifikt at konkludere for hver enkelt sag for sig.

Opstilling A.1. Oversigt over dommerpanelets domme i 14 sager samt disse dommes værdier på de anvendte strafskalaer, 2006 og 2009.

	Ikke tidligere straffet			Tidligere straffet*		
	Dom	GMedian	Interval	Dom	GMedian	Interval
2006:						
Trafikvold	40 dg.	4,17		3 mdr.	5,50	
Simp. gadevold	60 dg.	4,50		3-4 mdr.	5,58	5,50-5,67
Partnervold	40-50 dg	4,25	4,17-4,33	4 mdr.	5,67	
Myndighedsvold	50 dg.	4,33		3-4 mdr.	5,58	5,50-5,67
Uagtsomt drab	6 mdr.	6,00		(6 mdr.)	(6,00)	
Hensynsl. kørsel	4-6 mdr.	5,84	5,67-6,00	6-9 mdr.	6,00	
Narkosalg	80 dg.	5,17		3-5 mdr.	5,67	5,50-5,83
2009:						
Partnervold	3-4 mdr.	4,87	4,75-5,00	6-8 mdr.	5,67	5,50-5,83
Narkosmugling	2-2½ år	7,75	7,50-8,00	2½-3 år	8,25	8,00-8,50
Pædofili	2-2½ år	7,75	7,50-8,00	2½-3 år	8,25	8,00-8,50
Røveri	1 år 6 mdr.	7,00		2 år	7,50	
Voldtægt	1 år	6,50		1 år 6 mdr.	7,00	
Økon. krim.	2½-3 år	8,25	8,00-8,50	(2½-3 år)	(8,25)	(8,00-8,50)
Alv. gadevold	1 år	6,50		1 år 6 mdr.	7,00	

* Tidligere straffet 1 gang for ligeartet kriminalitet inden for det sidste år eller for et år siden. Ved "Uagtsomt drab" er der dog tale om, at personen for et år siden er dømt for ikke at have respekteret ubetinget vigepligt, og ved "Økonomisk kriminalitet" at den pågældende tidligere har fået en alvorlig advarsel, da man i den bank, hvor han arbejdede, opdagede nogle mistænkelige omposteringer mellem nogle konti. Ved "Voldtægt" er det udover dom for en tidligere voldtægt, tillige blevet bedømt, hvad en tidligere dom for tyveri ville betyde (Dom: 1 år, GMedian: 6,50) eller tidligere blufærdighedskrænkelser (Dom: 1 år 3 mdr., GMedian: 6,75). Ved "Narkosmugling" er det udover 1 tidligere dom for narkotikakriminalitet tillige blevet bedømt, hvad en tidligere dom for tyveri ville betyde (Dom: 2-2½ år, GMedian: 7,75) eller 3 tidligere domme for narkotikakriminalitet (Dom: mindst 3 år, GMedian: 8,50).

I opstilling A.1 gives en samlet oversigt over dommerpanelernes bud på retspraksis i de 13/14 sager. Det drejer sig i alle tilfælde om ubetingede frihedsstraffe. For en ikke tidligere straffet person strækker dommene i 2006 sig fra 40 dage til 6 måneder, og for en person der tidligere er straffet for ligeartet kriminalitet inden for det seneste år forud for den nye forbrydelse,² er det fra 3 til 9 måneders ubetinget fængsel. For 2009-sagerne strækker dommene sig

² Se nærmere herom i noten til opstilling A.1.

fra 1 år og op til 3 år (eksklusiv sagen om partnervold) for en hidtil ustraffet og for en tidligere straffet fra 1 år 6 måneder til 3 år. En mere detaljeret oversigt, hvor dommerpanelernes vurderinger er angivet for en lang række forskellige variationer af den tiltaltes forhold (alder, sociale problemer osv.), er i kapitel B angivet for de enkelte sager.

De i opstillingen tilknyttede talværdier for de enkelte straffe (GMedianer) er nærmere omtalt og forklaret i afsnittet længere fremme om strafskalaer.

Befolkningen: 18-74-årige

Telefoninterviewundersøgelserne, postenqueteundersøgelserne og fokusgruppeundersøgelserne tilsigter alle at bidrage til at give et billede af befolkningens syn på straf. Det er dog ikke i nogen af undersøgelserne *hele* befolkningen, der er tale om. Børn og helt unge (under 18 år) er ikke med, og i nogle af undersøgelserne er heller ikke de ældste aldersgrupper med. Fordi den øverste aldersgrænse er forskellig fra undersøgelse til undersøgelse, er det for sammenligningens skyld besluttet, at alle analyser – med mindre der eksplicit er gjort opmærksom herpå – alene vedrører de 18-74-årige.

De eneste baggrundsvARIABLE, der indgår i samtlige befolkningsundersøgelser, er køn og alder, som derfor også ved de sammenligninger, der gennemføres, fremstår som de mest centrale baggrundsvARIABLE. Analyserne og sammenligningerne benytter sig især af følgende opdeling og begrebsdannelse:

Opstilling A.2. Befolkningen i befolkningsundersøgelserne.

		KØN	
		Mænd	Kvinder
ALDER	18-29 år	Unge mænd	Unge kvinder
	30-49 år	Yngre mænd	Yngre kvinder
	50-74 år	Ældre mænd	Ældre kvinder

Telefoninterviewundersøgelserne

Formålet med de gennemførte telefoninterviewundersøgelser har været tosidet. For det første har de skullet bidrage til at give et billede af befolkningens generelle holdninger vedrørende anvendelsen af straf: Straffes der ifølge befolkningen gennemgående for hårdt, for mildt, eller er det OK som det er. For det andet har kendskab til fordelingen af disse holdninger skullet tjene til – i 2006 – at vurdere fokusgruppedeltageres grad af repræsentativitet, og, i 2009, at sikre denne repræsentativitet (se herom nærmere i afsnittet om fokusgruppeundersøgelserne).

Telefoninterviewundersøgelserne i 2006 og 2009 er foretaget af to forskellige organisationer/virksomheder (henholdsvis Synovate/Vilstrup og Nielsen

a/s), men det er samme person der har haft ansvaret for undersøgelserne gennemførelse og til sikring af, at de blev gennemført på en ensartet måde. I opstilling A.3 gives en oversigt over centrale spekter ved undersøgelsernes gennemførelse.

Opstilling A.3. De gennemførte telefoninterview undersøgelser, 2006 og 2009.³

	2006	2009
Forestået af	Synovate/Vilstrup	Nielsen a/s
Interviewform	Telefonisk (CATI)	
Interviewvarighed	Få minutter	
Population	18 år -, hele landet	
Udvalgsmetode	Randomiserede telefonnumre (mobil og fast)	
Udvalgsstørrelse	2.288	4.392
Opnåede interviews i alt	1.000	2.000
Opnåede interviews med 18-74-årige	917	1.862
Svarprocent	44%	46%
Vægtning	Ja, foretaget af Synovate/ Vilstrup: Køn, alder, geografi	Ja, foretaget af Nielsen a/s: Køn, alder, geografi

Der har været tilsigtet interviewet repræsentative udsnit af befolkningen i hele landet på 18 år og derover. Udsnittene er udvalgt og kontaktet på basis af randomiserede telefonnumre (såvel fastnetnumre som mobilnumre). Svarprocenterne er næsten ens for de to undersøgelser, henholdsvis 44 og 46 pct. Antallet af opnåede interviews var i 2006 1.000 (ud af et udsnit på 2.288), heraf 917 18-74-årige, og i 2009 2.000 (ud af et udsnit på 4.392), heraf 1.862 18-74-årige.

³ 2009-undersøgelsen er sammensat af to undersøgelser. Den første vedrørte et udvalg på 2.380 personer, forsøgt truffet og interviewet i perioden 27.01 til 03.02 2009. Her lykkedes det at interviewe 42 pct. (1.000). Den anden vedrørte et udvalg på 2.012 personer, forsøgt truffet og interviewet i perioden 13.03 til 03.04 2009. Her lykkedes det at interviewe 50 pct. (1.000). Den højere svarprocent i den sidstnævnte periode kan tilskrives den længere interviewperiode og de hermed forbundne flere forsøg på at træffe folk samt muligvis et stærkere forsøg på at overtale trufne til at lade sig interviewe. Forskellene mellem svarfordelingerne i de to undersøgelser på de centrale variable om generelle holdninger til straf er meget små og langt fra statistisk signifikans, hvorfor det er valgt at medtage dem som én undersøgelse, med en svarprocent på 46 pct.

Opstilling A.4. Antal ikke trufne, nægtede og interviewede i telefoninterview undersøgelserne, 2006 og 2009.

	2006		2009	
	n =	%	n =	%
Ikke trufne	517	22	710	16
Nægtet	771	34	1.682	38
Interviewet	1.000	44	2.000	46
Udvalg i alt	2.288	100	4.392	100

Interviewene har kun været ganske korte, idet der kun blev stillet omkring 15-16 spørgsmål i interviewene – 4-5 generelle holdningsspørgsmål og omkring en halv snes baggrundsspørgsmål, jf. opstilling A.5. De mest centrale spørgsmål vedrørte dels det klassiske spørgsmål inden for dette område om, hvorvidt man synes straffene gennemgående er for milde eller for strenge i Danmark, dels et spørgsmål om, hvorvidt man generelt går ind for længere fængselsstraffe.

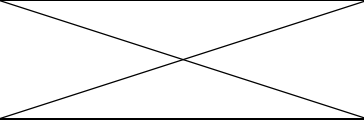
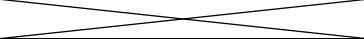
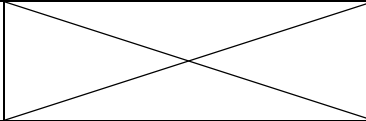

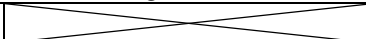
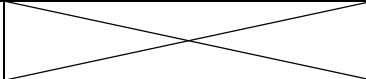
Da der har været tale om at anvende spørgsmål, der tidligere har været stillet i andre undersøgelser, og hvor det har været vigtigt at kunne sammenligne hermed og derfor fastholde en ensartet formulering af spørgsmål og svarkategorier, har der ikke op til telefoninterviewundersøgelserne været gennemført forprøver. I 2009 har der dog efterfølgende af Københavns Universitet været gennemført en randomiseret telefoninterviewing af 100 personer 18-74 år, hvor disse 100 personer udover alder⁴ alene er blevet stillet det generelle spørgsmål om holdning til straf samt i forlængelse heraf et spørgsmål om ”hvad det var de tænkte på, når de mente at straffene i Danmark (og så deres svar, eksempelvis at straffene gennemgående var for milde)..”. 184 blev forsøgt interviewet, så svarprocenten i den lille opfølgingsundersøgelse var 54 pct. Fordelingen af de interviewede på køn, alder og svar på det generelle spørgsmål om straf, svarede ganske nøje til fordelingerne i den store telefoninterview undersøgelse i 2009 (uvægtet).

De hurtige interview i den store interviewundersøgelse, de meget generelt formulerede og de meget få spørgsmål har skullet tjene det formål at tilnærme en aflæsning af ”straffe-refleksen”, dvs. de helt umiddelbare følelsesmæssige reaktioner, mennesker har, når de konfronteres med begreberne kriminalitet og straf. Man kan naturligvis ikke hævde, at det er de implicite eller ubevidste/underbevidste reaktioner, man her får frem, men er sandsynligvis tæt ved, fordi spørgsmålet ”rammer” den interviewede ganske uforberedt og med meget få sekunder til at ”tænke sig om”. Havde man haft en lang serie af

⁴ Og køn som vurderet af interviewer.

spørgsmål vedrørende holdninger til straf, ville de interviewede dels have fået tid til at overveje deres (senere) svar undervejs og dels til i det hele taget at fremkomme med mere eksplicite, bevidste holdninger til straf. At man i telefoninterviewundersøgelsen har nærmet sig de implicite eller ubevidste/underbevidste reaktioner på straf vidner det forhold om, at den mest typiske reaktion på opfølgningsspørgsmålet i opfølgningsundersøgelsen var en ofte ganske lang pause, hvor de interviewede så at sige, når de så begyndte at svare, nærmest svarede for at tænke eller mens de tænkte, og ikke umiddelbart kom med nogle gennemtænkte svar.⁵

Opstilling A.5. Spørgsmål i telefoninterview undersøgelserne, 2006 og 2009.

	2006	2009
Holdninger til straf:	Generel holdning til straffenes strengthed	
		Generel holdning til straffenes strengthed for voldsforbrydelser
	Generel holdning til fængselsstraffenes længde	
	Generel holdning til indholdet i fængselsstraffe	
Holdninger i øvrigt:		Tillid til andre mennesker
	Fornemmelse af kriminalitetens udvikling i Danmark de seneste år	
Baggrundsfaktorer:	Køn	
	Alder (præcis)	
	Civilstand	
	Husstandsstørrelse	
	Boligområde (urbanisering)	
	Amt (beboelse)	
		Region (beboelse)
	Postnummer (beboelse)	
	Beskæftigelse	
	Afsluttet uddannelse (senest)	
	Personlig årlig indkomst før skat (grupperet)	
	Årlig indkomst i husstand før skat (grupperet)	
	Parti man ville stemme på, hvis der var folketingsvalg i morgen	

⁵ Den mest typiske reaktion efter en pause var: ”Ja, det er jo svært lige at sige...” – eller tilsvarende af denne karakter.

De relativt lave svarprocenter i telefoninterviewundersøgelserne giver anledning til bekymring vedrørende bortfaldets karakter. Med henblik på at imødegå eller i hvert fald mindske betydningen af eventuelle skævheder i bortfaldets karakter, har Synovate/Vilstrup (i 2006) og Nielsen a/s (i 2009) foretaget en ”genopretning” af materialerne. Det er foregået ved at vægte de opnåede interviews med personvægte, således at disse kommer til at svare til befolkningens faktiske fordeling på køn, alder og geografi. For 2006 ligger de beregnede vægte på mellem 0,694 og 1,953, mens de for 2009 ligger mellem 0,538 og 2,890.⁶

Opstilling A.6. Spearman’s rho⁷ for sammenhænge mellem de anvendte vægtes størrelse og svarpersonernes alder, køn, generel holdning til straffenes strengthed og generel holdning til fængselsstraffenes længde i telefoninterview undersøgelserne 2006 og 2009 (interviewede 18 år -).

	2006	2009	2006 + 2009
Vægt og alder	- 0,473***	- 0,302***	- 0,349***
Vægt og køn	- 0,004	- 0,284***	- 0,206***
Vægt og urbanisering	0,098**	0,227***	0,185***
Vægt og indkomst	- 0,084*	0,050*	- 0,001
Vægt og uddannelse	- 0,029	- 0,004	- 0,018
Vægt og politisk holdning	0,086*	0,004	0,003
Vægt og holdning til straf	0,215***	0,016	0,075*
Vægt og holdning til fængselsstraf	0,240***	0,026	0,093**
n =	1.000	2.000	3.000

* p < 0,05, ** p < 0,01, *** p < 0,001 (tosidet).

Det fremgår af opstilling A.6, at der gennemgående er klare sammenhænge mellem de beregnede personvægte og de tre vægtvariable, alder, køn og

⁶ I 2009 var det ikke blot spændvidden i vægtene, der var større, men også anvendelsen af vægte i yderområderne. Eksempelvis er 56 af interviewpersonerne i 2009 blevet tildelt en vægt på 2,000 eller derover, mens det – som det fremgår – ikke er tilfældet for en eneste i 2006.

⁷ Spearman’s rho er en såkaldt rangkorrelationskoefficient, der giver et talmæssigt udtryk (mellem -1,000 og 1,000) for, hvor stærk sammenhængen er mellem to variable, se nærmere i afsnittet om statistiske analyser længere fremme.

geografi.⁸ Jo lavere alder, desto større personvægt, hvilket indikerer en lavere svarprocent for de yngste. I 2006 var der ingen forskel, men i 2009 var personvægten større for mænd end kvinder, dvs. at mænd var underrepræsenterede blandt de svarende. Det fremgår endvidere, at jo større urbanisering, desto større personvægt, hvilket betyder, at besvarelsesprocenten har været mindst i de relativt mest urbaniserede områder.

For vort formål har opretningen alene interesse i det omfang, hvori det påvirker billedet af befolkningens generelle holdning til straf. Forudsætningen for, at dette er tilfældet, er, at vægtvariablene har sammenhæng med denne holdning. Fra analyserne ved vi, at det faktisk er tilfældet, idet køn, alder og urbanisering alle har sammenhæng med generelle holdninger til straf. Yngre er gennemgående mildere end ældre. Når unge er underrepræsenteret, som tilfældet er, tenderer vi altså til at få et ”for mildt” billede af befolkningens holdninger. Til gengæld er også mænd underrepræsenterede, og analyserne viser, at mænd gennemgående har et lidt mildere generelt syn på straf end kvinder, så mændenes underrepræsentation (i 2009 og sammenlagt for 2006 og 2009) betyder et ”for strengt” billede af befolkningens holdninger. I samme retning virker underrepræsentationen af svarpersoner fra de mest urbaniserede områder, fordi befolkningen her gennemgående har et lidt mildere generelt syn på straf.

Det skæve bortfald synes altså at trække i begge retninger, men tendenserne ophæver ikke hinanden. Som det fremgår af opstilling A.6, er der således samlet set en positiv sammenhæng mellem de interviewedes generelle holdning til straf og deres beregnede personvægte. Totalt betyder det skæve bortfald med hensyn til alder, køn og urbanisering altså, at befolkningens generelle streghed med hensyn til straf umiddelbart undervurderes. *Hvor* meget vægtningen betyder, fremgår af opstilling A.7 og A.8 for de to mest centrale spørgsmål vedrørende de generelle holdninger til straf. Vægtningen flytter fra 1 til 3 procentpoint i strengere retning. Interessant er det, at vægtningen ikke ændrer på den – dog umiddelbart ret svage – *tendens*, der er til, at befolkningen i 2009 er lidt mindre strenge i deres generelle holdninger til straf end i 2006.

Da vægtningen viser sig at have en vis betydning for fordelingerne, er vægtene anvendt, når der er tale om beskrivelser af, hvor mange der mener hvad mv., mens de som praksis er ikke er anvendt i de gennemførte analyser, eksempelvis regressionsanalyser.⁹

⁸ Den geografiske vægtvariabel, der faktisk er anvendt, er i 2006 amter og i 2009 regioner, mens den geografiske betydning analyseres i forhold til urbanisering (det (by)områdets befolkningsmæssige størrelse, man bor i).

⁹ Disse analyser forudsætter så at sige, at de enkelte cases er ”lige store”.

Opstilling A.7. ”Mener du at straffene i Danmark gennemgående er passende, for strenge eller for milde?” Procentfordeling af svarene for telefoninterview undersøgelserne 2006 og 2009, med og uden vægte (interviewede 18 år -).

	2006		2009		2006 + 2009	
	U. vægte	M. vægte	U. vægte	M. vægte	U. vægte	M. vægte
”For milde”	60%	62%	58%	59%	59%	60%
”Passende”/ ”Ved ikke”	38%	36%	40%	39%	39%	38%
”For strenge”	2%	2%	2%	2%	2%	2%
I ALT	100%	100%	100%	100%	100%	100%
n =	1.000		2.000		3.000	

Opstilling A.8. ”Jeg går generelt ind for længere fængselsstraffe?” Procentfordeling af svarene for telefoninterview undersøgelserne i 2006 og 2009, uden og med vægte.

	2006		2009		2006 + 2009	
	U. vægte	M. vægte	U. vægte	M. vægte	U. vægte	M. vægte
”Enig”	54%	57%	51%	53%	52%	54%
”Neutral”/ ”Ved ikke”	16%	15%	23%	22%	21%	20%
”Uenig”	30%	28%	26%	25%	27%	26%
I ALT	100%	100%	100%	100%	100%	100%
n =	1.000		2.000		3.000	

Et af de omdiskuterede problemer ved at bruge vægtning i det hele taget i forsøget på at rette op fra skævheder i bortfaldet er, at det *kan* øge variansen, dvs. at den effektive stikprøve bliver mindre og stikprøveusikkerheden større. Dette er dog ikke nogen naturnødvendighed, idet man i visse situationer kan være dygtig – eller heldig – nok til både at genoprette via vægtning og endog øge den effektive stikprøveusikkerhed.

Det, der i hvert fald er en problematik, er selvfølgelig, at vægtningen kun vedrører akkurat de kendte variable, der vægtes med, dvs. i dette tilfælde alder, køn og geografi. I den idéelle situation ville vi have viden om alle de variable, der har sammenhæng med – i dette tilfælde – generelle holdninger til straf, og samtidig vide hvordan disse er fordelt i befolkningen.

Af de gennemførte og andre undersøgelser kan vi se, at udover alder, køn og urbanisering har generelle holdninger til straf især sammenhæng med dels variable, der relaterer sig til menneskers sociale status (såsom uddannelse, indkomst m.fl.) og dels politisk overbevisning. Vi har i telefoninterviewundersøgelserne ikke haft mulighed for at sammenholde fordelingen af disse forhold blandt de interviewede med fordelingerne i hele befolkningen, og kender således ikke det mulige behov for at genoprette/vægte ved hjælp af sådanne (supplerende) variable). Af opstilling A.6 kan vi se, at den fak-

tisk gennemførte vægtning kun har få, små og usystematiske konsekvenser for fordelingen af de interviewede på disse variable, idet der for det meste ikke er nogen sammenhæng mellem personvægtene og disse forhold. Hvis der da er skævheder i gruppen af interviewede med hensyn til indkomst, uddannelse og/eller politisk overbevisning, kan det betyde (yderligere) skævheder i det billede, der gives af befolkningen generelle holdninger til straf.

Ofte er der i interview- og især spørgeskemaundersøgelser en social skævhed i, hvem der svarer. Besvarelsesprocenten er ofte mindst for mennesker med lav indkomst og/eller lav uddannelse. Vi har ingen grund til at tro, at det skulle være anderledes i de gennemførte telefoninterviewundersøgelser, hvorfor vi finder grund til at formode, at det billede, vi ender op med af befolkningens generelle holdninger til straf, i en vis udstrækning undervurderer befolkningens strenghed, for det er de laveste indkomst- og uddannelsesgrupper, der gennemgående er strengest i deres holdninger.

Opstilling A.9. Procent der har ikke har svaret eller har svaret "ved-ikke" på de stillede spørgsmål i telefoninterview undersøgelserne, 2006 og 2009.

Emne	Spørgsmål vedrørende:	2006	2009
Generelle holdninger til straf	Straffenes strenghed	9,8%	7,2%
	Straffene for voldsforbrydelser	<del> </del>	2,2%
	Fængselsstraffenes længde	2,7%	3,7%
	Indholdet i fængselsstraffe	4,1%	3,8%
Holdninger i øvrigt	Tillid til andre mennesker	<del> </del>	3,6%
	Kriminalitetens udvikling	4,4%	<del> </del>
Baggrunds-faktorer	Køn	-	-
	Alder	-	-
	Civilstand	-	-
	Husstandsstørrelse	-	<del> </del>
	Boligområde (urbanisering)	-	-
	Amt (beboelse)	-	<del> </del>
	Region (beboelse)	<del> </del>	-
	Postnummer (beboelse)	-	-
	Beskæftigelse	-	-
	Afsluttet uddannelse (senest)	0,4%	1,2%
	Personlig årlig indkomst før skat	22,8%	18,1%
	Husstandens årlige indkomst før skat	14,2%	<del> </del>
	Parti man ville stemme på ved folketingsvalg i morgen	15,4%	14,8%

En anden potentielt vigtig side af bortfaldsproblematikken er dem, der ganske vist har deltaget, men som ikke har svaret på et eller flere af de stillede spørgsmål, enten fordi de ikke har ønsket at svare eller fordi de ikke mente at kende eller vide svaret ("ved-ikke"). Selv om reaktionernes som udgangspunkt er opdelt i "vil ikke oplyse" og "ved-ikke" kan det være svært at

kende gyldigheden af denne opdeling, idet der i "ved-ikke" svar også kan ligge besvarelser, hvor det reelt dækker over, at svarpersoner ikke har ønsket at besvare spørgsmålet. Derfor er disse grupper i undersøgelsen betragtet under ét som "ikke-svarende".

I opstilling A.9 er der givet en oversigt over andelen af ikke-svarende for samtlige stillede spørgsmål i telefonundersøgelserne. For holdningsspørgsmålene vedrørende straf, kriminalitet og tillid ligger andelen af ikke-svarende på mellem 3 og 10 pct. Størst er andelen ved det helt generelle spørgsmål, om man synes, straffene gennemgående er for strenge eller milde. Det er selvfølgelig centralt i sig selv, at op mod hver tiende ikke vil eller ikke mener sig i stand til at besvare dette spørgsmål. For analyser, eksempelvis sammenhængsanalyser og regressionsanalyser, er det vanskeligt at håndtere de ikke-svarende. I den aktuelle undersøgelse og de hertil knyttede analyser er det for så vidt angår de tre holdningsspørgsmål vedrørende straf, der er med i såvel 2006 som 2009, gjort ved at klassificere dem som tilhørende "midter-kategorierne", dvs. dem, der f.eks. synes, at de hverken er enige eller uenige i, at fængselsstraffene er for korte, eller som synes at der generelt straffes "passende". Den nævnte efterundersøgelse vedrørende netop sidstnævnte spørgsmål tyder på, at de ikke-svarende i helt overvejende grad er mennesker, der ikke umiddelbart overhovedet har en mening om, hvorvidt det bør gå den ene eller den anden vej, hvorfor det giver rimelig mening at klassificere dem på den omtalte måde. Meget få synes at undlade besvarelse, fordi man ikke har villet give sin mening til kende over for interviewereren.

Der er stillet i alt 8 baggrundsspørgsmål, fælles for 2006 og 2009. For de fleste af disse er der ikke uoplyste overhovedet. For et enkelt forhold, uddannelse, er der nogle ganske få uoplyste, mens der for personlig indkomst er hele 23 pct. ikke-svarende i 2006 og 18 pct. i 2009. Det er et kendt forhold, at akkurat spørgsmål om indkomst giver relativt store andele ikke-svarende, og at det fortrinsvis, men dog langt fra udelukkende, drejer sig om svarpersoner, der sikkert kender deres indkomst, men som ikke har ønsket at oplyse det over for interviewereren. Vi har analyseret nærmere, om det vil have betydende konsekvenser for analyserne at undlade de uoplyste, når indkomstvariablen inddrages som et forhold af mulig betydning for holdninger til straf. Dette er i opstilling A.10 gjort ved at sammenholde svarfordelingerne med hensyn til holdninger for straf for de der har besvaret, og de, der ikke har besvaret, indkomstspørgsmålet, dels i form af de mediane svar (GMedian) og dels ved en Mann-Whitney U-test.

Til brug herfor er der for hver de tre holdningsspørgsmål dannet et rangorden indeks, hvor 1 betyder, at man synes straffene er for milde mv., 0 at de er passende (eller ikke har nogen mening) og -1, at man synes de er for strenge. Opstilling A.10 viser, at der enten er helt minimale eller slet ingen forskelle mellem medianerne (GMedian) for de svarende og de ikke-

svarende, og at der heller ikke findes signifikante forskelle mellem fordelingerne. Det burde derfor ikke efter en umiddelbar vurdering have alvorlige konsekvenser at udelade de ikke-svarende på spørgsmålet om indkomst fra analyser, hvor relationen mellem indkomst og holdninger analyseres.

Opstilling A.10. Den mediane (GMedian) holdning til straf blandt personer i telefoninterview undersøgelserne 2006 og 2009, der har svaret på spørgsmålet om, hvad deres personlige indkomst er før skat, sammenholdt med personer, der ikke har besvaret dette spørgsmål eller svaret ”ved-ikke”. Mann-Whitney U-test (eksakt, tosidet).

Generel holdning til:	2006				2009			
	GMedian		Mann-Whitney U-test		GMedian		Mann-Whitney U-test	
	Besvaret	Ikke-besvaret	z =	p =	Besvaret	Ikke-besvaret	z =	p =
Straf	0,6	0,6	-0,571	0,570	0,6	0,6	-0,435	0,665
Fængselsstraffeslængde	0,4	0,4	-0,544	0,589	0,3	0,4	-0,245	0,809
Fængselsstraffesindhold	0,0	0,1	-0,875	0,390	0,1	0,1	-0,202	0,845

Tilbage er spørgsmålet om partipolitisk holdning, der ganske vist i opstilling A.5 er placeret under baggrundsvARIABLE, men som jo rettelig er en holdningsvariabel. Det særlige ved denne er jo, at hvis der er en reel sammenhæng med holdning til straf, så kan den godt tænkes at være en del af ”baggrunden” (”årsag”) til holdningen til straf, men den kan ligeså vel tænkes i en eller anden grad at være en ”konsekvens” (”effekt”) af holdningen til straf. Under alle omstændigheder er andelen af uoplyste ret høj, ca. 15 pct. i såvel 2006 som 2009. De fleste er her umiddelbart svarpersoner, der svarer ”ved-ikke”, mens relativt få umiddelbart svarer, at det ikke ønsker at oplyse, hvad de ville stemme på, hvis der var folketingsvalg i morgen.

Der er i opstilling A.11 omhandlende politisk holdning gennemført en tilsvarende analyse af forholdet mellem de svarende/ikke-svarende holdning til straf som vedrørende personlig indkomst. Her er der forskel i medianerne (GMedian) ved 5 ud af 6 sammenligner; de forskelle, der findes, er gennemgående lidt større, og de går konsekvent i retning af, at de ikke-svarende er strengere i deres holdning til straf end de svarende. I 2006 er ingen af forskellene statistisk signifikante, men 2 af de 3 mulige er tæt ved. I 2009 er alle 3 forskelle mellem fordelingerne statistisk signifikante, og de 2 af dem er stærkt signifikante. Konklusionen er derfor, at hvis vi udelader de interviewede, der har svaret ”ved-ikke” på spørgsmålet om (parti)politik, eller

som ikke har villet besvare dette spørgsmål, så udelader vi en ikke ganske ubetydelig gruppe som i særlig udpræget grad synes, at straffene i Danmark er for milde, og at de burde være strengere. Måske har netop denne gruppe vanskeligt ved at finde et politisk parti, der i tilstrækkelig grad lever op til deres ønsker på strafområdet og/eller et parti som måske gør dette, men hvor man så ikke er i holdningsmæssig overensstemmelse på andre væsentlige områder.

Opstilling A.11. Den mediane holdning til straf blandt personer i telefoninterview undersøgelserne 2006 og 2009, der har svaret på spørgsmålet om, hvad man ville stemme på ved et folketingsvalg, hvis der var valg i morgen, sammenholdt med personer, der ikke har besvaret dette spørgsmål eller svaret ”ved-ikke”. Mann-Whitney U-test (eksakt, tosidet).

Generel holdning til:	2006				2009			
	GMedian		Mann-Whitney U-test		GMedian		Mann-Whitney U-test	
	Besvaret	Ikke-besvaret	z =	p =	Besvaret	Ikke-besvaret	z =	p =
Straf	0,6	0,7	-1,815	0,070	0,6	0,7	-4,721	0,000
Fængselsstraffeslængde	0,4	0,4	-0,670	0,506	0,3	0,5	-2,279	0,012
Fængselsstraffesindhold	0,0	0,2	-1,836	0,072	0,0	0,3	-4,279	0,000

Postenqueteundersøgelserne

Formålet med postenquete undersøgelserne har været at bidrage til at give et billede af befolkningens holdninger til straf i konkret beskrevne sager.

Såvel postenquete undersøgelserne i 2006 som i 2009 er foretaget af Socialforskningsinstituttet (SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd). I opstilling A.12 gives en oversigt over centrale aspekter ved undersøgelseernes gennemførelse.

Der har været tilsigtet repræsentative udsnit af befolkningen i hele landet i aldersgruppen 18-79 år. Udsnittene er udvalgt via simpel tilfældig udvælgelse fra CPR-registeret. Der er en ikke helt ubetydelig forskel i svarprocenten for de to undersøgelser. I 2006 var den 49 pct., mens den i 2009 kun var 41 pct. Antallet af opnåede interviews var i 2006 1.364 (ud af et udsnit på 2.800), heraf 1.321 18-74-årige, og i 2009 1.317 (ud af et udsnit på 3.200), heraf 1.258 18-74-årige.

Opstilling A.12. De gennemførte postenquete undersøgelser, 2006 og 2009.

	2006	2009
Forestået af	SocialforskningsInstituttet (SFI)	
Interviewform	Postenquete	
Interviewvarighed	Individuelt	
Population	18-79 år -, hele landet	
Udvalgsmetode	Simpel tilfældig udvælgelse fra CPR-register	
Udvalgsstørrelse	2.800	3.200
Opnåede interviews	1.364	1.317
Opnåede 18-74-årige	1.321	1.258
Svarprocent	49%	41%
Vægtning	Ja, foretaget af Kbh.'s Univer- sitet: Køn, alder, geografi	Ja, foretaget af Danmarks Sta- tistik: Køn, alder, geografi m.fl.

Et af de traditionelle problemer med postenquete sammenlignet med visse andre udspørgningsmetoder – udover en relativ lav svarprocent som er en problematik vi straks skal vende tilbage til i det følgende – er den manglende kontrol over og indsigt i svarsituationen. I de her gennemførte undersøgelser er den manglende kontrol over og indsigt i svarsituationen imidlertid ikke betragtet som et alvorligt problem, men tværtimod som en styrke ved undersøgelsesmetoden. Tanken har nemlig været at anvende den samme fremgangsmåde, som blev anvendt i forhold til dommerne i dommerpanelet, dvs. en fremsendelse af beskrevne sager. For at gøre det så ”naturligt” og sammenligneligt som muligt, har det været vigtigt at give folk den tid, de måtte ønske til deres vurdering af retspraksis, herunder eventuel diskussion med andre o.lign. I SFI’s følgebrev til de udsendte spørgeskemaer, introduceres skemaerne og undersøgelserne på følgende måde (opstilling A.13):¹⁰

¹⁰ Dette er versionen, som blev anvendt i 2009. I 2006 anvendtes ”De”-form, det angivne samarbejde blev specificeret som værende mellem Advokatsamfundet og Socialforskningsinstituttet, og det blev specificeret, at man var 1 ud af godt 2.700 udvalgte.

Opstilling A.13. Introduktionsbrev til de adspurgte i postenquete undersøgelsen 2009.

Hvordan ville du dømme?

Det diskuteres ofte om lovovertrædere burde straffes anderledes, end det er tilfældet i dag. Men hvad er borgernes holdning til straf egentlig?

For at skaffe viden om, hvad den almindelige dansker mener, har Københavns Universitet og SFI-SURVEY i samarbejde iværksat en undersøgelse, hvor vi beder om din holdning til, hvad straffen skal være i 7 konkrete sager.

Det er vigtigt at alle deltager i undersøgelsen, men det er selvfølgelig frivilligt. Hver gang én person melder fra i undersøgelsen, er det som et stort puslespil, hvor der mangler en brik til sidst. Vi håber derfor meget, at du vil deltage. Ved at deltage har du indflydelse på, hvordan straffesystemet udvikler sig i fremtiden.

Du er udvalgt ved tilfældig lodtrækning i Det Centrale Personregister (CPR), og indsamlingen er godkendt af Datatilsynet, som er garant for at alle besvarelser vil blive behandlet strengt fortroligt. Ingen kan genkendes, når undersøgelsens resultater offentliggøres.

Der er en vejledning til udfyldelse på side 1 i skemaet. Det vil tage ca. 15 minutter at udfylde spørgeskemaet og indsende det i den vedlagte svarkuvert. Vi håber, at du vil tage dig tid til at give din mening til kende om et vigtigt samfundsmæssigt anliggende. Vi håber at høre fra dig inden 14 dage.

Skulle du have spørgsmål eller kommentarer til skemaet, er du velkommen til at kontakte SFI-SURVEY på tlf. xx xx xx xx..

På forhånd tak.

(underskrift + navn)
Afdelingsdirektør
SFI-SURVEY

I modsætning til telefoninterviewundersøgelserne har man villet give respondenterne al den tid, de måtte ønske, til at tænke over og udfylde spørgeskemaerne. Det er den reflekterede og eksplicite holdning til straf (i konkrete sager), postenqueteundersøgelserne har tilsigtet at løfte frem og videreformidle. Efter omkring en måned er respondenterne blevet tilsendt en rykker, og efter yderligere en måned, endnu en rykker, denne gang med nyt skema og ny svarkuvert. Der har såvel i 2006 som i 2009 totalt været omkring 3 måneder for svarpersonerne til at returnere skemaet.¹¹

¹¹ Den samlede tid var lidt længere i 2009 end i 2006. I 2009 blev der endvidere ved 2. rykker tilbudt deltagelse i en konkurrence, hvis man returnerede skemaet.: ”Hvis du udfylder skemaet og indsender det i løbet af de næste par uger, deltager du i konkurrencen om 5 X 1.000,- kr.”, stod der bl.a. i rykkerskrivelsen. Baggrunden for den længere mulige svarperiode i 2009 og konkurrencen var, at det gik betydeligt mere træt med at få be-

I bestræbelserne på at give respondenterne ”dommerfølelse” er der i spørgeskemaerne ikke stillet supplerende spørgsmål overhovedet – kun spørgsmål om, hvordan man tror der ville blive dømt, selv ville dømme og tror folk flest ville dømme i sagerne. Ulempen er naturligvis en alvorlig begrænsning i mangel på information om forhold, som det kunne være interessant at analysere ”dommene” i relation til, f.eks. generelle holdninger til straf, holdninger til andre af livets forhold, baggrundsspørgsmål mv. Der foreligger dog ikke fuldstændigt fravær af baggrundsoplysninger, idet der med respondenternes svar har fulgt de oplysninger, der ligger i CPR-registeret, dvs. først og fremmest køn, alder og bopælskommune.

Det andet potentielt særligt store problem ved postenqueteundersøgelser er den relativt lave svarprocent. Svarprocenten i de to postenquete undersøgelser er i de aktuelle undersøgelser ganske vist på niveau med de gennemførte telefoninterviewundersøgelser (se disse), men den er betydeligt lavere end institutioner som Danmarks Statistik og Socialforskningsinstituttet normalt opnår i deres telefoninterviewundersøgelser. Den er også lavere end selvsamme institutioner vanligvis opnår, når de gennemfører postenqueteundersøgelser. At dømme efter de reaktioner, SFI har fået fra mulige/faktiske respondenter, er hovedforklaringen herpå, at skemaernes besvarelse forudsætter gennemlæsning af et for postenqueteundersøgelser helt usædvanligt stort materiale (op mod en halv snes sider med beskrivelse af mulige straffe og beskrivelse af 7/6 sager).¹²

De relativt lave svarprocenter betyder, at det i særligt grad er vigtigt at søge at vurdere bortfaldets karakter, og i givet fald søge at korrigere for eventuelle skævheder.

Det ligger i sagens natur, at man i postenqueter normalt har vanskeligere ved at få information om non-respondenternes grund til ikke at svare end eksempelvis i telefoninterview undersøgelser. Andelen af respondenter, der pr. telefon, mail eller indsendt skema har tilkendegivet, at de ikke har ønsket at deltage i undersøgelsen, er 3-4 pct. i de to undersøgelser, jf. opstilling A.14.

---

svarede spørgeskemaer retur end i 2006. – og trods initiativerne endte man, som det er fremgået, med en betydeligt lavere svarprocent.

¹² Eksempelvis hedder det i en teknisk rapport fra SFI om undersøgelsens gennemførelse i 2009: ”Det lykkedes således kun at opnå 41,4 pct. besvarede skemaer. Der kom en del tilbagemeldinger fra respondenterne som syntes skemaet var svært at besvare. De fleste tilbagemeldinger gik på den store tekstmængde det var nødvendigt at læse og forstå før de kunne svare.” (SFI-SURVEY: ”Us. 5926. Retsbevidsthed. Teknisk rapport”, august 2009, København, s. 3).

Opstilling A.14. Antal ikke-svarende, nægtede mv. i postenquete undersøgelserne, 2006 og 2009.

	2006		2009	
	n =	%	n =	%
Ikke svaret	1.309	47	1.719	54
Nægtet	104	3	120	4
Andet (sygdom, sprog mv.)	23	1	44	1
Svaret	1.364	49	1.317	41
Udvalg i alt	2.800	100	3.200	100

Én af de potentielle muligheder for at kontrollere betydningen af bortfaldets karakter er sammenligning af ”tidlige” og ”sene” svarere. Formodningen er, at hvis der er en forskel eller en trend i de centrale oplysninger fra de ”tidlige” til de ”sene” svarere, så vil denne forskel i endnu højere grad gøre sig gældende for dem, der aldrig svarer. Der er mulighed for at kontrollere bortfaldet i forhold til disse kriterier for såvel undersøgelserne i 2006 som 2009, men på lidt forskellig måde.

For postenquete undersøgelsen i 2006 er der mulighed for at sammenholde svar fra de første 72 pct. (977) svarende med det samlede antal svarende (1.364). Dette er gjort i opstilling A.15 med hensyn til den gennemsnitlige straf, svarpersonerne ville idømme i de syv sager, de blev stillet overfor.¹³

Opstilling A.15. Den gennemsnitlige straf de første 72 pct. svarende i postenquete undersøgelsen 2006 vil idømme i syv sager sammenholdt med det samlede antal svarende.

	Første 72% svarende (n = 977)	Alle svarende (n = 1.364)
Trafikvold	2,8	2,8
Simpel gadevold	2,7	2,8
Partnervold	3,7	3,7
Myndighedsvold	3,1	3,0
Uagtsomt drab	4,4	4,4
Hensynsløs kørsel	4,5	4,6
Narkosalg	3,5	3,6

Forskellene er meget små. Endvidere går tendenserne i forskellig retning. I 3 af sagerne er alle svarende gennemsnitligt en lille smule strengere end de først svarende, mens det i 1 af sagerne er omvendt. I de resterende 3 sager er

¹³ Se længere fremme vedrørende beskrivelsen af de strafskalaer, der er anvendt ved beregningerne. Den strafskala, der er anvendt her, går fra 0 (mildest) til 6 (strengest) point.

de ringen forskel. Dette tyder således ikke umiddelbart på, at der findes væsentlige skævheder i bortfaldet.

Opstilling A.16. Den gennemsnitlige straf de svarende i postenquete undersøgelsen 2009 vil idømme i syv sager, sammenholdt med hvornår de har svaret.¹⁴

	Inden 1. rykker (n = 792)	Mellem 1.og 2. rykker (n = 193)	Efter 2. rykker (n = 332)
Partnervold	4,2	4,5	4,5
Narkosmugling	6,0	5,9	5,9
Pædofili	6,2	6,4	6,4
Røveri	5,9	5,4	5,9
Voldtægt	5,7	5,5	5,6
Økonomisk krim.	6,1	5,9	6,5
Alvorlig gadevold	4,6	4,4	4,6

For undersøgelsen i 2009 er den præcise dato for modtagelsen af det udfyldte skema i SFI oplyst. Af opstilling A.16 kan man derfor se, hvordan den gennemsnitlige dom falder ud for de 7 sager i denne undersøgelse for de 792, der har svaret inden første rykker (ca. den første måned), de 193 der har svaret mellem 1. og 2. rykker (ca. den anden måned), samt de 332 der har svaret efter den 2. rykker (ca. den tredje og sidste måned). Fra den første til den anden periode afgiver respondenterne gennemgående lidt strengere domme i 2 sager, mens de gennemgående dømmer lidt mildere i 5 sager. Fra den anden til den tredje perioder øges strengheden i 4 sager, mens den mildnes lidt i 1 sag – og set over hele perioden dømmes der gennemgående lidt strengere i 3 sager, mens der dømmes lidt mildere i 2 sager. I 2 af sagerne er bedømmelsen uændret. Heller ikke for 2009-undersøgelsen tyder denne form for analyse altså umiddelbart på væsentlige skævheder i bortfaldet.

Den anden og hyppigst anvendte metode til analyse af bortfald er at forsøge at sammenligne respondenter og population og/eller respondenter og non-respondenter med hensyn til fordelingen på kendte faktorer. For begge undersøgelser er det muligt med hensyn til køn, alder og geografi, jf. opstillingerne A.17, A.18 og A.19. Køn, alder og geografi er som vist i afsnittet om telefoninterviews alle variable, der har sammenhæng med *generelle* holdninger til straf.

¹⁴ Se længere fremme vedrørende beskrivelsen af de strafskalaer, der er anvendt ved beregningerne. Den strafskala, der er anvendt her, går fra 0 (mildest) til 10 (strengest) point.

Opstilling A.17. Kønsfordelingen i hele befolkningen og blandt respondenterne i postenquete undersøgelserne, 2006 og 2009 (18-79 år).

	2006		2009	
	Befolkning	Respondenter	Befolkning	Respondenter
Mænd	50%	49%	50%	48%
Kvinder	50%	51%	50%	52%
ALLE	100%	100%	100%	100%

Opstilling A.18. Aldersfordelingen i hele befolkningen og blandt respondenterne i postenquete undersøgelserne, 2006 og 2009 (18-79 år).

	2006		2009	
	Befolkning	Respondenter	Befolkning	Respondenter
18-29 år	19%	15%	18%	12%
30-49 år	39%	33%	38%	35%
50-79 år	42%	52%	44%	53%
ALLE	100%	100%	100%	100%

Opstilling A.19. Den geografiske fordeling af befolkningen og blandt respondenterne i postenquete undersøgelserne, 2006 og 2009 (18-79 år).

	2006		2009	
	Befolkning	Respondenter	Befolkning	Respondenter
Storkøbenhavn	34%	32%	34%	33%
DK i øvrigt	66%	68%	66%	67%
ALLE	100%	100%	100%	100%

Der er i begge undersøgelser en mindre tendens til, at mænd og personer bosiddende i det storkøbenhavnske område er underrepræsenterede og en forholdsvist markant tendens til, at dette er tilfældet for de unge og yngre.

Datamaterialet fra postenqueten er fra SFI's side leveret uvægtet, idet man – i hvert fald på det tidspunkt – vurderede, at det på grund af den stigning i variansen, som en vægtning ville medføre, ikke kunne svare sig.¹⁵ For at vurdere, hvordan det i givet fald kunne påvirke fordelingerne af befolkningens holdning til straf, er der alligevel udregnet og anvendt vægte, der retter op på udvalgets skævheder med hensyn til køn, alder og geografi.¹⁶

¹⁵ Dette var et generelt synspunkt fra SFI's side som vedrørte alle SFI-undersøgelser, der baserede sig på simpel tilfældig udvælgelse fra CPR-registeret.

¹⁶ Køn: Mænd/Kvinder. Alder: 18-29/30-49/50.74/75-79. Geografi: Storkøbenhavn (Region Hovedstaden)/Øvrige Danmark.

Opstilling A.20. Den gennemsnitlige straf respondenterne i postenquete undersøgelsen 2006 vil idømme i syv sager, sammenholdt med om der er tale om en vægtet udvalg eller ej.

	Uvægtet	Vægtet mht. køn, alder og geografi ¹⁷
Trafikvold	2,8	2,9
Simpel gadevold	2,8	2,8
Partnervold	3,7	3,7
Myndighedsvold	3,0	3,1
Uagtsomt drab	4,4	4,3
Hensynsløs kørsel	3,5	3,5
Narkosalg	3,6	3,6

Opstilling A.21. Den gennemsnitlige straf respondenterne i postenquete undersøgelsen 2009 vil idømme i syv sager, sammenholdt med om der er tale om et vægtet udvalg eller ej.

	Uvægtet	Vægtet mht. køn, alder og geografi ¹⁸
Partnervold	4,3	4,4
Narkosmugling	6,0	5,9
Pædofili	6,3	6,4
Røveri	5,8	5,8
Voldtægt	5,6	5,8
Økonomisk krim.	6,2	6,1
Alvorlig gadevold	4,6	4,6

Af opstilling A.20 og A.21 fremgår, at vægtning i såvel 2006 som 2009 kun betyder meget små forskelle i den gennemsnitlige straf i de sager, respondenterne, er blevet stillet overfor. I 2006 er den maksimale forskel 0,06 på en skala, der går fra 0,00 til 6,00 (2 i strengere retning, 1 i mildere). I 2009 er den maksimale forskel 0,14 på en skala, der går fra 0,00 til 10,00 (3 i strengere retning, 2 i mildere).

Telefoninterviewundersøgelserne viste, at blandt baggrundsfaktorer havde – udover køn, alder og geografi – faktorer, der er indikatorer på social status såsom uddannelse og indkomst, en klar sammenhæng med *generelle* holdninger til straf. En bortfaldsanalyse, der inddrager social status indikatorer, har desværre ikke været muligt for undersøgelsen i 2006, mens dette er tilfældet for 2009 undersøgelsen.

¹⁷ Vægtenes størrelse ligger i intervallet fra minimum 0,79 til maksimum 1,32.

¹⁸ Vægtenes størrelse ligger i intervallet fra minimum 0,63 til maksimum 1,82.

Som nævnt baserer postenquete undersøgelserne sig på simpel tilfældig udvælgelse fra Det Centrale Personregister, CPR registeret. Som udgangspunkt er dette et ideelt register som grundlag for en klassisk simpel tilfældig udvælgelse blandt *alle* personer i Danmark i et givet aldersinterval og dermed en stikprøve, der opfylder kravene om repræsentativitet. Siden 2000 har det for borgerne i kommunen været muligt at forhåndsframelde sig udvælgelsen til statistiske og videnskabelige undersøgelser, hvor CPR registeret er kilden til identifikation af personen. Frem til 2009 har ca. 13 pct. af de 18-79-årige benyttet sig af denne mulighed, primært i forbindelse med kontakten til folke-registeret ved en flytning. De, der har forskerbeskyttelse – som den kaldes – er derfor kendetegnet ved, at de flytter oftere, hvilket kan hænge sammen med ændringer i de økonomiske ressourcer, f.eks. som følge af uddannelse, ægteskab og børn. I opstilling A.22 fremgår, at på det tidspunkt, hvor udvalget til postenquete undersøgelsen 2009 blev trukket i CPR registeret, var de nævnte 13 pct. af de 18-79-årige unddraget muligheden for at komme med i udvalget. Opstillingen viser endvidere, at forskerbeskyttelsen ikke er jævnt fordelt udover alle befolkningsgrupper. Først og fremmest er de unge i betydeligt højere grad forskerbeskyttede end de ældre, og der er også – eventuelt med alder hermed forbundne – forskelle med hensyn til socioøkonomisk gruppering, indkomst, uddannelse, familietype og etnicitet. Derimod er der stort set lige mange forskerbeskyttede mænd som kvinder, og heller ikke i geografisk henseende er der større forskelle.

Hvad dette betyder for postenquete undersøgelsen 2009 er især, 1) at den reelle svarprocent i realiteten er endnu mindre end de angivne 41 pct., 2) at en væsentlig del af den aldersmæssige skævhed vi kan se, der er i bortfaldet, beror på forskerbeskyttelsen, og 3) at problemet med forskerbeskyttelse forstærker problemet med den formodede skævhed i besvarelsesvillighed med hensyn til uddannelse, indkomst o.lign. socioøkonomiske variable. For undersøgelsen i 2006 må situationen antages at være meget tilsvarende, fordi der siden 2006 har været nogenlunde status quo omkring forskerbeskyttelsen.¹⁹

---

¹⁹ Proceduren for, hvordan man opnår forskerbeskyttelse, er blevet ændret, hvilket formentlig er hovedforklaringen på, at den stigende tendens, der ellers siden 2000 har været i personer, der ønskede sig forskerbeskyttet, er blevet bremsset. Man skal nu henvende sig til kommunen, hvor man tidligere blot skulle sætte et X på flyttemeddelelsen.

Opstilling A.22. Forskerbeskyttelse fordelt på registerinformation for 18-79-årige, 2009. Kilde: Danmarks Statistik.

	Forskerbeskyttet	Ikke forskerbeskyttet
<i>I Alt</i>	13%	87%
<i>Køn</i>		
Mand	13%	87%
Kvinde	13%	87%
<i>Alder</i>		
18-29 år	22%	78%
30-49 år	17%	83%
50-74 år	7%	93%
75-79 år	4%	96%
<i>Socioøkonomisk gruppering</i>		
Beskæftiget	14%	86%
Arbejdsløs	18%	82%
Studerende	16%	84%
Udenfor arbejdsmarkedet	11%	89%
<i>Indkomst (Brutto)</i>		
0-149.999 kr.	15%	85%
150.000-249.999 kr.	15%	85%
250.000-399.999 kr.	12%	88%
over 400.000 kr.	9%	91%
<i>Uddannelse</i>		
Grundskole	14%	86%
Gymnasial og erhvervsfaglig uddannelse	14%	86%
Mellemlange uddannelser, Bachelor	11%	89%
Lange uddannelser, Ph.d.	10%	90%
<i>Etnicitet</i>		
Danskere	13%	87%
Indvandrere	13%	87%
Efterkommere	20%	80%
<i>Familietype</i>		
Enlige uden børn	17%	83%
Enlige med børn	21%	79%
Par uden børn	11%	89%
Par med børn	12%	88%
<i>Flyttet efter blanket med forskerbeskyttelse</i>		
Flyttet efter blanket med forskerbeskyttelse	26%	74%
Ikke flyttet efter blanket med forskerbeskyttelse	1%	99%
<i>Region</i>		
Hovedstaden	14%	86%
Andre	13%	87%

På grund af forskerbeskyttelsen og den i det hele taget relativt lave svarprocent har det været vigtigt at få gennemført en mere omfattende bortfaldsanalyse, der specielt inddrager og belyser socioøkonomiske forhold. Dette har vist sig muligt og er sket ved, at der fra Danmarks Statistiks registre er indhentet oplysninger vedrørende den samlede population af 18-79-årige, de udtrukne personer i posteenqueten samt de besvarende personer i postenqueten 2009.²⁰

I opstilling A.23 vises, hvordan populationen, den udtrukne stikprøve og besvarelsene fordeler sig på køn, alder, socioøkonomisk gruppering, indkomst, uddannelse, etnicitet, familietype, forskerbeskyttelse og geografi. Opstillingen bekræfter mistanken om, at der blandt besvarelsene ikke blot findes en betydelig aldersmæssig skævhed, men også en ganske betydelig socioøkonomisk skævhed. Det ses måske endnu tydeligere af opstilling A.24, hvor stikprøvens fordeling på besvarelser og bortfald er opgjort. Hvor 47 pct. af dem med en personlig bruttoindkomst på over 400.000 kr. har svaret, er det kun 34 pct. af dem med en personlig årlig bruttoindkomst under 150.000 kr. Hvor 54 pct. af dem med en lang uddannelse har svaret, er det kun hver tredje – 33 pct. – af dem der kun har en folkeskoleuddannelse.

På grund af bl.a. mulige sprogproblemer og den meget omfattende læsning, som besvarelse forudsætter, kunne man forvente, at der ville være stor skævhed med hensyn til etnicitet. Der *er* da også etnisk skævhed i bortfaldet, men måske er skævheden ikke af helt den størrelsesorden, man umiddelbart kunne forvente. 42 pct. af etniske danskere har svaret, 31 pct. af indvandrere og 29 pct. af efterkommere af indvandrere.

---

²⁰ Teknisk er det sket ved, at SFI har leveret de udtrukne og besvarende personers personnumre til Danmarks Statistik, de så via disse personnumre har udtrukket de ønskede oplysninger fra deres registre.

Opstilling A.23. Population, stikprøve og respondenter i postenquete 2009 fordelt på registerinformation. Kilde: Danmarks Statistik.

	Antal besvarelser	Population	Bruttostikprøve	Besvarelser
<i>Køn</i>				
Mand	626	50%	52%	48%
Kvinde	691	50%	48%	52%
<i>Alder</i>				
18-29 år	157	18%	17%	12%
30-49 år	467	38%	38%	35%
50-74 år	634	39%	41%	48%
75-79 år	59	4%	4%	4%
<i>Socioøkonomisk gruppering</i>				
Beskæftiget	867	61%	63%	66%
Arbejdsløs	33	3%	2%	3%
Studerende	89	8%	8%	7%
Andre	328	27%	27%	25%
<i>Indkomst</i>				
0-149.999 kr.	346	33%	32%	26%
150.000-249.999 kr.	322	26%	25%	24%
250.000-399.999 kr.	456	30%	31%	35%
over 400.000 kr.	193	11%	13%	15%
<i>Uddannelse</i>				
Grundskole	353	36%	33%	27%
Gymnasial og erhvervsfaglig uddannelse	619	45%	46%	47%
Mellemlange uddannelser, Bachelor	238	13%	14%	18%
Lange uddannelser, Ph.d.	107	6%	6%	8%
<i>Etnicitet</i>				
Danskere	1237	92%	92%	94%
Indvandrere	72	8%	7%	5%
Efterkommere	8	1%	1%	1%
<i>Familietype</i>				
Enlige uden børn	222	26%	23%	17%
Enlige med børn	61	7%	6%	5%
Par uden børn	544	32%	34%	41%
Par med børn	490	36%	37%	37%
<i>Flyttet efter blanket med forskerbeskyttelse</i>				
Flyttet efter blanket med forskerbeskyttelse	496	49%	42%	38%
Ikke flyttet efter blanket med forskerbeskyttelse	821	51%	58%	62%
<i>Region</i>				
Hovedstaden	380	30%	30%	29%
Andre	937	70%	70%	71%

Opstilling A.24. Besvarelser og bortfald i postenquete 2009 fordelt på registerinformation. Kilde: Danmarks Statistik.

	Besvarelse	Bortfald
<i>I Alt</i>	41%	59%
<i>Køn</i>		
Mand	38%	62%
Kvinde	45%	55%
<i>Alder</i>		
18-29 år	29%	71%
30-49 år	39%	61%
50-74 år	48%	52%
75-79 år	43%	57%
<i>Socioøkonomisk gruppering</i>		
Beskæftiget	43%	57%
Arbejdsløs	43%	57%
Studerende	34%	66%
Udenfor arbejdsmarkedet	38%	62%
<i>Indkomst (Brutto)</i>		
0-149.999 kr.	34%	66%
150.000-249.999 kr.	41%	59%
250.000-399.999 kr.	47%	53%
over 400.000 kr.	47%	53%
<i>Uddannelse</i>		
Grundskole	33%	67%
Gymnasial og erhvervsfaglig uddannelse	42%	58%
Mellemlange uddannelser, Bachelor	51%	49%
Lange uddannelser, Ph.d.	54%	46%
<i>Etnicitet</i>		
Danskere	42%	58%
Indvandrere	31%	69%
Efterkommere	29%	71%
<i>Familietype</i>		
Enlige uden børn	30%	70%
Enlige med børn	33%	67%
Par uden børn	50%	50%
Par med børn	41%	59%
<i>Flyttet efter blanket med forskerbeskyttelse</i>		
Flyttet efter blanket med forskerbeskyttelse	37%	63%
Ikke flyttet efter blanket med forskerbeskyttelse	44%	56%
<i>Region</i>		
Hovedstaden	39%	61%
Andre	42%	58%

I et forsøg på at grave et spadestik dybere i bortfaldets karakter er der gennemført en logistisk regressionsanalyse af besvarelser/bortfald for på denne måde at søge at afdække det mulige samspil mellem de enkelte faktorer og de enkelte faktoreres selvstændige betydning for skævheder i bortfaldet. Resultatet af denne logistiske regressionsanalyse fremgår af opstilling A.25.

Opstilling A.25. Logistisk regressionsanalyse af besvarelser/bortfald, postenquete 2009. Kilde: Danmarks Statistik.

Variabel tilføjet	Model	DF	Chi-Square	p =
<i>Basis model</i>				
	køn	1	12,8864	0,000
	alder	3	31,2909	0,000
	uddannelse	2	50,3842	0,000
	flytteoplysninger	1	2,9909	0,083
<i>Basis+Etnicitet</i>				
	køn	1	12,9972	0,000
	alder	3	30,6321	0,000
	uddannelse	2	47,3811	0,000
	flytteoplysninger	1	2,282	0,131
	etnicitet	2	4,67	0,097
<i>Basis+Indkomst</i>				
	køn	1	16,5614	0,000
	alder	3	27,0422	0,000
	uddannelse	2	31,252	0,000
	flytteoplysninger	1	2,4251	0,119
	indkomst	3	8,6139	0,035
<i>Basis+Socioøkonomisk gruppering</i>				
	køn	1	14,4641	0,000
	alder	3	40,9741	0,000
	uddannelse	2	37,7844	0,000
	flytteoplysninger	1	2,0658	0,151
	socioøkonomisk grp.	3	11,8473	0,008
<i>Basis+Familietype</i>				
	køn	1	12,729	0,000
	alder	3	17,3242	0,000
	uddannelse	2	47,0824	0,000
	flytteoplysninger	1	0,9779	0,323
	familietype	3	42,7387	0,000
<i>Basis+Region</i>				
	køn	1	13,0228	0,000
	alder	3	30,4444	0,000
	uddannelse	2	52,3573	0,000
	flytteoplysninger	1	2,787	0,100
	region	1	3,1982	0,074

Der er valgt en basismodel med faktorerne køn, alder, uddannelse og flytteoplysninger. De første 3 af disse faktorer viser sig hver for sig at have en statistisk signifikant sammenhæng med besvarelse/ikke-besvarelse, mens det ikke er tilfældet for flytteoplysninger.

Opstilling A.26. Lineær regressionsanalyse af holdning til straf i konkrete sager, postenquete 2009. Kilde: Danmarks Statistik.

Variabel tilføjet	Model	F =	P =
<i>Basis model</i>			
	køn	19,43	0,000
	alder	1,33	0,264
	uddannelse	9,41	0,000
	flytteoplysninger	1,53	0,216
<i>Basis+Etnicitet</i>			
	køn	19,43	0,000
	alder	1,37	0,250
	uddannelse	9,65	0,000
	flytteoplysninger	1,58	0,208
	etnicitet	1,38	0,253
<i>Basis+Indkomst</i>			
	køn	18,07	0,000
	alder	1,13	0,336
	uddannelse	8,54	0,000
	flytteoplysninger	1,59	0,208
	indkomst	4,88	0,002
<i>Basis+Socioøkonomisk gruppering</i>			
	køn	18,64	0,000
	alder	0,81	0,488
	uddannelse	9,79	0,000
	flytteoplysninger	1,48	0,223
	socioøkonomisk grp	0,61	0,609
<i>Basis+Familietype</i>			
	køn	19,99	0,000
	alder	1,63	0,180
	uddannelse	8,71	0,000
	flytteoplysninger	1,12	0,290
	familietype	0,61	0,607
<i>Basis+Region</i>			
	køn	19,42	0,000
	alder	1,33	0,262
	uddannelse	9,29	0,000
	flytteoplysninger	1,55	0,213
	region	0,04	0,851

Introducerer man herefter de øvrige faktorer én for én i basismodellen fremgår det, at indkomst, socioøkonomisk gruppering og familietype alle har selvstændig betydning, mens dette ikke er tilfældet for etnicitet og region.

Om det så er nødvendigt at bruge disse analyseresultater til vægtning/genopretning af besvarelserne, afhænger primært af, om de faktorer, der influerer på bortfaldets skævhed, også har sammenhæng med holdningen til straf. Der er derfor gennemført en lineær regressionsanalyse, der undersøger og vurderer samtlige faktoreres mulige sammenhæng med holdning til straf. Analysen er som de andre foretaget af Danmarks Statistik, og det mål, der er anvendt for holdning til straf, er et sammenfattende mål for de besvarende personlige holdning til, hvordan der bør straffes i de 7 sager. Resultatet af den lineære regressionsanalyse fremgår af opstilling A.26.

Køn, uddannelse og indkomst viser sig at have sammenhæng med de besvarende holdning til, hvordan der bør straffes i 7 konkrete sager, mens det ikke er tilfældet for alder, flytteoplysninger, etnicitet, socioøkonomisk gruppering familietype og geografi.²¹

Hvis man da på baggrund af regressionsanalyserne skulle konkludere, hvilke variable, det ville være vigtige at inddrage i en vægtning af besvarelserne med henblik på at gøre dem repræsentative for den 18-74-årige befolkning i Danmark i 2009 – under hensyntagen til undersøgelsens centrale formål om at belyse holdningen til straf i konkrete sager – er det klart, at det i hvert fald må omfatte køn, uddannelse og indkomst, der både har signifikant betydning for bortfaldets skævhed og for holdningen til straf. For at være i overensstemmelse med vægtningen i telefoninterviewundersøgelserne og postenqueten 2006 – og i øvrigt med traditionerne for, hvordan befolkningsundersøgelser præsenteres og sammenholdes med populationen – er det endvidere relevant og rimeligt også at inddrage alder og geografi. Endelig bør det komme i betragtning også at vælge flytteoplysninger, idet denne korrigerer noget for forskerbeskyttelsen, og i øvrigt kan vises i hvert fald ikke at have en negativ effekt på en opregning.

Det er omfattende og komplekst at skulle inddrage hele 6 faktorer i en vægtning. Klassisk efterstratifikation, som det kaldes – eller kalibrering –

---

²¹ Det skal bemærkes, at ”geografi” i disse analyser er opdelt anderledes end ved resultatgengivelser fra befolkningsundersøgelserne og fokusgruppeanalyserne. Hvor det alene er Hovedstaden i forhold til det øvrige Danmark her, er det Storkøbenhavn/Region Hovedstaden i forhold til det øvrige Danmark i befolkningsundersøgelserne mv. Det er umiddelbart lidt overraskende, at ”geografi” i analyserne her ikke viser sammenhæng med holdningen til straf. Det skyldes muligvis dels den anderledes opdeling og dels at indflydelsen af den geografiske placering allerede er forklaret af de andre variable.

bygger på, at man deler sin population og sine besvarelser op efter kombinationen af et antal kategoriske variable, f.eks. køn, alder og geografi. Da der skal være kombinationer af alle kombinationer, er det begrænset, hvor mange aldersintervaller og geografiske områder, man kan dele op i. Tillige vil vi have det problem, at jo flere opdelinger, man foretager, og jo flere variable, man inddrager, desto færre observationer bliver der i de enkelte kombinationer. Det betyder igen, at de udregnede vægte bliver større, og variansen og usikkerheden øges. De senere år er forståelsen for og indsigten i, hvordan efterstratificering både kan basere sig på et mere komplekst grundlag og samtidigt gøres mere effektivt øget betragteligt. Denne forståelse har karakter af en form for modeller med en kombination af hovedvariable og vekselvirkning af kategoriske og kontinuerte variable svarende til generelle lineære modeller med flere forklarende variable. I praksis betyder det, at det ikke mere er nødvendigt at medtage den maksimale vekselvirkning (f.eks. alle kombinationer af køn, alder og geografi), og man derfor kan inddrage langt flere signifikante kategoriske og kontinuerte variable.

Danmarks Statistik har således beregnet vægtene ved hjælp af den såkaldte generaliserede regressionsestimator (jf. Fangel, Linde, & Thorsted, 2007). Denne estimator åbner op for muligheden for at udnytte information fra flere forskellige baggrundsvariable i estimationen, og dermed i beregningen af vægtene. Det antages at Y – som i den aktuelle situation er svarpersonernes holdning til straf i konkrete sager – kan beskrives ved hjælp af et på forhånd udvalgt antal faktorer (de 6 nævnte), X_1 til X_j , i en regressionsmodel. For y_k kan denne model skrives som

$$y_k = \beta_1 x_{1k} + \dots + \beta_j x_{jk} + e_k$$

hvor regressionskoefficienterne $\beta_1, \dots, \beta_j$ skal estimeres på baggrund af modellen. Disse estimerede regressionskoefficienter har indflydelse på de vægte, der benyttes i estimationen, idet designvægten, N/n , som er udgangspunktet for vægtberegningen, korrigeres på baggrund af information fra baggrundsvariablene. Den generaliserede regressionsestimator kan skrives som

$$\hat{Y} = \sum_{i=1}^n \frac{N}{n} \cdot g_i \cdot y_i$$

hvor N er antal personer i populationen, n er antallet af svar i stikprøven, y_i er den i 'te observation. Korrektionsfaktoren, g_i , fastlægges ud fra den benyttede hjælpeinformation og kan antage negative værdier, selvom g_i oftest er positiv. Vægten for den i 'te observation er således

$$v_i = \frac{N}{n} \cdot g_i$$

og kan variere inden for udvalgsstrata. Vægtene kan opfattes som produktet af en designvægt (N/n), som kun afhænger af population og stikprøvestørrelse, og en korrektionsvægt (g_i), som kun afhænger af den hjælpeinformation der benyttes.

Formålet med korrektionsvægten er todelt, idet der både er et ønske om at mindske usikkerheden (standardfejlen) på estimatet og et ønske om at reducere eventuel skævhed (bias) som følge af bortfald i stikprøveundersøgelsen.

Når regressionsestimatet anvendes, finder der altid et *afvejning* sted mellem variansreduktion og korrektion for skævhed. Således kan det tænkes, at al forklaringskraften fra hjælpevariablene udnyttes til korrektion for skævhed på bekostning af variansreduktion eller omvendt.

Netop for at optimere forholdet mellem korrektion for skævhed og variansreduktion, er stikprøven blevet opdelt i to strata, henholdsvis fra 18-74 år (som er det strata der bruges i undersøgelsens analyser) og 75-79 år. Samtlige 6 faktorer er anvendt ved beregningerne for det første stratum, mens det alene er køn og alder for det andet, de 75-79-årige.²²

Af de beregnede vægte for de 1.317 besvarelser er 9 pct. under 0,5 og 1 pct. under 0,25. Den laveste af de beregnede vægte er 0,158. 10 pct. af de beregnede vægte er over 1,50 og 2 pct. over 2,0. Den højeste af de beregnede vægte er 2,224.

Resultatet af vægtning og stratificering gennemført efter disse principper og fremgangsmåder fremgår af opstilling A.27. Opstillingen viser, hvordan populationen, de uvægtede besvarelser og de vægtede besvarelser fordeler sig på de forskellige baggrundsvariable. Det ses, at vægtningen korrigerer for skævt bortfald fuldstændigt på de 2 faktorer, der er brugt i begge strata i opregningen, dvs. alder og køn. De faktorer, som kun indgår i opregningen for det første stratum (18-74 år), opregner kun i dette stratum for det skæve bortfald. I opstilling A.27, som er en sammenfatning af de to alders-strata, er der derfor mindre afvigelser med hensyn til disse variable.

Desværre er bortfaldet så skævt i stikprøven, at det ikke kan undgås at opregningen påvirker skævheden på nogle af de mindre betydende registervariable, som ikke indgår i opregningen. I dette tilfælde bliver 'studerende' og 'andre' i den socioøkonomiske gruppering henholdsvis over- og undervurderet i forhold til fordelingen i populationen. Derudover bliver 'Par med børn' under familietype også overvurderet.

²² For en detaljeret beskrivelse, hvordan de konkrete vægte er beregnet, henvises til Andersson & Nordberg, 1998 og Houbiers & Fangel, 2004.

Opstilling A.27. Population samt uvægtede og vægtede besvarelser postenquete 2009, fordelt på registerinformation (søjleprocent). Kilde: Danmarks Statistik.

	Population	Besvarelser, uvægtede	Besvarelser, vægtede
<i>Køn</i>			
Mand	50%	48%	50%
Kvinde	50%	52%	50%
<i>Alder</i>			
18-29 år	18%	12%	18%
30-49 år	38%	35%	38%
50-74 år	39%	48%	39%
75-79 år	4%	4%	4%
<i>Socioøkonomisk gruppering</i>			
Beskæftiget	61%	66%	63%
Arbejdsløs	3%	3%	3%
Studerende	8%	7%	10%
Udenfor arbejdsmarkedet	27%	25%	24%
<i>Indkomst (Brutto)</i>			
0-149.999 kr.	33%	26%	33%
150.000-249.999 kr.	26%	24%	26%
250.000-399.999 kr.	30%	35%	30%
over 400.000 kr.	11%	15%	11%
<i>Uddannelse</i>			
Grundskole	36%	27%	36%
Gymnasial og erhvervsfaglig uddannelse	45%	47%	45%
Mellemlange uddannelser, Bachelor	13%	18%	13%
Lange uddannelser, Ph.d.	6%	8%	6%
<i>Etnicitet</i>			
Danskere	92%	94%	93%
Indvandrere	8%	5%	6%
Efterkommere	1%	1%	1%
<i>Familietype</i>			
Enlige uden børn	26%	17%	18%
Enlige med børn	7%	5%	5%
Par uden børn	32%	41%	38%
Par med børn	36%	37%	39%
<i>Flyttet efter blanket med forskerbeskyttelse</i>			
Flyttet efter blanket med forskerbeskyttelse	49%	38%	48%
Ikke flyttet efter blanket med forskerbeskyttelse	51%	62%	52%
<i>Region</i>			
Hovedstaden	30%	29%	31%
Andre	70%	71%	69%

Forsøg på at undgå disse skævheder ved at lade flere registervariable indgå i opregningen, resulterer i en betydelig større standardfejl og derved usikkerhed, og er derfor fravalgt.

Det interessante spørgsmål er så, hvordan den gennemførte vægtning påvirker fordelingerne af befolkningens holdning til straf i konkrete sager? I opstilling A.28 ses både det direkte estimat uden vægte og regressions estimater for centrale variable med tilhørende usikkerheder. Usikkerheden er angivet som den absolutte usikkerhed (standardfejl). Derudover ses designeffekten i tabellen, som er forholdet mellem standardfejlen for regressionsestimater og standardfejlen for det direkte estimat uden vægte. Designeffekten er et mål, som angiver forholdet mellem den faktiske og den effektive stikprøvestørrelse. Hvis den er større end 1, har vægtning reduceret den effektive stikprøvestørrelse, så denne bliver mindre end den faktiske. I opstillingen er estimaterne beregnet ved kun at lade de personer og deres vægte indgå i opregningen, som faktisk har en værdi for den pågældende variabel.

Estimaterne for de 7 sager er den gennemsnitlige straf på de anvendte strafskalaer. Når der står "Sag 1" og "Sag 7" frem for sagsnavne, skyldes det, at det drejer sig om samlede beregninger for alle anvendte spørgeskemaer, og eftersom sag 1 og sag 7 ikke er den samme i alle skemaerne, er de ikke navngivet.²³

Opstilling A.28. Centrale estimater med tilhørende usikkerheder, postenquete undersøgelsen 2009. Kilde: Danmarks Statistik.

Variabel	Direkte estimat	Standard- fejl	Regres- sionsesti- mat	Standard- fejl	Design- effekt	Konfi- dens- interval /nedre	Konfi- dens- interval /øvre
Sag 1	3,90	0,074	3,98	0,080	1,168	3,82	4,14
Narkosmugling	5,96	0,088	5,93	0,093	1,116	5,75	6,11
Pædofili	6,30	0,100	6,43	0,107	1,145	6,22	6,64
Røveri	5,84	0,085	5,84	0,091	1,167	5,66	6,02
Voldtægt	5,62	0,089	5,80	0,094	1,108	5,62	5,98
Økonomisk krim.	6,19	0,093	6,16	0,099	1,145	5,97	6,35
Sag 7	5,00	0,085	5,09	0,091	1,123	4,91	5,27

²³ Dette betyder ikke noget for essensen I beregningsresultatet, fordi ombytningerne af sag 1 og sag 7 er symmetrisk. For "Partnervold" vise det direkte estimat sig at være 4,34 og regressionsestimater 4,46. For "Alvorlig gadevold" er de tilsvarende estimater 4,56 og 4,61.

Forskellene mellem det uvægtede og de vægtede estimater af befolkningens holdninger til straf i 7 konkrete sager er meget små. Der er tale om en skala, der går fra 0 til 10, men den største forskel mellem gennemsnittet for det direkte estimat og regressionsestimater blot er 0,18. For 4 af sagerne flyttes holdningerne lidt i strengere retning, for 2 lidt i mildere og for 1 af sagerne er der ingen ændring overhovedet, selv på anden decimal.

Dette skal samtidig ses i forhold til, at designeffekten i alle tilfælde er større end 1. Dette skyldes, at al forklaringskraften fra registervariablene udnyttes til at reducere skævheder i stikprøven og ikke til at reducere usikkerheden. Bruges vægtene, reduceres den effektive stikprøvestørrelse med 12-17 pct.

Opstilling A.29. Svarprocenterne for de enkelte underudvalg (spørgeskemaer) i postenquete undersøgelsen, 2006.

Skema	Antal besvarelser	n =	Svarprocent
1	82	175	47%
2	84	175	48%
3	84	175	48%
4	85	175	49%
5	94	175	54%
6	96	175	55%
7	98	175	56%
8	88	175	50%
9	82	175	47%
10	84	175	48%
11	79	175	45%
12	80	175	46%
13	89	175	51%
14	76	175	43%
15	85	175	49%
16	78	175	45%
ALLE	1.364	2.800	49%

Der er – som der naturligvis også bør være – en stærk sammenhæng mellem størrelsen af vægte udregnet på basis af kategoriske kombinationer af køn, alder og geografi på den ene side og vægte udregnet som regressionsestimater på basis af faktorerne køn, alder, geografi, uddannelse, indkomst og flytteoplysninger. Pearsons korrelationskoefficient for disse to vægte for de 18-74-årige er 0,645 ($p = 0,000$). Lidt firkantet kan man oversætte dette til, at

regressionsestimat vægtene mere end fordobler opretningen af de konstaterede skævheder i borfaldet sammenholdt med de ”traditionelle” vægte.²⁴

De 2.800 udvalgte i 2006 blev allerede under selve udtrækningsproceduren via randomisering (simpel tilfældig udvælgelse) *yderligere* opdelt i 16 underudvalg, bestående af hver 175 personer, som hver for sig fik tilsendt et unikt spørgeskema. Det fælles i de 16 skemaer var en beskrivelse af i alt 7 sager, hver på en lille A4-side, mens beskrivelsen af tiltaltes personlige forhold blev varieret med hensyn til alder, etnicitet, tidligere kriminalitet og sociale forhold. Såvel sagsbeskrivelserne som personbeskrivelserne er gengivet i af kapitel B. Svarprocenterne for de 16 underudvalg fremgår af opstilling A.29. Svarprocenterne går fra 45 til 56. En binomialtest viser, at variationen i antal besvarelser kan betragtes som tilfældig.

I opstilling A.30 kan man endvidere se, hvordan aldersgennemsnittet, kønsfordelingen og den geografiske fordeling er blandt de svarende i de 16 undergrupper sammenlignet med det samlede udvalg. I det samlede udvalg er gennemsnitsalderen 49 for de svarende, mens det i underudvalgene ligger mellem 48 og 54. 50 pct. af de svarende er mænd, i underudvalgene er det mellem 41 og 60 pct. Knapt hver tredje, 32 pct., i det samlede udvalg er bosiddende i det storkøbenhavnske område, mens det er mellem 23 og 40 pct. i underudvalgene. Binomialtest viser, at fordelingerne i underudvalgene i alle tilfælde kan betragtes som statistisk tilfældige variationer omkring fordelingen i det samlede udvalg, ligesom de faktiske forskelle er relativt små og uden *afgørende* betydning for de analyser, der baserer sig på underudvalgene og de konklusioner, der udrages heraf.

---

²⁴ Regressionslinien for de to vægte er: $y = 0,447x + 0,559$, hvor y er vægten baseret på køn, alder og geografi og x regressionsestimatet. Når $x = 1,000$ er y således 1,112.

Opstilling A.30. Gennemsnitsalder, procent mænd og procent bosiddende i Storkøbenhavn for de enkelte underudvalg (spørgeskemaer) i postenquete undersøgelsen, 2006.

Skema	Gns.-alder	Pct. mænd	Pct. Storkbh.
1	47	41	30
2	50	56	35
3	49	46	33
4	48	49	37
5	47	44	26
6	47	50	36
7	48	52	31
8	47	49	27
9	49	46	39
10	50	43	26
11	49	60	27
12	51	51	40
13	49	46	23
14	54	57	36
15	49	58	38
16	50	51	32
ALLE	49	49	32

Det har været overvejet systematisk at vægte de enkelte underudvalg med hensyn til køn, alder og geografi, således at de kom til at svare til hele befolkningen, til brug for visse af de sammenligninger, der gennemføres, først og fremmest med fokusgruppeundersøgelserne. De beregnede vægte vil imidlertid for visse individer i visse udvalg blive henholdsvis meget store eller meget små, og variansen vil øges betydeligt. I forlængelse heraf vil den effektive stikprøvestørrelse i disse tilfælde blive formindsket betragteligt, og én form for usikkerhed vil så at sige blive (mere end) ”skiftet” ud med en anden. Dette er derfor undladt. For klargørelsens skyld har underudvalgene dog forsøgsvist været vægtet. En systematisk vægtning viser sig ikke at betyde noget for retningen af de forskelle (eller mangel herpå) som findes i de gennemførte analyser.

Opstilling A.31. Gennemsnitslig vægtstørrelse* i de enkelte underudvalg (spørgeskemaer) samt t-test i forhold til gennemsnitsværdien 1,00 i postenquete undersøgelsen, 18-74-årige, 2006.

Skema	Gns. vægt	DF =	t =	p =
1	1,01	78	0,388	0,699
2	1,01	80	0,219	0,827
3	0,99	77	-0,457	0,649
4	0,98	82	-0,646	0,520
5	1,01	88	0,657	0,513
6	1,01	93	0,492	0,624
7	1,00	93	-0,240	0,981
8	1,02	83	1,020	0,310
9	0,99	78	-0,323	0,747
10	0,99	79	-0,401	0,690
11	0,99	77	-0,220	0,827
12	0,95	80	-2,012	0,048
13	1,00	84	-0,150	0,881
14	0,94	76	-2,443	0,017
15	0,99	80	-0,302	0,763
16	0,98	76	-0,865	0,395
ALLE	1,00			

* Vægtene er her baseret på kategoriske kombinationer af køn, alder og geografi.

Dette understøttes af en analyse af vægtene, der jo for postenqueten i 2006 baserede sig på kategoriske kombinationer af køn, alder og geografi. Det er en test for randomiseringens grad af vellykkethed og graden af randomisering i de indkomne besvarelser mellem de 16 grupper, at gennemsnittet for vægtene i de enkelte grupper er 1,00 eller tæt herpå – og i hvert fald ikke signifikant forskellig herfra. Opstilling A.31 belyser i hvilken grad det er tilfældet. I langt de fleste grupper viser gennemsnitsvægten sig at være 1,00 eller meget tæt på 1,00. T-testene afdækker dog, at gennemsnitsvægten i 2 grupper (dvs. for 2 skemaer) afviger signifikant fra 1,00. Det er gruppe 12, hvor man af opstilling A.30 kan se, at det er her hvor man finder den største overrepræsentation af svarpersoner bosiddende i Storkøbenhavn, og i gruppe 14, hvor man – bl.a. – finder den største overrepræsentation af ældre (men også relativt mange mænd og relativt mange fra Storkøbenhavn). Man kan sige, at man derfor bør holde et specielt øje med sammenligninger med netop disse grupper. Det skal gog også påpeges, at vi med mange signifikansberegninger – i det her tilfælde 16 – ifølge statistikkens love også må forvente en eller flere signifikanser, jf. den såkaldte ”massesignifikans”.

Opstilling A.32. Svarprocenterne for de enkelte underudvalg (spørgeskemaer) i postenquete undersøgelsen, 2009.

Skema a,b	Svarprocent a	n =	Svarprocent b	n =	Svarprocent a,b	n =
1,17	44	100	45	100	45	200
2,18	41	100	38	100	40	200
3,19	36	100	52	100	44	200
4,20	42	100	44	100	43	200
5,21	42	100	50	100	46	200
6,22	32	100	33	100	33	200
7,23	40	100	43	100	42	200
8,24	33	100	33	100	33	200
9,25	40	100	43	100	42	200
10,26	45	100	34	100	40	200
11,27	49	100	36	100	43	200
12,28	39	100	39	100	39	200
13,29	42	100	39	100	41	200
14,30	49	100	40	100	45	200
15,31	48	100	43	100	46	200
16,32	42	100	41	100	42	200
ALLE	42	664	41	653	41	2.800

I opstillingerne A.32, A.33 og A.34 findes de tilsvarende oplysninger for postenqueteundersøgelsen 2009. Her er har det oprindelige udvalg på 3.200 personer dannet basis for en yderligere randomisering i 32 undergrupper (spørgeskemavariationer). a- og b-skemaerne er dog ens, bortset fra sagsrækkefølgen , jf. herom længere fremme. For de 16 grundskemaer varierer svarprocenten mellem 33 og 46 (og for alle 32 grupper mellem 32 og 52). Også her viser en binomialtest, at variationen i antal besvarelser kan betragtes som tilfældig.

Opstilling A.33. Gennemsnitsalder, procent mænd og procent bosiddende i Storkøbenhavn for de enkelte underudvalg (spørgeskemaer) i postenquete undersøgelsen, 2009.

Skema	Gns.-alder			Pct. mænd			Pct. Storkbh.		
	a	b	a,b	a	b	a,b	a	b	a,b
1,17	51	49	50	39	53	47	27	38	33
2,18	53	46	50	56	47	52	34	29	32
3,19	50	49	50	44	48	47	42	29	34
4,20	53	49	51	38	50	44	29	46	37
5,21	49	48	48	38	34	36	31	32	32
6,22	52	49	50	41	46	43	19	21	20
7,23	50	50	50	50	40	45	28	33	30
8,24	49	54	51	58	46	52	39	36	38
9,25	50	51	51	60	47	53	23	33	28
10,26	50	49	50	51	47	49	42	29	37
11,27	50	53	51	51	58	54	35	33	34
12,28	50	50	50	54	46	50	26	13	19
13,29	48	51	49	50	44	47	33	33	33
14,30	52	51	51	51	38	45	22	35	28
15,31	47	51	49	54	58	56	33	51	42
16,32	51	52	51	41	46	43	48	34	41
ALLE	50	50	50	48	47	48	32	33	33

Der er meget lille variation i aldersgennemsnittet for de 16 hovedgrupper/grundskemaer, fra 48 til 51 år (og for alle 32 grupper mellem 47 og 54 år). I hovedgrupperne varierer andelen af mænd mellem 36 og 56 pct (og for alle mellem 34 og 60 pct.). Andelen af svarpersoner fra Storkøbenhavn strækker sig i hovedgrupperne mellem 20 og 42 pct. (og for alle mellem 19 og 51 pct.). Igen viser binomialtestene, at fordelingen i underudvalgene kan betragtes som tilfældige fordelinger omkring fordelingen i det samlede udvalg.

Uanset om man bruger vægtene baseret på det – med postenqueten i 2006 tilsvarende og sammenlignelige – ”traditionelle” grundlag, dvs. kategoriske kombinationer af køn, alder og geografi, eller regressionsestimaterne, udviser t-test for gruppernes mulige afvigelse fra 1,00 for deres vægtgennemsnit ingen statistiske signifikante afvigelser overhovedet, jf. opstilling A.34 og A.35.²⁵

²⁵ Hvis man ser på samtlige 32 undergrupper, er der 1 signifikant afvigelse, når der t-testes i forbindelse med de ”traditionelle” vægte, nemlig gruppe/skema 4 (gennemsnitsvægt 0,91, DF = 41, t = -4,286, p = 0,000). Gruppen er især kendetegnet ved, at der er relativt få mænd og relativt mange ældre blandt de, der har besvaret spørgeskemaet (38 pct.), jf. opstilling A.33. Der findes også 1 signifikant afvigelse, når der testes i forbindelse med

Opstilling A.34. Gennemsnitlig vægtstørrelse* i de enkelte underudvalg (spørgeskemaer) samt t-test i forhold til gennemsnitsværdien 1,00 i postenquete undersøgelsen, 18-74-årige, 2009.

Skema	Gns. vægt	DF =	t =	p =
1,17	0,99	85	-0,315	0,754
2,18	0,99	77	-0,179	0,859
3,19	1,06	80	1,671	0,099
4,20	0,98	80	-0,590	0,557
5,21	1,00	91	0,012	0,991
6,22	1,00	63	0,063	0,950
7,23	0,99	81	-0,450	0,654
8,24	1,01	62	0,173	0,863
9,25	1,03	77	0,836	0,406
10,26	1,02	73	0,684	0,496
11,27	0,98	78	-0,610	0,543
12,28	1,02	75	0,634	0,528
13,29	1,00	75	-0,165	0,870
14,30	1,01	80	0,305	0,761
15,31	1,04	85	1,373	0,173
16,32	0,98	80	-0,829	0,409
ALLE	1,00			

* Vægtene er her baseret på kategoriske kombinationer af køn, alder og geografi.

For en mere dybtgående analyse af undergrupper grad af repræsentativitet ville det have været ønskeligt, om man havde haft et spørgsmål – en sag med ensartede svarmuligheder – med i samtlige de i alt 48 undergrupper. Det er desværre ikke tilfældet, og skyldes den højere prioritet, der har været givet til at belyse holdningen til flest mulige sager samt nødvendigheden af ikke at anvende fuldstændig det samme svarskema i 2009 som i 2006.

---

regressionsestimaterne, men det er ikke samme gruppe. Det er gruppe 30 (gennemsnitsvægt 0,91, DF = 39, t = -2,096, p = 0,043), der som det fremgår af opstilling A.33 består af relativt få mænd.

Opstilling A.35. Gennemsnitslig vægtstørrelse* i de enkelte underudvalg (spørgeskemaer) samt t-test i forhold til gennemsnitsværdien 1,00 i postenquete undersøgelsen, 18-74-årige, 2009.

Skema	Gns. vægt	DF =	t =	p =
1,17	1,07	85	1,752	0,083
2,18	1,01	77	0,136	0,892
3,19	1,01	80	0,116	0,908
4,20	0,98	80	-0,504	0,616
5,21	0,98	91	-0,469	0,640
6,22	0,96	63	-0,842	0,403
7,23	0,98	81	-0,435	0,665
8,24	1,02	62	0,483	0,631
9,25	0,99	77	-0,167	0,868
10,26	1,02	73	0,497	0,621
11,27	1,04	78	0,944	0,348
12,28	0,97	75	-0,605	0,547
13,29	1,00	75	0,014	0,989
14,30	1,00	80	0,077	0,939
15,31	1,06	85	1,378	0,172
16,32	0,96	80	-0,914	0,363
ALLE	1,00			

* Vægtene er her regressionsestimater baseret på faktorer køn, alder, geografi, uddannelse, indkomst og flytteoplysninger.

Ligesom vi gjorde ved telefoninterview undersøgelserne, bør vi ikke alene interessere os for bortfaldet af mulige respondenter, men også det bortfald, der består i, at ikke alle respondenter har besvaret alle de stillede i alt 27 spørgsmål, henholdsvis. Opstilling A.36 vedrørende 2006 og opstilling A.37 vedrørende 2009 viser, at dette problem er af begrænset størrelse i postenquete undersøgelserne. Det er dog ret oplagt, at undersøgelserne undervurderer omfanget af ”ved-ikke”, idet det må antages, at der er langt flere med ”ved-ikke”-holdninger blandt dem, der slet ikke har svaret, end blandt dem der har. Blandt de svarende er der gennemgående en noget højere ved-ikke procent i 2006 (gennemsnitlig 3,0) end i 2009 (gennemsnitlig 2,3), og dette er måske at betragte som ”omkostningen” ved den højere svarprocent i 2006 sammenlignet med 2009.

Som man kunne forvente er ved-ikke-andelen generelt lavest, når det drejer sig om tilkendegivelse af egne holdninger (fra 0,6 til 2,3 pct.), noget højere, når man skal gættes på hvad retspraksis er (1,3 til 3,1 pct.) og højest, når man skal gætte på, hvordan folk flest ville dømme (3,9 til 6,7 pct.).

Ved-ikke-svarenes andel stiger med alderen, og er generelt noget større for kvinder end mænd, hvorimod der ikke er nævneværdige geografiske forskelle.

Opstilling A.36. Procent af de indsendte skemaer, hvor de enkelte spørgsmål ikke er besvaret (uoplyste, ved ikke, nægter at svare mv.), postenquete undersøgelsen 2006 (uvægtet datamateriale).

	Spørgsmål om domstolene	Spørgsmål om egen mening	Spørgsmål om flestes mening	GENNEMSNT
Trafikvold	1,4	1,1	4,9	2,5
Simpel gadevold	3,1	2,3	6,7	4,0
Partnervold	1,5	0,7	4,9	2,4
Myndighedsvold	2,6	2,1	5,9	3,5
Uagtsomt drab	1,8	1,2	5,2	2,7
Hensynsl. kørsel	2,0	1,2	5,0	2,7
Narkosalg	2,6	2,1	6,2	3,6
GENNEMSNT	2,1	1,5	5,5	3,0

Opstilling A.37. Procent af de indsendte skemaer, hvor de enkelte spørgsmål ikke er besvaret (uoplyste, ved ikke, nægter at svare mv.), postenquete undersøgelsen 2009 (uvægtet datamateriale).

	Spørgsmål om domstolene	Spørgsmål om egen mening	Spørgsmål om flestes mening	GENNEMSNT
Partnervold	1,3	0,6	4,1	2,0
Narkosmugling	1,9	1,4	4,4	2,6
Pædofili	1,7	1,0	3,9	2,2
Røveri	1,7	0,9	4,3	2,3
Voldtægt	1,6	0,9	4,3	2,3
Økonom. krim.	1,6	0,9	4,3	2,3
Alv. gadevold	1,8	1,2	4,5	2,4
GENNEMSNT	1,7	1,0	4,3	2,3

Bortset fra disse erkendelser af ved-ikke svarenes struktur, konkluderes det, at det på baggrund af de ret lave ved-ikke procenter må være ganske begrænset, hvad det kan skævvride, at vi i de fleste analyser – ikke mindst de analyser, hvor vi bruger strafskalaer – har valgt helt at udelukke ved-ikke-besvarelsene. Variationen i ved-ikke procenten mellem sagerne er ikke af en sådan størrelsesorden, at den tyder på, at ved-ikke procenten i nogen væsentlig grad skulle være en funktion af, hvilken sag eller hvilket sagsområde, der er tale om (inden for det i undersøgelserne belyste).

De sager, som de adspurgte er blevet stillet spørgsmål angående, er med hensyn til retspraksis ret ensartede. I 2006 drejede det sig i alle sager om forhold, dommerpanelet mente ville betyde en relativ kort frihedsstraf, mens 2009-sagerne vurderes til en relativ lang frihedsstraf. Man kan ikke se bort fra, at denne ensartethed spiller en rolle for, hvordan de enkelte sager be-

dømmes. Bedømmelsen af en sag kan tænkes influeret af, om f.eks. alle de øvrige sager er meget ”mildere” eller af en meget stor spredning med hensyn ”mildhed-strengthed”. I det hele taget kan man ikke se bort fra den mulighed, at sags *konteksten* spiller en rolle for, hvordan de enkelte sager bedømmes. For dog i det mindste at få en eller anden form for afprøvning af kontekstens mulige betydning, fik halvdelen af de udspurgte i 2009 et spørgeskema, hvor den første sag, de blev bedt om at tage stilling til var identisk med Partnervold sagen fra 2006 og den sidste sagen om Alvorlig gadevold, mens det var omvendt for den anden halvdel. Hvilken halvdel, der var tale om, a eller b, blev afgjort ved simpel tilfældig udvælgelse (randomisering). Dommerpanelets vurdering har været, at Partnervolden ved en domstol ville resultere i en betydeligt mildere straf end sagen om Alvorlig gadevold (og de øvrige 5 sager i 2009-skemaet i det helt taget).

Opstilling A.38. Den mediane straf (GMedian) som respondenterne i postenquete 2009 ville idømme i 7 sager samt i sagen om partnervold i postenquete 2006, set i forhold til rækkefølgen af sagerne i spørgeskemaet (uvægtet data-materiale).

	2006	Parnervold/Alv.gadev.		Mann-Whitney U-test	
		Først/sidst	Sidst/først	z =	p =
Partnervold	3,7	3,0	5,2	-7,853	0,000
Narkosmugling		6,6	6,3	-1,790	0,074
Pædofili		7,4	7,3	-0,500	0,617
Røveri		6,4	6,4	-0,045	0,964
Voldtægt		6,2	6,3	-0,221	0,825
Økon. krim.		7,2	7,0	-0,857	0,391
Alv. gadevold		5,4	3,7	-6,626	0,000

Opstilling A.38 viser, at kontekst faktisk *spiller* en rolle, idet såvel sagen om ”Partnervold” som sagen om ”Alvorlig gadevold” blev bedømt forskelligt, afhængig af, om de blev præsenteret først eller sidst i skemaerne. Både ”Partnervold” og ”Alvorlig gadevold” vurderes mildest, når de præsenteres først, og strengest, når de præsenteres sidst. Forskellene er ret betydelige og klart statistisk signifikante. Derimod påvirker det ikke bedømmelsen af de øvrige 5 sager, om det er den ene eller den anden sag, der præsenteres først/sidst, altså om det er en relativt alvorlig eller en relativt mindre alvorlig sag. Hvad der mere præcist foranlediger de forskellige vurderinger i forhold til, om en sag præsenteres først eller sidst, giver undersøgelsen ikke grundlag for at vurdere. Det kan være en generel tendens til ikke at starte ”for strengt” og/eller en tilbageholdenhed over at gå ned i straffeniveau, når man først gennem flere sager (5) har placeret sig på et højere niveau, og der trods alt stadigvæk er tale om et fysisk overgreb.

Det vigtigste her er at betone, at beskrivelserne og analyserne af befolkningens holdning til straf i konkrete sager, må ses i lyset af den kontekst, hvori de er aflæst – herunder i hvert fald den rækkefølge, befolkningen har fået forelagt sagerne i.

Der har forud for postenquetens gennemførelse været foretaget en række forprøver af det anvendte spørgeskema. Det drejer sig hovedsagelig omkring selve svarskemaet, som vi vender tilbage lidt længere fremme (i afsnittet om den de anvendte strafskalaer). Selve formuleringerne af de mulige straffe og af sagsfremstillingerne er dels blevet tjekket af jurister for hhv. deres korrekthed og dels deres tilstrækkelighed, dvs. at det væsentligste er med af afgørende betydning for strafudmåling. Dette medførte en række justeringer. Derefter er det blevet afprøvet af forhåndenværende grupper (studerende, foreningsmedlemmer mv. for dels almindelig forståelighed (især entydighed) og dels også her for deres tilstrækkelighed. Sidstnævnte er blevet gjort ved opfølgningsspørgsmål, hvor man ved strafbeskrivelserne er blevet spurgt, om man mente, man forstod hvilken straf, der var tale om, og hvad det centrale indhold i denne er, og ved sagsbeskrivelserne, om man synes, man har fået det vigtigste med for at kunne tage stilling til hvordan man tror, der straffes, og hvordan man selv ville straffe. Også disse forprøver har medført en række justeringer såvel i 2006 som i 2009. Kapitel C indeholder et eksempel på et af de anvendte spørgeskemaer.

Fokusgruppeundersøgelserne

Formålet med fokusgruppemøderne har været at forsøge at få et indblik i, hvordan den voksne danske befolkning – de 18-74-årige – ville dømme, hvis de skulle dømme i en konkret retssag og var stillet helt frit, dvs. ubunden af praksis, i en konkret retssag. Målet har været at give et bud på, hvordan befolkningen ville dømme, hvis de var lægdommere eller optrådte som en jury i faktiske retssager.

Det ligger i sagens natur, at man kun har kunnet forsøge at *nærme* sig dette formål. En række vanskelige valg har været nødvendige.

Som *sager* er valgt 8 af de 13 sager, befolkningen er blevet stillet spørgsmål om i postenquete undersøgelserne, 4 i 2006 (simpel gadevold, partnervold, uagtsomt drab og narkosalg) og 4 i 2009 (narkosmugling, røveri, voldtægt og alvorlig gadevold). For disse 8 sager er der skrevet et manuskript, der dels er søgt i alle væsentlige forhold som værende i overensstemmelse med vignetterne i postenqueteundersøgelserne og dels er opbygget som en typisk retssag fra start til slut, idet dog alle sager stopper på det tidspunkt, hvor proceduren, herunder ikke mindst anklagerens gennemgang af retspraksis og strafpåstand, finder sted. Manuskripterne er gengivet i kapitel B.

Såvel af praktiske grunde som af hensyn til at sikre ensartethed i fremstillingen af de sager, befolkningen er blevet bedt om at forholde sig til, er sagerne blevet ”opført” og indspillet på film. Optagelsen på film er foregået i et rum, der har været indrettet som et rigtigt retslokale.²⁶ Der er ved alle 8 sager brugt en rigtig juridisk dommer, anklager og forsvarer, og det har været de samme i alle sagerne. De 2 ”passive” lægdommere, der som vanligt er har siddet på hver sin side af den juridiske dommer, har været statister (en yngre mand og en yngre kvinde i 2006, og to yngre kvinder i 2009). For at holde den mulige ”personlighedsfaktor” så konstant som muligt, i hvert fald på tværs af sagerne, er den tiltalte i alle sagerne blevet spillet af den samme person, en skuespiller. Skuespilleren er en mand, dansk, ”i øvrigt almindelig af udseende og væsen” – en person som de fleste vil vurdere til at være 25-30 år gammel, men som udmærket kan være lidt yngre eller lidt ældre. Denne skuespiller er dog selvfølgelig 3 år ældre i 2009-filmene end i 2006-filmene. I 2006 havde han en lille hestehale. Det havde han ikke i 2009.

Hvordan den tiltalte er og virker kan naturligvis være kritisk for, hvordan man vil dømme, og i den forhåbentlige videreførelse af de gennemførte undersøgelser, er et det stærkt ønske at få mulighed for via forskellige sags- og filmversioner at variere netop tiltaltes udseende, væremåde osv. I de indspillede film fremstilles han med forhånd givne personlige forhold (vedrørende tidligere kriminalitet, arbejde mv.), der varierer noget fra sag til sag (jf. manuskripterne og kapitel B i det hele taget). Erfaringerne er, at det indtryk han giver som tiltalt, dels varierer noget fra sag til sag og dels fra den ene person til den anden. Sagsvariationerne har formentlig mere at gøre med kriminalitetens art end med variationer i tiltaltes væremåde mv. Der er en tendens til, at jo mere alvorlig kriminalitet, der er tale om, desto mere negativ opleves tiltaltes væremåde. Handlingen ”smitter af” på personen, uanset hvordan han – inden for vide rammer – gebærder sig. Der er ikke grundlag for at vurdere, hvad forskellene i vurderinger af tiltalte blandt de, der har overværet sagerne, beror på, men nogle finder ham lidt sympatisk, mens andre finder ham usympatisk. Især i de alvorligste sager har det skubbet i retning af et usympatisk indtryk, at tiltalte – selv om der i hovedsagen er tale om tilståelsessager – ikke i sin optræden er angerfuld (nok). Generelt har det også skubbet i retning af det usympatiske, at han i de fleste sager på spørgsmålet om, hvor vidt han tidligere har lavet kriminalitet, svarer, at han ikke tidligere er blevet straffet. Det opfattes og opleves som et tegn på utroværdighed, og et tegn på at han skjuler noget, ligesom når et sport idol sva-

---

²⁶ Der blev benyttet den ”moot court”, der findes på Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet : Ole Due salen. Dette lokale er permanent indrettet som en rigtig retssal med henblik på, at jurastuderende her kan optrænes og afprøves i gennemførelse af retssager mv.

rer, at han aldrig er blevet testet positiv, når han adspørges, om han har brugt doping.

I de 8 sager medvirker der fra 0-3 vidner. Også disse er skuespillere. 2 af dem (mænd) deltog i såvel 2006 som 2009, mens den tredje (en kvinde) er forskellig fra 2006 og 2009.

Filmene, der hver varer fra ca. et kvarter til omkring en halv time, er optaget af et professionelt filmhold.

De mennesker, der har skullet dømme i sagerne, er blevet oplyst om de mulige *straffe*, som det kunne komme op tale at anvende, på to måder. For det første har de indledningsvist skullet udfylde et spørgeskema, der samtidig forholdsvis kortfattet indeholder en oversigt over de forskellige straffe, jf. det eksempel på et spørgeskema fra postenqueteundersøgelserne, gengivet i kapitel C. Denne oversigt er udarbejdet af jurister. For det andet er der udarbejdet 7 videooptagelser, hvor en ekspert ganske kort (ca. 3 minutter i gennemsnit) beretter om, hvad de enkelte sanktioner/straffe/reaktioner går ud (indhold), og i de fleste tilfælde også om de konsekvenser de vides eller alment antages at have, eksempelvis for recidiv. Den person, der i såvel 2006 som 2009 i filmene beretter om sanktionerne mv., er ekspert i strafferet (professor i straffeproses) og formand for Det Kriminalpræventive Råd.²⁷ Den skriftlige orientering og filmformen er valgt for at sikre, at alle har fået en præcis, korrekt og ensartet orientering om de generelle straffemuligheder, men også for ikke at give mødelederen dette ansvar, som ellers kunne befrygtes at medføre, at mødelederen ville blive opfattet som en ekspert. Det har været centralt for såvel det skriftlige materiale i spørgeskemaerne som for indholdet i filmklippene, at omtalen af sanktionerne/straffene/reaktionerne ikke omfatter sanktionernes mv. typiske anvendelsesområde. De i alt 7 små film har følgende tema/indhold:

- Om ubetinget frihedsstraf
- Om elektronisk fodlænke
- Om betinget frihedsstraf
- Om behandlingsmuligheder for personer med voldsproblemer
- Om behandlingsmuligheder for personer med misbrugsproblemer
- Om konfliktråd
- Om samfundstjeneste

---

²⁷ Optagelserne er forskellige for 2006 og 2009, men altså med samme person og grundlæggende de samme oplysninger. Når sekvenserne blev nyoptaget i 2009 var det for at få et mindre muligt distraherende baggrundsmiljø for interviewene (2006: sommerhusmiljø; 2007: sort baggrund) og især for at gøre versionerne nemmere at administrere for mødelederen (nogle af 2006-versionerne skulle afbrydes midt i nogle klip).

Reaktioner som bøde, det være sig sumbøde eller dagbøde, og kompensati-
on til offeret er nærmere omtalt i de nævnte spørgeskemaer.

Opstilling A.39. De gennemførte fokusgruppeundersøgelser, 2006 og 2009.

	2006	2009
Forestået af	Synovate	Nielsen a/s
Interviewform	Telefonisk (CAT) + 12 fokusgruppemøder	
Interviewvarighed	Få minutter + 3 timer	
Population	18-74 år -, Storkøbenhavn	
Udvalgsmetode	Randomiserede telefonnumre (mobil og fast)	
Udvalgsstørrelse	?	
Opnåede interviews	? + 12 grupper med i alt 116	? + 12 grupper med i alt 125
Opnåede 18-74-årige	personer (8-11 i hver)	personer (8-12 i hver)
Svarprocent	?	
Vægtning	Nej	Nej

Det næste store metodiske spørgsmål har været at finde frem til, i hvilken *struktur* befolkningen skulle få mulighed for at overvære sagerne (filmene) og tage stilling til, hvordan de syntes, der skulle straffes. Valget er her faldet på fokusgruppemøder, omend måske begrebet ”fokusgruppemøde” her ikke er helt velvalgt, og ikke helt svarer til, hvad man normalt forbinder med den slags møder. Man kunne også kalde det for ”retssagsmøder”, men vi fastholder dog ”fokusgruppemøder” i fortsættelsen.

Opstilling A.39 indeholder en oversigt over de gennemførte fokusgruppeundersøgelser. Det har været vigtigt at få møderne afholdt i et fuldstændig neutralt regi (naturligvis især med hensyn til (straffe)retlige spørgsmål), hvor man samtidig havde den nødvendige ekspertise i og erfaring med at gennemføre den slags møder. Derfor har regiet været professionelle analyseorganisationer, Synovate i 2006 og Nielsen a/s i 2009, der har gennemført møderne ”for Københavns Universitet”.²⁸ Selv om regiet er forskellig i 2006 og 2009, er det samme person, der i disse to regier har være hovedansvarlig for undersøgelserne.²⁹ Det er endvidere selv samme person, som har været mødeleder for samtlige 24 fokusgruppemøder. Der er tale om en sociolog med særdeles omfattende erfaringer i fokusgruppeledelse, hvis rolle har været mødeleder, men ikke ekspert. Der er – i forlængelse af grundtanken om det neutrale regi – gjort meget for at sikre, at mødelederen hverken har op-

²⁸ Sådan er det blevet præsenteret for mødedeltagerne uden nogen nærmere specifikation af, hvilke institutioner eller personer på Københavns Universitet, der har stået bag undersøgelserne.

²⁹ Forklaringen er, at pågældende konsulent skiftede arbejde fra Synovate til Nielsen a/s i 2008.

trådt eller er blevet opfattet som en ekspert i strafferet. Hun har ikke haft nogen specielle forudsætninger overhovedet for at kende noget til det strafferetlige system, og alle møder er blevet indledt med, at hun ”ikke ved noget om det” og derfor heller ikke har kunnet svare på spørgsmål desangående undervejs i møderne. Mødelederen er ikke blevet orienteret om retspraksis el.lign. i de sager, der har været til diskussion/pådømmelse på møderne. Det er det absolutte indtryk, at det generelt og for samtlige møder er lykkedes særdeles godt ikke at give mødelederen ekspertstatus. Det har dog også haft sine omkostninger, at mødelederen ikke har kunne svare på afklarende spørgsmål ellers gribe ind, hvis nogen opfattede noget forkert. Eksempelvis har nogle af deltagerne i nogle af møderne ville idømme tiltalte åbent fængsel, men ikke lukket fængsel, uvidende om at en domstol ikke kan afgøre, om en fængselsstraf skal afsones på en åben eller en lukket anstalt.

Med hensyn til den fysiske ramme omkring fokusgruppemøderne kunne det have været en mulighed at anvende en retssal eller et rum indrettet som en retssal³⁰ for at give dne bedst mulige og mest relevante atmosfære omkring ”retssagen”. Det er imidlertid valgt at gennemføre forevisningerne og møderne i et ganske almindeligt mødelokale, som man kan sige har større lighed med et lokale, hvori en votering foregår. De mødelokaler, der konkret har været anvendt, har været hertil særligt indrettede lokaler hos henholdsvis Synovate og Nielsen a/s. Opstilling A.40 viser indretningen af mødelokalet hos Synovate, men det havde grundlæggende samme karakter hos Nielsen a/s.

I selve mødelokalet er deltagerne og mødelederen blevet placeret omkring et bord, der har været så lille som praktisk muligt for at bringe mødedeltagerne tættest muligt på hinanden og derved bidrage til at sikre fuld deltagelse (koncentration) under hele mødetiden og undgåelse af opdeling af mødedeltagerne i ”klikere” el.lign. Det er af samme grund, at møderne, der alle har været ca. 3 timer, er gennemført uden pauser.³¹

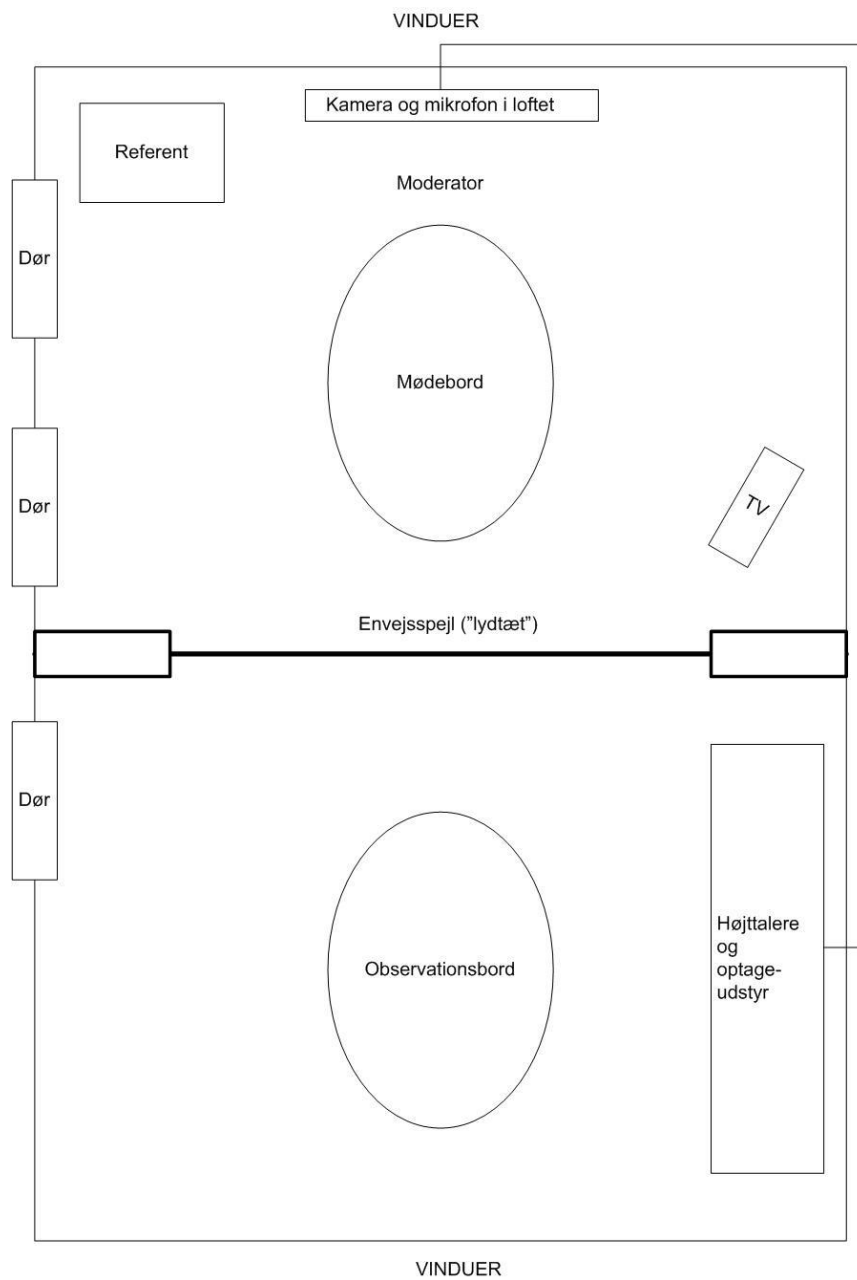
Udover en optimal placering af mødedeltagerne i forhold til det overordnede mål for møderne og undersøgelsen i det hele taget, har der også ved mødelokalernes indretning samt de aktiviteter, der har været forbundet med møderne, været søgt tilsikret at give mulighed for systematisk og omfattende dataindsamling omkring, hvad der er foregået og skete på møderne:

---

³⁰ Det kunne f.eks. have været samme lokale som videoindspilningerne af retssagerne er blevet foretaget i.

³¹ Under pauser kunne man risikere, at man ville tabe koncentrationen, få dannet mindre ”klikere” mv. Det har naturligvis været tillad for mødedeltagerne dt individuelt at tage ”pauser” til eventuelle toiletbesøg!

Opstilling A.40. Skitse over de lokaler, hvor fokusgruppemøderne er blevet afholdt og observeret (Synovate, 2006).

- 1) I selve mødelokalerne har der været placeret en referent, der har taget noter omkring alt, hvad der er blevet sagt. Referaterne har efterfølgende været til rådighed for forskerne.
- 2) Mødelederen har i umiddelbar forlængelse af møderne skrevet en kort opsummering af mødeforløbet, således som hun har oplevet det. Denne opsummering har efterfølgende været til rådighed for forskerne.
- 3) Der har i mødelokalet været opstillet et kamera, der har optaget hele forløbet (alle de ca. 3 timer) på video/dvd. Disse videoer/dvd'er har efterfølgende været til rådighed for mødelederen samt for forskerne i en periode, indtil de af beskyttelsehensyn/anonymitetshensyn er blevet destrueret/slettet.
- 4) Via et envejsspejl har forskerne kunnet følge møderne i et tilstødende lokale, mens de pågik.³²
- 5) Mødedeltagerne har undervejs anonymt udfyldt i alt 3 spørgeskemaer, som efterfølgende direkte er videregivet til forskerne.
- 6) Mødelederen har efterfølgende for hvert af årene 2006 og 2009 udarbejdet en større sammenfattende rapport, der dels indeholder mødelederens egne observationer (også ud fra referentens noter og videoer/dvd'er) samt visse analyser af det foregåede.

---

³² Mødedeltagerne er naturligvis blevet orienteret om både referent, kamera og envejsspejl. I praksis viser det sig, at de tilstedeværende i mødelokalet meget hurtigt helt glemmer og ikke lader sig påvirke af en referent, et kamera, en mikrofon og et envejsspejl. I mødelokalet betyder envejsspejlet psykologisk set snarere, at lokalet opfattes som meget større, og at eventuelle observerende opfattes som værende langt længere væk, end tilfældet faktisk er. Fra observationsrummet har man kunnet se, hvordan deltagerne eksempelvis ofte brugte spejlet som et almindeligt spejl – rettede på deres tøj, satte håret, pillede sig i næsen osv. – ganske klart uden fornemmelse af eller tanke for, at de blev observeret.

Opstilling A.41. De to lokaler, hvor fokusgruppemøderne blev afholdt i 2006, her set fra ”observationslokalet” ind i ”mødelokalet gennem det envejsspejl, der adskilte lokalerne.

Det samlede forløb af de enkelte fokusgruppemøder var struktureret på følgende måde:³³

1. Kort introduktion.

2. Anonym udfyldning af et spørgeskema (SKEMA 1), der svarer til det skema, der anvendes i postenqueten, dvs. med 7 cases. Der tages for hver sag stilling til, hvordan man tror, straffen ville blive ved en domstol, hvad man selv synes, og hvad man tror folk flest ville dømme (ligesom i postenqueten og med anvendelse de samme svarkategorier). Spørgeskemaet indeholder en kort og ”faglig” omtale af, hvad de enkelte straffe går ud på, f.eks. hvad en betinget dom er. Hovedformålet med udfyldningen af dette skema er at kunne vurdere deltagernes grad af repræsentativitet sammenholdt med hele befolkningen med hensyn til deres holdninger til straf i opsummerede sager samt at danne et udgangspunkt for aflæsning af eventuelle ændringer i deres holdninger under mødets forløb. Ca. 30 minutter.

³³ Møderne i 2006 blev afholdt på hverdagsaftener fra 17.30 til ca. 20.30 i august måned, mens de i 2009 blev afholdt i marts måned. Der var på alle møderne lidt at spise og tilbud om ikke-alkoholiske drikke undervejs.

3. Visning af video/dvd med retssag på tv. Procedure og domsafsigelse i sagen vises ikke. 15-30 minutter.
4. Anonym udfyldning af et spørgeskema (SKEMA 2). Her tages stilling til, hvordan man ville dømmes i den netop viste retssag, ”hvis man nu var en af de lægdommere, som man så var dommere i sagen”). Svarmulighederne er identiske med svarmulighederne i det første spørgeskema. Via et nummer/tal, der kun kendes af de enkelte mødedeltagere, og som påføres spørgeskemaerne, kan mødedeltagerne forblive anonyme, mens det samtidig bliver muligt at sammenholde besvarelsen af de to spørgeskemaer (samt et afsluttende, jf. længere fremme). Ca. 10 minutter.
5. Fælles diskussion af de mulige straffe, reaktioner og foranstaltninger (svarende til dem der findes i spørgeskemaerne). De enkelte straffe mv. diskuteres én efter én, idet diskussionen af hver af dem indledes med en kort (2-3 minutters) omtale på et videoklip ved en ekspert på området. Det omtales her, hvad de enkelte straffe går ud på, hvad hovedidéen er med dem, og hvad man evt. via undersøgelser el.lign. ved om deres virkninger. Hvornår og i hvilke sager de faktisk anvendes (”retspraksis”) omtales ikke. I diskussionen fokuseres der på at få deltagerens holdning frem vedrørende hvilke fordele henholdsvis ulemper, der kunne være ved at anvende de pågældende former for straf over for tiltalte i den aktuelle sag, og ikke, umiddelbart i hvert fald, om de ville anvende den pågældende straf i sagen. Ca. 90 minutter.
6. Anonym udfyldning af et spørgeskema (SKEMA 3). Her tages stilling til, hvordan man nu efter at have diskuteret sagen i længere tid og have fået uddybet de mulige straffes karakter ville dømmes. Skemaet er fuldstændig identisk med skema 2. Ca. 10 minutter.
7. Diskussion af om man har ændret holdning undervejs (fra skema 1 over skema 2 til skema 3) og i givet fald hvorfor. Det pointeres, at man ikke på nogen måde skal føle sig forpligtet til konkret at fortælle, hvordan man faktisk har ”dømt”. Ca. 10 minutter.
8. Jurydiskussion: Tror man, at man i gruppen kunne blive enige om en bestemt form for straf mv. til tiltalte i sagen, og hvad skulle denne straf mv. så være? Ca. 10 minutter.
9. Kort afslutning.

Et eksempel på mødelederens detaljerede script/spørgeguide for møderne er givet i kapitel C. Alle møderne afsluttedes med, at mødelederen – som lovet deltagerne på forhånd – udleverede hver af dem nogle flasker vin eller nogle biografbilletter som tak for deres ulejlighed.

Med de mulige sager og straffe, de udformede spørgeguides samt hele strukturen omkring møderne – ”laboratoriet” kunne man sige – på plads, kommer det alvorlige og vanskelige problem, hvordan man får et repræsentativt udsnit af den danske befolkning mellem 18 og 74 år på besøg i dette laboratorium. Her har man måttet træffe nogle ganske komplicerede og langt fra altid behagelige valg, hvor der har skullet finde en afvejning sted mellem det idéelle hensyn og ønske, de tilgængelige økonomiske ressourcer og det rent praktisk mulige.

Resultatet af disse valg blev, at man skulle tilstræbe, at hver af de 8 film skulle ses og diskuteres af ca. 30 udvalgte personer. Flere end 30 var der ikke råd til, men 30 er også en slags ”magisk” tal inden for statistikken, idet det netop er det antal mange statistiske beregninger og tests tilsiger, der helst skal være for at give beregningerne mening og for at kunne teste og konkludere med rimeligt begrænset usikkerhed.

Normalt består fokusgrupper af 4-8 personer. Det er nok til at få dynamik i gruppen som gruppe og samtidig ikke for mange til at man kan ”gemme sig” osv., jf. det tidligere nævnte om koncentration og ”klikdannelse”. Da den individuelle udfyldning af de 3 skemaer jo sagtens kunne foregå med et større antal i grupperne, og eftersom netop disse skemaer er blevet betragtet som de mest centrale data, og de enkeltes ytringer i diskussionerne som lidt mere underordnede, blev det vurderet, at man i den aktuelle undersøgelse godt kunne have et større antal i fokusgrupperne end sædvanligt, men at erfaringerne sagde, at 12 var det maksimale, hvis man skulle undgå opsplitninger af grupperne mv. Beslutningen blev derfor, at der i hver fokusgruppe skulle være omkring 10 deltagere, mindst 8 og højst 12.

Det betød på sin side, at hver sag skulle ses og diskuteres af 3 grupper, altså i alt $8 \times 3 = 24$ grupper. Da man har erfaring for, at stor aldersspredning i grupperne kan gøre det vanskeligere og mere tidskrævende at få mødedeltagerne til at ytre sig, blev det endvidere besluttet at aldersopdele grupperne, således at hver sag skulle ses og diskuteres af ca. 10 i aldersgruppen 18-29 år, ca. 10 i aldersgruppen 30-49 år og ca. 10 i aldersgruppen 50-74 år – samlet set altså af ca. 240 personer.

Opstilling A.42. Fokusgrupper 2006.

	Aldersgruppe	Antal mænd	Antal kvinder	n =
Simpel gadevold	18-29 år	5	6	11
	30-49 år	5	5	10
	50-74 år	4	5	9
	I alt	14	16	30
Partnervold	18-29 år	5	5	10
	30-49 år	6	4	10
	50-74 år	3	5	8
	I alt	14	14	28
Uagtsomt drab	18-29 år	3	7	10
	30-49 år	5	4	9
	50-74 år	6	5	11
	I alt	14	16	30
Narkosalg	18-29 år	5	6	11
	30-49 år	5	4	9
	50-74 år	3	5	8
	I alt	13	15	28
I ALT	18-29 år	18	24	42
	30-49 år	21	17	38
	50-74 år	16	20	36
	I ALT	55	61	116

Af opstilling A.42 og A.43 kan man se, hvordan det faktisk er gået. I 2006 har 116 deltaget i fokusgruppemøderne og i 2009 125 – dvs. i alt 241, hvilket giver en gennemsnitlig gruppestørrelse på 10. I ingen grupper har der været færre end 8 og i ingen grupper flere end 12. De 8 sager er blevet set og diskuteret af fra 28 til 33 personer. I grupperne har der deltaget 84 18-29-årige, 79 30-59-årige og 78 50-74-årige. Det må således siges at være lykkedes at opnå det tilsigtede antal, ikke blot samlet, men også for de enkelte grupper og sager.

Opstilling A.43. Fokusgrupper 2009.

	Aldersgruppe	Antal mænd	Antal kvinder	n =
Narkosmugling	18-29 år	6	5	11
	30-49 år	7	5	12
	50-74 år	5	4	9
	I alt	18	14	32
Røveri	18-29 år	6	4	10
	30-49 år	4	4	8
	50-74 år	4	6	10
	I alt	14	14	28
Voldtægt	18-29 år	4	6	10
	30-49 år	7	5	12
	50-74 år	5	6	11
	I alt	16	17	33
Alvorlig gadevold	18-29 år	5	6	11
	30-49 år	4	5	9
	50-74 år	6	6	12
	I alt	15	17	32
I ALT	18-29 år	21	21	42
	30-49 år	22	19	41
	50-74 år	20	22	42
	I ALT	63	62	125

Dette betyder selvfølgelig ikke, at deltagerne så også er repræsentative for voksne danskere, det være sig som helhed, eller når vi sætter de enkelte grupper/sager i fokus. For at vurdere dette må vi dels se på, hvordan deltagerne er udvalgt, og – ikke mindst – hvordan det reelt forholder sig.

For overhovedet at gøre det muligt at drømme om at få et repræsentativt udvalg af fokusgruppedeltagere, blev de mulige deltagere og udvalgt og forsøgt kontaktet blandt de 18-74-årige danskere på helt tilsvarende måde som i telefoninterviewundersøgelserne (se omtalen af disse tidligere i kapitlet), dvs. via randomiserede telefonnumre. Af ressourcemæssige grunde var det dog alene 18-74-årige danske i Storkøbenhavn og ikke i hele landet.³⁴

Det spørgsmål og det spørgeskema – her kaldet en ”screener” – som de mulige fokusgruppedeltagere blev stillet overfor, når der blev opnået telefonisk kontakt, fremgår af kapitel C.

³⁴ Der var ikke økonomiske ressourcer til at afholde fokusgruppemøderne andet steds end i København og heller ikke til at betale rejse og eventuelt hotelophold i forbindelse med møderne for personer udenfor Storkøbenhavn

Når de enkelte grupper kun skal bestå af 8-12 personer, og det er centralt at disse enkelte grupper i centrale henseender er ”repræsentative”, går det ikke an blot at sammensætte dem ”tilfældigt”. Tilfældighedernes spil vil her kunne betyde, at vi får meget skævt sammensatte grupper med f.eks. hensyn til sådan nogle forhold som køn og generelle holdninger til straf. Endvidere har det været ønsket i centrale henseender at gøre grupperne landsrepræsentative, selv om de alene er rekrutteret fra det storkøbenhavnske område. Derfor har der måttet tilføjes yderligere kriterier for deltagelse i de enkelte grupper end villighed til at deltage og ”den rette alder”. Det samlede sæt af kriterier for rekruttering af mødedeltagere til de enkelte grupper ser således ud:

- 1) Personen, der er bosiddende i det storkøbenhavnske område, er udvalgt via randomiseret telefonnummer.
- 2) Personen forsøges kontaktet pr. telefon, og i fald dette lykkes, udbedes om et kort interview (et par minutter) om holdningen til straf
- 3) Indvilger personen, spørges denne om sin alder, og interviewet fortsætter hvis personen er 18-29 år, 30-49 år eller 50-74 år.
- 4) Personen udelukkes fra mulig fokusgruppedeltagelse, hvis han eller hun har deltaget i en fokusgruppe eller en anden form for markedsanalyse inden for de sidste 6 måneder.³⁵
- 5) Personen udelukkes fra mulig fokusgruppedeltagelse, hvis vedkommende eller nogen i vedkommendes familie eller nærmeste omgangskreds arbejder eller studerer inden for nogen af følgende brancher og fagområder: Jura, lægdommere, politi, domstole, kriminalforsorg, markedsanalyse, marketing, journalistisk, reklame-/mediabranschen, psykolog.³⁶

De tilbageblevne er herefter blevet stillet yderligere baggrundsspørgsmål (f.eks. om beskæftigelse, køn mv.), to spørgsmål om deres generelle holdning til straf og endeligt om de ville være villige til at deltage i et opfølgende fokusgruppemøde på en bestemt dato. De hertil villige – hvilket de kontaktede i overvejende grad har været og i langt større omfang end ved normale marketingsundersøgelser – er så, hvis der stadig var plads inden for rammen af de

---

³⁵ Denne udelukkelse er foretaget ud fra ønske herom hos de ansvarlige organisationer, idet disse har dårlige erfaringer med at få folk som deltagere, som for nyligt har prøvet noget tilsvarende. De kommer nemt til at dominere diskussionerne mv.

³⁶ Denne udelukkelse har været vigtig for forløbet i fokusgrupperne, fordi en eksperts tilstedeværelse helt kunne forvride, hvad der ville blive diskuteret og hvad man skulle mene mv.

maksimalt 12 pr. gruppe og blandt de for deres aldersklasse relevante grupper – udvalgt ud fra følgende 3 supplerende kriterier:

- 6) Der skal være ca. lige mange mænd og kvinder i hver gruppe.
- 7) Der skal være ca. 40 pct. i hver gruppe, der skal være uenige eller overvejende uenige i følgende påstand: ”At være indsat i et fængsel er næsten at betragte som et hotelophold; de indsatte har det alt for godt”.
- 8) Der skal være ca. 30 pct. i hver gruppe, der skal være uenige eller overvejende uenige i følgende påstand: ”Jeg går generelt ind for længere fængselsstraffe.”

Det siger sig selv, at disse puslespil har være vanskelige at forsøge at få til at gå op, og at der er mange faldgruber, der nemt kunne betyde, at det samlet set, men selvfølgelig i særdeleshed i de enkelte grupper, kunne resultere i lidt repræsentative konstellationer. De nævnte kriterier 7) og 8) var i 2006 foranlediget af, at Synovate var i besiddelse af en lidt ældre undersøgelse, hvor fordelingerne i befolkningen i holdningerne til disse påstande havde vist sig at se netop sådan ud. I 2009 blev det bekræftet ved forudgående undersøgelser, at det – i grove træk – faktisk syntes at forholde sig sådan, hvorfor kriterierne blev fastholdt.

Hverken fra Synovate eller Nielsen a/s foreligger der opgørelser for, hvor mange man har kontaktet, eller hvor mange der har opfyldt kriterierne og været uvillige/villige til at deltage. Vi er således henvist til at prøve at vurdere, hvad der er kommet ud af det.³⁷

Opstillingerne A.42 og A.43 viser, hvordan det faktisk er gået i forhold til ønsket om en ligelig kønsfordeling i grupperne. I alt har deltaget 118 mænd og 123 kvinder. For grupperne i 2006 var det henholdsvis 55 og 61 og for grupperne i 2009 63 og 62. Den laveste procentandel mænd for de 8 sager er 46 og den højeste 56. Langt de fleste af de 24 grupper har en lige eller meget lige kønsfordeling. I den skæveste er 70 pct. kvinder og 30 pct. mænd. Samlet set er det vurderingen, at fokusgrupperne som helhed må anses for at være repræsentative med hensyn til kønsfordeling.

Endnu vigtigere er det, at fokusgrupperne også er et spejl af den samlede danske befolkning med hensyn til deres generelle holdninger til straf. Ét af formålene med, at de potentielle fokusgruppemedlemmer i screenings-

---

³⁷ Der har også været et vist frafald i mennesker, der har indvilget, men som så – med eller uden afbud – ikke er mødt frem til fokusgruppemøderne. Et enkelt af de planlagte fokusgruppemøder måtte aflyses, fordi kun 7 var mødt op, og rekruttering til nyt møde måtte iværksættes.

interviewet blev stillet to spørgsmål om deres generelle holdning til straf var, at de faktiske fokusgruppedeltageres holdning til disse to spørgsmål så kunne sammenlignes med hele befolkningens holdning til de samme spørgsmål i telefoninterviewundersøgelsen. På tilsvarende måde var ét af formålene med at fokusgruppedeltagerne på møderne skulle starte med at udfylde et skema, som også var besvaret i postenqueteundersøgelserne, og hvor fokusgruppedeltageres holdning til straf i konkrete sager således ligeledes kunne sammenlignes med hele befolkningens.

Vi har altså på denne måde gode muligheder for at vurdere fokusgruppedeltageres repræsentativitet med hensyn til det mest centrale spørgsmål: Deres holdninger til straf.

I opstilling A.44 og A.45 er fokusgruppedeltageres holdning til, hvorvidt de synes fængselsstraffene i Danmark gennemgående burde være længere eller ej sammenlignet med de 18-74-årige i hele befolkningen ifølge telefoninterviewundersøgelserne. Det er alene holdningen til fængselsstraffenes længde, vi har sammenlignet, fordi dette er det ”reneste” og vigtigste generelle holdningsspørgsmål af de to stillede. Spørgsmålet om fængselsstraffens indhold har en lidt flertydig karakter, hvor det kan være vanskeligt at sige, om det aflæser viden eller holdning.³⁸

Holdningen til fængselsstraf er som tidligere målt ved en rangordenskala, der går fra -1 til 1, hvor 1 er ensbetydende med, at man går ind for længere fængselsstraffe, -1 at man ikke gør det, og 0 at man er neutral.

Når resultaterne for fokusgrupperne udover uvægtede også er beregnet for vægtede er der tale om en vægtning, der korrigerer for køns- og aldersmæssige skævheder sammenholdt med de 18-74-årige i hele landet. Det er jo ikke muligt at vægte fokusgrupperne med hensyn til geografi, fordi alle deltagere er bosiddende i det storkøbenhavnske område. Derfor er de vægtede resultater for fokusgrupperne de samme, uanset om man ser på ”Storkøbenhavn” eller ”Alle”, dvs. hele landet.

---

³⁸ Skulle vi starte forfra igen, ville vi enten have omformuleret dette spørgsmål, eller helt have udeladt det.

Opstilling A.44. Median generel holdning til fængselsstraffenes længde i fokusgrupper og telefoninterviews, 18-74-årige, 2006.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Tlf	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Tlf	Fokus	Tlf		
Område:								
Storkøbenhavn	116	154	0,00	-0,18	-0,11	-0,09	-1,047	0,298
Alle	116	917	0,00	0,35	-0,11	0,41	-2,802	0,005
Køn:								
Mænd	55	455	-0,27	0,28	-0,36	0,34	-2,843	0,005
Kvinder	61	462	0,24	0,42	0,16	0,48	-1,231	0,227
Aldersgruppe:								
18-29 år	42	127	0,41	0,65	0,41	0,68	-1,614	0,108
30-49 år	38	377	-0,19	0,46	-0,17	0,48	-3,191	0,001
50-74 år	36	413	-0,28	0,13	-0,28	0,17	-1,759	0,078
Sag i fokusgruppe:								
Simp. gadevold	30	917	0,17	0,35	0,02	0,41	-0,807	0,439
Partnervold	28	917	-0,06	0,35	-0,18	0,41	-1,658	0,105
Uagtsomt drab	30	917	0,25	0,35	0,23	0,41	-0,493	0,631
Narkosalg	28	917	-0,33	0,35	-0,45	0,41	-2,977	0,002

I det storkøbenhavnske område viser det sig, at der i 2006 i de uvægtede materialer og er en svag tendens til, at tyngdepunktet (medianen) er strengere i fokusgrupperne (0,00) end i telefoninterviewene (-0,18), jf. opstilling A.44. Når besvarelsene vægtes, forsvinder denne forskel imidlertid stort set (-0,11 over for -0,09). Baggrunden herfor er, at det er de unge, der gennemgående er strengest i deres holdninger, og den aldersmæssige vægtning har især betydning for fokusgrupperne, der som udgangspunkt har ”for mange unge”.³⁹ Mann-Whitney U-testen der, som det også er i alle andre tests, og som det også bør være, er beregnet på det uvægtede materiale, viser, at forskellene ikke er statistisk signifikante. Fokusgrupperne er repræsentative i deres generelle holdning til fængselsstraffenes længde repræsentative for det Storkøbenhavn, de er rekrutteret fra.

Sammenholder vi derimod fokusgrupperne med telefoninterviewene i hele landet, er der en statistisk signifikant tendens til, at tyngdepunktet i de generelle holdninger til fængselsstraffenes længde er strengere i telefoninterviewene (0,00 over for 0,35 i det uvægtede og -0,11 over for 0,41 i det væg-

³⁹ Fokusgrupperne består jo af ca. 1/3 i hver af aldersgrupperne 18-29 år, 30-49 år og 50-74 år. I hele befolkningen forholder det sig imidlertid sådan, at knapt 1/5 er 18-29 år, mens omkring 2/5 er henholdsvis 30-49 og 50-74 år.

tede).⁴⁰ Det er altså ikke lykkedes via screeningen og hensyntagen til generelle holdninger at gøre fokusgrupperne i 2006 fuldt repræsentative i denne henseende for hele landet.

Den skævhed, der er i retning af, at tyngdepunktet i fokusgruppernes generelle holdninger til fængselsstraffenes længde som helhed er noget mildere end i telefoninterviewene, gør sig ikke gældende i alle undergrupper. Det fremgår af opstilling A.44, at der er en tendens i denne retning for alle undergrupper, men at den ikke alle steder er statistisk signifikant.

Med hensyn til køn er mændene i fokusgrupperne signifikant mildere end mændene i telefoninterviewene, mens forskellene for kvindernes vedkommende ikke er statistisk signifikant. I øvrigt kan vi se, at strukturen i holdningerne er ens for fokusgrupperne og telefoninterviewene: Kvinderne er strengere end mændene i deres holdninger.

Aldersmæssigt er det alene for de 30-49-årige, at der findes en signifikant tendens til, at fokusgrupperne gennemgående er mildere end befolkningen (telefoninterviewene), mens dette hverken er tilfældet for de unge (18-29 år) eller for de ældre (50-74 år). Også hvad angår alder ser vi en fuldstændig parallel struktur i holdningerne for fokusgrupperne og telefoninterviewene: Jo ældre man er, desto mildere er man i sine holdninger til fængselsstraffenes længde.

Endelig viser det sig, at det alene er for de 3 fokusgrupper under ét, der har beskæftiget sig med sagen om salg af narkotika, at der er en statistisk signifikant forskel. Forskellene i tyngdepunktet for de generelle holdninger til fængselsstraffenes længde mellem fokusgrupperne og telefoninterviewene er ikke signifikante for de grupper der har fokuseret på sagerne om simpel gadevold, partnervold og uagtsomt drab.

Samlet kan vi konkludere, at vi ved analyserne bør være opmærksom på, at fokusgrupperne i deres generelle holdninger til fængselsstraffenes længde ikke er fuldstændigt repræsentative: Tyngdepunktet i deres holdninger er mildere. Denne tendens eller skævhed er særlig markant for de mandlige fokusgruppemedtagere, de 30-49-årige samt de personer der har deltaget i fokusgrupperne vedrørende sagen om narkosalg. Man kunne overveje, om man – ved sammenligninger med hele befolkningen – ikke blot skulle vægte fokusgrupperne med hensyn til køn og alder, men også med hensyn til deres generelle holdninger til fængselsstraffenes længde, således at de svarede til, hvad vi finder i telefoninterviewene. Desværre er dette ikke teknisk muligt, fordi besvarelserne af de tre skemaer under fokusgruppemøderne har været anonyme.

---

⁴⁰ For overskuelighedens skyld er statistisk signifikante tendenser/forskelle her som andre steder markeret ved et gråt felt.

Vi kan altså ikke koble besvarelsene af disse skemaer sammen med besvarelsene under screening-interviewet.

Opstilling A.45 viser, at billedet for 2009 er anderledes. I 2009 er man lykkedes særdeles godt med at gøres fokusgrupperne repræsentative for hele befolkningen i deres generelle holdninger til fængselsstraffenes længde. For det storkøbenhavnske område ser vi, at tyngdepunktet i holdningerne er statistisk signifikant strengere i fokusgrupperne end i telefoninterviewene. Dette er akkurat også, hvad der har været tilsigtet, fordi storkøbenhavnerne generelt er mildere i deres holdninger som udgangspunkt, og det var især derfor screeningen også inddrog de generelle holdninger til straf.

Opstilling A.45. Median generel holdning til fængselsstraffenes længde i fokusgrupper og telefoninterviews, 18-74-årige, 2009.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Tlf	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Tlf	Fokus	Tlf		
Område:								
Storkøbenhavn	125	358	0,36	0,06	0,33	0,11	-2,346	0,019
Alle	125	1.848	0,36	0,34	0,33	0,37	-0,158	0,865
Køn:								
Mænd	63	873	0,23	0,30	0,24	0,33	-0,472	0,636
Kvinder	62	975	0,47	0,38	0,40	0,41	-0,746	0,456
Aldersgruppe:								
18-29 år	42	211	0,47	0,62	0,46	0,64	-1,222	0,233
30-49 år	41	782	0,38	0,41	0,38	0,39	-0,177	0,870
50-74 år	42	855	0,19	0,19	0,19	0,19	-0,009	1,000
Sag i fokusgruppe:								
Narkosmugling	32	1.848	0,56	0,34	0,56	0,37	-1,344	0,180
Røveri	28	1848	0,22	0,34	0,10	0,37	-0,564	0,597
Voldtægt	33	1.848	0,23	0,34	0,17	0,37	-0,607	0,570
Alv. gadevold	32	1.848	0,36	0,34	0,40	0,37	-0,120	0,913

Den tilsigtede skævrekruttering fra det storkøbenhavnske område viser sig at være ret så præcis af den størrelsesorden, der skulle til. Slutresultatet er blevet, at den mediane generelle holdning til fængselsstraffenes længde i fokusgrupperne under ét er 0,36 (uvægtet) og 0,33 (vægtet) mens den for hele landet i telefoninterviewene er 0,34 (uvægtet) og 0,37 (vægtet). Disse forskelle er langt fra statistisk signifikans ($p = 0,865$). Tillige gør repræsentativiteten sig ikke blot gældende for alle fokusgrupper under ét, men også for samtlige undergrupper, dvs. de to køn, de tre aldersgrupper og de fire sager.

Endnu mere central for en vurdering af fokusgruppernes repræsentativitet end de generelle holdninger, er holdningerne til straf i konkrete sager. Det er

mere afgørende, fordi vi som nævnt ikke kan knytte oplysningerne om de generelle holdninger til de i fokusgruppernes besvarede skemaer, men især fordi det jo er dem, der er fokusgruppernes omdrejningspunkt. Det er her, det er vigtigst af alt, at fokusgrupperne er så repræsentative for hele befolkningen som muligt.

Opstilling A.46. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 2006. Storkøbenhavn, 18-74 år.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Trafikvold	114	51	1,86	1,89	1,88	1,87	-0,363	0,718
Simpel gadevold	115	55	1,96	1,84	1,95	1,92	-0,641	0,524
Partnervold	115	56	3,50	2,89	3,05	2,93	-1,248	0,213
Myndighedsvold	114	53	2,44	2,70	2,47	2,85	-0,413	0,681
Uagtsomt drab	115	50	5,05	3,17	5,15	2,79	-1,673	0,095
Hensynsl. kørsel	112	50	5,11	5,18	5,21	5,20	-0,198	0,844
Narkosalg	113	48	3,10	2,62	3,21	2,63	-2,145	0,032

I opstilling A.46 er vist den mediane straf på en skala fra 0 til 6 som fokusgrupperne og befolkningen i det storkøbenhavnske område i postenqueten i 2006 ville idømme i de 7 sager. For fokusgruppernes vedkommende er det *alle* fokusgruppemedtagere,⁴¹ fordi alle jo som det første, der er foregået under møderne, har besvaret et skema med alle 7 sager. For postenquetens vedkommende drejer det sig dels alene om besvarelserne fra det storkøbenhavnske område og dels alene de besvarelser af skemaer, der for de enkelte sager indeholder en personbeskrivelse af tiltalte, der svarer til den der er anvendt i skemaerne til fokusgrupperne. For de 6 af sagerne er der ingen signifikant forskel, mens dette er tilfældet i sagen om salg af narkotika. I sagen om narkosalg er fokusgrupperne signifikant strengere i deres holdning.

Igen kan vi fremhæve, at det væsentlige ikke er, om fokusgrupperne er repræsentative for deres bopælsområde, Storkøbenhavn, men om de er repræsentative for hele befolkningen. I opstilling A.47 er fokusgruppebesvarelserne, som selvfølgelig er de samme som i opstilling A.46, sammenholdt med besvarelserne fra hele befolkningen i postenqueten.

⁴¹ Eksklusiv ved-ikke besvarelser af de enkelte spørgsmål. Det er derfor, der ikke er 116 ved hver sag, som ellers er det samlede antal fokusgruppemedtagere.

Opstilling A.47. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 2006. Alle, 18-74 år.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Trafikvold	114	159	1,86	1,99	1,88	2,01	-0,959	0,338
Simpel gadevold	115	161	1,96	1,91	1,95	1,95	-0,255	0,779
Partnervold	115	181	3,50	2,77	3,05	2,84	-2,055	0,040
Myndighedsvold	114	174	2,44	2,52	2,47	2,58	-0,215	0,831
Uagtsomt drab	115	158	5,05	5,01	5,15	4,69	-0,066	0,946
Hensynsl. kørsel	112	158	5,11	4,92	5,21	4,89	-0,697	0,487
Narkosalg	113	160	3,10	2,86	3,21	2,86	-1,441	0,150

Også her er der en enkelt af sagerne, hvor der findes en statistisk signifikant forskel, men det er ikke ved sagen om salg af narkotika. Det er derimod ved sagen om partnervold, hvor fokusgruppemedlemmerne er signifikant strengere end befolkningen i postenqueten (3,05 over for 2,84). De ikke-signifikante forskelle bevæger sig i forskellig retning, afhængig af hvilken sag man ser på. Udover i partnervoldsagen er fokusgrupperne de strengeste i sagen om uagtsomt drab, sagen om hensynsløs kørsel og sagen om salg af narkotika. Befolkningen i postenqueten er de strengeste i sagen om trafikvold og sagen om vold mod myndighed. I den sidste sag, sagen om simpel gadevold, er fokusgrupperne en anelse strengere end befolkningen i det uvægtede materiale, mens der ingen forskel er i det vægtede materiale overhovedet.

Som vi gjorde det ved de generelle holdninger i sammenligningen med telefoninterviewene, har vi her gennemført tilsvarende sammenligninger for de enkelte undergrupper, dvs. opdelinger efter kø, alder og sager.

Opstilling A.48 og A.49 viser, at der overhovedet ikke, det være sig for mænd eller kvinder, findes statistisk signifikante forskelle i holdningernes til straf i de 7 sager.

Opstilling A.48. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 2006. Mænd, 18-74 år.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Trafikvold	57	77	2,42	2,38	2,53	2,42	-0,132	0,897
Simpel gadevold	58	78	2,29	2,11	2,46	2,16	-0,647	0,519
Partnervold	57	83	3,80	3,14	3,52	3,20	-1,496	0,136
Myndighedsvold	57	88	2,80	2,69	2,92	2,77	-0,715	0,476
Uagtsomt drab	57	70	4,83	4,44	5,02	4,03	-0,825	0,411
Hensynsl. kørsel	57	86	5,03	5,21	5,10	5,17	-0,753	0,453
Narkosalg	57	80	3,16	2,93	3,33	2,92	-0,943	0,347

Opstilling A.49. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 2006. Kvinder, 18-74 år.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Trafikvold	57	82	1,49	1,77	1,45	1,76	-1,851	0,064
Simpel gadevold	57	83	1,76	1,75	1,64	1,80	-0,200	0,843
Partnervold	58	98	3,20	2,53	2,77	2,58	-1,313	0,190
Myndighedsvold	57	86	2,00	2,34	1,93	2,39	-0,993	0,322
Uagtsomt drab	58	88	5,12	5,17	5,26	5,10	-0,581	0,563
Hensynsl. kørsel	55	72	5,18	4,36	5,32	4,37	-1,775	0,076
Narkosalg	56	80	3,04	2,77	3,08	2,80	-1,116	0,266

Opstillingerne A.50, A.51 og A.52 viser tilsvarende beregninger for de tre aldersgrupper, de 18-29-årige, de 30-49-årige og de 50-74-årige. Ud af 21 mulige er der en enkelt signifikant forskel. De 30-49-årige fokusgruppemedlemmer er signifikant strengere i deres holdning i sagen om uagtsomt manddrab end befolkningen i postenqueten. Måske ville det være mere korrekt at formulere det omvendt, altså at de 30-49-årige i befolkningen i postenqueten er signifikant mildere i deres holdning end de 30-49-årige i fokusgrupperne, for det ligner en ”abnormalitet” i postenqueten, snarere end en abnormalitet i fokusgrupperne, når man i øvrigt sammenholder med, hvordan netop denne sag bedømmes.

Opstilling A.50. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 2006. 18-29 år.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Trafikvold	42	24	1,80	2,00	1,79	2,01	-0,537	0,597
Simpel gadevold	42	30	2,05	1,90	2,06	1,91	-0,357	0,725
Partnervold	42	35	5,16	3,50	5,17	3,49	-1,513	0,132
Myndighedsvold	42	29	2,41	2,83	2,40	2,84	-1,254	0,213
Uagtsomt drab	42	19	4,20	3,33	4,18	3,34	-0,170	0,870
Hensynsl. kørsel	41	23	4,00	4,17	3,99	4,18	-0,958	0,342
Narkosalg	41	29	2,88	2,71	2,88	2,70	-0,272	0,798

Opstilling A.51. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 2006. 30-49 år.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Trafikvold	37	61	2,00	2,03	1,94	2,05	-0,235	0,816
Simpel gadevold	38	48	2,00	2,36	1,95	2,37	-0,700	0,488
Partnervold	37	64	2,69	2,96	2,67	2,96	-0,396	0,695
Myndighedsvold	37	67	2,53	2,71	2,49	2,72	-0,389	0,699
Uagtsomt drab	37	61	5,23	3,00	5,29	2,98	-2,485	0,013
Hensynsl. kørsel	37	47	5,30	5,19	5,33	5,20	-0,370	0,713
Narkosalg	37	60	3,35	2,91	3,37	2,92	-1,340	0,182

Opstilling A.52. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 2006. 50-74 år.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Trafikvold	35	74	1,81	1,96	1,88	1,96	-0,850	0,398
Simpel gadevold	35	83	1,83	1,73	1,89	1,73	-0,285	0,777
Partnervold	36	82	2,81	2,47	2,87	2,47	-1,108	0,270
Myndighedsvold	35	78	2,38	2,10	2,50	2,10	-0,406	0,687
Uagtsomt drab	36	78	5,10	5,39	5,15	5,39	-1,365	0,174
Hensynsl. kørsel	34	88	5,29	5,00	5,29	5,00	-1,008	0,316
Narkosalg	35	86	3,17	2,84	3,24	2,84	-1,238	0,217

Opstilling A.53. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2006. Fokusgruppesag: Sempel gadevold.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Trafikvold	30	159	2,07	1,99	2,13	2,01	-0,108	0,915
Sempel gadevold	30	161	2,00	1,91	2,05	1,95	-0,565	0,575
Partnervold	30	181	3,50	2,77	2,92	2,84	-1,063	0,290
Myndighedsvold	30	174	2,38	2,52	2,35	2,58	-0,062	0,952
Uagtsomt drab	30	158	3,83	5,01	4,33	4,69	-0,600	0,550
Hensynsl. kørsel	29	158	5,17	4,92	5,21	4,89	-0,615	0,542
Narkosalg	30	160	2,88	2,86	2,98	2,86	-0,061	0,952

Opstilling A.54. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2006. Fokusgruppesag: Partner-vold.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Trafikvold	27	159	1,81	1,99	1,74	2,01	-0,818	0,416
Sempel gadevold	27	161	2,11	1,91	1,84	1,95	-0,059	0,957
Partnervold	28	181	4,38	2,77	4,26	2,84	-2,166	0,030
Myndighedsvold	27	174	2,33	2,52	2,20	2,58	-0,409	0,685
Uagtsomt drab	28	158	4,33	5,01	4,78	4,69	-0,910	0,367
Hensynsl. kørsel	28	158	4,29	4,92	4,47	4,89	-0,794	0,430
Narkosalg	28	160	3,46	2,86	3,41	2,86	-1,787	0,074

Opstilling A.55. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2006. Fokusgruppesag: Uagtsomt drab.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Trafikvold	29	159	1,94	1,99	1,99	2,01	-0,069	0,944
Sempel gadevold	30	161	2,13	1,91	2,11	1,95	-0,965	0,337
Partnervold	29	181	4,13	2,77	3,72	2,84	-2,492	0,012
Myndighedsvold	29	174	3,23	2,52	3,46	2,58	-2,013	0,044
Uagtsomt drab	29	158	5,50	5,01	5,57	4,69	-2,008	0,044
Hensynsl. kørsel	28	158	5,42	4,92	5,53	4,89	-1,851	0,064
Narkosalg	28	160	3,42	2,86	3,78	2,86	-1,926	0,054

Opstilling A.56. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2006. Fokusgruppesag: Narko-salg.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Trafikvold	28	159	1,67	1,99	1,71	2,01	-01,584	0,113
Simpel gadevold	28	161	1,71	1,91	1,78	1,95	-1,029	0,306
Partnervold	28	181	2,33	2,77	2,17	2,84	-0,862	0,392
Myndighedsvold	28	174	1,95	2,52	1,96	2,58	-2,113	0,034
Uagtsomt drab	28	158	5,07	5,01	5,12	4,69	-0,329	0,744
Hensynsl. kørsel	27	158	5,07	4,92	5,27	4,89	-0,004	0,998
Narkosalg	27	160	2,75	2,86	2,83	2,86	-0,173	0,864

Opstillingerne A.53-A.56 viser, hvordan det forholder sig, når vi tager udgangspunkt i de fokusgrupper, der i 2006 har diskuteret og forholdt sig til de i alt 4 sager. Af opstilling A.53 fremgår det eksempelvis, at de fokusgrupper, der har fået forevist og diskuteret sagen om *simpel gadevold*, under ét ikke er signifikant forskellig i deres holdninger til nogen af de 7 sager. De små forskelle, der er tale om, er generelt langt fra statistisk signifikans. Det er selvfølgelig særligt interessant, hvordan disse fokusgrupper som udgangspunkt forholder sig til netop den sag, de så siden har fået forevist på film og har diskuteret, dvs. sagen om simpel gadevold, sammenlignet med befolkningen i postenqueten. Derfor er denne sammenligning fremhævet med gult i opstilling A.53. De mediane strafholdninger ligger meget tæt på hinanden, i det uvægtede 2,00 for fokusgrupperne og 1,91 for befolkningen i postenqueten og for det vægtede henholdsvis 2,05 og 1,95.

For de fokusgrupper, der har fokuseret på *partnervold* (se opstilling A.54), er der en enkelt signifikant forskel, men denne vedrører lige præcis sagen om partnervold. I denne sag er tyngdepunktet i fokusgruppernes holdning strengere end for befolkningen i postenqueten.

Noget ganske tilsvarende gør sig gældende for de fokusgrupper under ét, der har fokuseret på sagen om *uagtsomt manddrab*. Fokusgrupperne er her signifikant strengere i deres holdninger end befolkningen i postenqueten. I til-læg er disse fokusgrupper under ét også gennemgående strengere i deres holdning i to yderligere sager, nemlig sagen om partnervold og sagen om vold mod myndighed.

Endelig fremgår det af opstilling A.56, at der for de fokusgrupper, der har fokuseret på sagen om *salg af narkotika*, er en enkelt signifikant forskel. Denne vedrører bedømmelsen af vold mod myndighed, hvor befolkningen i postenqueten er signifikant strengere end fokusgrupperne. Dette er den eneste

undergruppe, hvor statistisk signifikante forskelle peger i retning af en gennemgående større mildhed i bedømmelsen i fokusgrupperne, og det vedrører altså ikke selve den sag, fokusgrupperne har fokuseret på, salg af narkotika. For denne sag er forskellene minimale (henholdsvis 2,75 og 2,85 for det uvægtede og 2,83 og 2,85 for det vægtede).

Når der, som tilfældet er i opstillingerne A.53-A.56, er tale om i alt 77 statistiske signifikansberegninger er det nødvendigt at tage massesignifikans i betragtning. Ud fra tilfældigheden love kunne vi forvente med meget stor sandsynlighed at finde mindst 3-4signifikante forskelle på, selv om der reelt ingen forskelle er. I dette tilfælde er 8 af de 77 forskelle signifikante, altså flere end det ”forventede”. Tillige ser signifikanserne ikke ud til at forekomme fuldstændig tilfældigt og uden systematik. Det mest bemærkelsesværdige og sikre, vi kan sige, er nok, at især de fokusgrupper under ét, der har fokuseret på sagen om uagtsomt manddrab dels i denne sag og dels i flere af de andre sager ser ud til at have et tyngdepunkt i deres holdninger, der er strengere end befolkningen i postenqueten. Det er for disse fokusgrupper, vi finder 3 af de 8 signifikante forskelle, og for yderligere 2 af sagerne er forskellene ikke langt fra statistisk signifikans.

I opstillingerne A.57-A.67 præsenteres de helt tilsvarende sammenstillinger for 2009, som vi netop har gennemgået for 2006. For 2009 skal man bemærke sig, at tallene visse steder for postenquete undersøgelsen bliver meget små.⁴² For 2009 viser det sig kun at være 3 ud af de ligeledes 77 sammenstillinger og sammenligninger, der udviser statistisk signifikans, hvilket altså antalsmæssigt er, hvad man med meget stor sandsynlighed måtte forvente ud fra en tilfældighedsbetragtning.

---

⁴² Blandt andet af denne grund er der ikke blot her, men hele vejen igennem i analyserne og sammenstillingerne anvendt eksakte test, jf. afsnittet længere fremme om statistiske metoder. Når tallene visse steder bliver særligt små i 2009-undersøgelsen sammenlignet med 2006-undersøgelsen, skyldes dets den generelt lavere svarprocent, der kun delvist opvejes af, at stikprøven er større, men især at der i 2009 var 32 spørgeskemavariationer, hvoraf halvdelen ikke er anvendelig til sammenligning med fokusgrupperne, fordi spørgsmålsrækkefølgen var en anden.

Opstilling A.57. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2009. Storkøbenhavn.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Partnervold	125	25	2,37	2,38	2,33	2,36	-0,380	0,707
Narkosmugling	124	19	4,73	5,00	5,04	4,68	-1,049	0,298
Pædofili	125	10	7,13	7,00	7,20	6,68	-0,110	0,916
Røveri	125	9	5,37	6,00	5,50	5,92	-0,602	0,551
Voldtægt	125	6	6,00	4,33	5,78	4,08	-0,382	0,715
Økon. krim.	125	14	6,35	4,50	6,65	4,10	-1,035	0,305
Alv. gadevold	124	9	4,46	5,33	4,64	4,97	-0,059	0,956

Opstilling A.58. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 2009. Alle, 18-74 år.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Partnervold	125	81	2,37	2,36	2,33	2,37	-0,218	0,829
Narkosmugling	124	43	4,73	5,38	5,04	5,14	-1,466	0,143
Pædofili	125	39	7,13	7,00	7,20	6,91	-0,074	0,942
Røveri	125	38	5,37	7,00	5,50	7,03	-2,291	0,022
Voldtægt	125	29	6,00	4,50	5,78	4,63	-0,926	0,357
Økon. krim.	125	39	6,35	5,54	6,65	5,01	-0,716	0,476
Alv. gadevold	124	43	4,46	5,20	4,64	5,21	-0,438	0,663

Opstilling A.59. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 2009. Mænd, 18-74 år.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Partnervold	63	38	2,46	2,80	2,43	2,72	-0,883	0,380
Narkosmugling	63	21	5,00	6,60	5,22	5,95	-1,196	0,234
Pædofili	63	19	6,91	6,86	7,23	6,83	-0,250	0,806
Røveri	63	21	6,25	7,33	6,76	7,25	-1,244	0,217
Voldtægt	63	12	6,48	4,00	6,53	3,82	-1,676	0,095
Økon. krim.	63	23	6,86	5,50	7,12	4,76	-0,534	0,598
Alv. gadevold	62	21	5,21	4,67	5,60	4,66	-0,565	0,576

Opstilling A.60. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 2009. Kvinder, 18-74 år.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Partnervold	62	43	2,29	2,00	2,24	2,05	-0,559	0,579
Narkosmugling	61	22	4,50	4,71	4,75	4,65	-0,672	0,506
Pædoфи	62	20	7,36	7,17	7,16	7,04	-0,142	0,890
Røveri	62	17	3,90	6,67	4,07	6,79	-1,937	0,053
Voldtægt	62	17	5,00	4,67	4,30	4,92	-0,289	0,777
Økon. krim.	62	16	6,00	5,57	6,14	5,27	-0,456	0,652
Alv. gadevold	62	22	3,91	5,36	3,95	5,39	-1,524	0,129

Opstilling A.61. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 2009. 18-29 år.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Partnervold	42	5	2,53	2,00	2,53	1,83	-0,053	0,980
Narkosmugling	41	3	3,62	4,00	3,62	3,91	-0,283	0,787
Pædoфи	42	6	6,25	3,50	6,20	3,57	-0,095	0,940
Røveri	42	5	4,60	8,00	4,62	8,00	-1,763	0,080
Voldtægt	42	4	7,00	8,00	6,98	8,00	-0,845	0,420
Økon. krim.	42	2	5,43	3,00	5,43	3,00	-0,797	0,470
Alv. gadevold	42	7	3,63	5,00	3,62	4,73	-0,831	0,420

Opstilling A.62. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 2009. 30-49 år.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Partnervold	41	30	2,65	2,88	2,62	3,02	-0,258	0,800
Narkosmugling	41	18	5,18	4,43	5,18	4,49	-0,041	0,971
Pædoфи	41	13	7,38	7,29	7,38	7,32	-0,369	0,719
Røveri	41	15	5,54	6,00	5,47	5,89	-0,689	0,503
Voldtægt	41	10	6,10	2,80	6,05	2,81	-1,993	0,046
Økon. krim.	41	11	6,33	3,60	6,31	3,54	-1,504	0,136
Alv. gadevold	40	14	4,67	6,20	4,61	6,18	-0,577	0,570

Opstilling A.63. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 2009. 50-74 år.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Partnervold	42	46	2,05	2,33	2,04	2,34	-0,904	0,369
Narkosmugling	42	22	5,50	6,75	5,53	6,78	-0,905	0,370
Pædofili	42	20	7,15	7,00	7,17	6,99	-0,388	0,703
Røveri	42	18	6,40	7,40	6,47	7,42	-1,193	0,237
Voldtægt	42	15	4,75	5,00	4,91	5,00	-0,532	0,601
Økon. krim.	42	26	7,55	7,00	7,55	7,01	-0,435	0,667
Alv. gadevold	42	22	5,33	4,71	5,37	4,69	-0,844	0,403

Opstilling A.64. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2009. Fokusgruppesag: Narkosmugling.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Partnervold	32	81	2,14	2,36	2,27	2,37	-0,559	0,579
Narkosmugling	32	43	6,00	5,38	6,12	5,14	-0,108	0,917
Pædofili	32	39	8,00	7,00	7,91	6,91	-1,164	0,247
Røveri	32	38	5,17	7,00	5,55	7,03	-1,789	0,074
Voldtægt	32	29	7,00	4,50	6,58	4,63	-1,682	0,093
Økon. krim.	32	39	7,63	5,54	7,83	5,01	-0,656	0,516
Alv. gadevold	32	43	5,40	5,20	6,11	5,21	-0,687	0,496

Opstilling A.65. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2009. Fokusgruppesag: Røveri.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Partnervold	28	81	2,58	2,36	2,59	2,37	-0,661	0,512
Narkosmugling	28	43	3,18	5,38	3,38	5,14	-1,708	0,088
Pædofili	28	39	7,14	7,00	7,18	6,91	-0,302	0,767
Røveri	28	38	5,33	7,00	5,03	7,03	-1,570	0,118
Voldtægt	28	29	5,29	4,50	4,63	4,63	-0,185	0,857
Økon. krim.	28	39	4,50	5,54	4,51	5,01	-0,354	0,727
Alv. gadevold	27	43	4,09	5,20	4,31	5,21	-0,757	0,453

Opstilling A.66. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2009. Fokusgruppesag: Voldtægt.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Partnervold	33	81	2,19	2,36	2,07	2,37	-0,772	0,443
Narkosmugling	33	43	4,40	5,38	5,04	5,14	-1,791	0,074
Pædofili	33	39	4,33	7,00	5,59	6,91	-1,625	0,105
Røveri	33	38	5,29	7,00	5,80	7,03	-2,234	0,025
Voldtægt	33	29	4,00	4,50	4,84	4,63	-0,292	0,775
Økon. krim.	33	39	7,09	5,54	7,22	5,01	-1,075	0,286
Alv. gadevold	33	43	3,40	5,20	3,60	5,21	-1,445	0,150

Opstilling A.67. Median straf som respondenterne i fokusgrupperne og post-enqueten ville idømme i 7 sager, 18-74 år, 2009. Fokusgruppesag: Alvorlig gadevold.

	n =		GMedian				Mann-Whitney U-Test	
	Fokus	Post	Uvægtet		Vægtet		z =	p =
			Fokus	Post	Fokus	Post		
Partnervold	32	81	2,67	2,36	2,54	2,37	-0,157	0,877
Narkosmugling	31	43	5,29	5,38	5,09	5,14	-0,824	0,414
Pædofili	32	39	7,60	7,00	7,48	6,91	-0,548	0,588
Røveri	32	38	5,55	7,00	5,57	7,03	-1,387	0,167
Voldtægt	32	29	6,56	4,50	6,48	4,63	-1,685	0,093
Økon. krim.	32	39	6,43	5,54	6,76	5,01	-0,714	0,479
Alv. gadevold	32	43	4,80	5,20	4,68	5,21	-0,179	0,861

2 af de statistiske signifikante forskelle vedrører røveri. For samtlige fokusgrupper under ét er fokusgruppemedlemmerne gennemgående mindre stryge i deres holdninger end de interviewede i postenqueten, og den samme tendens slår igennem, når vi specifikt ser på de fokusgruppedeltagere, der har fokuseret på sagen om voldtægt (men altså ikke i nogen af de andre undergrupper overhovedet).

Den tredje signifikante forskel findes ved de 30-49-åriges bedømmelse af sagen om voldtægt. Her er det fokusgruppemedlemmerne, der gennemgående er strengest. Når man ser på selve bedømmelserne, forekommer det mest sandsynligt, at der her er tale om en "abnormali" eller en "outlier" i postenquete undersøgelsen, fordi de 30-49-åriges bedømmelse her hverken følger strukturen i, hvordan de 30-49-årige i øvrige bedømmer sagerne, eller hvordan andre grupper gør det.

Man kan notere sig, at der ikke i et eneste tilfælde er signifikante forskelle i den holdning, som fokusgrupperne som udgangspunkt har haft for den sag, de

er blevet sat til at diskutere, og de holdninger der manifesterede sig vedrørende denne sag i postenqueten.

Skulle man forsøge at sammenfatte hvad sammenstillingerne med henholdsvis befolkningen i telefoninterviewene vedrørende generel holdning til fængselsstraffes længde og befolkningen i postenquete undersøgelsen vedrørende holdningen til, hvordan man i 7 konkrete sager, synes der bør straffes med henblik på at vurdere repræsentativiteten i forhold til den samlede danske befolkning i aldersklassen 18-74 år, bør man som udgangspunkt være opmærksom på, at hverken telefoninterviewene eller postenquete besvarelserne *er* den danske befolkning.

Med dette som baggrund synes konklusionen at være, at de 116 storkøbenhavnske fokusgruppetagere som helhed i 2006 er landsrepræsentative med hensyn til kønsfordeling, og vil nemt i analyserne ved vægtning kunne gøres det med hensyn til aldersfordeling. Tyngdepunktet i 2006-fokusgruppetagernes generelle holdning til fængselsstraffens længde ligger gennemgående på et noget mildere niveau end blandt den 2006-telefoninterviewede del af befolkningen, som igen på sin side formentlig ligger på et lidt mildere niveau i forhold til, hvordan det faktisk forholder sig i hele befolkningen 2006. Tyngdepunktet i 2006-fokusgruppetagernes specifikke holdning til, hvordan man synes, der bør straffes i 7 konkrete sager, afviger kun signifikant fra besvarelserne i 2006-postenqueten i 1 af sagerne (partnervold). Denne afvigelse er kun lige netop statistisk signifikant, og trækker i retning af, at 2006-fokusgrupperne er strengere i deres holdning end befolkningen i 2006-postenqueten – der på sin side vurderes til at give et rimeligt repræsentativt billede af, hvordan det faktisk forholder sig i hele befolkningen 2006. Blandt forskellige undergrupper af 2006-fokusgruppetagerne har analyserne påvist visse forskelle, som man bør ihukomme ved analyserne, især – men ikke alene – blandt de fokusgrupper, der har fokuseret på sagen om uagtsomt manddrab, hvor 2006-fokusgrupperne gennemgående er strengere end befolkningen 2006.

De 125 storkøbenhavnske fokusgruppetagere i 2009 er ligeledes vurderet til at være landsrepræsentative med hensyn til kønsfordeling og vil nemt i analyserne ved vægtning kunne gøres det med hensyn til aldersfordeling. Tyngdepunktet i 2009-fokusgruppetagerne generelle holdning til fængselsstraffens længde ligner nærmest til forveksling den 2009-telefoninterviewede del af befolkningen, som dog på sin side formentlig ligger på et lidt mildere niveau i forhold til, hvordan det faktisk forholder sig i hele befolkningen 2009. Tyngdepunktet i 2009-fokusgruppetagernes specifikke holdning til, hvordan man synes, der bør straffes i 7 konkrete sager, afviger kun signifikant fra besvarelserne i postenqueten i 1 af sagerne (røveri).

Denne afvigelse trækker i retning af, at 2009-fokusgrupperne er mildere i deres holdning end befolkningen i 2009-postenqueten – der på sin side vurderes til at give et rimeligt repræsentativt billede af, hvordan det faktisk forholder sig i hele befolkningen 2009. Der er meget få forskelle med hensyn til, hvordan undergrupper af 2009-fokusgruppemedtagerne vurderer de konkrete sager sammenholdt med, hvordan de vurderes i hele befolkningen.

Det forekommer interessant, at udfaldet, dvs. forskellene og retningen af disse, har vist sig at kunne være ganske forskellig, afhængig af, om det er den generelle holdning til fængselsstraffens længde, vi vurderer, eller holdningen til straf i konkrete sager. For de konkrete sager kan det tillige afvige fra sag til sag. Dette skyldes næppe metodologiske forhold, i hvert fald ikke udelukkende, men snarere det reale forhold, at det på den ene side kan være store forskelle mellem generelle holdninger og holdninger i konkrete sager og på den anden side også i holdningen i konkrete sager. Denne problematik er taget under grundigere gennemsyn og behandling i selve analyserne.

Vi har her brugt telefoninterviewundersøgelserne og postenqueteundersøgelserne, efter at disse i sig selv er forsøgt vurderet med hensyn til repræsentativitet (med vægtning osv.), i et forsøg på at vurderes fokusgruppeundersøgelsens grad af repræsentativitet. I princippet kunne man jo også vende det om og søge at vurdere telefoninterview- og postenqueteundersøgelsens grad af repræsentativitet ud fra deres grad af overensstemmelse med fokusgruppeundersøgelserne, efter at disses i sig selv er forsøgt vurderet med hensyn til grad af repræsentativitet (vægtning mv.). Det er alle 3 befolkningsundersøgelser (stikprøver), hvor sigtet har været, at de skulle være repræsentative for hele befolkningen, og at det åbner sådan set for en ganske unik mulighed for triangulering i repræsentativitetsvurderingerne, oven i købet i to omgange, henholdsvis 2006 og 2009, hvor hvert af 3-kantens hjørner helt eller delvist kan sammenlignes med hinanden og tillige hver for sig med eksterne faktiske fordelinger. Det har vist sig, at ud af i alt 176 gennemførte sammenligninger og beregnede statistiske tests, har 161 vist sig ikke at være statistisk signifikante, mens 16 har. Ud fra tilfældighedens love skulle vi med stor sandsynlighed forvente, at omkring 9 ville være det. På grund af de forekomne signifikansers karakter (sammenklumpning/struktur) er vort analytiske bud, at der generelt set er tale om høj grad af repræsentativitet i de gennemførte undersøgelser, og at de, ikke som de eneste, men lidt større problemer – og det der forklarer den let forhøjede hyppighed af statistisk signifikante forskelle – i så henseende begrænser sig til en undervurdering af danskerne generelle strenghed med hensyn til synet på fængselsstraffenes længde i 2006-telefoninterviewundersøgelserne, og en overvurdering af danskernes streng-

hed i konkrete sager i samme års sammensætning af de fokusgrupper, der fokuserede på uagtsomt manddrab.

Som vi tidligere har været lidt inde på er repræsentativitet naturligvis af interesse i sig selv, men det afgørende er, hvad eventuelle skævheder betyder for de analyser, der gennemføres, og de konklusioner, der drages. Fokusgrupperne anvendes ikke som tilfældet er med telefoninterview- og postenqueteundersøgelserne i sig selv til forsøg på at *beskrive* den danske befolkning specifikke og generelle holdning til straf. Derfor er det ikke afgørende, om de *niveaumæssigt* ligger på linje med hele befolkningen (18-74 år) eller ej. Fokusgrupperne anvendes i de centrale analyser til *analytisk* at søge at vurdere, hvad der sker eller ikke sker med de konkrete holdninger, når man udsættes for forskellige former for stimuli såsom at overvære en retssag på film og snakke sammen med andre om, hvordan der kan/skal straffes. Det kan godt være, at disse eventuelle forandringer ikke er af samme *størrelsesorden*, og at denne størrelsesorden ikke er den samme, hvis fokusgrupperne holdning som udgangspunkt niveaumæssigt adskiller sig fra befolkningen (eller nogle gør og andre ikke, således at der bliver forskelle mellem fokusgrupperne). Med mindre disse forskelle bliver meget store – hvilket der i hvert fald ikke er tale om i de gennemførte undersøgelser – så er det derimod usandsynligt, at de eventuelle ændringers (*netto*)retning vil være forskellig. Da de primære analyser vedrører de eventuelle ændringers retning, er den deskriptive grad af repræsentativitet følgelig af mindre betydning. Den dybere baggrund herfor er, at *stærke* analytiske sammenhænge, dvs. sammenhænge mellem forskellige faktorer eller kendetegn ved personer/grupper og ”årsager”/”effekter”, selv med ganske betydelige skævheder i stikprøverne i forhold til populationen, vil gøre sig gældende i stikprøven. Jo stærkere analytisk sammenhæng, der er tale om, desto større kan skævhederne være, uden at det påvirker det analytiske resultat. Hvis vi eksempelvis forestiller os, at der er en stærk sammenhæng mellem personers højde og vægt, så vil vi også finde den ved en undersøgelse af Samsøs befolkning, selv om befolkningen der skulle vise sig at være ikke-repræsentativ med hensyn til kønsfordeling, aldersfordeling, erhvervsfordeling og/eller en hel masse andre forhold. Kommer vi ved en fejl til at bruge et målebånd, hvor de første 10 cm er skåret væk, og derved til at måle alle til at være 10 cm højere end de faktisk er, og vægten måske også er dårlig og måler 4 kg for meget, så vil vi stadig finde, at der er en *sammenhæng* mellem højde og vægt.

Når vi derfor ser på repræsentativitetsvurderingerne i forhold til, hvad selve det *primære* formål har været med fokusgrupperne, og de analyser, der er gennemført omkring disse, kunne man argumentere for, at det som vi i virkeligheden især burde undersøge er, om *den analytiske struktur* i og mellem fo-

kusgrupperne er intakt i forhold til, hvad der gør sig gældende i hele befolkningen. Mulighederne herfor er begrænsede, fordi antallet af faktorer der er belyst i de enkelte undersøgelser – og i særdeleshed dem der kan sammenlignes på tværs af undersøgelserne – er lille, men kigger vi tilbage på tabellerne og i stedet for at interesse os for niveauerne, fokuserer på sammenhænge, viser der sig at være en nærmest fuldstændig konsistens i så henseende. I hvert fald forholder det sig sådan, at hvis den analytiske sammenhæng, f.eks. sammenhængen mellem alder og generel holdning til straf, er tilpas stærk i én af undersøgelserne, så genfindes den også i den anden eller de andre. Der er derfor god grund til at formode, at den sammenhæng – i særdeleshed hvis de er stærke – vi i analyserne kan finde i fokusgrupperne, herunder ikke mindst retningen af ændringer som følge af forskellige former for stimuli, vil være den samme som vi ville finde for hele befolkningen, dog med den usikkerhed på sammenhængen, der følger af, at det alene er en stikprøve, vi har med at gøre. Også set og bedømt i dette perspektiv må fokusgrupperne som helhed da vurderes til at have en tilfredsstillende grad af repræsentativitet.

Måling af holdning til straf

Vi har i det forudgående allerede adskillige gange anvendt målinger af befolkningens holdninger til straf, så det må være på tide lidt mere systematisk og grundigt at præsentere, hvordan især de mere sammenfattende mål eller skalaer er blevet konstrueret.

Rangordenskalaer

Uanset om der er tale om generelle holdninger til straf eller holdninger til straf i konkrete sager – og uanset om der er tale om måling via enkelte spørgsmål, er der tale om målinger på rangordnings niveau. De anvendte skalaer er *rangordenskalaer*. Dette er en ganske banal, men også vigtig erkendelse. Adfærds- og samfundsvidenskaberne er fyldt med analyser, hvor man så at sige snyder på vægten – og nærværende forfatter skal absolut heller ikke påstå sig uskyldig i så henseende! Måske ville det være endnu mere dækkende at sige, at man snyder *med* vægten, for det, man gør, er, at man lader som om de skalaer, man har med at gøre, er intervallskalaer. I forlængelse heraf beregner man gennemsnit, spredning og standardafvigelse, foretager lineær regressionsanalyse og bruger i det hele taget en række stærke og raffinerede statistiske analyseværktøjer – som ens datamateriale slet ikke berettiger en til. I værste fald medfører dette vildledende beskrivelser og bekræftelser/afkræftelser af hypoteser/formodninger, som der ikke er grundlag for at be- eller afkræfte. I den hidtidige metodiske gennemgang har vi allerede i enkelte af opstillingerne bevæget os ind på det forbudte område ved at

beregne og gengive gennemsnit frem for medianer.⁴³ Der er kun den undskyldning, at de enten har foreligget sådan leveret udefra uden mulighed for ændring, og/eller at de er anvendt for overskuelighedens/oversigtens skyld. I sidstnævnte tilfælde er det kontrolleret, at det ikke gør nogen forskel for de konklusioner, der er draget.

Samtlige egentlige resultatorienterede analyser i undersøgelserne er gennemført ud fra den forudsætning, at de baserer sig på randordningsskalaer (eller eventuel nominalskaler). Mere herom findes i afsnittet om de anvendte statistiske metoder længere fremme.

Måling af generelle holdninger

Såvel i afsnittet om telefoninterview undersøgelserne som i kapitel C om samme er præsenteret de spørgsmål, der er stillet til afdækning af danskerne generelle holdninger til straf.

Opstilling A.68. Oversigt over strafskalaer anvendt ved måling af generelle holdninger til straf.

Spørgsmål			Strafskala	
Fængselsstraffe for korte/ Fængsler for for hotelagtige	Voldsforbrydelser straffes langt hårdere	Straffene i Danmark er gennemgående ...	I	II
Enig	Helt enig		1	2
Overvejende enig	Nærmest enig	For milde	1	1
Neutral	Hverken/eller	Passende	0	0
Overvejende uenig	Nærmest uenig	For strenge	-1	-1
Uenig	Uenig		-1	-2
Ved ikke	Ved ikke	Ved ikke	0	0

I opstilling A.68 gives en oversigt over hvilke værdier, svarene er blevet tildelt på de anvendte rangordenskalaerne. Det skal understreges, at der er tale om – og at skalaerne er blevet anvendt som – rangordenskalaer, selv om der talmæssigt er lige stor afstand mellem de tildelte værdier. Vi har eksempel-

⁴³ Der er dog også nogle af opstillingerne, hvor der er beregnet gennemsnit mv., hvor dette er helt rigtigt og ”legalt”, fordi det der er intervallskalaer, der ligger til grund, jf. opstillinger, der rindholder beregninger af vægtene og med vægtene som udgangspunkt.

vis ingen mulighed for at sige om afstanden fra 1 til 0 reelt er den samme som afstanden fra 0 til -1.

Ved enkelte analyser er der anvendt to sammensatte rangordenskalaer. Den *samlede begrænsede skala for generel holdning til straf* (GENSTRAFB) optæller antal ”enig”/”overvejende enig” svar på spørgsmålet om længere fængselsstraffe og ”for milde” svar på spørgsmålet om, hvad man generelt mener om straffene i Danmark. Skalaen kan således antage værdierne 0, 1 og 2, hvor 2 står for den relativt strengeste holdning og 0 for den relativt mildeste. Det er disse to spørgsmål om generelle holdninger til straf, der indgår i såvel telefoninterviewundersøgelsen 2006 som i 2009.

Den anden sammensatte rangordensskala, den *samlede udvidede skala for generel holdning til straf* (GENSTRAFU) adderer rangordenen på strafska-la I for de to spørgsmål, hvorved vi får en skala, der kan antage værdier -2, -1, 0, 1 og 2, hvor 2 står for den relativt strengeste holdning og 0 for den relativt mildeste.

Problemet ved sammensatte skalaer er altid, om det nu også er rimeligt at betragte de to eller flere spørgsmål/svar, der indgår i dem, dels som udslag af samme dimension (endimensionalitet) og dels som lige ”stærke” eller ”vigtige”. Når grundlaget er rangordensskalaer for de indgående spørgsmål, accentueres disse problemer stærkt med såvel antallet af spørgsmål som antallet af svarkategorier. Det øges også i takt med, at de indgående spørgsmål ikke har samme antal ensartede symmetriske svarkategorier.

Især den samlede udvidede skala for generel holdning til straf bør følgelig betragtes og håndteres med stor forsigtighed. Det kan klart diskuteres, om de fem trin på denne skala trin for trin giver en konsistent rangorden af svarpersonerne efter deres generelle holdning til straffenes strengthed i Danmark.

Uanset hvilket samlet skala, der er tale om, er minimuskravene i hvert fald, at svarene på de spørgsmål, der indgår, har en indbyrdes stærk sammenhæng,⁴⁴ og at de udviser stor stabilitet. Sammenhængenes størrelse kan måles ved korrelationskoefficienter, herunder Cronbach’s pålidelighedsmål (alfa), og stabiliteten ved at sammenligne disse koefficienter for telefoninterviewundersøgelserne i 2006 og 2009. Opstilling A.69 giver en oversigt over forskellige mål for de beregnede sammenhænge.

---

⁴⁴ Tommelfingerreglen er her, at en optimal skala bør bestå af spørgsmål, hvor korrelationen mellem de enkelte spørgsmål (inter-item korrelationen) skal være større end 0,2, og korrelationen mellem et enkelt spørgsmål og en skala af resten (item-total korrelationen) skal være større end 0,4. det er naturligvis ikke aktuelt her ved en skala bestående af kun 2 spørgsmål, men det hører med i billedet, at der bør tages højde for, om udeladelse af et spørgsmål giver en skala med en højere alfa-værdi, jf. om alfa i det følgende.

Uanset den anvendte korrelationskoefficient viser der sig at være en stærk statistisk signifikant ($p = 0,000$) sammenhæng. På de mere pålidelighedsorienterede mål som Cronbach's alfa, er værdierne imidlertid lige i underkanten af, hvad der er praksis for for at betragte som nødvendigt. En skalas interne pålidelighed er beslægtet med spørgsmålet om intern konsistens, og det er vanligt at vurdere begge ud fra Cronbach's koefficient alfa. Alt andet lige afhænger målepræcisionen af spørgsmålshomogenitet (korrelationen mellem spørgsmål) og antallet af spørgsmål. Eftersom koefficient alfa afspejler begge faktorer, anses den traditionelt for et væsentlig mål for skalas præcision/pålidelighed.

Opstilling A.69. Sammenhængen mellem strafskala I for henholdsvis svar på spørgsmål om fængselsstraffenes længde og spørgsmål om holdning til straffenes strenghed i almindelighed målt ved diverse målestokke, telefoninterview undersøgelserne 2006 og 2009.

Målestok	2006	2009	2006+2009
Friedsman's Chi-square (DF = 1)	171,921 ($p = 0,000$)	318,103 ($p = 0,000$)	490,024 ($p = 0,000$)
Spearman's rangkorrelationskoefficient	0,567 ($p = 0,000$)	0,557 ($p = 0,000$)	0,568 ($p = 0,000$)
Gamma	0,805 ($p = 0,000$)	0,780 ($p = 0,000$)	0,788 ($p = 0,000$)
Cronbach's alfa	0,672	0,666	0,668
Spearman-Brown koefficient	0,724	0,709	0,714

Der er tradition for inden adfærds- og samfundsvidenskaberne at sætte en grænse for Cronbach's alfa ved 0,7, hvor vi altså netop får en alfa-værdi på 0,7 for en skala, der bygger på de to nævnte spørgsmål.⁴⁵ Selv om en alfa-værdi på 0,7 eller højere traditionelt betragtes som "godt nok" hører det med i billedet, at dette er – endnu en – arbitrær grænseværdi. Cronbach's alfa vil i almindelighed øges, når den indbyrdes korrelation mellem spørgsmålene øges, så det kan diskuteres, hvor meget nyt den i almindelighed tillægger i

⁴⁵ Man kunne forestille sig, at man kunne øge sammenhæng og pålidelighed, hvis vi udnyttede svarene fuldt ud i spørgsmålet om holdningen til fængselsstraffenes længde, hvor der er 5 svarkategorier (med ved-ikke rubriceret som "neutral"). Dette er imidlertid ikke tilfældet. Tværtimod reduceres korrelationskoefficienternes størrelse, og pålideligheden nedsættes. Under alle omstændigheder ville vi også få et problem med, hvordan vi meningsfuldt skulle kunne lægge det sammen med svarene på et spørgsmål, hvor der kun er 3 svarkategorier, og være sikre på, at vi fik en meningsfuld rangordningsskala ud af det.

forhold til korrelationskoefficienterne, hvor vi har nogle p-værdier at ”holde os til”.⁴⁶

Stabiliteten er særdeles god. Vi får næsten de samme værdier for 2006 og 2009.⁴⁷

Måling af konkrete holdninger

I den måde, vi har valgt at måle befolkningens holdninger til straf i konkrete sager i postenquete og fokusgruppe undersøgelserne har vi søgt at sikre os, at man dels forud for besvarelsen har været orienteret om, hvilke straffemuligheder, der i det hele taget kan anvendes, således at man f.eks. ikke lige ”glemte” samfundstjeneste muligheden, når man skulle svare, og dels at man i de mest centrale henseender var vidende om, hvad de enkelte strafformer gik ud på, eksempelvis hvad en betinget fængselsstraf vil sige. Denne skriftlige orientering til de udspurgte, der indledte alle spørgeskemaer, er gengivet i kapitel C (som en del af det spørgeskema, der illustrerer de i postenquete 2009 anvendte spørgeskemaer). Dobbeltformålet bag denne metode har været dels at øge muligheden for, at vi om svarene kan sige, at vi ved inden for hvilken referenceramme af straffe, folk har valgt, og at det er den samme for alle, og at vi ved, at den straf der er peget på, *er* identisk med de straffe, vi kender i de strafferetlige systemer, og dels at give retsfornuften så gode forudsætninger som muligt for at danne grundlag for svarene frem for den umiddelbare retsfølelse eller ”strafferefleks”, dvs. at de svarende har fået tid til og taget sig tid til at lade sig informere om og tænke over straffene.

Herefter har der foreligget to grundlæggende forskellige muligheder at spørge om folks holdninger på. For det første havde man kunnet vælge at foreslå en bestemt straf i en sag, f.eks.: ”Hvad ville du sige til, at man i denne sag om, som du nu har læst, idømte tiltalte 1 års ubetinget fængsel?” Svarmulighederne kunne eksempelvis være: ”Passende”, ”For strengt” og ”For mildt”. I forhold til vort formål om i postenquete og fokusgruppeundersøgelserne at afdække befolkningens retsfornuft ville der imidlertid være i hvert fald to hovedproblemer på denne måde. Det ene hovedproblem er, at vi ved svarmulighederne indirekte ”tvinger” de svarendes tænkning ind i en mildhed-streghed dimension. Vi ”udelukker” en række andre mulige hensyn, som folk kunne lægge til grund for en dom, f.eks. hvad der ville være godt for offeret, eller hvad man tror ville mindske risikoen for tilbagefald.

⁴⁶ Det hører også med i billedet, at man ved tolkning af en alfa koefficient skal holde sig for øje, at jo flere spørgsmål, der indgår i en skala, desto højere bliver alfaværdien for en nærmere vurdering af skalvalideringsmetoder, se f.eks. Kristensen et. al., 1998.

⁴⁷ Det samme viser sig, hvis vi deler 2009 op i de to separate undersøgelser, 2009-materialet faktisk er sammensat af.

Hvis man skulle gøre det, kunne en mulighed dog måske være at stille en række spørgsmål op, der undersøgte holdningen afhængig af, hvilket formål, man satte sin stillingtagen i relation til, og så måske et afrundende spørgsmål om, hvordan man ville prioritere de mulige formål, og om man så synes, det ville være rigtigt/passende med 1 års ubetinget fængsel eller man synes en sådan dom ville være forkert, og at man ville dømme "anderledes". Det andet – og større – hovedproblem er, at vi ved at "foreslå" en bestemt dom kan risikere, at det mere bliver retsfølelsen/strafferefleksen end retsfornuften, der aktiverer svaret. Uanset om man siger det eller ej, vil svarpersonen formentlig have en formodning om, at det man foreslår ikke er grebet lige ud af den bare luft. Man vil sikkert formode, at det er sådan der straffes – eller at en eller anden har fremlagt et forslag om at straffe på denne måde. Hvis man har den overbevisning – retsfølelse – at der "straffes alt for hårdt her i Danmark, vil den umiddelbare refleks – inden for vide grænser, dvs. hvor man ikke bevæger sig udover, hvad folk helt sikkert mener at vide ikke er praksis, eller som for de fleste vil være helt utænkeligt og urealistisk mildt eller hårdt (ydergrænser som f.eks. "ingenting" og "dødsstraf") – så ikke være at mene, at det "foreslåede" er for hårdt. Og omvendt, hvis man har den generelle opfattelse, at der "straffes alt for mildt i Danmark"? Når denne hypotese om denne spørgemetodes nærmere forankring i den generelle retsfølelse end den konkrete – hvad vi har kaldt retsfornuften – ikke blev vurderet i den serie af forprøver, der blev afholdt forud for hovedprojektets iværksættelse, beroede det på, at vi under alle omstændigheder ville fravælge denne spørgefacon, idet vi ikke, det være sig direkte eller indirekte, ville risikere at give svarpersonerne nogen form for indikation på, hvordan retspraksis er. Vi har gerne villet aflæse folks holdninger til, hvordan de ville dømme, hvis de var dommere – men uden psykologisk eller som det faktisk forholder sig i det strafferetlige system at være bundet af nogen form for retspraksis.

Alligevel er det dog i hvert fald interessant, at en mindre svensk undersøgelse synes at understøtte hypotesen om, at foreslåede straffemuligheder mere lægger op til aflæsning af den generelle retsfølelse end af den konkrete retsfornuft (Kvist, 2009). Denne undersøgelse byggede videre på en anden mindre svensk undersøgelse, der på sin side var en form for gentagelse af den danske postenquete undersøgelse fra 2006 (Magnell, 2008). I denne anden undersøgelse havde Magnell gennemført en spørgeskemaundersøgelse om holdningen til straf blandt gymnasielever baseret på en direkte svensk oversættelse af sagerne vedrørende simpel gadevold, salg af narkotika, vold mod partner og uagtsomt drab i trafikken. Udvalget af gymnasielever var ikke tilfældigt, men et såkaldt "bekvemmelighedsudvalg" bestående af 65 tredjeårselever på et gymnasium i Stockholm. To svenske dommere var blevet bedt om at give et bud på retspraksis i de fire sager, forudsat at der var tale om en ikke tidligere straffet gerningsperson.

Kvist's metodestudie baserer sig også på svar fra en spørgeskemaundersøgelse med gymnasielever (69 elever fra 2 gymnasier i Stockholm). Eleverne blev delt op i fire grupper, og i stedet for som i den danske 2006-undersøgelse og Magnell's undersøgelse at få faste svarmuligheder for, hvordan der kunne straffes, fik de "foreslået" en straf, hvortil de så kunne angive, hvorvidt de syntes, en sådan straf ville være passende ("lagom"), for mild ("för mildt") eller for streng ("för strängt"). De straffe, man skulle forholde sig til, var forskellig fra sag til sag, og blev også efter en bestemt struktur varieret inden for samme sag. De anvendte spørgeskemaer indledtes med en meget kortfattet omtale af, hvad straffene betinget dom og fængselsstraf går ud på. De anvendte variationer fremgår af opstilling A.70. Her er tillige tilføjet det svenske dommerpanels bud på retspraksis i Sverige for de fire sager, jf Magnell (2008, p. 25). For 3 af de 4 sager var der en variant, hvor man foreslog en mildere straf, idet svarpersonerne naturligvis ikke orienteredes om, at denne var mildere end retspraksis. For de samme 3 sager var der to varianter af strengere straf. For den fjerde sag, sagen om simpel gadevold, var der ingen variant med mindre straf, men 3 varianter med strengere straf. Der var i spørgeskemaerne ingen omtale af, hvad "forslagene" til straf beroede på.⁴⁸

Opstilling A.70. Straffe som anvendtes i et svensk metodestudie (Kvist, 2009, p. 18).⁴⁹

	Mindre straf	Dommerpanel (retspraksis)	Strengere straf 1	Strengere Straf 2	Strengere Straf 3
Simp. gadevold		Betinget fængsel med 40 timers samfundstjeneste	Ubetinget fængsel i 6 mdr.	Ubetinget fængsel i 1 år 6 mdr.	Ubetinget fængsel i 3 år
Partnervold	Betinget fængsel med 40 timers samfundstjeneste	Ubetinget fængsel i 6 mdr.	Ubetinget fængsel i 1 år og 6 mdr.	Ubetinget fængsel i 3 år	
Uagtsomt drab	Betinget fængsel med 40 timers samfundstjeneste	Ubetinget fængsel i 6 mdr.	Ubetinget fængsel i 1 år og 6 mdr.	Ubetinget fængsel i 3 år	
Narkosalg	Betinget fængsel med 40 timers samfundstjeneste	Ubetinget fængsel i 4 mdr.	Ubetinget fængsel i 1 år 6 mdr.	Ubetinget fængsel i 3 år	

⁴⁸ Optakten var følgende: "Efter varje berättelse presenteres ett straff som du ska ta ställning till genom att kryssa i om du tycker att straffet är för mildt, lagom eller för strängt (endsat ett kryss per berättelse)."

⁴⁹ I dansk oversættelse.

Hovedkonklusionen i Kvist's metodestudie er, at spørgemåde påvirker resultaterne. Man skal dog være opmærksom på, at udvalget af svarpersoner er meget lille og ikke kan hævdes at være repræsentativt. Når besvarelserne sammenlignes med Magnell's undersøgelser tyder det således på, at de holdninger, man får frem ved at "foreslå" straffe, er strengere, end når man selv skal finde frem til en straf ud fra en systematisk oversigt over muligheder. Endvidere fremgik det, at den foreslåede strafs strenghedsgrad i visse sager (sagen om uagtsomt manddrab og sagen om narkosalg) ikke havde betydning for, om man syntes, at den foreslåede straf var passende. Med øget strenghed i forslagene mindskedes andelen dog, der mente det foreslåede var for mildt, og andelen, der syntes, det foreslåede var for strengt, øgedes. For sagerne om simpel gadevold og vold mod partner viste strenghedsgraden i forslagene sig at have betydning, men i forskellige retninger. Jo strengere straf, der blev foreslået i sagen om simpel gadevold, desto færre anså straffen for passende, og desto flere syntes, den var for streng. For vold mod partner gik tendensen i den stik modsatte retning: Jo strengere straf som blev foreslået, desto flere anså straffen for passende, men desto *færre* anså også straffen for at være for streng.

Et andet svensk pilotstudie er beslægtet med Kvist's metodestudie, og det baserer sig på de samme 4 sager (Hermansson, 2009). Bekvemmelighedsudvalget bestod af 119 førsteårs kriminologistuderende ved Stockholms Universitet. Det, der her forsøgte undersøgt, ved en randomiseret udlevering og udfyldning af forskellige spørgeskemaer, var, om det ville gøre en forskel, om man anvendte svarskema med mulige straffe, eller om man bad de udspurgte tage stilling til om de i de enkelte sager fandt en "foreslået" straf "passende". I dette tilfælde var den "foreslåede" den straf i sagerne, som det nævnte svenske dommerpanel havde vurderet som værende retspraksis. Det blev ikke nævnt over for de udspurgte, at "forslaget" var retspraksis. Hermansson sammenfatter hovedresultatet af pilotstudiet på følgende måde:

"Min studie bekræfter Balvigs resultat om allmänhetens syn på straff.⁵⁰ Respondenterna underskattar dagens straffnivåer och tror sig själva vara hårdare än domare i sin syn på straff. När de får reda på det utdömda straffet anser de flesta att straffet är för mildt. När de själva får döma i de olika brottsfallen dömer de däremot till mildare straff än vad en domstol skulle göra. Respondenterna tror vidare att folk i allmänhet är hårdare i sin bedömning av straff än vad de själva är.

Då de två olika enkätkonstruktionerna jämförs visar jag att det finns mycket som talar för att de mäter olika saker. Dels blir nivån på straffbenägenhet olika beroende på vilken enkät man använder sig av. De faktorer som verkar kunna förklara straffbenägenhet varierar även

---

⁵⁰ Det er resultaterne af postenqueten 2006, i Danmark, der her refereres til (Balvig, 2006).

mellan de två enkäterna, något som är ett än större metodologiskt problem. Min slutsats är att enkätkonstruktion B snarare mäter något annat än synen på straff och enkät A därför bör ses som den mest intressanta för att uppnå en nyanserad bild av allmänhetens syn på straff.” (abstract til Hermansson, 2009).⁵¹

Den anden grundlæggende måde at spørge på udover at foreslå konkrete straffe er selvfølgelig ikke at gøre det. Inden for denne ramme er der igen to muligheder. Man kan spørge helt åbent (”Hvad synes du straffen skal være?” _____) eller man kan forelægge svarpersonerne en systematisk, de kan vælge straffen ud fra. Der eksisterer naturligvis også muligheder herimellem, såsom blot at angive hovedkategorier (f.eks. bøde, ubetinget fængsel osv.), og så bede svarpersonerne inden for den eller de hovedkategorier, de vælger, selv beskrive hvor meget af denne straf, der skal være tale om (f.eks. ”5.000,- kr.”, ”2 år” osv.).

Københavnske gymnasielever lagde i 2006 ryg til 6 små metodestudier med ”bekvemmelighedsudvalg”, der havde som formål at vurdere anvendelse af spørgeramme og helt eller delvist åbent spørgsmål i forhold til hinanden. I alle tilfælde blev der anvendt de 7 cases, der siden blev grundlaget i 2006-undersøgelserne og i alle tilfælde også med den indledende beskrivelse af straffene som er blevet anvendt i såvel 2006- som 2009-spørgeskemaerne. Hovedresultaterne af disse metodestudier var følgende:

- 1) Det betød ikke væsentlige forskelle i holdningen til, hvordan man syntes, der skulle straffe om man brugte a) et systematisk og omfattende svarskema som det, der faktisk er blevet brugt i undersøgelsen (se opstilling A.71), b) et svarskema med hovedkategorier af straffe, hvor man så selv skulle skrive, hvor meget af denne straf, der skulle være tale om, eller c) et helt åbent spørgsmål om, hvordan man ville straffe. Der forekom forskelle, også statistisk signifikante forskelle, men de var få, og der var ingen systematik at se i dem. Bl.a. pegede de i forskellige retning. Hvis man opsummerede besvarelsene i tre brede kategorier, ”ikke ubetinget fængselsstraf”–”kort ubetinget fængselsstraf (under 6 måneder) –”lang ubetinget fængselsstraf”, fandtes der ingen væsentlige forskelle overhovedet. Det er denne opdeling, der udgør den centrale referenceramme for det gennemførte projekt og de konklusioner, der udledes af undersøgelserne.
- 2) For b) og især c) voldte det store problemer at tyde og kode, hvad mange havde svaret, selv om de altså var instrueret om straffene og

---

⁵¹ Hypotesen om at man ud fra svar spørgsmål om, hvor streng man vil være, såsom ”for streng” osv., først og fremmest afdækker den generelle retsfølelse, er senere bekræftet i en undersøgelse af retsfølelse og retsfornuft i Grønland (under publicering).

selv om der var instruktioner til, hvordan de skulle svare. Der var gennemgående ikke tale om egentlige misforståelser (så vidt det nu lader sig vurdere på dette grundlag), men først og fremmest uforståelige/ulæselige svar og utilstrækkelige svar. Eksempler på utilstrækkelige svar: ”3 måneder”, uden at det angives om det er betinget, ubetinget, behandling el.lign.; ”ja” – og kun det; ”penge” uden at størrelse er angivet, eller om det er ment som bøde eller kompensation til forurettede. 15-25 pct. af alle svar var helt ulæselige eller helt utilstrækkelige. Yderligere omkring 10 pct. af svarene var upræcise. I nogle af studierne foregik besvarelsen i klasserne, i andre via et skema, som man tog med hjem og returnerede med posten hjemmefra. Problemerne viste sig at være størst i ”postenqueten”, altså når eleverne skulle udfylde skemaerne for sig selv hjemme.

- 3) Når metodestudierne gennemførtes som postenquete, var der en meget betydelig forskel i svarprocenten afhængig af, hvordan svarene skulle afgives. Når det var en systematisk oversigt over straffemuligheder, man skulle placere sit svar i, var svarprocenten 53 (n = 123); når man havde hovedkategorier at forholde sig til, hvor man selv skulle skrive den konkrete straf, var svarprocenten 42 (n = 123), og når man blev stillet et helt åbent spørgsmål, var svarprocenten nede på 23 pct. (n = 123). Placering i de 3 grupper var randomiseret, og forskellene er statistisk signifikante. På grund af randomiseringen må man formode, at studentereksamenskaraktererne – som de i enqueten blev spurgt om sammen med nogle få andre baggrundskaraktistika – gennemsnitlig har været omkring den samme i de 3 grupper. Blandt de svarende var det imidlertid signifikant lavest i den første gruppe, højere i den mellemste gruppe og højest i gruppen, der fik stillet strafspørgsmålet åbent. Sammenlignes med det studentereksamensnit, som skolerne kunne oplyse for samtlige elever i udvalgene under ét, var dette lidt lavere end i selv den førstnævnte gruppe. For denne gruppe var det dog ikke signifikant lavere end i de tilsvarende spørgeskemaundersøgelser, hvor eleverne udfyldte skemaerne i klassen. Her var svarprocenten 78 (n = 188), og man kan altså formode, at der blandt de ikke tilstedeværende må have været et lavere karaktersnit end blandt de tilstedeværende.

Resultaterne af disse metodestudier førte til valg af en systematisk oversigt over straffemuligheder som svarskema. Svarskemaet for 2006-undersøgelserne fremgår af opstilling A.71 og for 2009-undersøgelserne af opstilling A.72.

Opstilling A.71. Svarkema 2006.

	Hvad tror De, straffen ville blive ved en domstol?	Hvad synes De selv, at straffen skal være?	Hvad tror De, at folk i almindelighed synes, at straffen skal være?
Ingen straf	☐	☐	☐
Bøde – fast beløb			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.	☐	☐	☐
Bøde – indtægtsbestemt beløb			
Op til 1 måneds nettoløn	☐	☐	☐
Mellem 2 og 5 måneders nettoløn	☐	☐	☐
6 måneders nettoløn og derover	☐	☐	☐
Betinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Mellem 2 og 3 måneder	☐	☐	☐
Over 3 måneder	☐	☐	☐
Konfliktråd			
☐	☐	☐	☐
Samfundstjeneste			
Under 50 timer	☐	☐	☐
Mellem 50 og 150 timer	☐	☐	☐
Over 150 timer	☐	☐	☐
Elektronisk fodlænke			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Mellem 2 og 3 måneder	☐	☐	☐
Over 3 måneder	☐	☐	☐
Ubetinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Mellem 2 og 3 måneder	☐	☐	☐
Over 3 måneder	☐	☐	☐
Behandling af gerningsmanden			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Mellem 2 måneder og 1 år	☐	☐	☐
Over 1 år	☐	☐	☐
Økonomisk kompensation til offeret			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.	☐	☐	☐

Opstilling A.72. Svarkema 2009.

	Hvad tror du, straffen ville blive ved en dom- stol?	Hvad synes du selv, at straffen skal være?	Hvad tror du, at folk i al- mindelighed synes, at straffen skal være?
Ingen straf	☐	☐	☐
Bøde – fast beløb			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.....	☐	☐	☐
Bøde – indtægtsbestemt beløb			
Op til 1 måneds nettoløn	☐	☐	☐
Mellem 2 og 5 måneders nettoløn	☐	☐	☐
6 måneders nettoløn og derover.....	☐	☐	☐
Betinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Konfliktråd	☐	☐	☐
Samfundstjeneste			
Under 50 timer	☐	☐	☐
Mellem 50 og 150 timer	☐	☐	☐
Over 150 timer	☐	☐	☐
Elektronisk fodlænke			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Fra 2 til 3 måneder	☐	☐	☐
Over 3 måneder	☐	☐	☐
Ubetinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Behandling af gerningsmanden			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Mellem 2 måneder og 1 år.....	☐	☐	☐
Over 1 år	☐	☐	☐
Økonomisk kompens. til offeret			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.	☐	☐	☐

Den praktiske begrænsning i forbindelse med udarbejdelse af disse svarske-maer har været, at der skulle stilles 3 spørgsmål, ét om hvordan man tror straffen vil blive ved en domstol, ét om hvad man selv synes straffen skal væ-re, og ét om hvordan man tror folk i almindelighed synes, straffen skal være. Endvidere har skemaet maksimalt måtte fylde en A-4 side, således at man for hver sag kunne have denne på en venstreside i spørgeskemaet og svarske-maet ved siden af på en højreside, jf. eksemplet på disse skemaer i kapitel C.

Det har naturligvis været givet, at de eksisterende almindelige straffe skulle indgå, men med henblik på at undersøge hvordan befolkningen forholder sig til forskellige alternative, supplerende eller varianter af de eksisterende al-mindelige straffe, er svarske-maet blevet suppleret med følgende muligheder:

- 1) *Konfliktråd*: På undersøgelsestidspunkterne eksisterede dette ikke som en alternativ til straf, og som supplement alene som en geografisk be-grænset forsøgsordning.⁵² Det er i beskrivelsen af denne mulige reak-tion tilkendegivet, at den under alle omstændigheder forudsætter tilstå-else samt villighed hertil fra såvel gerningsperson som forurettede.
- 2) *Elektronisk fodlænke*: Dette er ikke en selvstændig almindelig straf i Danmark, men alene en mulig afsoningsform, som visse personer dømt til en kortere ubetinget fængselsstraf under visse betingelser kan få lov til at afsones under. Derfor er den også i de anvendte strafskalaer opgjort sammen med og med samme valens som ubetinget friheds-straf. Vi ville have foretrukket en spørgeform, hvor svarpersoner først eventuelt pegede på ubetinget fængselsstraf, og dernæst fik et følge-spørgsmål om, hvorvidt man mente, den kunne/burde afsones hjemme med elektronisk fodlænke, men vi fandt ikke plads og teknisk mulig-hed for at bruge denne spørgeform i svarske-maet.
- 3) *Behandling af gerningsmanden*: Det er ikke en mulighed i Danmark at dømme til tvangsbehandling. Tanken bag denne mulighed har da hel-ler ikke nødvendigvis været, at svarpersonen skulle forestille sig, at der var tale om tvangsbehandling. Man har også kunnet vælge denne mu-lighed som udtryk for et supplerende tilbud, som et alternativ til straf eller som en betingelse for bestemte straffe, eksempelvis en betinget dom. Problemet er naturligvis, at vi ikke med sikkerhed kan vide, hvad det er svarpersonerne har tænkt, når de vælger behandling. For det før-

---

⁵² Konfliktråd er indført som et muligt *supplement* til straf landsdækkende i Danmark pr. 1. januar 2010.

ste viser det sig dog i praksis, at det er et alternativ som meget få vælger alene. Det vælges i langt overvejende grad som et supplement til eller som et element i andre straffe, først og fremmest som et element (vilkår) i forbindelse med betingede domme. For det andet har såvel forprøver som fokusgrupper vist, at svarpersonerne meget sjældent forestiller sig behandling som egentlig tvangsbehandling. Den almindelige forestilling er, at det ikke giver mening – eller den ønskede effekt – at behandle mennesker mod deres vilje, så reaktionen behandling forudsætter i folks forestillinger som hovedregel gerningspersonens vilje til og ønske om at indgå i behandling.

- 4) *Økonomisk kompensation til offeret*: Her er det i omtalen af straffene præciseret, at der her ikke er tale om egentlig erstatning, hvor gerningsmanden f.eks. betaler for nogle ting, han har ødelagt. Der er derimod tale om, at gerningsmanden betaler en godtgørelse for selve krænkelsen af offeret, dvs. som kompensation for krænkelsen af offerets frihed, ære eller person.

For at dette ”flimmer” i forhold til de eksisterende almindelige straffe ikke har skullet tvinge svarpersonerne ind i valg, som ikke findes i praksis, har det, som det fremgår af spørgeskemaerne, været muligt at afkrydse op til 2 straffe/reaktioner, eksempelvis både betinget dom og behandling eller både bøde og samfundstjeneste, desuagtet at det komplicerer opgørelserne og analyserne af svarene. Det ville endvidere være uvirkeligt ikke at give svarpersonerne denne mulighed, i og med at kombinationsdomme eksisterer i praksis.

En yderligere vanskelig problemstilling har været at udforme svarkategorierne *inden for* de enkelte straffe/reaktioner. Hovedprincipperne har været – givet den begrænsede plads og med overskuelighed og entydighed som et vigtigt krav – for det første at fastholde symmetri for de straffereaktioner, hvor dette er relevant, dvs. eksempelvis at tilsikre de samme svarmuligheder for betinget for ubetinget fængsel, for bøde og kompensation til offeret mv. For det andet at svarmulighederne i hvert fald har skulle indbefatte den eksisterende retspraksis, således som den er vurderet som værende af dommerpanelerne. For det tredje, og det har bestemt ikke været det mindst vigtige hensyn ved udformningen, har det skullet forekomme svarpersonerne udtømmende og naturligt. Man har ikke skullet synes, at man har savnet nogle svarmuligheder, eller at de direkte eller indirekte implicerede bestemte ”forslag” endsiges virkede tendentiøse. Netop dette forhold har været genstand for flere forprøver, hvor forskellige udformninger og afgrænsninger af specifikke svarkategorier har været vurderet. En del af de afprøvede udformninger gav reaktioner, især i retning af at de virkede tendentiøse (i den ene eller den an-

den retning). Ved de valgte udformninger har der været reaktioner gående ud på, at de ikke var ganske enkle at udfylde, men ingen reaktioner i retning af, at de antydede bestemte forslag eller var tendentiøse. I forprøvnningen har svarpersonerne være enige om, at de virkede udtømmende, naturlige og ikke tendentiøse – også i de afprøvninger, hvor svarpersonerne er blevet informeret om retspraksis.

Der er, som man kan se af opstilling A.71 og A.72, visse forskelle mellem 2006- og 2009-versionen. Eftersom 2009-sagerne har en ifølge retspraksis betydeligt højere alvorlighedsgrad, der alle befinder sig i den strengeste kategori i 2006-skemaet, er det fundet nødvendigt i højere grad at differentiere i området for de længere og lange betingede og ubetingede frihedsstraffe. Eftersom 2009-undersøgelsen også gennemføres i de andre nordiske lande, har man desuden måtte finde nogle afgrænsninger, der i hvert fald tilsikrede, at svarene i de væsentligste henseender har kunnet sammenlignes mellem landene. Ved disse tilpasninger er det bestræbt så godt som overhovedet muligt ved afgrænsninger mv. at kunne bevare sammenligneligheden med 2006-undersøgelsen.

De sværeste overvejelser har været omkring, hvordan opdelingen af straffene i den strengeste del af skalaen skulle være. Yderligere opdelinger heraf har betydet, at man så nødvendigvis måtte opdele mindre i den nederste del, og derved også mindske sammenligningsmulighederne med 2006. Et lille metodestudie (n = 68) på et ”bekvemmelighedsudvalg” af medicinstuderende på deres første år i studiet i foråret 2009 viste, at hvis man begyndte at differentiere yderligere i området 5 års ubetinget fængsel og opefter, f.eks. med kategorier som ”5-9 år”, ”10-16 år” og ”Livstid” oplevedes undersøgelsen af mange som tendentiøs, fordi man syntes, det var langt uden for, hvordan man selv ville straffe – og troede andre ville straffe. Man oplevede det som en slet skjult ”opfordring” til at idømme meget strenge straffe. I dette studie blev de studerende også stillet spørgsmål om deres generelle holdning til straf, og reaktionerne var faktisk lige så omfattende fra dem, der mente, at man i Danmark straffede for mildt, som fra dem der mente, at dette ikke var tilfældet. Der forekom ikke en eneste reaktion af denne karakter på den opdeling, som vi faktisk endte med at anvende i undersøgelsen, hvor den strengeste straf, man kan pege på, er ubetinget fængsel i 5 år eller mere.

Dette betyder på ingen måde, at det kan afvises, at varianter af måder at udforme svarskemaerne på inden for hvad der er muligt at opstille og udfylde, i overensstemmelse med hvordan virkeligheden faktisk tager sig ud på straffeområdet og som vil blive oplevet som ”naturlige” og ikke tendentiøse, kan influere på svarene og svarfordelingerne. Det forekommer egentlig ganske sandsynligt, at det vil være sådan, og det væsentlige er derfor i analyserne og

konklusionerne at give dem en sådan rummelighed, at de indbefatter de forskelle som varierede svarekategorier kan tænkes at afstedkomme eller som på en eller anden måde virker sandsynlige.

Opstilling A.73. Holdningen til hvordan der skal dømmes i sagen om partnervold*, 2006 og 2009 (søjleprocenter). Alle, 18-74 år. (vægtet)

	2006	2009
Ingen straf	1%	0%
Bøde; økonomisk kompensation; behandling; konfliktråd	18%	25%
Betinget fængsel	31%	32%
Samfundstjeneste	8%	6%
Ubetinget fængsel < 2 mdr.; elektronisk fodlænke < 2 mdr.	13%	3%
Ubetinget fængsel fra 3 måneder og opefter; elektronisk fodlænke fra 2 mdr. og opefter	29%	33%
ALLE	100%	100%
n =	181	84
Median	2	3
GMedian	2,84	2,46
Mann-Whitney U-test	z = -1,073, p = 0,284	

* De personlige karakteristika svarer til de sager, der er præsenteret for og gennemgået i fokusgrupperne. For 2009 drejer det sig om besvarelserne for den halvdel af spørgeskemaerne, hvor partnervold er den først præsenterede sag.

Særligt vigtigt er det at tage hensyn til den forskel, det kan tænke at gøre, om det er 2006- eller 2009-svarskemaet, der anvendes, og her er vi ikke helt på bar bund. Som flere gange fremhævet så er sagen om vold mod partner medtaget såvel i 2006 som i 2009, og i opstilling A.73 gengives svarfordelingerne

i de 2 år for den variant af skemaerne, der svarer til personbeskrivelserne i fokusgruppevarianten.⁵³

Opstilling A.74. Holdningen til hvordan der skal dømmes i sagen om partnervold**, 2006 og 2009 (søjleprocenter). Alle, 18-74 år. (vægtet)

	2006	2009
Ingen straf	0%	0%
Bøde; økonomisk kompensation; behandling; konfliktråd	17%	16%
Betinget fængsel	22%	28%
Samfundstjeneste	8%	7%
Ubetinget fængsel < 2 mdr.; elektronisk fodlænke < 2 mdr.	8%	6%
Ubetinget fængsel fra 3 måneder og opefter; elektronisk fodlænke fra 2 mdr. og opefter	45%	43%
ALLE	100%	100%
n =	1.312	644
GMedian	4	3
GMedian	3,94	3,34
Mann-Whitney U-test	$z = -0,181, p = 0,857$	

** Her er det alle besvarelser vedrørende partnervold i postenqueten 2006 og for 2009 ligeledes, men alene vedrørende de spørgeskemaer, hvor partnervoldssagen er præsenteret først i skemaet.

⁵³ For 2009 er det den variant af skemaet, hvor sagen om partnervold er præsenteret først, og således mindst mulig ude af den kontekst, som de alvorligere sager i 2009 repræsenterer. Opstillingen er baseret på de kategoriseringer, hvor det er muligt uden tilpasninger at sammenligne 2006 og 2009.

De 18-74-åriges mediane holdning til, hvordan der skal straffes, er lidt lavere i 2009 end i 2006, men fordelingen er mere polariseret: Relativt er der både lidt flere i den mildeste og i den strengeste ende af skalaen. At kun 3 pct. i 2009 mod 13 pct. i 2006 *kunne* tolkes derhen, at den større differentiering i den strengeste ende i 2009 har trukket nogen i opadgående retning, men tallene er små og samlet er tyngdepunktet i de to fordelinger ikke signifikant forskellige.⁵⁴ Det er tidligere vist, at heller ikke hvis man ser på samtlige spørgeskema-besvarelser vedrørende vold mod partner, dvs. med alle varianter af personlige karakteristika for gerningspersonen, er der statistisk signifikant forskel mellem 2006 og 2009. Fordelingerne i hele deres sammenlignelige udstrækning fremgår af opstilling A.74.⁵⁵

Man kunne måske argumentere for, at da partnervold præsenteres som den tredje sag i spørgeskemaer i 2006, så ville den mest nærliggende sammenligning være med alle besvarelserne i 2009, hvor det så der ville blive et gennemsnit af bedømmelserne fra skemaer, hvor partnervoldssagen er præsenteret som henholdsvis den første og den sidste sag. I en eller anden udstrækning ville man jo dog derved se bort fra den konstaterede konteksteffekt af rækkefølge i 2009 for bedømmelsen af partnervold. I hvert fald kan man vel så sige, at vi får en målestok for den maksimale effekt, vi kunne have fået ved at bruge 2009-svarskemaet i 2006. Opgør vi det på denne vis, ligger forskellen imellem tyngdepunktet for de to fordelinger på grænsen til statistisk signifikans ($z = 1,957$, $p = 0,051$) med 2009-besvarelserne som de strengeste. Vi får næsten det samme andel, som ville idømme ubetinget frihedsstraf (53 pct. i 2006 og 55 pct. i 2009), men hvor 45 af de 53 pct. ville idømme 2 måneder eller mere i 2006, er det 51 af de 55 pct. i 2009. I forhold til de konklusioner, der drages af analyserne, er forskelle i denne størrelsesorden ganske uden betydning.

Strafskalaer

På basis af svarskemaet og besvarelserne er der dannet to strafskaaler, en for 2006 og en for 2009. Opbygningen af disse strafskaaler fremgår af opstilling A.75. Begge disse strafskaaler er rangordningsskaaler og kan i sagens natur ikke være andet. Det er ”strenghedsskaaler”, dvs. hensigten er at rangordne

---

⁵⁴ I 2009 var det 11 pct., der tilkendegav, at de syntes, gerningspersonen burde idømmes en ubetinget fængselsstraf på 1 år eller mere.

⁵⁵ Heller ikke hvis vi ser på undergrupper for sig, dvs. de to køn, de tre aldersgrupper og de to geografiske områder er der forskelle, og det er heller ikke tilfældet, hvis vi ser på holdningen til, hvordan man tror domstolene vil dømme eller holdningen til, hvordan man tror folk flest vil dømme.

reaktioner på, hvordan man mener der bør dømmes i konkrete sager, fra relativt milde til relativt strenge.

Basis for skalaernes rangordningsstruktur er den pønale værdi i strafferetlig henseende. Bøden ligger lavest, derefter kommer den betingede fængselsstraf, så samfundstjeneste, som er et alternativ til ubetinget fængselsstraf, og så fængselsstraffen. For de lavere niveauer (under fængselsstraf) er der ikke differentieret yderligere i strenghedsgrad. Det betyder eksempelvis, at en bødestraf på over 100.000 kr. rubriceres som mildere end en betinget fængselsstraf på under 2 måneder. Det er ikke sikkert, at de, der idømmes sådanne straffe, vil *opleve* det på denne måde, og det er heller ikke sikkert, svarpersonerne de facto *har* oplevet det på denne måde, når de skulle finde en passende dom. I hvert fald er det vel ganske sandsynligt, at der har været *forskelle* i, hvordan svarpersoner har opfattet strenghedsgraden af forskellige specifikke reaktioner/straffe som baggrund for deres valg. Det ville have været oplagt at få en undersøgelse af dette, men det er desværre (endnu) ikke gjort. Derfor har vi holdt os til den etablerede juridiske/strafferetlige vurdering/intention, i hvert fald i de væsentlige hovedtræk.

En af de reaktioner, hvor det specielt af fokusgruppernes diskussioner kan udledes, at der er forskel mellem, hvad befolkningen synes, er med hensyn til samfundstjeneste. Nogle mener især og oplever, at dette er en mildere sanktion end en betinget dom.

Selv med et forsøg på juridisk/strafferetlig stringens i klassifikationen, er det ikke indlysende, hvor reaktioner som ”behandling”, ”konfliktråd” og ”kompensation til ofre” skal placeres. I begge skalaer er de klassificeret som strengere end ”ingen straf”, men som mildere end ”betinget fængselsstraf”. Det er vel dog afklarende og forholdsvis plausibelt, når det tillægges, at svarene er indplaceret efter det strengeste svar, de har afgivet i forhold til skalaen, hvis de har peget på to reaktioner. Svarer man f.eks. betinget dom og behandling, er svaret klassificeret som betinget dom. Svarer man 1 års fængsel og konfliktråd, er svaret klassificeret som 1 års fængsel. Det betyder, at de svarpersoner, hvis svar er givet 1 rangpoint, er dem, der højest har svaret bøde og/eller kompensation til offer og/eller konfliktråd og/eller behandling.

Da vi i analyserne for langt de flestes vedkommende slet ikke interesserer os for de finere gradueringer af de ikke-ubetingede fængselsstraffe, har det under alle omstændigheder ringe betydning for disse, og for de konklusioner, der er draget.⁵⁶ Det eneste potentielt lidt større mulige problem, er mennesker

---

⁵⁶ Strafskalaerne er også konstrueret med henblik på at kunne danne basis for sammenligning med tilsvarende undersøgelser i de andre nordiske lande i 2009. Her har vi bl.a. det problem, at såvel samfundstjeneste og elektronisk fodlænke (men ikke kun disse) har en

der ikke peger på en ubetinget frihedsstraf, men peger på en behandling, og mener at der bør være tale om tvangsbehandling på en fængselslignende situation. Som tidligere nævnt har vi gode grunde til at antage, at dette drejer sig om meget få besvarelser, som ikke nævneværdigt influerer på det samlede billede.

Opstilling A.75. Strafskala for konkrete sager, 2006 og 2009.

RANG-POINT	RÆKKE-VIDDE*	2006	2009
0	0,0 til 0,5	Ingen straf	Ingen straf
1	0,5 til 1,5	Bøde; økonomisk kompensation; behandling; konfliktråd	Bøde; økonomisk kompensation; behandling; konfliktråd
2	1,5 til 2,5	Betinget fængsel	Betinget fængsel
3	2,5 til 3,5	Samfundstjeneste	Samfundstjeneste
4	3,5 til 4,5	Ubetinget fængsel < 2 mdr.; elektronisk fodlænke < 2 mdr.	Ubetinget fængsel < 2 mdr.; elektronisk fodlænke < 2 mdr.
5	4,5 til 5,5	Ubetinget fængsel fra 2 til 3 måneder; elektronisk fodlænke fra 2 til 3 mdr.	Ubetinget fængsel fra 2 til 5 mdr.; elektronisk fodlænke fra 2 mdr. til 3 mdr.
6	5,5 til 6,5	Ubetinget fængsel > 3 måneder; elektronisk fodlænke > 3 mdr.	Ubetinget fængsel fra 6 til 11 mdr.; elektronisk fodlænke > 3 mdr.
7	6,5 til 7,5	X	Ubetinget fængsel fra 1 år til 1 år 11 mdr.
8	7,5 til 8,5		Ubetinget fængsel fra 2 år til 2 år 11 mdr.
9	8,5 til 9,5		Ubetinget fængsel fra 3 år til 4 år 11 mdr.
10	9,5 til 10		Ubetinget fængsel fra 5 år og opefter

* Se nærmere i det følgende vedrørende GMedian.

anden strafferetlig position og status i nogle af de andre nordiske lande. F.eks. har samfundstjeneste i Norge en status, der placerer den mellem bøde og betinget dom. Så længe problemerne har denne karakter, er det dog uproblematisk, dels fordi der til formålet kan konstrueres og udregnes formelt sammenlignelige mål, og dels fordi hovedinteressen især er knyttet til, om man vil anvende fængsel eller ej (og i givet fald hvor lang fængselsstraf, man vil anvende), og her er målene umiddelbart sammenlignelige.

Et andet muligt problem er svarpersoner, der har udnyttet deres to svarmuligheder til at pege på såvel elektronisk fodlænke som ubetinget frihedsstraf. Her kan vi ikke vide, om svarpersonen mener, at noget eller hele den ubetingede frihedsstraf skal afsones med elektronisk fodlænke, eller om vedkommende mener, det skal adderes. Igen er der tale om yderst få, der vælger denne kombination i praksis (og ret få der vælger elektronisk fodlænke i det hele taget), så i den større sammenhæng er det uden praktisk betydning).

For 2009 har vi det problem, at der kun har været papirplads nok til at spørge om elektronisk fodlænke på samme måde som i 2006, dvs. at den strengeste variant er ”åben” og omfatter elektronisk fodlænke i mere end 3 måneder. Desuden passer grænserne ikke sammen med ubetinget fængsel. Det er her valgt at følge 2006-klassificeringen. For skalatrin 5 og 6 betyder det en ”for streng” placering i forhold til den ubetingede frihedsstraf, og specielt er det diskutabelt at placere elektronisk fodlænke i 3 mdr.+ sammen med ubetinget fængsel i 6-11 måneder (skalatrin 6), fordi de fleste mennesker nok har en forestilling om, at det ikke kan fungere med elektronisk fodlænke i alt for lang tid. Måske kommer vi derfor på denne måde til at gøre placeringen af de, der peger på en længerevarende elektronisk fodlænke i 2009, ”for strenge” i deres holdninger, men i praksis er udslagene på vore skalaer uanset, hvad vi vælger omkring elektronisk fodlænke minimale og uden synderlig analytisk betydning.

Som man kan se, kan man ikke umiddelbart sammenligne 2006- og 2009-skalaen. 2006-skalaen slutter ved ”6”, mens 2009-skalaen går op til ”10”. I praksis er der dog næppe de store problemer, hvis man ved *sammenstillinger* gør sig klart, at der kan være *niveauforskelle*, og at det ikke kan hævdes, at denne niveauforskel er målt med stor præcision. Ser man igen på sagen om partnervold, fremgår det af det tidligere, at forskellen mellem medianerne målt ved en 0-5-skala, der er enslydende og korresponderende mellem 2006 og 2009 ($3,94 - 3,34 = 0,60$), og at den stort set er den samme, hvis vi måler 2006 på 6-skalaen og 2010 på 10-skalaen ($3,86 - 3,30 = 0,56$). Forskellen ligger på anden decimal, en forskel der er helt uinteressant for vore analyse.

I og med at der er tale om rangordningsskaler, er det centrale mål for, hvor tyngdepunktet ligger i de afgivne svar, *medianen*, altså der hvor delingspunktet er mellem, hvor 50 pct. svarere ”mildere” og 50 pct. ”strengere”. Vi benytter os endvidere – og har allerede gjort det mange gange i det forudgående – af et andet tyngdepunktsmål, den grupperede median eller GMedian. Den grupperede median opfattes ofte som den måde, et gennemsnit beregnes på på en rangordningsskala. Dette er ikke rigtigt. Det aritmetriske gennemsnit, der jo forudsætter en intervallskala, kan ligge langt væk fra GMedianen. Pointen i GMedianen er, at den betragter medianen på en

skala, der har lige langt til hver af de nærmeste rangordningstrin. Hvis medianen på strafskaalen er 5 og de nærmeste rangordningstrin er 4 og 6, så beregnes GMedianen ud fra den forudsætning, at 5 er midtpunktet på et interval, der går fra 4,5 til 5,5, og at observationerne med værdien 5 er jævnt spredt udover dette interval. På en vis måde snyder man sig til lidt interval-egenskaber, og træder derved alligevel over i et forbudt område, men pointen er, at man alene gør det for det område på skalaen, hvor medianen ligger. Det man opnår ved GMedianen er at forsyne medianen med en retningspil: Trækker fordelingen i retning af det næste rangordningstrin, trækker den i retning af det forudgående eller ligger tyngdepunktet i fordelingen placeret omkring den værdi, medianen udsiger. Hvis man eksempelvis har en rangordningsskala, der går fra 1 til 3, og 1 observation placerer sig på trin 1, 50 på trin 2 og 49 på trin 3, så er medianen på en rangordningsskala i så fald 2. GMedianen er 2,48 og fortæller os således, at medianen er tæt ved at tippe over til 3. GMedianen giver os på denne måde en tillægsoplysning om tyngdepunktet og fordelingen i forhold til den traditionelle median.

Det kan formodes, at GMedianen gennemgående giver os et noget overdrevent billede af strenghedsniveauet, som man må erindre sig ved tolkningen af den. Det skyldes, at det for alle niveauer på strafskaalerne bortset fra det laveste – ”Ingen straf” – i princippet er rimeligt at tale om, at rangordningsværdierne repræsenterer et interval. F.eks. repræsenterer ”7” i 2009 ubetingede fængselsstraffe fra 1 år til lige under 2 år. Det som overdrevelsen af strengheden beror på er, at det sjældent vil være rimeligt at antage, at de, der har svaret ”7”, ville fordele sig jævnt i intervallet mellem 1 og 2 år med hensyn til deres konkrete straffe, hvis vi kendte dem. To af de gennemførte forstudier til undersøgelsen har vist, specielt når det drejer sig om fængselsstraffenes længde, at de fleste har straffe i tankerne, der ligger lige i de foreslåede intervallers begyndelse – ellers går de op på et højere trin.

GMedianen er en median med retningspil for, hvordan fordelingen på strafskaalen i øvrigt ser ud, men den bør ikke tolkes som et præcist talmæssigt udtryk af tilsvarende karakter som et gennemsnit. Den indgår ikke i nogen af de statistiske tests, der er anvendt, hverken i det forudgående eller i det følgende eller i selve analyserne – alene af den grund, at der vist ikke findes statistiske tests, der direkte baserer sig på den grupperede median. At den grupperede median måske så i virkeligheden er mere ”sigende” for en fordelings karakter – også ofte for en intervallskala – end et gennemsnit er en anden historie

Anvendte statistiske metoder

De analyser, der er blevet gennemført af det indsamlede datamateriale, er metodisk set forsøgt styret af 3 hovedprincipper.

For det første er de enkelte variable blevet tilstræbt målt så præcist og gyldigt som muligt. Vi har netop gennemgået præcisionsproblemerne i forbindelse med måling af undersøgelsernes mest centrale variable, holdningerne til straf. Også gyldighedsproblemerne er berørt, dvs. spørgsmålet om hvad det egentlig er, der måles. Gyldighedsproblematikken er imidlertid også i høj grad en teoretisk problemstilling omkring begreber og deres definition, hvorfor denne problematik også behandles i forbindelse med selve analyserne. Den væsentligste gyldighedsproblematik i de gennemførte undersøgelser vedrører målingen af punitivitet.

For det andet har det været tilstræbt at angive de usikkerheder, der gør sig gældende ved målingerne og analysen af målingerne. eller som man blot kan forestille sig, der må være, og endvidere at angive disse usikkerheder så præcist som muligt, hvilket bl.a. betyder at beregne usikkerhederne, når der foreligger metoder til at gøre dette.

For det tredje har det været tilstræbt, når der har skullet konkluderes på baggrund af målingerne og analyserne, at tillægge endnu en usikkerhedsmargen. Det betyder ikke, at der bliver taget forbehold i en uendelighed, men at blikket så at sige har været tilstræbt rettet mod de store linier. Konsistens, struktur og systematik i måle- og analyseresultaterne er vurderet som værende af større betydning end de enkelte måle- og analyseresultater. Det er eksempelvis blevet vurderet som vigtigere, hvad der viser sig ved en flerhed af sager end i enkelte specifikke sager, og hvad der viser sig ved en grovere opdeling af strafskalaerne, såsom ikke-fængsel, fængsel under 1 år og fængsel fra 1 år og opefter, frem for en medianforskel på 0,67. Selv når vi på denne måde forsøger at se data og analyser i et fugleperspektiv og arbejde med få og rummelige grænser, skal man naturligvis være opmærksom på, at vi stadig benytter os af grænsedragninger og kategoriseringer, og at det kan have stor betydning, hvor disse er lagt.

Usikkerhed og præsentation

Statistik er et godt og nødvendigt redskab til sammenfatninger, afdækning af visse usikkerheder og til indsigt i visse komplicerede relationer mellem variable i kvantitative undersøgelser. Statistikanvendelse får imidlertid også nemt karakter af en fernis, hvor det dels bliver vanskeligt at gennemskue, hvad det egentlig er for data, der ligger til grund, og dels – i værste fald – kan føre til sløring af væsentlige begrænsninger i data.

Derfor er der blevet lagt vægt på, selv om det kan være fremstillingsmæssigt lidt tungt, systematisk at fremlægge de grundlæggende data i en form, hvor de højest har været udsat for en grov kategorisering såsom ved anvendelse af en strafskala. Typisk er der tale om procentfordelinger med angivelse af n. Det gøres som hovedregel uden decimaler med mindre disse har en helt særlig begrundelse og betydning. I almindelighed virker brug af deci-

maler slørende for den usikkerhed, der er forbundet med målingerne, og ofte er decimalanvendelsen helt vanvittig, som når der eksempelvis bruges på decimaler i sammenhænge, hvor n er under 100.⁵⁷

De grundlæggende fordelinger er også vigtige at have med, fordi spredningen kan være, og er normalt, mindst lige så vigtig som tyngdepunktet. Tyngdepunktsangivelser og -beregninger får ofte en uproportional placering, hvis de ikke kan ses i sammenhæng med selve fordelingerne. Hvis 70 mennesker i deres svar fordeler sig fuldstændig ligeligt ud over strafskalaen fra 0 til 6 i 2006, er dette vel mindst lige så interessant som at medianen er 3 og den grupperede median 3,0.

Som tidligere nævnt anvendes median og GMedian som sammenfattende tyngdepunktsmål for de centrale skalaer, strafskalaerne, og i det hele taget, hvor skalaegenskaberne (rangordning) tilsiger dette, hvilket næsten er generelt.⁵⁸

Med mange sager, fordelinger og sammenfattende mål for disse vurderinger kan det bliver vanskeligt at over- og gennemskue strukturerne. Som hjælpemiddel anvendes derfor en særlig grafisk fremstilling, hvor dommerdommerpanelernes vurdering på strafskalaerne angives, herunder med visning af det eventuelle interval, de er anført i deres domme, og hvor befolkningens holdninger angives ved GMedianerne i form af firkanter, hvis størrelse tilnærmet afspejler den statistiske usikkerhed for disse målinger.⁵⁹ I opstilling A.76 og A.77 gives eksempler på sådanne grafer. I graf A.76 er udgangspunkterne dommerpanelernes bud på straffe i sager, hvor gerningspersonerne ikke tidligere er straffet, mens det i opstilling A.77 er de tilsvarende, hvor gerningspersonen inden for det seneste år forud for den aktuelle kriminalitet er straffet for ligeartet kriminalitet.⁶⁰

Sagerne er ordnet i rækkefølge efter, hvordan dommerpanelerne har vurderet, at straffen ville være, med vold i trafikken som den sag, hvor man har vurderet straffen ville være relativ mildest længst til venstre, og økonomisk

---

⁵⁷ I sig selv kan man diskutere den præsentationsmæssige berettigelse af at anvende procenter, når $n < 100$, altså når 1 pct. svarer til mindre end 1 personer, hvis det er personer, der er talt op. Det er i hvert fald altid vigtigt at have "n" med.

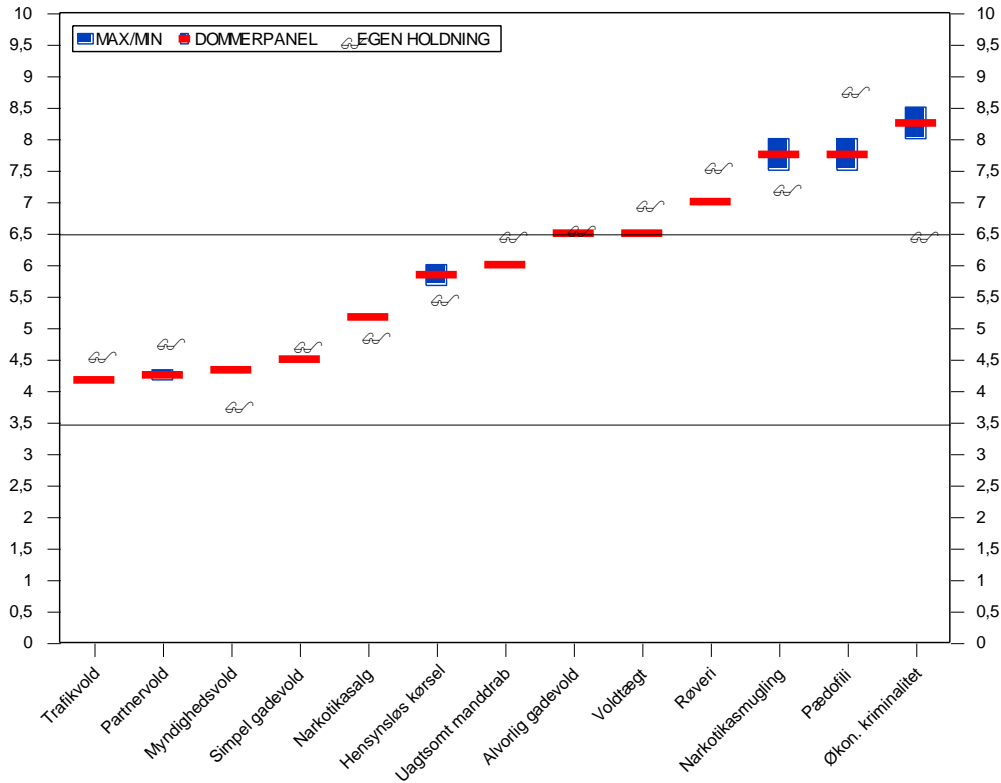
⁵⁸ Blandt samtlige variable i de gennemførte undersøgelser finder er kun ganske enkelte skalaer af anden karakter, dvs. skalaer med nominal (f.eks. køn og politisk holdning) eller interval (f.eks. vægte) egenskaber.

⁵⁹ I grafer, hvori indgår svarpersonernes vurdering af, hvordan de tror domstolene vil dømme, er dette markeret med et kryds (X), og svarpersonernes opfattelse af, hvordan folk flest vil dømme, med en sol (☀).

⁶⁰ I sagen uagtsomt drab er det dog en tidligere straf for hensynsløs kørsel og i sagen om økonomisk kriminalitet en alvorlig advarsel i den bank, hvor vedkommende var ansat.

kriminalitet som den sag, hvor man har vurderet straffen ville være relativt strengest, længst til højre.

Opstilling A.76. Eksempel på den grafiske model, der anvendes ved sammenfattende præsentation af målinger (sager hvor tiltalte ikke er tidligere straffet).

Samme rækkefølge er fulgt i opstilling A.77, selv om stregheden i recidivist-sager ikke har helt samme rangorden som rækkefølgen i sager med ikke-recidivister.

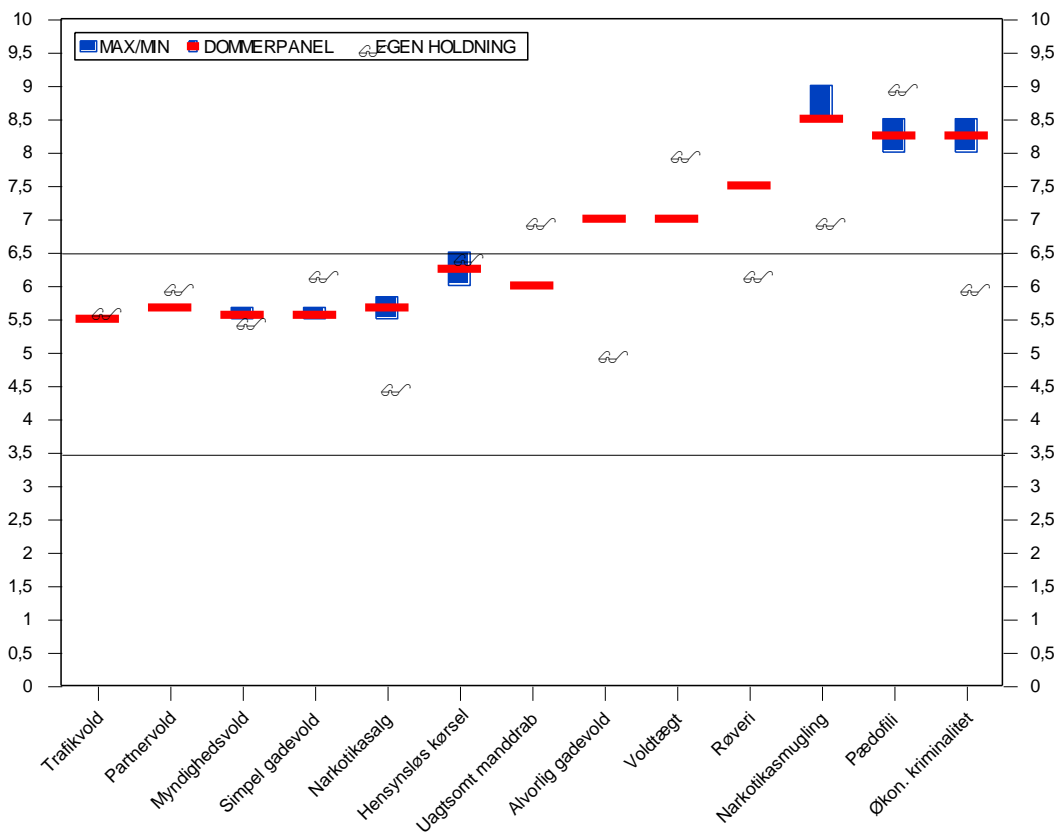
Ved beregningen af dommerpanelernes bedømmelser er fulgt samme principper som for beregninger af GMedian-værdier for befolkningens holdninger, dvs. at rangordningsværdier er betragtet som et valg med 0,5 på hver side. Eftersom nogle af straffene i 2006 ligger på den øverste værdi (6) er der – for grafisk og visuelt at kunne sondre mellem dem – her antaget, at værdierne 5,50-6,50 repræsenterer ubetingede fængselsstraffe fra 3-9 måneder. Det understreges under alle omstændigheder, at skalaerne for 2006-sagerne og 2009-sagerne ikke uden videre kan sammenlignes,⁶¹ selv om graferne giver

⁶¹ Det er især for de sager, der er bedømt til at være de relativt alvorligste i 2006, og de sager der er bedømt til at være de relativt mildeste i 2009, hvor der er grund til at advare mod en direkte indbyrdes sammenligning.

det visuelt korrekte indtryk, at 2009-sagerne ligger på et højere strenghedsniveau end 2006-sagerne.

Sagen om vold mod partner er ”2006-versionen”, såvel med hensyn til dommerpanelets bedømmelser som befolkningens. For en ordens skyld skal det nævntes, at mens dommerpanelernes bedømmelser er forsøg afbilledet så korrekt som muligt i graferne, så har de indsatte værdier for befolkningens holdninger intet at gøre med undersøgelsens resultater. De tjener blot til illustration af ideen bag den grafiske fremstilling.

Opstilling A.77. Eksempel på den grafiske model, der anvendes ved sammenfattende præsentation af målinger (sager hvor tiltalte er straffet for tidligere ligearter kriminalitet).

De usikkerheder, der er forbundet med at vurdere retspraksis, jf. omtalen af dommerpanel undersøgelserne, er af ”menneskelig” karakter og i betydelig udstrækning iboende ”sagens natur”, og de forudsætninger – eller mangel på samme – der er indbygget i de sagsbeskrivelser mv., vi arbejder med i undersøgelserne. Størrelsen og karakteren af disse usikkerheder kunne nok i et vist omfang uddybes og beskrives nærmere ved mere dybtgående undersøgelser, men lader sig i hvert fald ikke på det foreliggende grundlag bestemme ved

nogen statistisk teknik. Det centrale er her, som beskrevet, ikke at lægge for stor vægt på de bud på retspraksis, der foreligger for de enkelte sager, men alene at holde sig til *niveauet* for en flerhed af sager, eksempelvis 2006-sagerne (relativt korte ubetingede fængselsstraffe, typisk 2-6 måneder) og 2009-sagerne (relativt lange ubetingede fængselsstraffe, typisk 1 år eller mere).

De øvrige undersøgelser har alle karakter af stikprøveundersøgelser, hvor det dels er muligt at beregne den usikkerhed, der er forbundet med, at det netop drejer sig stikprøver, og dels er vigtigt at gøre det for i analyserne og konklusionerne på denne måde at medinddrage den *minimums* usikkerhed, der foreligger. Og det er jo en *minimums* usikkerhed, der er tale om, for i til-læg kommer usikkerhed, der hidrører fra skævhed i bortfald, målefejl osv.

Beskrivelse af enkelte forhold

Til beregning af den usikkerhed, der er forbundet med forekomsten af et bestemt forhold i en enkelt undersøgelse eller gruppe, f.eks. andel eller procent der synes, at straffene i Danmark er for milde, er beregnet konfidensintervaller ud fra den forudsætning, at middeltallet for et bestemt forhold i de udvalgte, det er muligt at trække ud fra en given population, når metoden er simpel tilfældig udvælgelse, vil være normalfordelt. Konfidensintervallet på 95%-niveau kan her beregnes som:

= +/- 1,96 * $\sqrt{(p*(1-p))/n}$, hvor p er proportionen eller sandsynligheden, f.eks. 0,58 ved 58%, og n er stikprøvens/gruppens størrelse.

Vi har i analyserne et særligt behov for at kunne beregne konfidensintervaller ikke blot for proportioner og procenter, men også for medianer. Når der er tale om simpel tilfældig udvælgelse og populationsfordelingen er normal, er standardfejlen for middeltallet:

= $\sigma*\sqrt{n}$ (standardafvigelsen multipliceret med kvadratroden af n) og for medianen:

$$1,25*\sigma*\sqrt{n}$$

dvs. at usikkerheden er 25 pct. større for medianen end for gennemsnittet. Medianen er altså ikke så "effektiv" eller præcis en parameter som middeltallet.

Der findes en forholdsvis enkel metode til at estimere konfidensintervaller for medianer (Agresti & Finley, 2009, pp. 129-132). Den kan anvendes, når stikprøven/grupperne udgør mindst 20-30 personer, og er således rele-

vant for væsentlige dele af vort datagrundlag. Metoden stiller ikke krav til fordelings karakter, bortset fra at den *i det væsentligste* er kontinuert.⁶²

$$(n + 1)/2 \pm \sqrt{n}$$

Hvis n eksempelvis = 30, så ligger medianen der, hvor der er 15 personer på hver side på den skala, personerne er placeret på. I dette tilfælde vil 95% konfidensintervallerne være:

$$(30 + 1)/2 \pm \sqrt{30} = 15,5 \pm 5,5 = 10 \text{ til } 21$$

Det nedre konfidensinterval ligger altså der, hvor den 10'ende person befinder sig på skalaen, og den øverste der, hvor den 21'de person befinder sig.⁶³

Forskelle mellem grupper

I opstilling A.78 gives en oversigt over de statistiske tests, der er anvendt i analyserne – og flere af dem også allerede i den metodiske præsentation i indeværende kapitel.

Da der i helt overvejende grad ikke er tale om intervallskalaer, ofte ganske skæve fordelinger der ikke er normalfordelte og ofte med et lille n , er der næsten udelukkende tale om anvendelse af non-parametriske tests.⁶⁴ I den udstrækning, det har været muligt, er der endvidere på grund af det ofte lille n anvendt de eksakte versioner af disse tests til udregning af p -værdier.⁶⁵

⁶² I langt de fleste tilfælde vil de beregnede konfidensintervaller i de gennemførte undersøgelser ligge inden for det samme skalatrin, eller højst et skalatrin herfra, på en rangordningskala som selve medianen, hvor vi også som forudsætning for selve medianberegningen (GMedian) forudsætter en jævn og kontinuert fordeling hen over skalatrinnet, jf. tidligere bemærkninger herom.

⁶³ Desværre indeholder programmer til statistisk analyse som SPSS og SAS ikke standardprocedurer for beregning af konfidensintervaller for medianer. En række regneeksempler viser dog, at man sjældent går helt galt i byen, hvis man udgår fra, at konfidensintervallerne for medianer vil være omkring en fjerdedel større end konfidensintervaller for middeltal.

⁶⁴ De enkelte test skal i øvrigt ikke omtales nærmere her. Der henvises til den omfattende statistiske litteratur herom (f.eks. med stigende sværhedsgrad og dybde: Lund & Røggind, 2004; Corder & Foreman, 2009; Field, 2009).

⁶⁵ Dette har altid i analyserne været muligt ved rangordningsskalaer, og hvor n har været mindre end 200, men det er da også i dette område, disse tests har deres væsentligste berettigelse. Ved $n > 200$ har den nødvendige beregningskapacitet ikke været til rådighed for udregning af præcise p -værdier, så her er de beregnet på traditionel facon, dvs. asymptotisk (tilnærmet).

Opstilling A.78. Non-parametriske test anvendt ved sammenligning af grupper/målinger (eksakte når muligt).

Måleskala	2 grupper/målinger		> 2 grupper/målinger	
	Parret	Uparret	Parret	Uparret
Nominal	Chi-square			
Ordinal	Wilcoxon for-tegnstest	Mann-Whitney U-test	Friedmann ANOVA	Kruskal-Wallis H-test ⁶⁶
Interval	Parret t-test	Uparret t-test	Tovejs ANOVA	Envejs ANOVA

Der er overalt anvendt et p-niveau på 5% til afgørelse af statistisk signifikans, dvs. $p < 0,050$ = statistisk signifikans. Alle tests er gennemført som to-sidede tests.

Statistisk signifikans er ikke nødvendigvis ensbetydende med store reale forskelle. Hvis der f.eks. er tilstrækkeligt mange i nogle stikprøver, kan en forskel mellem mænd og kvinder med hensyn til et eller andet være statistisk signifikant, selv om der reelt kun er få procentpoints forskel, eller måske endog kun decimalforskelle. Med henblik på at vurdere hvor meget en statistisk signifikant forskel reelt betyder, dvs. hvor forudsigelig Y (f.eks. holdning til straf) er, hvis vi kender X (f.eks. personens alder), har vi derfor også i visse af analyserne haft behov for sammenhængsmål (korrelationskoefficienter), eller ”effektmaal” som de somme tider også benævnes foranlediget af, at de ofte bruges ved kontrollerede eksperimenter, hvor man gerne vil undersøge effekten af en eller anden form for tiltag. Effektmålene søges gerne standardiseret, således at værdierne går fra -1,00 til 1,00,⁶⁷ men man skal være opmærksom på, at man ikke uden videre kan sammenligne den ene type korrelationskoefficient med den anden. 0,468 kan være en stærk sammenhæng, dvs. indebære høj forudsigelighedsgrad, for én type korrelationskoefficient, men en mindre stærk for en anden.

⁶⁶ I enkelte situationer har udgangshypotesen i været, at der er forventet ikke blot en forskel i medianer på strafskaaler, men også en trend i disse medianer. Kruskal-Wallis H-test tester kun for forskelle, men her er der så brugt den beslægtede Jonckheere-Terpstra test, der tester for trend i medianerne i situationer, hvor vi har med 3 eller flere uparrede grupper/målinger at gøre.

⁶⁷ Hvor fortegnet angiver sammenhængens retning, mens selve sammenhængens styrke øges, desto længere væk den er fra 0, hvor der ingen sammenhæng er.

For rangordningskalaerne er der først og fremmest som indbyrdes sammenhængsmål anvendt Spearman's rangkorrelationskoefficient og gamma.

Når det drejer sig om nominal variable indbyrdes,⁶⁸ en nominal variabel i relation til en ordinal variable⁶⁹ eller ordinal variable, hvor der er 3 eller flere målinger/grupper, og hvor den typisk anvendte signifikanstest ellers er chi-square, er det ikke nemt at "konvertere" denne til et standardiseret sammenhængsmål. Man kan sige, at det også kun sjældent vil være meningsfuldt.⁷⁰ Der hvor det typisk – i lys af de indsamlede data og vore problemstillinger – er meningsfuldt at beregne især effektstørrelser, er, når man har at gøre med to grupper/målinger, det være sig parrede eller uparrede, hvor målingerne er på rangordningsniveau. Det er her, hvor der anvendes Mann-Whitney og Wilcoxon som signifikanstest, og de teststørrelser, der kommer ud af disse tests (z-værdierne), kan bruges til beregning af en standardiseret effektstørrelse, som er indbyrdes sammenlignelig (Rosenthal, 1991, p. 19). Effektstørrelsen beregnes som

$$r = z / \sqrt{n}$$

Ved denne beregning er n det samlede antal observationer, der ligger til grund for beregning af z.

De mest anvendte grænser for, hvad man skal vælge at kalde en lille eller stor effekt – og vi følger disse konventioner i analyserne – baserer sig på, hvor meget effekten tegner sig for af den samlede varians (Cohen, 1988):⁷¹

r = .10 (lille effekt):	Effekten tegner sig for 1 pct. af den samlede varians.
r = .30 (medium effekt):	Effekten tegner sig for 9 pct. af den samlede varians.
r = .50 (stor effekt):	Effekten tegner sig for 25 pct. af den samlede varians.

Når der foreligger 3 eller flere grupper/målinger, har vi i analyserne i visse situationer haft behov for ikke blot at vide, om forskellene er statistisk signifikante, men også hvordan disse forskelle specifikt er lokaliseret. Det gør

⁶⁸ Særlige forhold gælder dog, hvis begge nominal variable er binære.

⁶⁹ Særlige forhold gælder dog, hvis den nominale variabel er binær.

⁷⁰ Teknisk set er det muligt at udregne en effektstørrelse f.eks. på baggrund af en Kruskal-Wallis H-test. Ud fra den i denne test beregnede H-værdi kan man finde en tilsvarende z-værdi i en tabel over sandsynlighedsværdier for normalfordelingen, og så beregne teststørrelsen r ud fra z og n. Denne effektstørrelse vil imidlertid sjældent være brugbar/meningsfuld, fordi den er et udtryk for den generelle effekt. Normalt vil det alene være interessant at kende effektstørrelsen for en fokuseret sammenligning som f.eks. mellem to målinger.

⁷¹ Den kvadrerede effektstørrelse (r) er identisk med den procent, effekten tegner sig for af den samlede varians.

sig bl.a. gældende ved fokusgrupperne, hvor vi har tre målinger (tre spørgeskemaer), og hvor vi ikke blot ønsker at vide generelt, om der er forskel, men også hvordan forskellene specifikt tager sig ud mellem første og anden måling, anden og tredje måling samt første og tredje måling. Derfor er der her gennemført såkaldte post hoc tests og analyser. Ved parrede sammenligninger er det sket via Wilcoxon testen og ved uparrede via Mann-Whitney testen. I begge situationer er der i så fald foretaget den såkaldte Bonferroni korrektion, hvor der korrigeres for antallet af tests ved afgørelsen af, om de enkelte forskelle kan vurderes som signifikante eller ej. I praksis betyder dette, at den generelle signifikansgrænse divideres med antallet af sammenligninger. Ved 3 sammenligninger betyder det eksempelvis $0.05/3 = 0,017$. De enkelte forskelle vurderes da først som signifikante, når $p < 0,017$.⁷²

---

⁷² Baggrunden herfor er det flere gange i det forudgående flere gange omtalte problem med ”massesignifikans”. I stedet for overvejelserne omkring ”det forventede antal signifikante”, når der foretages mange specifikke sammenligninger af forskelle, kunne vi også der have foretaget Bonferroni korrektioner, men valgte der i stedet mest muligt at synliggøre, hvor det kunne se ud som om der var en forskel, og derved et problem i vort grundlæggende materiale.

KAPITEL B

De konkrete sager

I dette kapitel gives en oversigt over samtlige de konkrete sager, der har været anvendt i undersøgelserne. Det drejer sig om i alt 13 sager. Opstilling B.1 giver et over blik over sagerne og deres anvendelse i dels postenquete undersøgelserne og dels fokusgruppe undersøgelserne (se nærmere om undersøgelserne i kapitel A).

Opstilling B.1. Oversigt over de konkrete sager.

Sag vedrørende	Med i postenquete	Med i fokusgruppe (spørgeskema)	Med i fokusgruppe (film)
Trafikvold	2006	2006	
Simpel gadevold	2006	2006	2006
Myndighedsvold	2006	2006	
Uagtsomt manddrab	2006	2006	2006
Hensynsløs kørsel	2006	2006	
Narkotikasalg	2006	2006	2006
Partnervold	2006, 2009	2006, 2009	2006
Økonomisk kriminalitet	2009	2009	
Alvorlig gadevold	2009	2009	2009
Pædofili	2009	2009	
Røveri	2009	2009	2009
Voldtægt	2009	2009	2009
Narkotikasmugling	2009	2009	2009

I postenqueterne og fokusgrupperne blev svarpersonerne i såvel 2006 som 2009 stillet over for, at skulle forholde sig til 7 sager. En af sagerne, sagen om partnervold var fælles, og var således med i såvel spørgeskemaerne i 2006 som 2009. 8 af sagerne har via drejebøger været ”opført” og indspillet på film og vist for fokusgrupperne, 4 i 2006 og 4 i 2009.

Hver af de 13 sager omtales og beskrives ud fra følgende retningslinjer:

- En nøjagtig gengivelse af sagen således som den har været beskrevet i spørgeskemaerne.
- En nøjagtig gengivelse af de beskrivelser af gerningspersonens personlige forhold (alder, tidligere kriminalitet mv.) således som disse har været beskrevet i tilknytning til den enkelte sagsbeskrivelse i spørgeskemaerne. For hver enkelt sag er der anvendt 16 forskellige personbeskrivelser, fordelt på 16 forskellige spørgeskemavarianter.⁷³
- En skematisk oversigt, der 1) opsummerer de varianter af personbeskrivelser, der er benyttet i sagen, 2) viser hvilket spørgeskemanummer, den enkelte variant har været anvendt i, ved postenqueterne, 3) viser hvilken variant af personbeskrivelserne, der har været anvendt i fokusgruppespørgeskemaerne (samt i eventuel film) samt 4) den dom som de anvendte juridiske paneler af dommere har vurderet sagen med den givne beskrivelse og tiltaltes personlige forhold ville blive pådømt.
- Drejebogen til filmversionen for de sager, som er blevet ”opført” og filmet med henblik på forevisning i fokusgrupper.

De 13 sager kan ikke på nogen måde hævdes at være et i statistisk forstand tilfældigt udvalg af sagerne. Udvælgelsen af sager er sket med henblik på i *hovedsagen* at følge 3 principper:

- 1) Sagerne har skullet vedrøre potentielt eller faktisk personskadelig eller *personfarlig kriminalitet*. Hensynet har her været, at man har ville belyse overgreb, der ligger højt i befolkningens bekymringshierarki såsom gadevold og vold i det hele taget (herunder vold med røverisk hensigt), alvorlige sædelighedsovergreb på kvinder og børn samt aktiviteter der bidrager til spredning af farlige stoffer (narkotikakriminalitet).
- 2) Sagerne har skullet omfatte handlinger inden for dette felt, som samfundet via sin retspraksis vurderer som *alvorlige eller meget alvorlige*, hvilket i praksis vil sige, at det er handlinger, samfundet reagerer over for med en kortere eller længere fængselsstraf, idet man dog ikke har

---

⁷³ I 2009 var der 32 forskellige spørgeskemavarianter, idet den rækkefølge, hvori spørgsmålet om vold mod partner og spørgsmålet om alvorlig gadevold, blev varieret. I spørgeskema 1-16 blev spørgsmålet om vold mod partner stillet som det første spørgsmål, og spørgsmålet om alvorlig gadevold som det sidste. I spørgeskema 17-32 var det omvendt.

ønsket at inddrage sager hvor fængselsstraffen enten er meget kort (f.eks. 7 eller 14 dage) eller meget lang (f.eks. 5 eller 10 år eller livstid), de helt korte på grund af deres ofte meget ”takstmæssige” karakter ved strafudmålingen, og de meget lange på grund af deres sjældenhed. Ved dette hensyn er det altså den forventede domspraksis, der ligger til grund for udvælgelsen. For 2006-sagerne ligger tyngdepunktet for sager, der typisk ved domstolene bedømmes til fra omkring 2 til omkring 4 måneders ubetinget fængselsstraf, mens tyngdepunktet for 2009-sagerne ligger ved sager, der typisk pådømmes fra omkring 1 års ubetinget fængsel til omkring 2½ års ubetinget fængsel.

- 3) Sagerne har skulle have så *stor typicitet* som muligt. Dette sigte vedrører såvel de hensyn, der netop er nævnt som ved selve sagsfremstillingerne, som med hensyn til de elementer eller aspekter der bruges i beskrivelsen af de enkelte sager såsom tiltaltes alder og baggrund, de skader der er sket, motiverne for forbrydelsen osv. Det ville være en utopi at tro, at det skulle være muligt at beskrive sager på en gennemsnitlig måde, men det har i hvert fald været forsøgt at få sagerne til at repræsentere andre end den konkrete sag.

Hvorvidt det er lykkedes at leve op til disse 3 hensyn ved udvælgelsen og beskrivelsen af de 13 sager, kan i en vis udstrækning konkret efterprøves ved de første to hensyn, og ser man på bekymrings- og tryghedsundersøgelser samt på dommerpanelets vurderinger (jf. kapitel A) ser det ud til, at disse hensyn udfyldes godt af de 13 sager. Meget vanskeligere er det at vurdere det tredje hensyn. Her har man stort set kun den ”garanti”, at sagerne er udvalgt og beskrevet af praktiserende jurister (især advokater) på baggrund af deres oplevelser af, hvordan sager typisk ”er” og ”tager sig ud”. Akkurat i forhold til dette hensyn ville det have været betryggende, om der havde været ressourcer til i undersøgelserne specielt at afprøve (endnu mere) forskellige sagsbeskrivelser af samme sag, end det har været muligt.

Det ville også have været ønskeligt, om der havde været ressourcer til, at alle 13 sager ikke blot – som tilfældet er – var blevet inddraget i postenquete undersøgelserne, men også filmet og inddraget i fokusgrupperne. Her har ressourcerne kun strakt sig til, at dette kunne gøres for 8 af sagernes vedkommende, som nævnt 4 af de 7 sager i 2006 og 4 af de 6 sager i 2009. Ved udvælgelse af hvilke 8 af de 13 sager, der skulle filmes og inddrages i fokusgrupperne, har forskellige hensyn gjort sig gældende. For 2006 var det ret enkelt, fordi forløbene i sagen om trafikvold og i sagen om vold mod en parkeringsvagt, ikke antoges at ville være særligt forskellige fra forløbet i sagen om gadevold. Endvidere var formodningen, at forløbet i sagen om hensynsløs

kørsel ikke ville være radikalt forskellig fra forløbet i sagen om uagtsomt manddrab i trafikken. Begge disse formodninger er umiddelbart blevet bekræftet i den forstand, at de i befolkningens domme i postenqueterne vurderes på tilnærmelsesvist ensartede måder. Derfor kan de 4 sager, der blev filmet og inddraget i fokusgrupperne i 2006 vurderes som dækkende for alle 7 sager.

I 2009 har man gerne ville sammenligne de i faktiske retssager – inden for det område de dækker – formodet to mest udbredte, nemlig gadevold og narkotikakriminalitet med (endnu) alvorligere ”tvillingesager”. Gadevoldssagen er således fuldstændig ensartet beskrevet og omtalt i 2006 og 2009, bortset fra, at der er skruet på alvorlighedsgraden. 2006-sagen er juridisk set en sag om simpel (gade)vold (jf. straffelovens § 244) og 2009-sagen en sag om alvorlig (gade)vold (jf. straffelovens § 245). I 2006 drejer narkotikasagen sig om mindre salg på et diskotek, mens den i 2009 drejer sig om forsøg på indsmugling af et større kvantum narkotika. Sagen om økonomisk kriminalitet, er – med de begrænsede ressourcer for øje og uanset hvor interessant det end kunne være – bevidst fravalgt som fokusgruppesag, fordi den ikke umiddelbart drejer sig om personfarlig kriminalitet. I postenquete undersøgelserne er den medtaget for at perspektivere befolkningens bedømmelser af personfarlig kriminalitet, for på denne måde dog at yde et lille bidrag til den ofte forekommende kriminalpolitiske diskussion om forholdet mellem personfarlig og systemfarlig kriminalitet. Med henblik på udarbejdelse af film og inddragelse i fokusgrupper har der da været 3 sager tilbage, men kun ressourcemæssige muligheder for to, og her er så valgt de to sager der har størst typicitet, dvs. hvor der faktisk forekommer flest sager i de danske domstole, nemlig røveri og voldtægt.

Sagen om vold i trafikken

Den grundlæggende beskrivelse af sagen har i spørgeskemaerne haft følgende udformning:

Kim bor i et sommerhusområde med smalle veje. Hastighedsgrænsen i sommerhusområdet er 40 km/t. En forårsdag er Kim i sin bil på vej ud af sommerhusområdet. Kim har lidt travlt.

Længere fremme på vejen ser Kim en bil, som enten holder stille eller kører meget langsomt. Den forankørende bil køres af Hans, som har sin ægtefælle Else med. Vejen er for smal til, at Kim kan køre udenom. Kim dytter flere gange, men Hans flytter sig kun langsomt. Kim bliver utålmodig og kører tæt op bag Hans og dytter flere gange. Hans kører stadig kun langsomt frem. Kim er nu blevet meget utålmodig og irriteret. Så snart de kommer ud af sommerhusområdet, overhaler Kim, og bremser herefter hårdt op lige foran Hans, som også må bremse hårdt for at undgå et sammenstød. Kim

stiger ud og går stærkt ophidset hen til Hans, der ruller sidevinduet ned. Kim skælder ud på Hans, og siger blandt andet, at Hans ”fandeme ikke skal bestemme, hvor hurtigt han skal køre i sit eget sommerhusområde”. Kim spytter herefter Hans i ansigtet. Hans beder Kim om at slappe af. Kim slår herefter Hans med knytnæve 2 gange. Hans, der stadig sidder i sin bil, bliver ramt på kæben og i tindingen, hvorved Hans taber sine solbriller. Kim beder Hans om at ”komme ud og få nogle bank”. Kim spytter igen på Hans.

Hans beder nu Else om at ringe til politiet. Kim går tilbage til sin bil og kører fra stedet. Kort efter bliver Kim på baggrund af Hans’ anmeldelse stoppet af politiet. Hans kører til politistationen og bliver afhørt. Hans har røde mærker i ansigtet efter slaget, men tager ikke på skadestuen, da der ikke er tegn på fysiske skader. Hans er i de følgende 2-3 dage øm i ansigtet, som er hævet ved kæben og tindingen, hvor der også er blå mærker efter slagene.

De tilknyttede i alt 16 variationer af personoplysninger, der afslutter beskrivelsen af sagerne, har haft følgende udformning:⁷⁴

A. Kim er 40 år gammel og er opvokset i en dansk provinsby. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Kim er ikke tidligere straffet.

B. Kim er 18 år gammel og er opvokset i en dansk provinsby. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Kim er ikke tidligere straffet.

C. Kim er 40 år gammel og er opvokset i en dansk provinsby. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Kim blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på et værtshus.

D. Kim er 40 år gammel og er opvokset i en dansk provinsby. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Kim er ikke tidligere straffet.

E. Mohammed er 40 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Mohammed er ikke tidligere straffet.

F. Kim er 18 år gammel og er opvokset i en dansk provinsby. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Kim blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på et værtshus.

G. Kim er 18 år gammel og er opvokset i en dansk provinsby. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Kim er ikke tidligere straffet.

H. Mohammed er 18 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Mohammed er ikke tidligere straffet.

---

⁷⁴ Hvor navnet er anderledes i den afsluttende personbeskrivelse, er dette navn også benyttet i selve sagsbeskrivelsen.

I. Kim er 40 år gammel og er opvokset i en dansk provinsby. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Kim blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på et værtshus.

J. Mohammed er 40 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Mohammed blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på et værtshus.

K. Mohammed er 40 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Mohammed er ikke tidligere straffet.

L. Mohammed er 40 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Mohammed blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på et værtshus.

M. Mohammed er 18 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Mohammed er ikke tidligere straffet.

N. Mohammed er 18 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Mohammed blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på et værtshus.

O. Kim er 18 år gammel og er opvokset i en dansk provinsby. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Kim blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på et værtshus.

P. Mohammed er 18 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Mohammed blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på et værtshus.

Opstilling B.2. Personbeskrivelser i sagen om vold i trafikken, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2006).

Alder	Etnicitet	Tidl. kriminalitet	Sociale probl.	Personbeskrivelse	Skema	Dom
18 år	Kim	Nej	Nej	B	2	40 dage
			Ja	G	7	40 dage
		Ja	Nej	F	6	3 mdr.
			Ja	O	15	3 mdr.
	Mo- ammed	Nej	Nej	H	8	40 dage
			Ja	M	13	40 dage
		Ja	Nej	N	14	3 mdr.
			Ja	P	16	3 mdr.
40 år	Kim	Nej	Nej	A	1	40 dage
			Ja	D	4	40 dage
		Ja	Nej	C	3	3 mdr.
			Ja	I	9	3 mdr.
	Mo- ammed	Nej	Nej	E	5	40 dage
			Ja	K	11	40 dage
		Ja	Nej	J	10	3 mdr.
			Ja	L	12	3 mdr.

”Gennemsnittet” i de i oversigten markerede varianter, A og B, er benyttet i spørgeskemaer til fokusgrupper, hvor tiltalte er beskrevet som 29 år gammel. Sagen er ikke blevet filmet.

Sagen om simpel gadevold

Den grundlæggende beskrivelse af sagen har i spørgeskemaerne haft følgende udformning:

Hans er kl. ca. 2 om natten på vej hjem fra en fest. Hans har haft et opgør med sin kæreste, og forlod derfor festen sammen med en bekendt, Klaus. Hans og Klaus taler om episoden, og Hans er både ked af det og vred over sin kærestes optræden.

Hans og Klaus følges ad hjemad gennem byen, og undervejs stopper de ved en grillbar for at få lidt at spise. De har stået udenfor grillbaren og spist, og Hans er gået ind igen for at gå på toilettet.

Da Hans kommer ud igen, er Klaus væk. Hans begynder at lede efter Klaus og går frem og tilbage foran grillbaren. Lidt væk sidder Ole og Jens. De har også været i grillbaren og sidder nu og spiser. Ole og Jens sludrer og griner. Hans kender hverken Ole eller Jens.

Hans kan ikke høre, hvad de siger, men mener, at det er ham, de taler om og griner ad. Hans kigger stadig efter Klaus og er begyndt at blive utålmodig og irriteret over, at Klaus bare er gået fra stedet. Hans går hen til Ole og Jens for at spørge, om de har set Klaus.

Ole og Jens er midt i en samtale, så Ole drejer blot hovedet mod Hans og siger kort ”Næh”, hvorefter Ole og Jens fortsætter deres samtale og ignorerer Hans. Hans bliver nu gal og tager fat i Oles arm og siger: ”Du skal sgu ikke være nedladende over for mig”. Ole forsøger at vride sig fri. Hans slår herefter Ole med knytnæve på den ene side af hovedet og på skulderen. Hans løber herefter fra stedet. Ole pådrager sig et sår ved mundvigen, som må syes med 2 sting.

De tilknyttede i alt 16 variationer af personoplysninger, der afslutter beskrivelsen af sagerne, har haft følgende udformning:⁷⁵

- A. Hans er 33 år gammel og har boet hele sit liv i en dansk provinsby. Hans har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Hans er ikke tidligere straffet.
- B. Hans er 18 år gammel og har boet hele sit liv i en dansk provinsby. Hans har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Hans er ikke tidligere straffet.
- C. Hans er 33 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Hans er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Hans blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet, fordi manden stødte ind i Hans på Strøget.
- D. Mustafa er 33 år gammel og kommer oprindeligt fra Afghanistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Mustafa blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet, fordi manden stødte ind i Mustafa på Strøget.
- E. Hans er 18 år gammel og har boet hele sit liv i en dansk provinsby. Hans har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Hans blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet, fordi manden stødte ind i Hans på Strøget.
- F. Hans er 18 år gammel og har boet hele sit liv i en dansk provinsby. Hans er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Hans er ikke tidligere straffet.
- G. Mustafa er 18 år gammel og kommer oprindeligt fra Afghanistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Mustafa er ikke tidligere straffet.
- H. Hans er 33 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Hans har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Hans blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet, fordi manden stødte ind i ham på Strøget.
- I. Hans er 33 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Hans er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Hans er ikke tidligere straffet.

---

⁷⁵. Hvor navnet er anderledes i den afsluttende personbeskrivelse, er dette navn også benyttet i selve sagsbeskrivelsen.

J. Mustafa er 33 år gammel og kommer oprindeligt fra Afghanistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Mustafa er ikke tidligere straffet.

K. Hans er 18 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Hans er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Hans blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet, fordi manden stødte ind i ham på Strøget.

L. Mustafa er 18 år gammel og kommer oprindeligt fra Afghanistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Mustafa blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet, fordi manden stødte ind i ham på Strøget.

M. Mustafa er 18 år gammel og kommer oprindeligt fra Afghanistan. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Mustafa har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Mustafa er ikke tidligere straffet.

N. Mustafa er 18 år gammel og kommer oprindeligt fra Afghanistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Mustafa blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet, fordi manden stødte ind i ham på Strøget.

O. Mustafa er 33 år gammel og kommer oprindeligt fra Afghanistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.

P. Mustafa er 33 år gammel og kommer oprindeligt fra Afghanistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Mustafa blev for et år siden dømt for at have givet en mand et knytnæveslag i ansigtet, fordi manden stødte ind i ham på Strøget.

Opstilling B.3. Personbeskrivelser i sagen om simpel gadevold, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2006).

Alder	Etnicitet	Tidl. kriminalitet	Sociale probl.	Personbeskrivelse	Skema	Dom
18 år	Hans	Nej	Nej	B	3	60 dage
			Ja	F	6	60 dage
		Ja	Nej	E	5	3-4 mdr.
			Ja	K	11	3-4 mdr.
	Mustafa	Nej	Nej	G	7	60 dage
			Ja	M	13	60 dage
		Ja	Nej	L	12	3-4 mdr.
			Ja	N	14	3-4 mdr.
33 år	Hans	Nej	Nej	A	4	60 dage
			Ja	I	9	60 dage
		Ja	Nej	H	8	3-4 mdr.
			Ja	C	1	3-4 mdr.
	Mustafa	Nej	Nej	J	10	60 dage
			Ja	O	15	60 dage
		Ja	Nej	P	16	3-4 mdr.
			Ja	D	2	3-4 mdr.

”Gennemsnittet” i de i oversigten markerede varianter, A og B, er benyttet i spørgeskemaer til fokusgrupper, hvor tiltalte er beskrevet som 26 år gammel.

Nogle af fokusgrupperne er tillige blevet vist en film, der er bygget op omkring sagen om simpel gadevold. Denne film baserer sig på personbeskrivelsen A/B (26 år). Drejebogen til filmen var udformet på følgende måde:⁷⁶

DOMMER

(Sædvanlig indledning)

TILTALTE

(Oplyser sit navn – Hans Larsen - og cpr.nr. – 090580-3723)

DOMMER

(Giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

(Læser anklageskriftet op)

Hans Larsen tiltales for overtrædelse af straffelovens § 244 ved lørdag den 8. juli 2006 kl. ca. 02.15 på gaden ud for Nørregade nr. 48, 9999 Provinsbyen, at have holdt fast i Ole Jen-

⁷⁶ I filmen forekommer der mindre sproglige afvigelser fra drejebogen.

sens arm og derefter tildelt Ole Jensen et knytnæveslag i ansigtet og et knytnæveslag på skulderen, hvorved Ole Jensen pådrog sig et sår ved mundvigen, som måtte sys med to sting.
DOMMEREN

(Spørger tiltaltes forsvarer, om tiltalte nægter eller erkender sig skyldig)

FORSVAREREN

Min klient erkender sig skyldig i vold ved at have grebet fat i armen på en ung mand. Men i øvrigt nægter han sig skyldig, idet han ikke kan huske mere af episoden.

DOMMEREN

(Oplyser tiltalte om tiltaltes ret til ikke at udtale sig. Spørger tiltalte, om han gerne vil svare på spørgsmåle)

TILTALTE

Ja, jeg vil gerne svare på spørgsmåle

DOMMEREN

(giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Hvis vi nu starter om aftenen fredag den 7. juli 2006. Hvad lavede du den aften?

TILTALTE

Jeg var til en af mine kammeraters 25 års fødselsdag.

ANKLAGER

Så det var en privat fest?

TILTALTE

Ja.

ANKLAGER

Fulgte du med nogen til festen?

TILTALTE

Ja, min kæreste, Anja.

ANKLAGER

Skete der noget mellem dig og Anja til festen?

TILTALTE

Ja, altså mig og Anja har et helt vildt godt forhold, ik', men alligevel kommer vi altså ret tit op og skændes, især til fester – det er nok fordi jeg let bliver jaloux – og har lidt svært ved at styre mine følelser. Og den aften syntes jeg altså bare ikke, at Anja helt respekterede, at jeg altså også var der – og at hun er min kæreste.

ANKLAGER

Så I kom op at skændes?

TILTALTE

Ja, jeg fik Anja med ud i haven for at snakke om det – men vi var nok lidt for fulde begge to, til at der rigtig kunne komme noget godt ud af den snak.

ANKLAGER

Hvor meget havde du fået at drikke på det tidspunkt?

TILTALTE

Ca. 8 Breezers og noget hvidvin.

ANKLAGER

Så du var fuld?

TILTALTE

Ja – altså jeg kan godt huske det hele fra festen, ik', men jeg kunne da godt mærke, at jeg havde fået noget at drikke.

ANKLAGER

Og hvad skete der så?

TILTALTE

Ja, så skred jeg fra festen sammen med en af mine kammerater, Klaus. Han kender også godt Anja, så han kunne godt sætte sig ind i mine problemer.

ANKLAGER

Hvad var klokken, da dig og Klaus gik fra festen?

TILTALTE

Ca. 2

ANKLAGER

Hvor gik I så hen?

TILTALTE

Vi gik hen for at få noget at spise henne på grillen.

ANKLAGER

Og prøv så at fortælle, hvad der skete fra det tidspunkt, hvor dig og Klaus kom hen på grillen.

TILTALTE

Jo, altså vi stod uden for grillen og spiste – og så skulle jeg lige ind og tisse – og da jeg så kom ud igen, så var Klaus væk.

ANKLAGER

Ja?

TILTALTE

Ja, og så begyndte jeg at gå rundt og lede efter Klaus – jeg syntes nok ikke lige, at det var så fedt, alle folk bare skred fra mig, den aften, vel?

ANKLAGER

Så du var ophidset på det tidspunkt?

TILTALTE

Ja, altså jeg var nok både sur og ked af det ikke – når ens kæreste og ens ven bare lader én i stikken.

ANKLAGER

Og hvad skete der så?

TILTALTE

Ja, så var der nogen, der begyndte at grine af mig.

ANKLAGER

Hvem var det?

TILTALTE

Ja det var to fyre, der også sad og spiste uden for grillbaren.

ANKLAGER

Var det nogen, du kendte?

TILTALTE

Nej.

ANKLAGER

Du siger, at de grinte af dig. Hvordan kan du vide, at det var dig, de grinte af?

TILTALTE

De sad bare og grinte, sådan helt vildt træls, og de sad også sådan og skulede hen til mig – de syntes åbenbart, at det var sjovt, at man kunne se på mig, at jeg havde en møgaften.

ANKLAGER

Og hvad skete der så?

TILTALTE

Så spurgte jeg de der to fyre, om de havde set Klaus. Og så var de bare helt vildt trælse, og den ene af dem gad bare slet ikke at høre efter og sagde bare ”nej”, før han overhovedet havde hørt, hvad jeg spurgte om.

ANKLAGER

Og hvad gjorde du så?

TILTALTE

Så tog jeg fat i ærmet på ham den ene – bare sådan for at få hans opmærksomhed. Man kan da i det mindste svare, når folk spørger om noget, ikke?

ANKLAGER

Du siger, at du tog fat i ærmet på ham. Havde du også fat i selve armen på ham?

TILTALTE

Ja, altså jeg tog jo fat i ham for at få hans opmærksomhed ikke? Så jeg fik jo nok også fat i armen.

ANKLAGER

Var det et hårdt greb?

TILTALTE

Ja, altså meningen var bare, at jeg skulle have ham til at forstå, at man ikke bare kan opføre sig over for folk på den måde.

ANKLAGER

Hvor lang tid holdt du fat i hans arm?

TILTALTE

Det kan jeg ikke huske.

ANKLAGER

Prøvede han at komme fri?

TILTALTE

Ja, altså han ville stadig ikke ligesom slappe af og høre, hvad jeg ville – så han begyndte sådan at sige ”hvad fanden” og sådan, mens han ligesom hev hele kroppen til sig, og var ved at vælte mig.

ANKLAGER

Og hvad skete der så?

TILTALTE

Så kan jeg ikke rigtig huske mere – jeg kan bare huske, at det pludselig gik meget hurtigt, og han kom fri, og jeg løb, fordi jeg var bange for, at han og hans kammerat ville tæske mig.

ANKLAGER

Altså, du siger, at han kom fri – var det ham selv, der fik vredet sig fri?

TILTALTE

Det er jeg ikke helt sikker på, det gik meget hurtigt lige der.

ANKLAGER

Hans, du er jo tiltalt for at have slået ham den unge mand. Derfor vil jeg spørge dig direkte, om du slog ham under den her episode?

TILTALTE

Nej. Altså, jeg slog ham i hvert fald ikke med vilje, men der var jo sådan vild tumult, og vores arme røg ligesom rundt i luften, da han kom fri.

ANKLAGER

Kan du have ramt ham med din hånd i ansigtet, da jeres arme røg rundt?

TILTALTE

Jeg kan altså ikke huske det – det kan godt være.

ANKLAGER

Okay – så du kan ikke rigtig huske mere af episoden?

TILTALTE

Nej.

ANKLAGER

Tak, så har jeg ikke flere spørgsmål

DOMMEREN

Har forsvareren nogen spørgsmål?

FORSVAREREN

Ja tak. Hans, jeg kunne godt tænke mig at høre noget mere om de to unge mennesker ude foran grillbaren. Sagde de noget til dig, før du gik over til dem?

TILTALTE

Nej – men du kender godt det der med, at folk bare sidder og glør på dig, ikke. Og så bare griner helt vildt, sådan ind imellem. Det var jo ligesom ret tydeligt, at jeg skilte mig ud ikke – jeg havde sikkert også grædt lidt, og det kunne man jo se – og det syntes de måske var sjovt.

FORSVARER

Havde du grædt på grund af dit skænderi med Anja?

TILTALTE

Ja, det tror jeg.

FORSVARER

Og det var det – de grinte af, tror du?

TILTALTE

Ja.

FORSVARER

Og hvad så, da du prøvede at spørge dem, om de havde set Klaus – du siger, at de ikke hørte efter?

TILTALTE

Ja – altså jeg stod altså og havde brug for hjælp ikke, og så gad de ikke engang at se på mig. Men de kunne åbenbart godt grine af mig lige før.

FORSVARER

Okay. Og så har vi jo hørt noget, om hvad der så skete. Men jeg kunne godt tænke mig at høre, om du selv blev ramt af nogen slag under den tumult, du fortalte om?

TILTALTE

Altså, det ved jeg ikke – det kan godt være – for jeg var sådan ret øm i kroppen dagen efter.

FORSVARER

Tak. Så har jeg ikke flere spørgsmål.

DOMMER

Så må du gerne tage plads ved siden af din forsvarer, Hans Larsen. Og så skal vi vist høre et vidne?

ANKLAGER

Ja, nu skal jeg hente vidnet.

VIDNE 1

(Tager plads i midten)

DOMMER

(Spørger til vidnets fulde navn)

VIDNE 1

Ole Iversen.

DOMMER

(Sandhedsformaner og giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Ole, vi skal tilbage til natten mellem fredag den 7. og lørdag den 8. juli i år. Var du i byen den aften?

VIDNE 1

Ja, mig og min kammerat, Jens, havde været i byen, og så sad vi så uden for grillbaren og spiste, da alt det her skete.

ANKLAGER

Du siger, at I havde været i byen. Hvor meget havde du fået at drikke, før du kom til grillbaren.

VIDNE 1

Først havde vi drukket nogle øl til maden – sådan 4-5 stykker, og så havde vi delt en halv flaske vodka, som vi købte på et diskotek.

ANKLAGER

Så du var fuld?

VIDNE 1

Ja, altså vi var i ret højt humør, hvis man kan sige det sådan, men jeg kan altså huske alt fra den aften ret tydeligt.

ANKLAGER

Okay. Så prøv at fortælle, hvad der skete, da du sad sammen med Jens foran grillbaren.

VIDNE 1

Jo, så var der ham der fyren, som bare gik rundt og så helt vildt skummel ud. Han gik bare og gloede på alle og så vildt sur ud.

ANKLAGER

Okay den fyr, der gik rundt der, kan du genkende ham her i dag?

VIDNE 1

Ja – det er ham, der sidder derovre

ANKLAGER

Okay. Sagde du eller Jens noget til ham her fyren?

VIDNE 1

Nej – ham havde man ikke lige lyst til at sige noget til.

ANKLAGER

Grinte I af ham?

VIDNE 1

Nej – nej vi sad bare og snakkede og pjattede lidt selv.

ANKLAGER

Hvad skete der så?

VIDNE 1

Ja, så pludselig kom han bare over og hev helt vildt hårdt fat i min arm og mumlede et eller andet om én, der hed Klaus.

ANKLAGER

Sad du stadig ned på det tidspunkt?

VIDNE 1

Ja, altså jeg sad ned på en bænk, ik’

ANKLAGER

Og hvad skete så?

VIDNE 1

Jo, altså jeg prøvede jo alt, hvad jeg kunne, for at komme fri, ik’, men han holdt bare vildt hårdt fat – og mumlede stadigvæk et eller andet – og så pludselig slog han mig lige i hovedet.

ANKLAGER

Okay. Lad os lige tage det skridt for skridt. Du siger, at han slog dig – hvornår var det i forhold til der, hvor han holdt fast i din arm?

VIDNE 1

Det var lige bagefter.

ANKLAGER

Okay. Hvordan kom du fri fra grebet om armen?

VIDNE 1

Det var ligesom som om, jeg næsten havde vredet mig fri, da han pludselig slap og så slog mig.

ANKLAGER

Okay. Hvilken arm var det, han havde fat i?

VIDNE 1

Det var min højre.

ANKLAGER

Og hvilken hånd brugte han til at holde om din arm?

VIDNE 1

Hmm... det må have været hans højre også, for han stod sådan næsten lige foran mig.

ANKLAGER

Og da så din arm kom fri, så slog han dig, siger du. Hvilken hånd slog han dig med?

VIDNE 1

Det var også med hans højre.

ANKLAGER

Var hans hånd flad eller knyttet, da han slog dig?

VIDNE 1

Den var knyttet.

ANKLAGER

Og hvor ramte den?

VIDNE 1

Den ramte mig lige her – sådan på venstre side af ansigtet, nede omkring munden.

ANKLAGER

Var det et hårdt slag?

VIDNE 1

Ja, altså det begyndte jo at bløde fra munden ikke, og det gjorde mega ondt.

ANKLAGER

Okay. Slog han dig mere end den ene gang?

VIDNE 1

Ja. Han slog mig igen lige bagefter – på skulderen.

ANKLAGER

Var det også med hans højre hånd?

VIDNE 1

Ja

ANKLAGER

Og var det også knyttnæve?

VIDNE 1

Ja.

ANKLAGER

Vi kan se her i skadestuerapport – bilag 5, side 2 – at du blev syet med to sting ved mundvi-gen bagefter. Havde du ellers nogen skader?

VIDNE 1

Nej – altså jeg havde ondt i skulderen et par dage efter – og også ret ondt i hovedet. Men nu, hvor jeg har fået taget stingene ud, mærker jeg ikke noget til det – og man kan jo heller ikke se noget.

ANKLAGER

Tak. Så har jeg ikke flere spørgsmål.

DOMMER

Har forsvareren spørgsmål?

FORSVARER

Ja tak.

Lad os lige gå tilbage til der, hvor du sad med Jens foran grillbaren. Du sagde, at min klient så skummel ud på det tidspunkt – så du havde altså lagt mærke til ham?

VIDNE 1

Ja.

FORSVARER

Sad du og Jens sådan og kikkede på ham?

VIDNE 1

Ja, altså det var jo ligesom rimelig svært at lade være med at kikke på en, der bare går rundt ligesom en løve i et bur og glør ondt på én – ikke?

FORSVARER

Så I kikkede altså på ham. Grinte I også af ham?

VIDNE 1

Nej – det har jeg jo sagt – vi sad bare og pjattede med os selv.

FORSVARER

Men I kikkede altså på ham, og I grinte også. Kan du forstå, hvis han har fået den opfattelse, at I faktisk grinte af ham?

VIDNE 1

Nej – altså for det første tror jeg ikke, at han kunne opfatte ret meget – han var jo helt fra den – og for det andet er det vel ikke forbudt at sidde og grine en fredag aften, når man har været i byen, vel?

FORSVARER

Okay. Lad os gå videre. På et tidspunkt kom han over og mumlede noget om en, der hed Klaus, sagde du. Prøvede du at finde ud af, hvad han mumlede?

VIDNE 1

Nej, altså jeg var faktisk rimelig ligeglad med hans mumleri – han kunne sgu da bare være mærkelig for sig selv, hvis det var det, han ville.

FORSVARER

Kunne min klient – altså den unge mand her – på det tidspunkt ligne en, der havde brug for hjælp til et eller andet – snarere end en, der ville angribe dig – altså sådan, at han bare prøvede at komme i kontakt med dig ved at tage fat i din arm?

VIDNE 1

Altså helt ærligt – man har da lov til at passe sig selv, ikke? Og det var altså det jeg gjorde, og så blev jeg overfaldet. Lad os lige holde fast i det, ikke?

FORSVARER

Jo, men vi bliver nødt til at finde ud af, hvad der rent faktisk skete. Under den tumult der var, hvor du har forklaret, at du blev slået – kan du huske, om du selv på noget tidspunkt ramte den unge mand med dine arme?

VIDNE 1

Jeg ville egentlig ikke så meget kalde det tumult – det var mere bare, at han holdt mig, og da han så slap, så slog han – og så løb han væk. Jeg prøvede selvfølgelig at værgе for mig – men jeg nåede det altså ikke.

FORSVARER

Tak. Så jeg ikke flere spørgsmål.

DOMMER

(Afslutter over for vidne 1)

VIDNE 1

(Forlader stedet)

DOMMER

Og så skal vi høre et vidne mere?

ANKLAGER

Ja, nu skal jeg hente vidnet Jens Carlsen

VIDNE 2

(Tager plads i midten)

DOMMER

(spørger til vidnet identitet)

VIDNE 2

Jens Carlsen

DOMMER

(Sandhedsformaner og giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Jens Carlsen var du på grillbaren på Nørregade lidt over 2 natten mellem fredag den 7. og lørdag den 8. juli?

VIDNE 2

Ja – jeg sad og snakkede med Ole

ANKLAGER

Havde du fået noget at drikke?

VIDNE 2

Ja, jeg havde nogle øl – og jeg delte også noget vodka med Ole henne på det diskotek, som vi havde været på den aften.

ANKLAGER

Var du beruset på det her tidspunkt – da I var på grillen?

VIDNE 2

Ja – men ikke mere, end jeg kan huske, hvad der skete.

ANKLAGER

Hvad var det så, du oplevede, der på grillbaren?

VIDNE 2

Jo, altså Ole og mig sad og snakkede og var lige ved at spise, da ham der fyren bare kom og tog vildt hårdt fat i Oles arm.

ANKLAGER

Okay. Ham der fyren, havde du lagt mærke til ham, før han tog fat i Oles arm?

VIDNE 2

Nej - ikke hvad jeg kan huske. Altså, der var en del mennesker foran grillbaren der, på det tidspunkt.

ANKLAGER

Så du havde ikke siddet og grinet af den her fyr, før han kom hen til jer?

VIDNE 2

Nej – altså så vidt, jeg husker, stod han der bare lige pludselig og holdt fast i Oles arm.

ANKLAGER

Sagde han noget til jer, mens han holdt i Oles arm?

VIDNE 2

Ja, han sagde vist noget til Ole, men jeg kunne ikke rigtig høre det.

ANKLAGER

Og hvad skete der så?

VIDNE 2

Jo altså så fik Ole ligesom vredet sig fri – og så slog ham der fyren bare Ole lige i hovedet.

ANKLAGER

Så du, om han slog med knytnæve eller med flad hånd?

VIDNE 2

Ja, det var med knytnæve. Og så slog han ham også på skulderen, og så løb han bare.

ANKLAGER

Okay. Oplevede du noget undervejs, som du ville kalde ”tumult”.

VIDNE 2

Næhh... altså det skete bare sådan bang, bang, bang, og jeg nåede egentlig ikke rigtig at reagere. Og det gjorde Ole sådan set heller ikke. Bortset fra, at han prøvede at vride sig fri. Så nej – der nåede ikke rigtig at komme noget tumult.

ANKLAGEREN

Jeg har ikke flere spørgsmål

DOMMEREN

Har forsvareren spørgsmål?

FORSVARER

Ja tak. Jeg vil bare lige høre dig Jens, hvor godt dig og Ole egentlig kender hinanden?

VIDNE 2

Altså, Ole er en af mine bedste venner – vi har kendt hinanden i 10 år.

FORSVARER

Okay. Og har I snakket om det, der skete, efterfølgende – altså har I snakket om, hvad der skete ude foran grillbaren, før I kom herind i dag?

VIDNE 2

Ja, altså lige bagefter snakkede vi da om det – for Ole var helt i chok. Men bagefter har vi egentlig ikke rigtig snakket om det. Jeg tror, at Ole sådan prøver at glemme det.

FORSVARER

Tak. Jeg har ikke flere spørgsmål.

DOMMER

(Afslutter over for vidne 2)

VIDNE 2

(Forlader stedet)

DOMMEREN

Er der yderligere bevisførelse?

ANKLAGEREN

Ja. Som bilag 5 ligger en skadestuerapport. Deraf fremgår, at Ole Iversen blev behandlet for skader kl. 3 lørdag morgen den 8. juli. Han fik syet to sting ved mundvigen, og han havde et blå mærke ved skulderen. Skaderne kunne svare til skader opstået ved knytnæveslag. Der kunne forventes gener ved munden i ca. 2 uger, men ingen varige mén.

DOMMEREN

Så må du gerne tage plads i midten igen, Hans Jensen, så forsvareren kan spørge til dine personlige forhold

TILTALTE

(Tager plads i midten)

FORSVARER

Ja, vi kan jo se, at du er 26 år gammel, ikke?

TILTALTE

Jo.

FORSVARER

Og hvad laver du til daglig.

TILTALTE

Jeg læser på seminariet.

FORSVARER

Ok. Og hvad lever du af?

TILTALTE

Jeg har min SU – og så supplerer jeg med lidt vikartimer på en skole.

FORSVARER

Bor du alene?

TILTALTE

Ja – jeg bor alene på kollegiet – men jeg er stadig kæreste med Anja.

FORSVARER

Har du misbrugsproblemer af nogen art?

TILTALTE

Nej – slet ikke.

FORSVARER

Og vi kan se her, at du ikke har været i konflikt med loven før – passer det?

TILTALTE

Ja – det er første gang, jeg er tiltalt for noget.

FORSVARER

Tak. Så har jeg ikke mere.

Sagen om vold mod myndighed

Den grundlæggende beskrivelse af sagen har i spørgeskemaerne haft følgende udformning:

Henning parkerer sin bil i Hovedgaden. Efter parkeringsskiltet må man holde der i maksimalt 15 minutter. Henning skal på apoteket og på posthuset. Der er imidlertid kø på posthuset, og på apoteket må Henning vente i mere end 10 minutter på at få udleveret den medicin, Henning skal hente til sin mor, der har fået lungebetændelse.

Da Henning drejer ind i Hovedgaden, er parkeringstiden overskredet med ca. 5 minutter. Ca. 100 meter før bilen får Henning øje på en P-vagt, der er ved at skrive en P-bøde på Hennings bil. Henning begynder at løbe, og råber og vinker til P-vagten for at signalere, at bilen straks vil blive flyttet.

P-vagten har i mellemtiden skrevet bøden færdig, men har ikke fået den sat fast under vinduesviskeren på Henning bil, da Henning når frem til bilen. Henning kontakter P-vagten og siger ”Pyha, det nåede jeg vist lige, du har ikke nået at skrive mig vel?”.

P-vagten svarer, at bilen har været holdt under observation de sidste 5 minutter, og at parkeringstiden nu er overskredet med 7 minutter. Desuden er bøden allerede noteret. P-vagten rækker bøden frem mod Henning. Henning bliver irriteret og forsøger igen at overtale P-vagten til at lade sagen falde. P-vagten afviser dette og rækker på ny bøden frem mod Henning. Henning bliver nu gal og skubber P-vagtens hånd med bøden væk og siger højrodet. ”Det kan da ikke være rigtigt. Jeg har kun holdt her i få minutter for længe, og du var ikke engang færdig med at skrive bøden, da jeg kom tilbage”.

P-vagten svarer, at sådan er det, og træder hen til Henning bil for at sætte bøden fast under vinduesviskeren. Henning bliver nu yderligere ophidset og giver sig til at skælde ud på P-vagten. Henning råber ”Nazisvin” til P-vagten og spytter efter vagten, som bliver ramt på overarmen. Henning skubber til P-vagten, som bliver presset op mod muren. Samtidig giver Henning P-vagten en lussing med højre hånd og et knytnæveslag i brystet med venstre hånd. Henning trækker sig derefter hurtigt tilbage og sætter sig ind i bilen og kører væk.

*De tilknyttede i alt 16 variationer af personoplysninger, der afslutter beskrivelsen af sagerne, har haft følgende udformning:*⁷⁷

- A. Henning er 21 år gammel og har boet hele sit liv i København. Henning har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.
- B. Henning er 18 år gammel og har boet hele sit liv i København. Henning har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.
- C. Krishan er 21 år gammel og oprindeligt fra Pakistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Krishan er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.
- D. Krishan er 21 år gammel og oprindeligt fra Pakistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Krishan er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han blev for et år siden dømt for at have givet en medarbejder på kommunen et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på kommunekontoret.
- E. Krishan er 18 år gammel og oprindeligt fra Pakistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Krishan er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.
- F. Krishan er 18 år gammel og oprindeligt fra Pakistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Krishan har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han blev for et år siden dømt for at have givet en medarbejder på kommunen et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på kommunekontoret.
- G. Henning er 18 år gammel og har hele sit liv boet i København. Henning er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han blev for et år siden dømt for at have givet en medarbejder på kommunen et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på kommunekontoret.
- H. Krishan er 18 år gammel og kommer oprindeligt fra Pakistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Krishan er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han blev for et år siden dømt for at have givet en medarbejder på kommunen et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på kommunekontoret.
- I. Henning er 21 år gammel og har boet hele sit liv i København. Henning har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han blev for et år siden dømt for at have givet en medarbejder på kommunen et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på kommunekontoret.
- J. Henning er 21 år gammel og har boet hele sit liv i København. Henning er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.
- K. Krishan er 21 år gammel og kommer oprindeligt fra Pakistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Krishan har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.
- L. Henning er 18 år gammel og har hele sit liv boet i København. Henning har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han blev for et år siden dømt for at have givet en medarbejder på kommunen et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på kommunekontoret.
- M. Henning er 18 år gammel og har hele sit liv boet i København. Henning er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.

---

⁷⁷ Hvor navnet er anderledes i den afsluttende personbeskrivelse, er dette navn også benyttet i selve sagsbeskrivelsen.

N. Krishan er 18 år gammel og kommer oprindeligt fra Pakistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Krishan har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

O. Henning er 21 år gammel og har boet hele sit liv i København. Henning er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han blev for et år siden dømt for at have givet en medarbejder på kommunen et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på kommunekontoret.

P. Krishan er 21 år gammel og kommer oprindeligt fra Pakistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Krishan har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han blev for et år siden dømt for at have givet en medarbejder på kommunen et knytnæveslag i ansigtet efter en diskussion på kommunekontoret.

Opstilling B.4. Personbeskrivelser i sagen om vold mod myndighed, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2006).

Alder	Etnicitet	Tidl. kriminelitet	Sociale probl.	Personbeskrivelse	Skema	Dom
18 år	Henning	Nej	Nej	B	8	50 dage
			Ja	M	13	50 dage
		Ja	Nej	L	12	3-4 mdr.
			Ja	G	5	3-4 mdr.
	Krishnan	Nej	Nej	N	14	50 dage
			Ja	E	3	50 dage
		Ja	Nej	F	4	3-4 mdr.
			Ja	H	6	3-4 mdr.
21 år	Henning	Nej	Nej	A	7	50 dage
			Ja	J	10	50 dage
		Ja	Nej	I	9	3-4 mdr.
			Ja	O	15	3-4 mdr.
	Krishnan	Nej	Nej	K	11	50 dage
			Ja	C	1	50 dage
		Ja	Nej	P	16	3-4 mdr.
			Ja	D	2	3-4 mdr.

"Gennemsnittet" i de i oversigten markerede varianter, A og B, er benyttet i spørgeskemaer til fokusgrupper, hvor tiltalte er beskrevet som 20 år gammel. Sagen er ikke blevet filmet.

Sagen om uagtsomt manddrab

Den grundlæggende beskrivelse af sagen har i spørgeskemaerne haft følgende udformning:

Kim er i sin bil, en 8 år gammel Ford, en aften i november på vej fra Y-by til Z-by. Kims kammerater Ib, Ole og Hans er passagerer i bilen. Ib sidder

på det forreste passagersæde, Ole og Hans sidder på bagsædet. Klokken er 23.30, og de er på vej hjem fra en fest.

Kim kører strækningen mellem Y-by og Z-by næsten hver dag, og han kender derfor vejen godt.

Stemningen i bilen er munter, de hører høj musik, og Kim kører med en fart på omkring 120-140 km/t. Det er en almindelig landevej i landzonen, og hastighedsgrænsen er 80 km/t.

Efter ca. 10 minutters kørsel begynder bilens CD-afspiller at spille ujævnt. Kim begynder derfor at trykke på CD-afspillerens knapper. Kim fortsætter med ca. 120 km/t samtidig med, at han piller ved CD-afspilleren og i korte perioder kigger væk fra vejen og ned på CD-afspilleren.

Længere fremme på landevejen er en personbil svinget ud på landevejen. Personbilen kommer fra en sidevej, og er ved at øge farten op mod de tilladte 80 km/t. Kim kommer bagfra med ca. 120 km/t og overser den forankørende bil. Kim opdager først den forankørende bils baglygter, da Kim er så tæt på, at det ikke er muligt at bremse op. Kim foretager derfor en undvigemanøvre venstre om den forankørende bil. Kim mister imidlertid herredømmet over sin bil, der snurrer næsten en halv omgang og fortsætter tværs over den modsatte kørebane og udover rabatten, hvor den rammer et kraftigt plankeværk.

Ved sammenstødet med plankeværket bliver bilens karosseri trykket kraftigt ind. Forsædepassageren Ib kastes fremad mod forrude og dørstolpe, hvorved Ibs kranium bliver knust. Herved kvæstes Ibs hjerne så hårdt, at han er dræbt på stedet.

Ole, der sidder på bagsædet bag Ib, pådrager sig betydelige kvæstelser, herunder brækket skulderblad, 3 brækkede ribben, punkteret lunge, brud på bækkenbenet og knoglebrud i flere ryghvirvler i rygsøjlen. Ole overlever, men er indlagt i 4 uger, hvorpå han udskrives til fortsat ambulantlysning og genoptræning. Der er risiko for, at Ole får varige mén som følge af kvæstelserne.

Hans og Kim, der begge sidder i bilens venstre side slipper med overfladiske knubs og snitsår i ansigtet og på kroppen. Alle passagerer brugte sikkerhedsseler på ulykkestidspunktet, og Kim var ædru.

De tilknyttede i alt 16 variationer af personoplysninger, der afslutter beskrivelsen af sagerne, har haft følgende udformning:⁷⁸

A. Kim er 36 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Kim har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

---

⁷⁸ Hvor navnet er anderledes i den afsluttende personbeskrivelse, er dette navn også benyttet i selve sagsbeskrivelsen.

- B. Kim er 21 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Kim har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.
- C. Kim er 21 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Kim er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han blev for et år siden dømt for ikke at have respekteret en ubetinget vigepligt.
- D. Hassan er 21 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Hassan har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han blev for et år siden dømt for ikke at have respekteret en ubetinget vigepligt.
- E. Hassan er 21 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Hassan er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.
- F. Hassan er 21 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Hassan er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han blev for et år siden dømt for ikke at have respekteret en ubetinget vigepligt.
- G. Hassan er 36 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Hassan er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.
- H. Hassan er 36 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Hassan har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han blev for et år siden dømt for ikke at have respekteret en ubetinget vigepligt.
- I. Kim er 36 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Kim er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han blev for et år siden dømt for ikke at have respekteret en ubetinget vigepligt.
- J. Hassan er 36 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Hassan er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han blev for et år siden dømt for ikke at have respekteret en ubetinget vigepligt.
- K. Kim er 21 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Kim har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han blev for et år siden dømt for ikke at have respekteret en ubetinget vigepligt.
- L. Kim er 21 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Kim er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.
- M. Hassan er 21 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Hassan har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.
- N. Kim er 36 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Kim har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han blev for et år siden dømt for ikke at have respekteret en ubetinget vigepligt.
- O. Kim er 36 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Kim er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.
- P. Hassan er 36 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Hassan har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

Opstilling B.5. Personbeskrivelser i sagen om uagtsomt manddrab, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2006).

Alder	Etnicitet	Tidl. kriminalitet	Sociale probl.	Personbeskrivelse	Skema	Dom
21 år	Kim	Nej	Nej	B	9	6 mdr.
			Ja	L	12	6 mdr.
		Ja	Nej	K	11	6 mdr.
			Ja	C	1	6 mdr.
	Hassan	Nej	Nej	M	13	6 mdr.
			Ja	E	3	6 mdr.
		Ja	Nej	D	2	6 mdr.
			Ja	F	4	6 mdr.
36 år	Kim	Nej	Nej	A	10	6 mdr.
			Ja	O	15	6 mdr.
		Ja	Nej	N	14	6 mdr.
			Ja	I	7	6 mdr.
	Hassan	Nej	Nej	P	16	6 mdr.
			Ja	G	5	6 mdr.
		Ja	Nej	H	6	6 mdr.
			Ja	J	8	6 mdr.

”Gennemsnittet” i de i oversigten markerede varianter, A og B, er benyttet i spørgeskemaer til fokusgrupper, hvor tiltalte er beskrevet som 29 år gammel.

Nogle af fokusgrupperne er tillige blevet vist en film, der er bygget op omkring sagen om uagtsomt manddrab. Denne film baserer sig på personbeskrivelsen A/B (29 år). Drejebogen til filmen var udformet på følgende måde:⁷⁹

DOMMER

(sædvanlig indledning)

TILTALTE

(Oplyser sit navn – Kim Jensen – og cpr.nr. – 090577-3725)

DOMMER

(Giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

(Læser anklageskriftet op)

Kim Jensen tiltales for overtrædelse af

1.

⁷⁹ I filmen forekommer der mindre sproglige afvigelser fra drejebogen.

Færdselslovens § 118, stk. 1 nr. 1 og stk. 3, jf. § 3, stk. 1, § 41, stk. 1 og stk. 2, nr. 2 og nr. 3, og § 42, stk. 1, nr. 2, ved den 22. november 2005 ca. kl. 23.16 som fører af personbil UL 31.237 under kørsel ad hovedvej A16 mod øst mellem Auning og Ramten i Rougsø, Midtdjurs og Nørre Djurs Kommuner at have undladt at optræde hensynsfuldt og udvise agtpågivenhed og undladt at afpasse køretøjets hastighed efter forholdene med særlig hensyntagen til andres sikkerhed, idet han i mørke førte personbil UL 31.237 den nævnte strækning, hvor der er flere vejkryds, med en hastighed langt over 80 km/t og op til 140 km/t.

2.

Færdselslovens § 118, stk. 1, nr. 1, stk. 2 og stk. 3, jf. §3, stk. 1, § 15, stk. 3, § 41, stk. 1. og stk. 2, nr. 2 og § 42,stk. 5, jf. § 4, ved den 22. november 2005 ca. kl. 23.16 som fører af personbil UL 31.237 ad hovedvejen mod øst i Ramten at have undladt at optræde hensynsfuldt og agtpågivende, så der ikke opstod fare eller forvoldtes skade eller ulempe for andre, idet han foretog kørslen med en hastighed på omkring 120 km/t., samtidig med at han undlod at have sin opmærksomhed rettet på færdslen men i stedet i flere sekunder rettede sin opmærksomhed på bilens radioanlæg, undlod at afpasse køretøjets hastighed efter forholdene, med særligt hensyn til andres sikkerhed, og undlod at tage sigtforholdene og køretøjets belæsning i betragtning, idet hastigheden var så stor, at tiltalte ikke kunne bevare det fulde herredømme over bilen og ikke kunne standse foran enhver forhindring, der kunne påregnes, undlod at afpasse afstanden til forankørende på en sådan måde, at der ikke var fare for påkørsel, hvis køretøjet foran nedsætter hastigheden, undlod at overholde den på stedet skiltede hastighedsgrænse på 70 km/t, idet sigtede førte køretøjet med en hastighed på omkring 120 km/t, hvilket alt medførte, at sigtede på grund af den manglende opmærksomhed på færdslen sammenholdt med den høje hastighed for sent opdagede den forankørende personbil, hvorved tiltalte på grund af den høje hastighed under undvigemanøvre mistede herredømmet over køretøjet, som kom i skred tværs over vejen og ramte et derværende kraftigt plankeværk, alt med person- og materiel skade til følge.

3.

Straffelovens § 241, uagtsomt manddrab, ved under de i forhold 2 beskrevne omstændigheder at have tilføjet forsædepassager Ib Sørensen så svære læsioner, at han umiddelbart efter afgik ved døden.

4.

Straffelovens § 249, stk. 1, uagtsom tilføjelse af betydelig skade på legeme eller helbred, ved under de i forhold 2 beskrevne omstændigheder at have tilføjet bagsædepassager Tanja Rasmussen brækket skulderblad, 3 brækkede ribben, punkteret lunge, brud på bækkenbenet og knoglebrud i flere ryghvirvler alt med langvarigt hospitalsophold og risiko for varige mén til følge.

DOMMER

(Spørger tiltaltes forsvarer, om tiltalte nægter eller erkender sig skyldig)

FORSVARER

Min klient nægter sig skyldig. Han kan kun delvist erkende det faktiske forløb, idet han ikke kan erkende at have kørt så stærkt, som angivet i anklageskriftet, samt at han skulle have været uopmærksom. Han kan således ikke erkende at have kørt uden at udvise hensynsfuldhed og agtpågivenhed. Han kan derfor ikke erkende at have overtrådt færdselsloven eller udvist uagtsomhed i straffelovens forstand.

DOMMER

(Oplyser tiltalte om hans rettigheder og spørger ham, om er villig til at besvare spørgsmål)

TILTALTE

(svarer, at han gerne vil svare på spørgsmål).

ANKLAGER

Jeg vil lige starte med at spørge helt generelt, Kim, du er 29 år gammel, ikke?

TILTALTE

Jo.

ANKLAGER

Har du arbejde?

TILTALTE

Ja, jeg er elektriker.

ANKLAGER

Var du ude at køre den aften, d. 22. november, som det står i anklageskriftet?

TILTALTE

Ja.

ANKLAGER

Var det din bil?

TILTALTE

Ja.

ANKLAGER

Hvor længe har du haft den?

TILTALTE

Ca. 1½ år.

ANKLAGER

Hvor længe har du haft kørekort?

TILTALTE

Siden jeg var 18.

ANKLAGER

Hvor mange km kører du ca. om året?

TILTALTE

Vel omkring en 30.000 km.

ANKLAGER

Køre du i forbindelse med dit arbejde?

TILTALTE

Ja.

ANKLAGER

Hvor meget ca.?

TILTALTE

Jeg køre i firmabilen hver dag.

ANKLAGER

Er du kendt i det område hvor ulykken skete?

TILTALTE

Ja, jeg kører strækningen næsten hver dag.

ANKLAGER

Hvordan var føret denne aften, d. 22. november?

TILTALTE

Der var mørkt, men det regnede ikke eller noget.

ANKLAGER

Hvad skulle du den aften?

TILTALTE

Vi havde været til fest og var på vej hjem.

ANKLAGER

Hvor langt var der ca. at køre?

TILTALTE

Ca. 30 km.

ANKLAGER

Hvor langt havde I kørt da uheldet indtraf?

TILTALTE

Jeg tror, vi havde kørt ca. 10 min.

ANKLAGER

Havde du drukket?

TILTALTE

Jeg havde drukket et halvt glas vin til maden tidligere på aftenen, og så havde jeg drukket en øl til festen. Jeg skulle køre hjem, så derfor drak jeg ikke mere. Jeg var slet ikke påvirket, da vi kørte.

ANKLAGER

Hvem var med i bilen?

TILTALTE

Det var mine venner Ib, Tanja og Hans.

ANKLAGER

Hvor meget havde de drukket?

TILTALTE

Det er jeg ikke klar over, men måske 5-7 øl hver.

ANKLAGER

Hvor stærkt kørte du på strækningen frem til uheldsstedet?

TILTALTE

Det kan jeg ikke huske.

ANKLAGER

Kørte du mere end de 80 km/t man må på denne strækning?

TILTALTE

Jeg kan ikke huske det.

ANKLAGER

Kan du huske noget om hvordan oversigtsforholdene var?

TILTALTE

Det var meget normalt.

ANKLAGER

Så du den anden bil, da den kørte ud på vejen?

TILTALTE

Nej.

ANKLAGER

Prøv med dine egne ord at fortælle, hvad der skete fra, du kommer kørende, og du så opdagede, at der var noget galt?

TILTALTE

Jeg kan huske, at vi kørte ind i skoven, der starter ca. 500 m efter, man er kørt ind på hovedvejen, men så kan jeg ikke huske, hvad der mere skete. Måske var der en, der snakkede om, at vi skulle have taget nogle øl med i bilen, men ellers kan jeg ikke huske, hvad der skete. Jeg kan ikke huske ulykken, jeg kan bare huske, at jeg vågnede op på hospitalet dagen efter.

ANKLAGER

Kan du huske om du, da du kom kørende inden uheldet, på noget tidspunkt var uopmærksom?

TILTALTE

Nej, det kan jeg ikke huske.

ANKLAGER

Var der noget med musikanlægget, der ikke virkede?

TILTALTE

Det kan jeg ikke huske.

ANKLAGER

Hvor tæt var du på den anden bil, da du så den?

TILTALTE

Det ved jeg ikke.

ANKLAGER

Kan du huske noget om, hvordan du reagerede og hvad du gjorde da du så den anden bil?

TILTALTE

Nej.

ANKLAGER

OK. Ja tak.

DOMMEREN

(retter henvendelse til forsvareren, om denne har nogle spørgsmål)

FORSVARER

Ja tak, jeg har nogle få spørgsmål til min klient.

Hvordan var stemningen i bilen?

TILTALTE

Den var stille og rolig. Vi hørte noget musik, snakkede lidt.

FORSVARER

Hvor godt kendte du de kammerater, der var med i bilen?

TILTALTE

Meget godt. Vi har gået i skole sammen.

FORSVARER

Kom du til skade ved ulykken?

TILTALTE

Jeg fik nogle snitsår fra glassplinter og nogle andre skrammer.

FORSVARER

Var du sygemeldt?

TILTALTE

Ja, i 14 dage.

FORSVARER

Får du varige mén?

TILTALTE

Nej, fysisk tror jeg egentlig ikke, der kommer varige mén, men det er noget, der påvirker mig meget.

FORSVARER

Hvordan har det påvirket dig?

TILTALTE

Det har været helt forfærdeligt. Det er min bedste kammerat der er død, og det er min skyld.

Jeg tænker på det hver dag.

FORSVARER

Har du fået behandling hos en psykolog?

TILTALTE

Ja.

FORSVARER

Hvor mange samtaler har du været til?

TILTALTE

4 indtil videre.

FORSVARER

Er det noget, du vil fortsætte med?

TILTALTE

Ja, det har jeg tænkt mig.

FORSVARER

Hvordan har du det i dag?

TILTALTE

Ikke godt. Det påvirker mig meget, jeg tænker på det hver dag.

FORSVARER

Ja tak. Jeg har ikke yderligere spørgsmål.

DOMMER

(beder den tiltalte tage plads ved siden af sin forsvarer og beder anklageren hente vidnet)

VIDNE

(Tager plads i midten)

DOMMER

(Beder om vidnets fulde navn)

VIDNE

Tanja Rasmussen.

DOMMER

(sandhedsformaner vidnet og giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Er du klar over hvad sagen drejer sig om?

VIDNE

Ja.

ANKLAGER

Var du med i bilen d. 22. november, da den forulykkede?

VIDNE

Ja.

ANKLAGER

Hvor sad du i bilen?

VIDNE

Jeg sad på bagsædet.

ANKLAGER

Sad du bag førersædet eller passagersædet?

VIDNE

Bag passagersædet.

ANKLAGER

Kan du med dine egne ord forklare, hvad der skete, det vil sige, hvad du kan huske, at du hørte og så i forbindelse med denne her ulykke?

VIDNE

Jamen, altså vi havde været til fest og var på vej hjem. Det var Kim, der skulle køre, så han havde ikke drukket mere end én øl. Så vi kørte og hørte noget musik. Så blev der noget bøvl med CD afspilleren. Den begyndte at hoppe. Så så jeg pludselig nogle baglygter foran os, meget tæt på og så svingede Kim ud til venstre, og så kan jeg ikke huske mere.

ANKLAGER

Ok. Hvor stærkt kørte Kim, da du så bilen foran jer. Kan du sige noget om det?

VIDNE

Lidt tidligere så jeg, at speedometeret lå på omkring 140 km/t.

ANKLAGER

Hvor lang tid, før du så de røde lygter, var det, at du så, at speedometeret lå på omkring 140 km/t.?

VIDNE

Det ved jeg ikke. Måske 5 min. før.

ANKLAGER

Ved du noget om, hvad farten var på det tidspunkt, de røde lygter dukkede op?

VIDNE

Jeg tror ikke, at vi kørte helt så stærkt. Måske en 120 km/t.

ANKLAGER

Var der noget, der distraherede hans koncentration om kørselen?

VIDNE

CD afspilleren var begyndt at hoppe lidt, og Ib, der sad på forsædet, sad og fumlede med det. Men øh..., det var jo Kims bil, og han kendte anlægget bedre, så han begyndte at pille ved det i stedet.

ANKLAGER

Ændrede han hastigheden i forbindelse med, at han sad og rodede ved CD afspilleren?

VIDNE

Nej, det tror jeg ikke han gjorde.

ANKLAGER

Har du nogen fornemmelse af afstanden fra den bil I kørte i, til den foran kørende bil, da Kim blev opmærksom på den?

VIDNE

Nej, men altså den var meget tæt på. Den var så tæt på, at man ikke kunne nå at bremse. Jeg råbte pr. reflex på Kim, og så drejede han til venstre lige før bilen, der var foran, og så kan jeg ikke huske, hvad der skete derfra.

ANKLAGER

Hvad har du haft af skader i forbindelse med uheldet?

VIDNE

Jeg har brækket skulderen og bækkenet og nogle ribben og fået revner i nogle knogler i rygsøjlen. Min ene lunge punkterede også.

ANKLAGER

Får du varige mén?

VIDNE

Det ved jeg ikke endnu, men jeg har stadig smerter i skulderen. De overså en revne i knoglen, så det kan være at jeg skal opereres igen. Desuden halter jeg lidt.

ANKLAGER

Brugte I sikkerhedsseler på ulykkestidspunktet?

VIDNE

Ja.

ANKLAGER

Gjorde I alle sammen det?

VIDNE

Ja.

ANKLAGER

Ja tak.

DOMMER

(Giver ordet til forsvareren)

FORSVARER

Jeg har nogle få spørgsmål til dig. Jeg vil gerne høre – hvor lang tid havde i ca. kørt før ulykken?

VIDNE

Ca. 10 min tror jeg.

FORSVARER

Var der noget særligt ved kørslen, som du havde tænkt på, var usædvanligt?

VIDNE

Næ, det var der ikke.

FORSVARER

Var du utryk ved kørslen?

VIDNE

Nej, det virkede i orden.

FORSVARER

Hvordan var Kim som chauffør?

VIDNE

Han virkede ganske normal, god til at køre bil.

FORSVARER

Har du tidligere kørt med ham?

VIDNE

Ja, mange gange.

FORSVARER

Har du tidligere været utryk ved at køre med ham?

VIDNE

Nej, aldrig.

FORSVARER

Ja tak.

DOMMER

(Afslutter over for vidnet)

VIDNET

(Forlader stedet)

DOMMER

(Spørger anklageren, om der er yderligere bevisførelse)

ANKLAGER

Ja tak. Jeg vil gerne dokumentere fra obduktionserklæringen, Retsmedicinsk Institut på Århus Universitet, samt en lægeerklæring. Af obduktionserklæringen af d. 26. november fremgår, at Ib Sørensen er afgået ved døden som følge af svære kvæstelser med knusning af kraniet og svær hjernekvæstelse. Læsionerne var friske og forenelige med, at afdøde havde været forsædepassager i en bil, hvis karosseri fandtes svært indtrykket og deformeret svarende til afdødes placering i bilen.

Af lægeerklæring af 31. januar fremgår vedrørende Tanja Rasmussen følgende:

Venstresidig scapulafraktur (brækket skulderblad).

Venstresidig costafaktur af 4, 5, samt 7 (brud af ribben 4, 5 og 7 på venstre side).

3. Venstresidig minimal pneumothorax og pleuraansamling (lille punktur af lungen opadtil samt lille mængde væske i lunge og lungehinde).

4. Bækkenfraktur medialt samt lateralt i ramus superior samt ramus inferior os pubis desuden længdegående udisloceret fraktur gennem venstre del af os sacrum (brud fortil i bækkenet sv.t. øvre og nedre del af skambenet samt en længdegående fraktur bagtil i bækkenet).

5. Tværfraktur i højre side, sidige processi transversi af L1-L5b (knoglebrud i lænderygsøjle 1.-5. ryghvirvel).

Af de skader, patienten har pådraget sig, er bruddene i bækkenet samt bruddet i skulderbladet dem, der må betegnes som de mest alvorlige. Det er for tidligt at udtale sig om, hvorvidt patienten vil få varige mén. Der er dog en risiko herfor, og det kan først med sikkerhed afgøres efter ½-1 år, om patienten vil få varige mén. Patienten er udskrevet herfra d. 20. december 2005, og hun er udskrevet til videre ambulant fysioterapi samt genoptræning.

DOMMER

(Spørger forsvareren, om der er spørgsmål vedrørende personlige forhold)

FORSVARER

Ja.

DOMMER

(Beder tiltalte om at tage plads i midten)

TILTALTE

(Tager plads i midten)

FORSVARER

Så vil jeg lige starte med at spørge dig, Kim, du er 29 år gammel, ikke?

TILTALTE

Jo.

FORSVARER

Hvordan er din boligsituation?

TILTALTE

Jeg bor i en lejlighed sammen med min kæreste

FORSVARER

Har i børn?

TILTALTE

Nej.

FORSVARER

Hvor længe har i boet sammen?

TILTALTE

I 1 år.

FORSVARER

Hvordan er dit helbred?

TILTALTE

Godt.

FORSVARER

Har du alkohol problemer?

TILTALTE

Nej.

FORSVARER

Andre misbrugsproblemer?

TILTALTE

Nej.

FORSVARER

Hvis du bliver idømt en ubetinget fængselsstraf, vil det så få konsekvenser for dit arbejde?

TILTALTE

Det er jeg ikke helt sikker på. Jeg har snakket med min chef om det, og på den ene side kan han godt se, at jeg er ret knust over det, der er sket. Men på den anden side har han jo altså også en forretning, der skal køre rundt – så det kan godt være, at jeg mister mit arbejde, hvis jeg kommer i fængsel.

FORSVARER

Okay. Vi kan se i papirerne, at du ikke er tidligere straffet, Kim. Og det passer vel stadigvæk?

TILTALTE

Ja, jeg har ikke fået nogen dom tidligere.

FORSVARER

Tak. Jeg har ikke yderligere.

Sagen om hensynsløs kørsel og farefremkaldelse

Den grundlæggende beskrivelse af sagen har i spørgeskemaerne haft følgende udformning:

Flemming er ude og køre i sin bil. Ved et lyskryds, hvor Flemming holder for rødt lys, kører en bil, som føres af Jens, op på siden af Flemming. Jens gasser voldsomt op og kigger udfordrende på Flemming. Da der bliver grønt lys, accelererer både Flemming og Jens kraftigt, og begge biler kører hurtigt

frem. Flemming er forrest, men det lykkes på et tidspunkt Jens at presse sig foran Flemming. Flemming og Jens kører med ca. 80-90 km/t, selvom det er inde i byen, og hastighedsgrænsen er 50 km/t. På et tidspunkt er Flemming ved at påkøre en fodgænger, der må springe til side for ikke at blive ramt. Flemming og Jens fortsætter imidlertid og overhaler gentagne gange hinanden med hastigheder mellem 80 og 100 km/t.

På et tidspunkt snævrer vejbanen ind, og der er kun ét spor i hver retning. Jens er forrest, men Flemming ligger lige bagved. Flemming sætter farten yderligere op til ca. 110 km/t og trækker ud i den modkørende vognbane for at overhale Jens. Jens sætter farten op for at hindre Flemming i at komme omkring, så Flemming øger farten til ca. 130 km/t. Flemming koncentrerer sig om overhalingen og overser derfor, at de nærmer sig et lyskryds. Flemming kommer omkring Jens, men opdager samtidig lyskrydset, som netop skifter fra gult til rødt. Flemming bremser straks voldsomt, men fortsætter ud i krydset.

Fra Flemmings højre side kommer en blå personbil, der netop er startet for grønt lys på tværs af Flemmings køreretning. Flemming dytter og bremser fortsat voldsomt og forsøger at undvige, men rammer den blå bil på dens venstre side med høj fart. Den blå bil snurrer rundt og rammer herved en cyklist, der kører på indersiden af den blå bil, i samme retning som denne.

Ved sammenstødet bliver både Flemmings bil og den blå bil totalskadet. Føreren af den blå bil får punkteret en lunge og brækker flere ribben og får snitsår i ansigt og på kroppen. Cyklisten brækker skinnebenet ved sammenstødet med den blå personbil og pådrager sig desuden hjernerystelse ved faldet mod asfalten.

Politiets undersøgelser viser, at Flemming har kørt mindst 128 km/t, da opbremsningen blev indledt, og at Flemming har ramt den blå personbil med mindst 75 km/t.

De tilknyttede i alt 16 variationer af personoplysninger, der afslutter beskrivelsen af sagerne, har haft følgende udformning:⁸⁰

A. Flemming er 41 år gammel. Han har hele sit liv boet i København. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

B. Flemming er 18 år gammel. Han har hele sit liv boet i København. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

C. Flemming er 41 år gammel. Han har hele sit liv boet i København. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.

---

⁸⁰ Hvor navnet er anderledes i den afsluttende personbeskrivelse, er dette navn også benyttet i selve sagsbeskrivelsen.

D. Mohammed er 41 år gammel. Han kommer oprindeligt fra Iran, men har boet i Danmark i 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

E. Flemming er 18 år gammel. Han har boet hele sit liv i København. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er inden for det sidste år dømt to gange for at have kørt for stærkt i byen.

F. Mohammed er 18 år gammel. Han kommer oprindeligt fra Iran, men han har boet i Danmark i 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er inden for det sidste år dømt to gange for at have kørt for stærkt i byen.

G. Mohammed er 18 år gammel. Han kommer oprindeligt fra Iran, men han har boet i Danmark i 10 år. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.

H. Mohammed er 18 år gammel. Han kommer oprindeligt fra Iran, men han har boet i Danmark i 10 år. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er inden for det sidste år dømt to gange for at have kørt for stærkt i byen.

I. Mohammed er 41 år gammel. Han kommer oprindeligt fra Iran, men han har boet i Danmark i 10 år. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.

J. Mohammed er 41 år gammel. Han kommer oprindeligt fra Iran, men han har boet i Danmark i 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er inden for det sidste år dømt to gange for at have kørt for stærkt i byen.

K. Flemming er 41 år gammel. Han har hele sit liv boet i København. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er inden for det sidste år dømt to gange for at have kørt for stærkt i byen.

L. Mohammed er 41 år gammel. Han kommer oprindeligt fra Iran, men har boet i Danmark i 10 år. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er inden for det sidste år dømt to gange for at have kørt for stærkt i byen.

M. Flemming er 18 år gammel. Han har hele sit liv boet i København. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er inden for det sidste år dømt to gange for at have kørt for stærkt i byen.

N. Flemming er 18 år gammel. Han har hele sit liv boet i København. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.

O. Mohammed er 18 år gammel. Han kommer oprindeligt fra Iran, men har boet i Danmark i 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

P. Flemming er 41 år gammel. Han har boet hele sit liv i København. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er inden for det sidste år dømt to gange for at have kørt for stærkt i byen.

Opstilling B.6. Personbeskrivelser i sagen om hensynsløs kørsel, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2006).

Alder	Etnicitet	Tidl. kriminalitet	Sociale probl.	Personbeskrivelse	Skema	Dom
18 år	Flemming	Nej	Nej	B	11	4-6 mdr.
			Ja	N	14	4-6 mdr.
		Ja	Nej	M	13	6-9 mdr.
			Ja	E	3	6-9 mdr.
	Mo- hammed	Nej	Nej	O	15	4-6 mdr.
			Ja	G	5	4-6 mdr.
		Ja	Nej	F	4	6-9 mdr.
			Ja	H	6	6-9 mdr.
41 år	Flemming	Nej	Nej	A	12	4-6 mdr.
			Ja	C	1	4-6 mdr.
		Ja	Nej	P	16	6-9 mdr.
			Ja	K	9	6-9 mdr.
	Mo- hammed	Nej	Nej	D	2	4-6 mdr.
			Ja	I	7	4-6 mdr.
		Ja	Nej	J	8	6-9 mdr.
			Ja	L	10	6-9 mdr.

”Gennemsnittet” i de i oversigten markerede varianter, A og B, er benyttet i spørgeskemaer til fokusgrupper, hvor tiltalte er beskrevet som 30 år gammel. Sagen er ikke blevet filmet.

Sagen om salg af narkotika

Den grundlæggende beskrivelse af sagen har i spørgeskemaerne haft følgende udformning:

Janus har købt en pose med 3,5 gram kokain. Han tager kokainen med tilbage til sin lejlighed, og fordeler den i 10 ”salgsbreve”, som hver indeholder ca. 0,35 gram kokain.

Janus er i konstant pengemangel, og han har derfor besluttet at prøve at tjene lidt penge ved at sælge lidt kokain. Hvis alle brevene bliver solgt, forventer han at kunne få et overskud på omkring 1.000 kr. til sig selv.

Janus ringer til nogle bekendte for at spørge, om de kunne tænke sig at købe noget af kokainen, men ingen har lyst eller penge til at købe nogle af salgsbrevene.

Samme aften går Janus ind på et diskotek for at sælge kokainen. Janus sælger 2 breve til én diskoteksgæst, og er ved at sælge yderligere 2 breve til en anden, da politiet, som har overvåget Janus på diskoteket, griber ind og

anholder ham. Han erkender at have haft til hensigt at sælge samtlige 10 salgsbreve på diskoteket.

*De tilknyttede i alt 16 variationer af personoplysninger, der afslutter beskrivelsen af sagerne, har haft følgende udformning:*⁸¹

A. Janus er 39 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

B. Janus er 17 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

C. Mustafa er 17 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

D. Janus er 39 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er inden for det sidste år dømt for at have solgt 3 gram kokain på et værtshus.

E. Janus er 39 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.

F. Mustafa er 39 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

G. Janus er 17 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er inden for det sidste år dømt for at have solgt 3 gram kokain på et værtshus.

H. Mustafa er 17 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er inden for det sidste år dømt for at have solgt 3 gram kokain på et værtshus.

I. Mustafa er 17 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.

J. Mustafa er 17 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er inden for det sidste år dømt for at have solgt 3 gram kokain på et værtshus.

K. Mustafa er 39 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.

L. Mustafa er 39 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er inden for det sidste år dømt for at have solgt 3 gram kokain på et værtshus.

M. Janus er 39 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er inden for det sidste år dømt for at have solgt 3 gram kokain på et værtshus.

---

⁸¹ Hvor navnet er anderledes i den afsluttende personbeskrivelse, er dette navn også benyttet i selve sagsbeskrivelsen.

N. Mustafa er 39 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er inden for det sidste år dømt for at have solgt 3 gram kokain på et værtshus.

O. Janus er 17 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.

P. Janus er 17 år gammel og har hele sit liv boet i en dansk provinsby. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er inden for det sidste år dømt for at have solgt 3 gram kokain på et værtshus.

Opstilling B.7. Personbeskrivelse i sagen om salg af narkotika, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2006).

Alder	Etnicitet	Tidl. kriminalitet	Sociale probl.	Personbeskrivelse	Skema	Dom
17 år	Janus	Nej	Nej	B	13	80 dage
			Ja	O	16	80 dage
		Ja	Nej	P	15	3-5 mdr.
			Ja	G	5	3-5 mdr.
	Mustafa	Nej	Nej	C	1	80 dage
			Ja	I	7	80 dage
		Ja	Nej	H	6	3-5 mdr.
			Ja	J	8	3-5 mdr.
39 år	Janus	Nej	Nej	A	14	80 dage
			Ja	E	3	80 dage
		Ja	Nej	D	2	3-5 mdr.
			Ja	M	11	3-5 mdr.
	Mustafa	Nej	Nej	F	4	80 dage
			Ja	K	9	80 dage
		Ja	Nej	L	10	3-5 mdr.
			Ja	N	12	3-5 mdr.

”Gennemsnittet” i de i oversigten markerede varianter, A og B, er benyttet i spørgeskemaer til fokusgrupper, hvor tiltalte er beskrevet som 28 år gammel.

Nogle af fokusgrupperne er tillige blevet vist en film, der er bygget op omkring sagen om salg af narkotika. Denne film baserer sig på personbeskrivelsen A/B (28 år). Drejebogen til filmen var udformet på følgende måde:⁸²

DOMMER

(Sædvanlig indledning)

⁸² I filmen forekommer der mindre sproglige afvigelser fra drejebogen.

TILTALTE

(Oplyser sit navn – Janus Hansen - og cpr.nr. – 090578-3723)

DOMMER

(Giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

(Læser anklageskriftet op)

Janus Hansen tiltales for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer § 3, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2, jf. bekendtgørelse om euforiserende stoffer § 27, stk. 1, jf. § 3, stk. 2, jf. § 1, jf. bilag 1, liste B, nr. 29, ved onsdag den 5. juli 2006 omkring klokken 01.00 på Diskotek Inn, Nørregade 27, København K, at have solgt to salgsbreve med hver ca. 0,35 gram kokain til én diskoteksgæst og at have været i besiddelse af yderligere 8 tilsvarende salgsbreve med henblik på videresalg på diskoteket med henblik på en samlet fortjeneste på ca. 1.000.

DOMMEREN

(Spørger tiltaltes forsvarer, om tiltalte nægter eller erkender sig skyldig)

FORSVAREREN

Min klient kan erkende besiddelse af 8 salgsbreve med henblik på videresalg, men han nægter sig skyldig i at have solgt 2 salgsbreve, før han blev pågrebet.

DOMMEREN

(Oplyser tiltalte om tiltaltes ret til ikke at udtale sig. Spørger tiltalte, om han gerne vil svare på spørgsmål)

TILTALTE

Ja, jeg vil gerne svare på spørgsmål.

DOMMEREN

(giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Var du på Diskotek Inn i Nørregade tirsdag den 4. juli her i år, om aftenen og ud på natten?

TILTALTE

Ja, det var jeg.

ANKLAGER

Er det et sted, du kender?

TILTALTE

Ja, jeg kommer der engang imellem.

ANKLAGER

Var du alene den aften på diskoteket, eller var du sammen med nogen?

TILTALTE

Jeg var taget der ind alene, men jeg mødte da et par stykker derinde, som jeg sådan kender fra byen.

ANKLAGER

Hvorfor var du taget ind på diskoteket den her tirsdag aften?

TILTALTE

Jeg skulle bare ind og se, om der skete noget.

ANKLAGER

Det står i en politirapport – i bilag 1, side 2 – at du blev anholdt inde på diskoteket kl. 01.10.

Er det rigtigt?

TILTALTE

Ja, det skal nok passe, at det var omkring det tidspunkt.

ANKLAGER

Vi kan også se i politirapporten – det er stadig bilag 1, side 2, - at du ved anholdelsen havde 8 salgsbreve med kokain på dig, er det rigtigt?

TILTALTE

Ja.

ANKLAGER

Hvor havde du de 8 salgsbreve fra?

TILTALTE

Dem havde jeg selv lavet.

ANKLAGER

Så du havde altså selv noget kokain, som du lagde i nogle salgsbreve?

TILTALTE

Ja, det gjorde jeg derhjemme.

ANKLAGER

Hvor meget kokain var der i hvert salgsbrev?

TILTALTE

Der var sådan ca. 0.35 gram.

ANKLAGER

Hvem havde du købt det kokain af?

TILTALTE

Det har min forsvarer sagt, at jeg ikke behøver at sige – er det ikke rigtigt, at jeg ikke behøver at sige det?

ANKLAGER

Jo, det er rigtigt, at du ikke behøver at sige det. Hvorfor vil du ikke sige det?

TILTALTE

Det har jeg bare ikke lyst til.

ANKLAGER

Okay – vil du så fortælle, hvor meget du betalte for det kokain, som du kom i poserne?

TILTALTE

Ja, det kan jeg da godt. Jeg gav 2.400 kr.

ANKLAGER

Og hvad skulle du med det her kokain?

TILTALTE

Jeg ville sælge det for at skaffe nogle penge.

ANKLAGER

Så du havde tænkt dig at sælge den inde på diskoteket?

TILTALTE

Ja, jeg havde hørt, at det var en rimelig hurtig måde at tjene penge på – og jeg stod altså lige og manglede nogen.

ANKLAGER

Hvor meget skulle folk så betale for at købe sådan et salgsbrev af dig?

TILTALTE

Ham, jeg havde købt kokainen af, sagde, at man kunne sælge sådan et salgsbrev for 400 kr.

ANKLAGER

Så når du selv havde givet 2.400 kr. for kokain nok til 8 salgsbreve, så svarer det til, at du selv havde givet 300 kr. for et salgsbrev – sådan at du altså ville tjene 100 kr. på hvert salgsbrev. Er det rigtig forstået?

TILTALTE

Ja. Det er rigtig nok.

ANKLAGER

Fik du så solgt nogle salgsbreve?

TILTALTE

Nej – det nåede jeg jo ikke, før jeg blev anholdt.

ANKLAGER

Men havde du så prøvet at sælge nogen, før du blev anholdt?

TILTALTE

Ja, altså, da jeg blev anholdt, stod jeg jo ligesom med hænderne nede i lommen og havde faktisk to salgsbreve i hånden, da betjenten flåede min hånd op af jakken, så det kan jeg nok ikke løbe fra.

ANKLAGER

Var det nogen, du kendte, dem du prøvede at sælge til?

TILTALTE

Nej.

ANKLAGER

Hvordan kom du så i kontakt med dem?

TILTALTE

Jaee, altså jeg gik bare rundt og spurgte folk, om de havde lyst til at prøve noget vildt.

ANKLAGER

Kan du huske, om du på noget tidspunkt havde kontakt med en skaldet mand oppe i baren?

TILTALTE

Nej – det siger mig ikke lige noget – der var jo ret mange mennesker og sådan noget flimrende lys og sådan – så jeg lagde ikke rigtig mærke til nogen bestemt.

ANKLAGER

Janus, man kan se i politirapporten – bilag 1, side 2 – at du havde 800 kr. i sedler på dig, da du blev anholdt. Er det rigtigt?

TILTALTE

Ja, det skal nok passe.

ANKLAGER

Hvor havde du dem fra?

TILTALTE

Dem havde jeg fået af en, jeg mødte på diskoteket, som skyldte mig penge.

ANKLAGER

Men jeg forstod dig sådan lige før, at du prøvede at sælge kokainen, fordi du manglede penge – hvordan passer det med, at du går rundt med 800 kr. på dig?

TILTALTE

Altså, jeg har jo lige sagt, at jeg mødte en, der skyldte mig penge nede på diskoteket – jeg kunne da ikke vide, at jeg lige ville møde ham der, vel?

ANKLAGER

Hvad hedder han, ham der skyldte dig penge?

TILTALTE

Han hedder vist Preben et eller andet – jeg kan ikke helt huske det.

ANKLAGER

Tak, jeg har ikke flere spørgsmål.

DOMMEREN

Har forsvareren nogen spørgsmål?

FORSVARER

Ja tak. Janus nu skal vi jo høre lidt om baggrunden for det her – hvor fik du egentlig idéen til at sælge de her 8 breve med kokain?

TILTALTE

Jo, altså det var en fyr, jeg selv havde mødt nede på diskotek Inn, som sagde, at det var en rimelig hurtig måde at lave nogen penge på.

FORSVARER

Okay, så du gjorde det altså, fordi du manglede penge?

TILTALTE

Ja.

FORSVARER

Hvad skulle du bruge de penge til?

TILTALTE

Jo altså jeg ville gerne have lidt ekstra til sommerferien, hvor min datter kommer over fra sin mor og skal bo en uge hos mig.

FORSVARER

Okay. Og nu har vi jo hørt din forklaring om, hvad der så skete nede på diskoteket. Men jeg skal lige være helt sikker på, at der hele tiden kun har været de 8 salgsbreve?

TILTALTE

Ja, der har kun været 8.

FORSVARER

Og nu de 800 kr., ham der Preben skyldte dig, hvorfor skyldte han dig penge?

TILTALTE

Jeg havde lånt ham dem en anden aften nede på Inn

FORSVARER

Se, nu lyder det jo lidt mærkeligt for os andre, at man sådan går og låner penge ud til nogen, man ikke ved hvad hedder – hvordan foregik det egentlig, Janus?

TILTALTE

Jo, altså jeg havde kun set ham en aften før, nede på diskoteket, hvor jeg åbenbart var så tæsket, at jeg lånte ham pengene uden overhovedet at få hans nummer eller noget. Så jeg regnede ikke med at få dem igen – men han var åbenbart helt vildt ærlig.

FORSVARER

Tak, så har jeg ikke flere spørgsmål

DOMMER

Så må du gerne tage plads ved siden af din forsvarer, Janus Hansen.

TILTALTE

(Rejser sig og sætter sig ved siden af sin forsvarer)

DOMMEREN

Og så skal vi høre et vidne?

ANKLAGER

Ja, det første vidne er den gæst på diskoteket, som politiet mener, var i færd med at købe kokain af tiltalte, da han blev anholdt. Nu skal jeg hente vidnet.

(anklageren henter vidnet, der tager plads i midten)

DOMMEREN

(spørger til vidnets identitet)

VIDNE 1

Mit navn er Martin Hansen

DOMMEREN

(Formaner videt at tale sandt – (men eftersom det også er strafbart at købe kokain, må sandhedsformaningene indeholde vejledning om retsplejelovens § 171, stk. 2, nr. 1, og et spørgsmål til vidnet om han gerne vil udtale sig).

VIDNE 1

Jeg vil gerne udtale mig.

DOMMEREN

Giver ordet til anklageren.

ANKLAGER

Er du klar over, hvorfor du er indkaldt som vidne her i dag? Altså hvad sagen handler om?

VIDNE 1

Ja.

ANKLAGER

Var du til stede på Diskotek Inn i Nørregade natten mellem tirsdag den 4. juli og onsdag den 5. juli i år?

VIDNE 1

Ja.

ANKLAGER

Kender du tiltalte, altså den mand, der sidder derovre?

VIDNE 1

Altså, jeg så ham godt den aften inde på diskoteket, men jeg ved ikke lige, hvad han hedder eller noget.

ANKLAGER

Du siger, at du så ham. Snakkede du også med ham?

VIDNE 1

Ja, lige sådan kort.

ANKLAGER

Hvordan kom I i snak?

VIDNE 1

Han spurgte vist, om jeg havde en smøg eller noget.

ANKLAGER

Snakkede i på noget tidspunkt om kokain?

VIDNE 1

Nej – det gjorde vi ikke. Det bruger jeg altså ikke sådan noget, så jeg ville have husket det, hvis vi gjorde.

ANKLAGER

Nu skal du altså huske, at du udtaler dig under strafansvar, og så spørger jeg dig lige igen, om manden – den tiltalte – spurgte dig, om du var interesseret i noget kokain.

VIDNE 1

Nej – altså der var ret højt musik ikke – så jeg kan jo ikke være helt sikker, vel – men jeg er altså ret sikker på, at jeg ikke hørte noget om kokain – ikke noget jeg kan huske i hvert fald.

ANKLAGER

Var der noget med, at tiltalte blev anholdt, nærmest mens i snakkede sammen?

VIDNE 1

Ja – lige pludselig var der noget tumult, og der var en mand, som råbte politi og holdt fast i ham den tiltalte.

ANKLAGER

Hvad med dig – råbte politimanden noget til dig?

VIDNE 1

Det var lidt svært at høre noget derinde, men det kan godt være, at han råbte noget til mig.

ANKLAGER

Og hvad så – blev du der så for at se, om politimanden også skulle snakke med dig?

VIDNE 1

Nej – jeg blev altså helt vildt bange, og derfor løb jeg min vej – man hører jo så meget om vidner og trusler og den slags, og derfor var det eneste, jeg tænkte på, at komme væk derfra.

ANKLAGER

Jeg har ikke flere spørgsmål.

DOMMER

Har forsvareren nogen spørgsmål?

FORSVARER

Nej.

DOMMER

(Siger det sædvanlige til vidnet inklusive vidnegodtgørelse, hvis det måtte falde naturligt)

VIDNE 1

(forlader retssalen)

DOMMEREN

Og så skal vi høre et vidne mere?

ANKLAGER

Ja, nu skal jeg hente ham.

VIDNE 2

(tager plads i midten)

DOMMER

(Spørger til navn)

VIDNE 2

Lars Jansen.

DOMMER

Og du er politibetjent?

VIDNE 2

Ja.

DOMMER

(Sandhedsformaner over for betjenten og giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Lars Jansen, er det rigtigt forstået, at du befandt dig på Diskotek Inn kl. ca. 01.00 onsdag den 5. juli i år?

VIDNE 2

Ja – altså mig og en kollega var blevet kaldt til stedet, fordi vi havde fået et tip om, at der var en, der gik og solgte noget pulver til gæsterne – så vi kom nok derhen lidt før kl. 1.

ANKLAGER

Havde i uniform på den aften?

VIDNE 2

Nej – vi var i civil – ligesom jeg er i dag.

ANKLAGER

Og hvad skete der så, da I kom til stedet?

VIDNE 2

Jo altså min makker og jeg delte os, og så gik jeg ind på det største diskoteksområde, hvor jeg ret hurtigt spottede, at tiltalte var i gang med at prøve at sælge noget pulver til nogle forskellige gæster.

ANKLAGER

Hvordan så du det?

VIDNE 2

Jo altså vi kommer ret tit på diskoteket – fordi der bliver solgt en del stoffer derinde – og derfor er jeg sådan ret trænet i at spotte den der sådan lidt nervøse og søgende optræden, der er karakteristisk for dem, der prøver at sælge.

ANKLAGER

Så du så den tiltalte sælge noget?

VIDNE 2

Ja – på et tidspunkt, hvor jeg var ved at nærme mig ham oppe i baren, så jeg, at han stak en skaldet fyr to små poser og fik et bundt sedler tilbage.

ANKLAGER

Hvordan kunne du se det?

VIDNE 2

Jeg var ret tæt på på det tidspunkt – nok et par meter - hvor jeg stod sådan lidt skråt bagved dem. Tiltalte virkede meget nervøs og forsigtig – så jeg kunne ikke rigtig se, hvad han gav ham den skaldede. Men ham den skaldede var ret fuldt, og da han havde fået noget i hånden af den tiltalte, åbnede han hånden og tog de to poser op – som han sådan lidt blæret eller sådan viftede for næsen af en, der stod ved siden af ham oppe i baren.

ANKLAGER

Hvad skete der så mere?

VIDNE 2

Jo jeg koncentrerede mig om den tiltalte, som gik videre og prøvede at sælge til en anden, hvor jeg så greb ind

ANKLAGER

Hvorfor greb du ikke ind under den første handel?

VIDNE 2

Jeg ville lige sikre mig, at jeg havde min makker med først: Men det skal lige siges, at tiltalte var meget rolig, da jeg anholdt ham – så jeg fik faktisk slet ikke brug for min makker.

ANKLAGER

Og I fandt tiltalte i besiddelse af 8 salgsbreve og 800 kr. er det rigtigt forstået?

VIDNE 2

Ja.

ANKLAGER

Tak. Jeg har ikke flere spørgsmål.

DOMMEREN

Har forsvareren nogen spørgsmål?

FORSVAREREN

Ja, lige et enkelt. Jeg skal lige være helt sikker på, at jeg har forstået dig rigtigt. Så du, hvad det var, tiltalte gav til ham den skaldede?

VIDNE 2

Nej, altså jeg så ikke sådan præcis, hvad den tiltalte gav ham, men da den skaldede åbnede hånden lige bagefter, var poserne der, og så gav den skaldede tiltalte nogen penge.

FORSVARER

Tak, ikke flere spørgsmål.

DOMMER

(Afslutter over for vidne 2)

VIDNE 2

(Forlader stedet)

DOMMEREN

Spørger, om der er yderligere bevisførelse

ANKLAGER

Nej.

FORSVARER

Jeg har nogle spørgsmål til de personlige forhold

DOMMER

Så må du gerne tage plads i midten igen, Janus Hansen.

FORSVARER

Janus, jeg skal spørge lidt til dine personlige forhold – Vi kan se her, at du er 28 år gammel, ikke?

TILTALTE

Jo.

FORSVARER

Hvad går du rundt og laver til daglig?

TILTALTE

Jeg arbejder på en byggeplads.

FORSVARER

Som arbejdsmand?

TILTALTE

Ja.

FORSVARER

Er det et fast job?

TILTALTE

Jæe. jeg har været hos den samme entreprenør i 8 år, så det er vel ret fast.

FORSVARER

Hvor meget tjener du om måneden?

TILTALTE

Ca. 20.000 før skat.

FORSVARER

Okay – men du sagde før, at du manglede penge?

TILTALTE

Jaee.. altså jeg har haft sådan en lidt vild periode – hvor vi gik meget i byen og sådan. Den er slut nu, men jeg stadig en del klatgæld fra den gang ...såee..

FORSVARER

Og du har en datter, sagde du?

TILTALTE

Ja, hun er 6 år og bor hos sin mor – men jeg ser hende hver anden weekend og så i ferien.

FORSVARER

Har du nogen kæreste nu så?

TILTALTE

Ja, men vi bor altså hver for sig.

FORSVARER

Okay – og hvordan bor du så?

TILTALTE

Jeg bor i en ret god 2-værelseslejlighed ude i Vestbyen.

FORSVARER

Man kan se i dine papirer, at du ikke har været i konflikt med loven før, Janus, passer det?

TILTALTE

Ja. Jeg har en helt ren straffeattest.

FORSVARER

Og misbrugsproblemer af nogen art – alkohol eller stoffer, har du det? Bruger du selv kokain ind imellem?

TILTALTE

Nej – jeg bruger aldrig selv kokain – det var kun for lige at tjene nogle hurtige penge. Og det med alkohol – altså jeg drikker til fester, ikke, og når jeg går i byen – men ikke sådan til daglig.

FORSVARER

Tak, så har jeg ikke flere spørgsmål.

Sagen om vold mod partner

Den grundlæggende beskrivelse af sagen har i spørgeskemaerne haft følgende udformning:

Mads og Anne er gift og har boet sammen i 6 år. Sammen har de en datter på 4 år. Deres ægteskab har gennem det seneste års tid fungeret dårligt, og de skændes oftere og oftere.

Mads og Anne beslutter at forsøge at få talt ud om problemerne. De afsætter en weekend til at være sammen alene og skaffer en barnepige. Alle-rede fredag aften bliver de imidlertid uvenner, og det udvikler sig til et voldsomt skænderi. Mads forlader herefter lejligheden i vrede og går sammen med nogle venner i byen.

Anne er ked af, at aftenen har udviklet sig sådan, men ønsker ikke at sidde alene tilbage. Kort efter forlader hun derfor også lejligheden for at være sammen med nogle venner.

I løbet af aftenen fortryder Mads, at de har forspildt muligheden for at få talt ud om tingene. Han ringer derfor flere gange hjem til Anne, som imidlertid ikke er hjemme. Mads forsøger også at ringe til Annes mobiltelefon, men der bliver ikke svaret, og Anne ringer ikke tilbage.

Mads tager tilbage til lejligheden klokken ca. 1 om natten. Kl. næsten 2 kommer Anne hjem. Mads vil vide, hvor Anne har været. Anne siger ”Jeg gider ikke snakke med dig nu”. Mads vil imidlertid have talt ud og vil vide, hvor Anne har været. Anne svarer stadig ikke på Mads’ spørgsmål og ønsker ikke at tale med ham.

Mads begynder at blive jaloux, fordi Anne ikke vil tale om aftenens forløb. Desuden er Mads sur over, at Anne tilsyneladende ikke er villig til at forsøge at få talt ud om deres problemer. Da Anne stadig ikke vil svare på Mads’ spørgsmål, begynder Mads at beskylte Anne for utroskab. Anne bliver gal, og de skændes højlydt og beskylder gensidigt hinanden for utroskab. Mads bliver mere og mere ophidset. På et tidspunkt siger Anne, at det vist er bedre at blive skilt. Mads bliver nu så ophidset, at han slår Anne hårdt i brystet. Anne vælter omkuld. Mads sparker 2 gange Anne i ryggen. Anne forsøger at værgе for sig med hænderne, men Mads sparker igen Anne dels i siden og dels over hænderne og tildeler Anne yderligere et knytnæveslag, der rammer i baghovedet. Anne kommer på benene og råber, at nu er det definitivt slut. Anne løber herefter fra lejligheden. Anne henvender sig på skadestuen, hvor hun bliver undersøgt og røntgenfotograferet. Anne har blå mærker på brystet og på ryggen og har smerter i nakken, ryggen, ribbenene og nyrerne i de følgende 4-5 dage. Anne har desuden brækket 2 fingre på højre hånd. Anne søger straks om separation, og parret bliver siden skilt.

De tilknyttede i alt 16 variationer af personoplysninger, der afslutter beskrivelsen af sagerne, har haft følgende udformning:⁸³

A. Mads er 24 år gammel og har hele sit liv boet i en større by i Jylland. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

B. Mads er 40 år gammel og har hele sit liv boet i en større by i Jylland. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

C. Kemal er 40 år gammel og kommer oprindeligt fra Pakistan. Han har boet i Danmark de sidste 10 år. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.

D. Kemal er 40 år gammel og kommer oprindeligt fra Pakistan. Han har boet i Danmark de sidste 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han blev for et år siden dømt for at have skubbet Anne omkuld og sparket hende på benene.

---

⁸³ Hvor navnet er anderledes i den afsluttende personbeskrivelse, er dette navn også benyttet i selve sagsbeskrivelsen.

E. Mads er 40 år gammel og har hele sit liv boet i en større by i Jylland. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han blev for et år siden dømt for at have skubbet Anne omkuld og sparket hende på benene.

F. Kemal er 40 år gammel og kommer oprindeligt fra Pakistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han blev for et år siden dømt for at have skubbet Anne omkuld og sparket hende på benene.

G. Mads er 24 år gammel og har hele sit liv boet i en større by i Jylland. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han blev for et år siden dømt for at have skubbet Anne omkuld og sparket hende på benene.

H. Mads er 24 år gammel og har hele sit liv boet i en større by i Jylland. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.

I. Kemal er 24 år gammel og kommer oprindeligt fra Pakistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

J. Mads er 40 år gammel og har hele sit liv boet i en større by i Jylland. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han blev for et år siden dømt for at have skubbet Anne omkuld og sparket hende på benene.

K. Mads er 40 år gammel og har hele sit liv boet i en større by i Jylland. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.

L. Kemal er 40 år gammel og kommer fra Pakistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

M. Mads er 24 år gammel og har hele sit liv boet i en større by i Jylland. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han blev for et år siden dømt for at have skubbet Anne omkuld og sparket hende på benene.

N. Kemal er 24 år gammel og kommer oprindeligt fra Pakistan. Han har boet i Danmark i 10 år. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han blev for et år siden dømt for at have skubbet Anne omkuld og sparket hende på benene.

O. Kemal er 24 år gammel og har hele sit liv boet i en større by i Jylland. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han er ikke tidligere straffet.

P. Kemal er 24 år gammel og har hele sit liv boet i en større by i Jylland. Han er arbejdsløs og har alkoholproblemer. Han blev for et år siden dømt for at have skubbet Anne omkuld og sparket hende på benene.

Opstilling B.8. Personbeskrivelser i sagen om vold mod partner, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2006).

Alder	Etnicitet	Tidl. kriminalitet	Sociale probl.	Personbeskrivelse	Skema	Dom
24 år	Mads	Nej	Nej	A	5	40-50 dg.
			Ja	H	8	40-50 dg.
		Ja	Nej	G	7	4 mdr.
			Ja	M	13	4 mdr.
	Kemal	Nej	Nej	I	9	40-50 dg.
			Ja	O	15	40-50 dg.
		Ja	Nej	N	14	4 mdr.
			Ja	P	16	4 mdr.
40 år	Mads	Nej	Nej	B	6	40-50 dg.
			Ja	K	11	40-50 dg.
		Ja	Nej	J	10	4 mdr.
			Ja	E	3	4 mdr.
	Kemal	Nej	Nej	L	12	40-50 dg.
			Ja	C	1	40-50 dg.
		Ja	Nej	D	2	4 mdr.
			Ja	F	4	4 mdr.

”Gennemsnittet” i de i oversigten markerede varianter, A og B, er benyttet i spørgeskemaer til fokusgrupper, hvor tiltalte er beskrevet som 32 år gammel.

Opstilling B.9. Personbeskrivelse i sagen om vold mod partner, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2009).

Alder	Etnicitet	Tidl. kriminalitet	Sociale probl.	Personbeskrivelse	Skema	Dom
24 år	Mads	Nej	Nej	B	2,(18)	3-4 mdr.
			Ja	H	10,26	3-4 mdr.
		Ja	Nej	G	6,22	6-8 mdr.
			Ja	M	9,25	6-8 mdr.
	Kemal	Nej	Nej	I	7,23	3-4 mdr.
			Ja	O	12,28	3-4 mdr.
		Ja	Nej	N	11,27	6-8 mdr.
			Ja	P	16,32	6-8 mdr.
40 år	Mads	Nej	Nej	A	1,(17)	3-4 mdr.
			Ja	K	14,30	3-4 mdr.
		Ja	Nej	J	13,29	6-8 mdr.
			Ja	E	5,21	6-8 mdr.
	Kemal	Nej	Nej	L	8,24	3-4 mdr.
			Ja	C	3,19	3-4 mdr.
		Ja	Nej	D	4,20	6-8 mdr.
			Ja	F	15,31	6-8 mdr.

”Gennemsnittet” i de i oversigten markerede varianter, A og B, er benyttet i spørgeskemaer til fokusgrupper, hvor tiltalte er beskrevet som 32 år gammel. Når det ene spørgeskemanummer er sat i parentes, skyldes det, at spørgsmålene her er stillet i en anden rækkefølge end i fokusgrupperne.

Nogle af fokusgrupperne i 2006 er tillige blevet vist en film, der er bygget op omkring sagen om vold mod partner. Denne film baserer sig på personbeskrivelsen A/B (32 år). Drejebogen til filmen var udformet på følgende måde:⁸⁴

DOMMER

(Sædvanlig indledning)

TILTALTE

(Oplyser sit navn – Mads Simonsen - og cpr.nr. – 090574-3729)

DOMMER

(Giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

(Læser anklageskriftet op)

⁸⁴ I filmen forekommer der mindre sproglige afvigelser fra drejebogen.

Mads Simonsen tiltales for overtrædelse af straffelovens § 244 om vold ved lørdag den 8. juli 2006 kl. ca. 02.00 på adressen Nørregade 42, 9999 Y-Købing, at have slået Anne Klausen hårdt i brystet, hvorefter han – da hun var faldet omkuld – sparkede hende 2 gange i ryggen samt sparkede hende i siden og over hænderne, hvorefter han tildelte hende et knyt-næveslag i baghovedet, alt hvorved Anne Klausen udover at få blå mærker brækkede 2 fingre.

DOMMEREN

(Spørger tiltaltes forsvarer, om tiltalte nægter eller erkender sig skyldig)

FORSVAREREN

Min klient erkender sig skyldig i vold ved at have slået Anne Klausen hårdt i brystet, men han nægter sig skyldig i at have sparket Anne Klausen eller slået hende i hovedet.

DOMMEREN

(Oplyser tiltalte om tiltaltes ret til ikke at udtale sig. Spørger tiltalte, om han gerne vil svare på spørgsmåle)

TILTALTE

Ja, jeg vil gerne svare på spørgsmåle

DOMMEREN

(giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Mads, du har været gift med Anne – er det ikke rigtigt?

TILTALTE

Jo.

ANKLAGER

Hvornår blev I gift?

TILTALTE

Det var i 2000 – så for lidt mere end 6 år siden.

ANKLAGER

Og flyttede i også sammen i 2000?

TILTALTE

Ja, vi flyttede sammen, da vi blev gift.

ANKLAGER

Har i nogen børn?

TILTALTE

Ja – vi fik Amalie i 2002. Så hun er 4 år nu.

ANKLAGER

Før den aften, vi skal snakke om – den 8. juli i år – hvordan var jeres forhold da?

TILTALTE

Altså, vi havde det faktisk okay godt, indtil sidste sommer, hvor der begyndte at komme nogle problemer.

ANKLAGER

Hvad var det for nogen problemer?

TILTALTE

Altså, det er bare en rigtig dårlig kombination ik' – For jeg synes altså bare, at Anne sådan er meget opmærksom på andre mænd – og samtidig er jeg altså nok ret jaloux af natur, og jeg har måske også lidt svært ved sådan helt at sætte ord på mine følelser altid – og så ender

det med, at jeg går rundt og mugger og er frustreret, fordi jeg ikke synes, at Anne passer ordentligt på vores forhold – vi har jo trods alt et barn sammen, ikke?

ANKLAGER

Så I havde altså været oppe at skændes nogle gange før, vi kommer frem til den her dag, vi skal snakke om om lidt?

TILTALTE

Ja – specielt lige ugen før tog vi virkelig en omgang, fordi vi havde været til en fest, hvor Anne bare havde danset sådan vildt tæt op af en af vores venner.

ANKLAGER

Så I var oppe at skændes weekenden før?

TILTALTE

Ja – ret meget. Og det var jo dumt, for Amalie var der jo.

ANKLAGER

Når du siger, I havde taget nogle ture før – ligger der så også noget fysisk i det? Jeg mener, udviklede jeres skænderier sig nogensinde til, at der også blev skubbet eller slået?

TILTALTE

Nej – vi havde aldrig sådan været oppe at slås før den der weekend, der står om i anklageskriftet.

ANKLAGER

Okay. Hvad skete der så den weekend?

TILTALTE

Jo, altså nu havde vi jo været oppe at skændes ugen før, ikke, og så blev vi enige om, at vi hellere måtte få Amalie passet ude ved mine forældre, og så få snakket tingene ordentligt igennem.

ANKLAGER

Så Amalie var væk den her weekend – altså fredag den 7. juli?

TILTALTE

Ja, det var hun.

ANKLAGER

Okay. Og fik I så snakket tingene igennem, som I havde tænkt jer?

TILTALTE

Nej, altså det startede bare vildt skidt. For jeg havde ligesom tænkt på, at det kunne være en god idé med en frisk start for os – altså at flytte til en anden by, ik'. Og der lukkede hun ligesom bare helt af fra starten, og så eskalerede det ellers bare derudaf.

ANKLAGER

Hvad mener du med, at det eskalerede?

TILTALTE

Jeg mener, at vi kom mere og mere op at skændes, og det endte med, at jeg råbte til hende, at jeg syntes, at hun skulle tage noget mere hensyn til sin familie – og så var jeg simpelthen så sur, så jeg bare kylede en af vores potteplanter ind i væggen.

ANKLAGER

Var der nogen fysisk kontakt mellem dig og Anne på det tidspunkt – altså slog eller sparke-
de du til hende eller sådan noget?

TILTALTE

Nej – jeg kylede bare den der plante ind i væggen, og så gik jeg. Jeg trængte virkelig til noget frisk luft.

ANKLAGER

Hvor gik du så hen?

TILTALTE

Jeg gik ned til et par af mine kammerater, som sad nede på den bar, hvor vi plejer at komme.

ANKLAGER

Fik du noget at drikke dernede?

TILTALTE

Jaeer.. jeg fik jo nok en 3-4 øl – bare sådan nogle almindelige flasker, altså.

ANKLAGER

Hvad skete der så senere?

TILTALTE

Ja, da jeg så var faldet lidt ned igen, så ville jeg jo ringe til Anne for at sige undskyld, og at jeg kom hjem igen.

ANKLAGER

Så du ringede hjem til Anne nede fra baren?

TILTALTE

Ja.

ANKLAGER

Fik du så fat i hende?

TILTALTE

Nej, hun var åbenbart bare skredet fra det hele – altså det var jo ikke min mening at gå på den måde, vel, jeg skulle bare køle lidt af – og jeg prøvede også at ringe på hendes mobil og alt muligt – men den var bare slukket – så hun havde bare ligesom slukket for al kommunikation der.

ANKLAGER

Og hvad så med dig, blev du nede på baren?

TILTALTE

Nej, altså jeg blev dernede lidt, og prøvede at ringe til hende, ikke, men så kunne jeg bare slet ikke sidde stille, og jeg tænkte, om hun måske i det mindste havde lagt en seddel derhjemme eller noget.

ANKLAGER

Så du gik hjem?

TILTALTE

Ja.

ANKLAGER

Hvornår kom du så hjem?

TILTALTE

Jeg tror, at klokken må have været omkring 1, da jeg kom hjem. Den var i hvert fald halvt et, da jeg gik fra baren

ANKLAGER

Og så var Anne ikke hjemme?

TILTALTE

Nej – og jeg vidste overhovedet ikke, hvor hun var henne. Jeg var jo vildt bange for, at det skulle være sket hende noget eller sådan.

ANKLAGER

Hvorfor troede du, at der kunne være sket noget med hende?

TILTALTE

Hun var jo garanteret gået i byen, ik', og der kan jo ske alt muligt.

ANKLAGER

Blev du så oppe og ventede på Anne?

TILTALTE

Ja, altså jeg gik bare frem og tilbage og røg og jeg vidste slet ikke, hvad jeg skulle gøre af mig selv. Jeg vidste i hvert fald, at jeg ikke kunne falde i søvn – så jeg blev oppe og røg og så lidt fjernsyn og sådan.

ANKLAGER

Og hvornår kom Anne så hjem?

TILTALTE

Det var nok der ved 2-tiden. Hun kom bare ind med det der rigtig mutte ansigt på – og det var ligesom ret tydeligt, lige fra hun kom ind af døren, at hun var bakket ud af vores projekt med at få snakket ud om tingene.

ANKLAGER

Hvad skete der så mere, da hun kom hjem?

TILTALTE

Ja, altså jeg spurgte hende, hvor hun havde været henne, men det gad hun slet ikke at svare på. Hun lukkede helt af der.

ANKLAGER

Hvad gjorde du så?

TILTALTE

Jeg sagde til hende, at det jo åbenbart må være noget, jeg ikke måtte få noget at vide om, det hun havde lavet, siden hun ikke gad at fortælle mig om det.

ANKLAGER

Og hvad sagde hun så til det?

TILTALTE

Hun sagde, at jeg nødig skulle snakke, og så begyndte hun at råbe op om den gamle historie om, at jeg skulle have været sammen med en eller anden fra mit arbejde – bare fordi vi var ude og lave lidt sjov i gaden en aften – og det var bare 100 år siden, men det er altid det, hun begynder at køre rundt i, når vi skændes.

ANKLAGER

Og hvad skete der så mere?

TILTALTE

Ja, så kogte det hele altså ligesom bare over i mig, og så slog jeg hende i brystet, så hun faldt om. Det hele blev bare for meget, og jeg kunne simpelthen ikke rumme det.

ANKLAGER

Hvordan slog du hende – med flad eller knyttet hånd?

TILTALTE

Altså, det var nærmest sådan en mellemting mellem et slag og et hårdt skub ikke – altså hvor jeg sådan skubbede hende ret hårdt med en knyttet hånd, der ramte hende sådan lige midt på brystet.

ANKLAGER

Og så faldt hun på grund af det slag – eller hårde skub, som du kalder det?

TILTALTE

Ja – så væltede hun sådan bagover og om på siden lige foran mig.

ANKLAGER

Og hvad skete der så?

TILTALTE

Ja så er det, det ligesom bare kogte over for mig – og jeg blev sådan vildt ør og sådan.

ANKLAGER

Sparkede du hende, mens hun lå der på gulvet?

TILTALTE

Altså, jeg kan ikke huske så meget derfra – det er helt tåget for mig. Men jeg kan huske, at jeg råbte og græd. Jeg kan også huske, at jeg prøvede at komme ud, og at jeg nærmest sådan faldt over hende der.

ANKLAGER

Så du ramte hende med dine fødder, da du prøvede at komme ud?

TILTALTE

Ja – det tror jeg måske nok – jeg kan ikke helt huske det. Men jeg kan huske, at jeg sådan bøjede mig nedover hende der for at råbe til hende, at hun smadrede det hele – altså at hun smadrede familien.

ANKLAGER

Slog du hende, da du bøjede dig nedover hende?

TILTALTE

Ja, det kan godt være, at jeg kom til at slå hende, da jeg bøjede mig nedover hende. Jeg var bare så ør i hovedet og sur og ked af det – så det hele var ligesom bare sort der.

ANKLAGER

Men kan du huske, om du sparkede eller slog hende, da hun lå ned?

TILTALTE

Nej, det kan jeg altså ikke. Det kan godt være, at jeg slog hende.

ANKLAGER

Tak, jeg har ikke flere spørgsmål

DOMMEREN

Har forsvareren nogen spørgsmål?

FORSVARER

Ja tak.

Jeg vil første lige vende tilbage til noget, du sagde, da anklageren spurgte dig om spark, Mads. Du sagde, at du måske havde ramt hende med dine fødder på vej ud. Betyder det, at du var på vej ud af lejligheden på det tidspunkt?

TILTALTE

Ja, jeg kan i hvert fald huske, at jeg bare skulle ud og have noget luft der til sidst, så derfor prøvede jeg ligesom at komme henover Anne, som jo lå der på gulvet, og jeg var altså helt fra den, så derfor tror jeg nok, at jeg sådan nærmest var ved at falde over hende.

FORSVARER

Ok. Men du kan ikke huske noget om, at du skulle have sparket hende med vilje?

TILTALTE

Nej.

FORSVARER

Okay. Og så var der det med, at du ringede en masse gange til hendes mobiltelefon. Du sagde, at den var slukket. Men havde hun telefonsvarer?

TILTALTE

Ja. Jeg lagde nok en 4-5 beskeder, hvor jeg sagde, at jeg var ked af det, og at jeg jo bare var helt vildt frustreret over, at vi ikke kunne snakke om det.

FORSVARER

Og dem lagde du altså, mens du sad på baren?

TILTALTE

Ja.

FORSVARER

Men der kom ikke noget svar fra Anne?

TILTALTE

Nej, hun gav bare overhovedet ikke lyd fra sig.

FORSVARER

Jeg vil også gerne høre lidt mere om, hvad du egentlig tænkte på den aften – altså hvorfor det kogte over inde i dig, som du sagde. Det er jo ikke sket før, at det ligefrem er kommet til vold mellem dig og Anne.

Hvorfor var lige præcis den aften så vigtig for dig?

TILTALTE

Altså, jeg anså det ligesom for at være den sidste chance for at redde familien – altså for at vi skulle blive sammen, så Amalie slap for at være skilsmissebarn.

FORSVARER

Okay – og så talte du også noget om jalousi?

TILTALTE

Ja, men jeg tror egentlig, at de to ting hænger meget sammen inde i hovedet på mig. Altså, at det hele er blandet sammen, ikke. For når jeg så Anne være lidt for tæt på en anden mand, eller når jeg f.eks. ikke vidste, hvor hun var, ligesom den aften, ja så tænkte jeg da også på, at det jo er hele familien, hun smadrer på den måde.

FORSVARER

Okay. Og så her til sidst: Hvad skete der mellem dig og Anne efter den aften?

TILTALTE

Det blev sådan set vores sidste aften sammen – hun ville ikke se mig mere, og vi blev skilt ret kort tid efter.

FORSVARER

Kan du forstå, at hun gerne ville skilles?

TILTALTE

Ja – det kan jeg egentlig godt. Især når det sådan er kommet på afstand – altså der var virkelig et eller andet imellem os, som vi ikke kunne styre – og jeg kunne slet ikke styre det – det var ligesom dynamit, nogle gange, når vi var sammen, og det gik jo bare ikke. Jeg kan godt forstå, at hun ikke kunne bo sammen med en, der sådan bare kunne gå i sort – det duede jo simpelthen bare ikke.

FORSVARER

Tak. Så har jeg ikke flere spørgsmål.

DOMMEREN

Så må du gerne tage plads ved siden af din forsvarer, Mads Simonsen. Og så skal vi høre vidnet Anne Klausen?

ANKLAGER

Ja, nu skal jeg hente hende

TILTALTE

(Tager plads ved siden af sin forsvarer)

VIDNE

(Tager plads i midten)

DOMMER

(spørger til vidnets identitet)

VIDNE

Anne Klausen

DOMMER

(sandhedsformaner og giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Anne Klausen, vi skal tale om, hvad der skete natten mellem fredag den 7. og lørdag den 8. juli i år. Men først skal jeg lige høre, om det er rigtigt, at du blev gift med tiltalte for ca. 6 år siden?

VIDNE

Det er rigtigt.

ANKLAGER

Og i har en datter på 4 år, Amalie?

VIDNE

Ja.

ANKLAGER

Og er det også rigtigt, at I blev skilt ret kort tid efter den her episode i juli?

VIDNE

Ja – det er rigtigt.

ANKLAGER

Godt. Før den her episode i juli – hvordan var jeres forhold der?

VIDNE

Det sidste års tid før den der aften var det virkelig gået ned ad bakke

ANKLAGER

Hvorfor var det det?

VIDNE

Altså det startede med en eller anden fest, hvor jeg bare havde det vildt sjovt sammen med en af Mads' venner – men der var altså ikke noget i det overhovedet. Men Mads havde bare fået det mere og mere svært ved ligesom at acceptere, at man også godt kan lave noget sjovt hver for sig, ikke. Altså at man ligesom godt kan slå sig lidt løs sammen med andre, uden at det skulle betyde, at man pludselig er ved at gå fra hinanden. Jeg tror i bund og grund, at det er noget med, at hans selvtillid måske har haft det lidt dårligt – og derfor kunne han slet ikke klare, at jeg havde det sjovt.

ANKLAGER

Så han var jaloux?

VIDNE

Ja, han blev sådan mere og mere jaloux, og vi skændtes tit ret meget. Jeg var ved at blive ret træt af det, for vi kom ligesom aldrig ud af stedet i de der skænderier.

ANKLAGER

Slog han dig nogensinde, når I skændtes, eller var voldelig over for dig på en anden måde?

VIDNE

Nej, aldrig før den weekend – sådan var han altså slet ikke – det var ikke fordi, han var voldelig. Han fik bare mere og mere svært ved ligesom at tackle situationer ved at snakke om dem.

ANKLAGER

Og hvad skete der så den aften, som anklageskriftet handler om?

VIDNE

Jo altså vi havde afleveret Amalie ude ved Mads' forældre for at få snakket tingene ordentlig igennem – men allerede fra starten klikkede det helt for Mads.

ANKLAGER

Hvad mener du med, at det klikkede for ham?

VIDNE

Jo, han startede med at sige, at hvis vi skulle ud af det her dødvande, var det nok en frisk start, vi havde brug for – han mente, at vi skulle flytte til en helt anden by for at sådan at starte forfra. Og der syntes jeg bare, at han overdrev helt vildt – og jeg syntes egentlig også, at han gik galt i byen med den der plan – altså vores problemer havde jo ikke noget at gøre med, hvor vi boede, vel – det havde nok først og fremmest noget at gøre med, at Mads ligesom manglede noget selvtillid – at han ikke helt hvilede i sig selv. Og da jeg så sagde det til ham, så var det, at det klikkede for ham.

ANKLAGER

Hvad skete der så?

VIDNE

Han råbte et eller andet helt vildt surt – og så var det, at han kylede en potteplante ind i væggen, så det bare gav et kæmpe brag, og der var jord over det hele. Og lige, da han havde kylet den ind i væggen, så løb han bare ud af døren. Han sagde ikke noget om, hvor han skulle hen eller noget.

ANKLAGER

Og hvad gjorde du så?

VIDNE

Jeg satte mig faktisk ned og græd lidt – jeg var bare så ked af, at det var gået galt igen – og det var måske også lidt min skyld der – for jeg vidste jo egentlig godt, at Mads ikke kunne håndtere at høre sandheden på den der sådan direkte måde, som jeg kan servere tingene på.

ANKLAGER

Blev du så i lejligheden?

VIDNE

Nej, da jeg havde sundet mig lidt blev jeg altså enig med mig selv om, at livet var for kort til det her – og jeg havde også brug for nogen at snakke med – så jeg tog over til en veninde for at snakke tingene igennem med hende.

ANKLAGER

Hvor lang tid var du så hos din veninde?

VIDNE

Jeg var nok derovre et par timer. Først var det egentlig min plan at sove derovre, men det kørte hele tiden rundt i hovedet på mig, det med Mads, og på en eller anden måde havde jeg nok brug for at give det en sidste chance. Så jeg tog hjem igen – nok der ved 2 tiden – og der var det så, at jeg med det samme bare kunne se, at den var helt gal.

ANKLAGER

Hvad mener du med, at den var helt gal?

VIDNE

Da jeg trådte ind af døren kunne jeg med det samme se, at Mads bare var helt fra den – altså hans øjne var bare sådan helt mærkelige – og lige med det samme begyndte han bare at råbe op om, hvor jeg havde været – og om jeg havde fundet nogle mænd med ”masser af selvtillid” nede i byen.

ANKLAGER

Hvad gjorde du så?

VIDNE

Jeg sagde bare til ham, at det jo nok var ham, der havde været mest utro af os to, og at det nok var hans egne eventyr, han nok sådan prøvede at skubbe over på mig – og så var det, at han slog mig.

ANKLAGER

Hvordan slog han dig?

VIDNE

Han slog mig sådan med en knytnæve lige midt på brystet – så jeg røg ned på gulvet.

ANKLAGER

Så det var et hårdt slag?

VIDNE

Ja – jeg fløj simpelthen lige ned på gulvet, før jeg kunne nå at tage fra eller noget.

ANKLAGER

Og hvad skete der så, da du lå nede på gulvet?

VIDNE

Mads skreg og råbte og græd sådan på én gang. Og jeg græd også. Og så sparkede han mig.

ANKLAGER

Hvor sparkede han dig?

VIDNE

Først sparkede han mig to gange lige efter hinanden i ryggen – og så prøvede jeg ligesom at rulle rundt – og så sparkede han mig i siden og så over hænderne.

ANKLAGER

Var det hårde spark?

VIDNE

Ja – men det var egentlig først bagefter, at det sådan begyndte at gøre rigtig ondt – for lige da det skete, tænkte jeg mest på, hvordan jeg skulle komme væk – og der fløj bare tusind tanker igennem hovedet på mig, da jeg lå der – jeg havde aldrig troet, at sådan noget kunne ske for sådan nogen som os – jeg troede, at det var noget, der kun skete på film og sådan for nogle vildt belastede familier og sådan. Men da han sparkede mig over hænderne der til sidst – der kunne jeg mærke, at fingrene brækkede, og det gjorde bare helt vildt ondt – der blev jeg godt nok bange.

ANKLAGER

Hvad havde han på fødderne på det tidspunkt? Kan du huske det?

VIDNE

Ja, han havde sådan nogen træningssko på – det har han altid.

ANKLAGER

Vi har hørt noget i dag om, at han måske ligesom var ved at falde over dig, da du lå der – og at det var der, du blev ramt. Hvad siger du til det?

VIDNE

Altså de der 4 gange, han sparkede mig, det var helt med vilje. Det er jeg sikker på – for han stod og råbte imens, at ”det er dig, der får mig til det, Anne, det er dig, der får mig til det”.

ANKLAGER

Okay. Slog han dig også i det her forløb?

VIDNE

Ja altså til allersidst, der var han ligesom sådan ved at gå sådan lidt hulkende ned på knæ ved siden af mig – og der var han begyndt at hulke et eller andet om, at jeg havde ødelagt det hele – og der slog han mig bag på hovedet – det var ligesom, når man sådan slår sin næve ned i bordet til sidst i en diskussion – bare at han altså slog den ned bag i mit hoved.

ANKLAGER

Og hvad skete der så mere?

VIDNE

Ja så lå han på gulvet og græd – og så løb jeg ned på skadestuen.

ANKLAGER

Og vi har hørt, at I blev skilt kort tid efter den her aften?

VIDNE

Ja. Jeg kunne jo ikke gøre andet – jeg må jo først og fremmest passe på Amalie – og på mig selv.

ANKLAGER

Og så skal jeg lige høre her til sidst, Anne, vi kan se i en skadestuerapport – der ligger som bilag 4 – at du kom ind på skadestuen kl. 02.30. Nu vil jeg lige – med dommerens tilladelse – læse noget op fra rapporten og så spørge dig, om det er rigtigt. Der står i rapporten, at du blev undersøgt og røntgenfotograferet. Man fandt to brækkede fingre på din højre hånd. Og så fandt man blå mærker på brystet, på ryggen og i siden. Man konstaterede også ømhed i bagehovedet. Lægen har skrevet, at skaderne godt kunne antages at være opstået ved knytnæveslag i brystet og bagehovedet samt spark i ryg og side. Man vurderede, at du ville få forbigående mén i form af ømhed over store dele af kroppen og i de brækkede fingre. Man vurderede ikke, at du ville få varige mén. Svarer det til det, som du har oplevet?

VIDNE

Ja – altså jeg havde ondt i nakken og ryggen og ribbenene og maven sådan en lille uges tid bagefter – og fingrene gik jeg med i forbindelse i tre uger. Men jeg har ikke nogen mén af det i dag.

ANKLAGER

Tak. Så har jeg ikke flere spørgsmål

DOMMEREN

Har forsvareren nogen spørgsmål?

FORSVARER

Ja, tak. Anne, jeg vil lige gå tilbage til det tidspunkt, hvor du gik fra lejligheden. Det var jo midt om natten, kan vi forstå. Lagde du nogen seddel eller nogen besked til Mads om, hvor du gik hen, da du gik?

VIDNE

Nej. Han var jo altså også bare løbet ud af døren, ikke. Det var en ret presset situation.

FORSVARER

Ved du noget om, om Mads prøvede at ringe til dig eller kontakte dig på en eller anden måde, mens I var væk fra hinanden der midt om natten?

VIDNE

Nej – altså jeg vidste godt, at Mads garanteret ville prøve at ringe – det gør han altid, når vi har diskuteret – men jeg kunne bare ikke rumme at snakke med ham der, så jeg holdt bare min mobil slukket.

FORSVARER

Okay. Du siger, at han plejede at ringe, når I havde diskuteret – plejede du så at tage den?

VIDNE

Ja – men den her gang var det altså bare blevet for meget – altså han har aldrig sådan smidt rundt med tingene før – så nu havde jeg altså bare bestemt, at det var for meget – og derfor holdt jeg mobilen slukket.

FORSVARER

Godt. Jeg bliver også nødt til at spørge dig, Anne, nu har vi hørt en del om utroskab her i dag – har der rent faktisk nogen sinde været noget utroskab?

VIDNE

Hvis der har, så har det i hvert fald ikke været mig.

FORSVARER

Tak. Jeg har ikke flere spørgsmål

DOMMER

(Afslutter over for vidnet)

VIDNE

(Forlader stedet)

DOMMER

Så må du gerne tage plads i midten igen, Mads Simonsen

TILTALTE

(Tager plads i midten)

DOMMER

(Giver ordet til forsvareren for afhøring om personlige forhold)

FORSVARER

Tak. Mads, vi har jo hørt en del om dit liv nu. Men jeg skal lige spørge. Du er 32 år gammel, ikke?

TILTALTE

Jo.

FORSVARER

Og du bor alene nu?

TILTALTE

Ja. Jeg beholdt lejligheden.

FORSVARER

Og så ser du Amalie hver anden weekend?

TILTALTE

Ja.

FORSVARER

Og hvad lever du af?

TILTALTE

Jeg er lastbilchauffør.

FORSVARER

Okay. Og hvad tjener du ved det?

TILTALTE

Sådan ca. 18.000 udbetalt om måneden.

FORSVARER

Okay. Og misbrugsproblemer af nogen art, har du det?

TILTALTE

Nej, slet ikke. Altså, jeg tager da en øl ind imellem. Men slet ikke noget udover det.

FORSVARER

Og vi kan se her, at du ikke er tidligere straffet?

TILTALTE

Det er rigtigt – jeg har aldrig prøvet sådan noget her før.

FORSVARER

Tak. Så har jeg ikke mere.

Sagen om økonomisk kriminalitet

Den grundlæggende beskrivelse af sagen har i spørgeskemaerne haft følgende udformning:

Den 39-årige Erik har været ansat i en stor bank i 15 år. Han er bankuddannet, og er de senere år avanceret til at være en særligt betroet medarbejder. Han har haft en række ledende funktioner. De seneste 10 år har han været privatkunderådgiver med speciale i den ældre kundegruppe med private formuer. Mange af de kunder, han har rådgivet, har han gennem en årrække oparbejdet et særligt kendskab til som har medført, at disse kunder har haft stor tillid til hans rådgivning.

Over en 2-årig periode fra maj 2006 til juni 2008, har han begået mandatsvig over for banken ved at have oprettet 13 fiktive omprioriteringskonti, hvorfra han løbende til sig selv har hævet i alt knapt 28 millioner kr. Pengene er umiddelbart blevet anvendt til investeringer i aktier. Disse transaktioner har han gennemført via en anden bank. Bankens har lidt et tab på ca. 5 millioner kr., idet resten af aktierne var i behold.

Endvidere har han som privatkunderådgiver for fru Elna Nielsen (82 år) begået underslæb af særlig grov beskaffenhed ved i 7 tilfælde inden for perioden januar 2001 til maj 2003 at have hævet og brugt knapt en halv million kr. fra hendes konto.

Desuden har han som privatkunderådgiver for socialrådgiver Kirsten Pedersen begået underslæb af særlig grov beskaffenhed ved i 12 tilfælde i perioden fra august 2003 til oktober 2005 at have hævet og brugt ca. 350.000 kr. fra hendes konti.

Endelig har han i perioden fra 2005 til maj 2008 i 5 tilfælde uretmæssigt hævet og brugt gebyrer på i alt knapt 40.000 kr. fra forskellige kundekonti. Disse gebyrer skulle have været indsat på bankens særlige gebyrkonto.

*De tilknyttede i alt 16 variationer af personoplysninger, der afslutter beskrivelsen af sagerne, har haft følgende udformning:*⁸⁵

A. Erik er ikke tidligere straffet. Han har gode personlige forhold, idet han bor sammen med sin hustru gennem 18 år og parrets 3 børn i eget hus i Gentofte. Han har et godt helbred og ingen misbrugsproblemer.

B. Erik er ikke tidligere straffet. Han har gode personlige forhold, idet han bor sammen med sin hustru gennem 18 år og parrets 3 børn i eget hus i Gentofte. Han har problemer med sit helbred, hvilket skyldes et langvarigt misbrug af amfetamin og medicin.

C. Else er ikke tidligere straffet. Else har gode personlige forhold, idet hun bor sammen med sin mand gennem 18 år og parrets 3 børn i eget hus i Gentofte. Hun har et godt helbred og ingen misbrugsproblemer.

D. Else er ikke tidligere straffet. Hun har gode personlige forhold, idet hun bor sammen med sin mand gennem 18 år og parrets 3 børn i eget hus i Gentofte. Hun har problemer med sit helbred, hvilket skyldes et langvarigt misbrug af amfetamin og medicin.

E. Erik er ikke tidligere straffet, men fik en alvorlig advarsel af banken, da man i 2001 opdagede nogle mistænkelige omposteringer mellem nogle konti. Han har gode personlige forhold, idet han bor sammen med sin hustru gennem 18 år og parrets 3 børn i eget hus i Gentofte. Han har et godt helbred og ingen misbrugsproblemer.

F. Erik er ikke tidligere straffet, men fik en alvorlig advarsel af banken, da man i 2001 opdagede nogle mistænkelige omposteringer mellem nogle konti. Han har gode personlige forhold, idet han bor sammen med sin hustru gennem 18 år og parrets 3 børn i eget hus i Gentofte. Han har problemer med sit helbred, hvilket skyldes et langvarigt misbrug af amfetamin og medicin.

G. Else er ikke tidligere straffet, men fik en alvorlig advarsel af banken, da man i 2001 opdagede nogle mistænkelige omposteringer mellem nogle konti. Else har gode personlige forhold, idet hun bor sammen med sin mand gennem 18 år og parrets 3 børn i eget hus i Gentofte. Hun har et godt helbred og ingen misbrugsproblemer.

H. Else er ikke tidligere straffet, men fik en alvorlig advarsel af banken, da man i 2001 opdagede nogle mistænkelige omposteringer mellem nogle konti. Hun har gode personlige forhold, idet hun bor sammen med sin mand gennem 18 år og parrets 3 børn i eget hus i Gentofte. Hun har problemer med sit helbred, hvilket skyldes et langvarigt misbrug af amfetamin og medicin.

I. Erik er ikke tidligere straffet. Han har en meget stor spillegæld. Hans spil og forbrug af penge på spil er også hovedårsagen til, at hans ægteskab er gået i stykker, og at han har måttet flytte fra sin kone og 3 børn, der er blevet boende i deres hus i Gentofte. Han har et godt helbred og ingen misbrugsproblemer.

J. Erik er ikke tidligere straffet. Han har en meget stor spillegæld. Hans spil og forbrug af penge på spil er også hovedårsagen til, at hans ægteskab er gået i stykker, og at han har måttet flytte fra sin kone og 3 børn, der er blevet boende i deres hus i Gentofte. Han har problemer med sit helbred, hvilket skyldes et langvarigt misbrug af amfetamin og medicin.

---

⁸⁵ Hvor navnet er anderledes i den afsluttende personbeskrivelse, er dette navn også benyttet i selve sagsbeskrivelsen.

K. Else er ikke tidligere straffet. Hun har en meget stor spillegæld. Hendes spil og forbrug af penge på spil er også hovedårsagen til, at hendes ægteskab er gået i stykker, og at hun har måttet flytte fra sin mand og 3 børn, der er blevet boende i deres hus i Gentofte. Hun har et godt helbred og ingen misbrugsproblemer.

L. Else er ikke tidligere straffet. Hun har en meget stor spillegæld. Hendes spil og forbrug af penge på spil er også hovedårsagen til, at hendes ægteskab er gået i stykker, og at hun har måttet flytte fra sin mand og 3 børn, der er blevet boende i deres hus i Gentofte. Hun har problemer med sit helbred, hvilket skyldes et langvarigt misbrug af amfetamin og medicin.

M. Erik er ikke tidligere straffet, men fik en alvorlig advarsel af banken, da man i 2001 opdagede nogle mistænkelige omposterings mellem nogle konti. Han har en meget stor spillegæld. Hans spil og forbrug af penge på spil er også hovedårsagen til, at hans ægteskab er gået i stykker, og at han har måttet flytte fra sin kone og 3 børn, der er blevet boende i deres hus i Gentofte. Han har et godt helbred og ingen misbrugsproblemer.

N. Erik er ikke tidligere straffet, men fik en alvorlig advarsel af banken, da man i 2001 opdagede nogle mistænkelige omposterings mellem nogle konti. Han har en meget stor spillegæld. Hans spil og forbrug af penge på spil er også hovedårsagen til, at hans ægteskab er gået i stykker, og at han har måttet flytte fra sin kone og 3 børn, der er blevet boende i deres hus i Gentofte. Han har problemer med sit helbred, hvilket skyldes et langvarigt misbrug af amfetamin og medicin.

O. Else er ikke tidligere straffet, men fik en alvorlig advarsel af banken, da man i 2001 opdagede nogle mistænkelige omposterings mellem nogle konti. Hun har en meget stor spillegæld. Hendes spil og forbrug af penge på spil er også hovedårsagen til, at hendes ægteskab er gået i stykker, og at hun har måttet flytte fra sin mand og 3 børn, der er blevet boende i deres hus i Gentofte. Hun har et godt helbred og ingen misbrugsproblemer.

P. Else er ikke tidligere straffet, men fik en alvorlig advarsel af banken, da man i 2001 opdagede nogle mistænkelige omposterings mellem nogle konti. Hun har en meget stor spillegæld. Hendes spil og forbrug af penge på spil er også hovedårsagen til, at hendes ægteskab er gået i stykker, og at hun har måttet flytte fra sin mand og 3 børn, der er blevet boende i deres hus i Gentofte. Hun har problemer med sit helbred, hvilket skyldes et langvarigt misbrug af amfetamin og medicin.

Opstilling B.10. Personbeskrivelse i sagen om økonomisk kriminalitet, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2009).

Køn	Tidl. advarer	Misbrug	Sociale probl.	Personbeskrivelse	Skema	Dom
Erik	Nej	Nej	Nej	A	2,(18)	2½-3 år
			Ja	I	6,22	2½-3 år
		Ja	Nej	B	3,19	2½-3 år
			Ja	J	7,23	2½-3 år
	Ja	Nej	Nej	E	4,20	2½-3 år
			Ja	M	8,24	2½-3 år
		Ja	Nej	F	5,21	2½-3 år
			Ja	N	1,17	2½-3 år
Else	Nej	Nej	Nej	C	12,28	2½-3 år
			Ja	K	13,29	2½-3 år
		Ja	Nej	D	14,30	2½-3 år
			Ja	L	11,27	2½-3 år
	Ja	Nej	Nej	G	16,32	2½-3 år
			Ja	O	9,25	2½-3 år
		Ja	Nej	H	15,31	2½-3 år
			Ja	P	10,26	2½-3 år

Den i oversigten markerede variant, A, er benyttet i spørgeskemaer til fokusgrupper. Sagen er ikke blevet filmet. Når det ene spørgeskemanummer er sat i parentes, skyldes det, at spørgsmålene her er stillet i en anden rækkefølge end i fokusgrupperne.

Sagen om alvorlig gadevold

Den grundlæggende beskrivelse af sagen har i spørgeskemaerne haft følgende udformning:

Hans er kl. ca. 2 om natten på vej hjem fra en fest. Han har haft et opgør med sin kæreste, og forlod derfor festen sammen med en bekendt, Klaus. Hans og Klaus taler om episoden, og Hans er både ked af det og vred over sin kærestes optræden.

Hans og Klaus følges ad hjemad gennem byen, og undervejs stopper de ved en grillbar for at få lidt at spise. De har stået udenfor grillbaren og spist, og Hans er gået ind igen for at gå på toilettet. På vej ud køber han en cola.

Da Hans kommer ud igen, er Klaus væk. Hans begynder at lede efter Klaus og går frem og tilbage foran grillbaren. Lidt væk sidder Ole og Jens. De har også været i grillbaren og sidder nu og spiser. Ole og Jens sludrer og griner. Hans kender hverken Ole eller Jens.

Hans kan ikke høre, hvad de siger, men mener, at det er ham, de taler om og griner af. Hans kigger stadig efter Klaus og er begyndt at blive utålmodig og irriteret over, at Klaus bare er gået fra stedet. Hans går hen til Ole og Jens for at spørge, om de har set Klaus.

Ole og Jens er midt i en samtale, så Ole drejer blot hovedet mod Hans og siger kort ”Næh”, hvorefter Ole og Jens fortsætter deres samtale og ignorerer Hans. Hans bliver nu gal og tager fat i Oles arm og siger: ”Du skal sgu ikke være nedladende over for mig”. Ole forsøger at vride sig fri. Hans slår herefter Ole med knytnæve på den ene side af hovedet. Så slår Hans Ole på den ene side af hovedet med colaflasken, så flasken smadres. Ole falder, og da han ligger på jorden, træder Hans et skridt tilbage, og sparker Ole i ansigtet og tramper ham på den ene side af hovedet, foran øret. Hans løber herefter fra stedet.

Ole pådrager sig et behandlingskrævende sår ved mundvigen og i hovedbunden. Desuden får Ole brækket sin næse og et kindben. Endvidere pådrager Ole sig hjernerystelse. Han får ingen varige mén.

De tilknyttede i alt 16 variationer af personoplysninger, der afslutter beskrivelsen af sagerne, har haft følgende udformning:⁸⁶

A. Hans er 27 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og læser på seminariet. I almindelighed har han ikke problemer med alkohol. Han er ikke tidligere straffet.

B. Hans er 27 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. Hans har et tungt alkoholmisbrug. Han er ikke tidligere straffet.

C. Hans er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. Hans har et tungt alkoholmisbrug. Han er ikke tidligere straffet.

D. Hans er 27 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. I almindelighed har han ikke problemer med alkohol. Han er ikke tidligere straffet.

E. Hans er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. I almindelighed har han ikke problemer med alkohol. Han er ikke tidligere straffet.

---

⁸⁶ Hvor navnet er anderledes i den afsluttende personbeskrivelse, er dette navn også benyttet i selve sagsbeskrivelsen.

F. Hans er 27 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. Hans har et tungt alkoholmisbrug. Han er 1 gang tidligere straffet for vold.

G. Hans er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. Hans har et tungt alkoholmisbrug. Han er 1 gang tidligere straffet for vold.

H. Hans er 27 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. I almindelighed har han ikke problemer med alkohol. Han er 1 gang tidligere straffet for vold.

I. Hans er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. I almindelighed har han ikke problemer med alkohol. Han er 1 gang tidligere straffet for vold.

J. Hans er 27 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og læser på seminariet. Hans har et tungt alkoholmisbrug. Han er ikke tidligere straffet.

K. Hans er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og læser på seminariet. Hans har et tungt alkoholmisbrug. Han er ikke tidligere straffet.

L. Hans er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og læser på seminariet. I almindelighed har han ikke problemer med alkohol. Han er ikke tidligere straffet.

M. Hans er 27 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og læser på seminariet. Hans har et tungt alkoholmisbrug. Han er 1 gang tidligere straffet for vold.

N. Hans er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og læser på seminariet. Hans har et tungt alkoholmisbrug. Han er 1 gang tidligere straffet for vold.

O. Hans er 27 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og læser på seminariet. I almindelighed har han ikke problemer med alkohol. Han er 1 gang tidligere straffet for vold.

P. Hans er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og læser på seminariet. I almindelighed har han ikke problemer med alkohol. Han er 1 gang tidligere straffet for vold.

Opstilling B.11. Personbeskrivelser i sagen om alvorlig gadevold, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis(2009).

Alder	Tidl. krim.	Misbrug	Sociale probl.	Personbeskrivelse	Skema	Dom
18 år	Nej	Nej	Nej	L	8,24	1 år
			Ja	E	16,32	1 år
		Ja	Nej	K	7,23	1 år
			Ja	C	15,31	1 år
	Ja	Nej	Nej	P	1,17	1 år 6 mdr.
			Ja	I	5,21	1 år 6 mdr.
		Ja	Nej	N	10,26	1 år 6 mdr.
			Ja	G	3,17	1 år 6 mdr.
27 år	Nej	Nej	Nej	A	14,(30)	1 år
			Ja	D	12,28	1 år
		Ja	Nej	J	6,22	1 år
			Ja	B	13,29	1 år
	Ja	Nej	Nej	O	11,27	1 år 6 mdr.
			Ja	H	4,20	1 år 6 mdr.
		Ja	Nej	M	9,25	1 år 6 mdr.
			Ja	F	2,18	1 år 6 mdr.

Den i oversigten markerede variant, A, er benyttet i spørgeskemaer til fokusgrupper. Når det ene spørgeskemanummer er sat i parentes, skyldes det, at spørgsmålene her er stillet i en anden rækkefølge end i fokusgrupperne.

Nogle af fokusgrupperne er tillige blevet vist en film, der er bygget op omkring sagen om alvorlig gadevold, og som ligeledes baserer sig på personbeskrivelsen A. Drejebogen til denne film var udformet på følgende måde:⁸⁷

DOMMER

(Sædvanlig indledning)

TILTALTE

(Oplyser sit navn – Hans Larsen - og cpr.nr. – 090581-3723)

DOMMER

(Giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

(Læser anklageskriftet op)

Hans Larsen tiltales for overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1 ved søndag morgen den 16. november 2008 kl. ca. 02.15 på gaden ud for Nørregade nr. 48, 2999 Provinsbyen, at have holdt fast i Ole Jensens arm og derefter tildelt Ole Jensen et knytnæveslag i ansigtet,

⁸⁷ I filmen forekommer der mindre sproglige afvigelser fra drejebogen.

hvorefter tiltalte slog Ole Jensen med en flaske på siden af hovedet, hvorved flasken gik itu, og Ole Jensen faldt om på jorden, hvorefter tiltalte sparkede Ole Jensen i ansigtet og trampede Ole Jensen i hovedet, hvorved Ole Jensen pådrog sig behandlingskrævende sår ved mundvigen og i hovedbunden, en brækket næse, kindbensbrud, en kraftig hjernerystelse samt overfladiske knubs på kroppen.

DOMMEREN

(Spørger tiltaltes forsvarer, om tiltalte nægter eller erkender sig skyldig)

FORSVAREREN

Min klient erkender sig skyldig i vold ved at have slået med knytnæve og slået med en flaske på en ung mand. Men i øvrigt nægter han sig skyldig, idet han ikke kan huske mere af episoden.

DOMMEREN

(Oplyser tiltalte om tiltaltes ret til ikke at udtale sig. Spørger tiltalte, om han gerne vil svare på spørgsmåle)

TILTALTE

Ja, jeg vil gerne svare på spørgsmåle

DOMMEREN

(giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Hvis vi nu starter om aftenen lørdag den 15. november 2008. Hvad lavede du den aften?

TILTALTE

Jeg var til en af mine kammeraters 25 års fødselsdag.

ANKLAGER

Så det var en privat fest?

TILTALTE

Ja.

ANKLAGER

Fulgte du med nogen til festen?

TILTALTE

Ja, min kæreste, Anja.

ANKLAGER

Skete der noget mellem dig og Anja til festen?

TILTALTE

Ja, altså mig og Anja har et helt vildt godt forhold, ik', men alligevel kommer vi altså ret tit op og skændes, især til fester – det er nok fordi jeg let bliver jaloux – og har lidt svært ved at styre mine følelser. Og den aften syntes jeg altså bare ikke, at Anja helt respekterede, at jeg altså også var der – og at hun er min kæreste.

ANKLAGER

Så I kom op at skændes?

TILTALTE

Ja, jeg fik Anja med ud i haven for at snakke om det – men vi var nok lidt for fulde begge to, til at der rigtig kunne komme noget godt ud af den snak.

ANKLAGER

Hvor meget havde du fået at drikke på det tidspunkt?

TILTALTE

Ca. 8 Breezers og noget hvidvin.

ANKLAGER

Så du var fuld?

TILTALTE

Ja – altså jeg kan godt huske det hele fra festen, ik', men jeg kunne da godt mærke, at jeg havde fået noget at drikke.

ANKLAGER

Og hvad skete der så?

TILTALTE

Ja, så skred jeg fra festen sammen med en af mine kammerater, Klaus. Han kender også godt Anja, så han kunne godt sætte sig ind i mine problemer.

ANKLAGER

Hvad var klokken, da dig og Klaus gik fra festen?

TILTALTE

Ca. 2.

ANKLAGER

Hvor gik I så hen?

TILTALTE

Vi gik hen for at få noget at spise henne på grillen.

ANKLAGER

Og prøv så at fortælle, hvad der skete fra det tidspunkt, hvor dig og Klaus kom hen på grillen.

TILTALTE

Jo, altså vi stod uden for grillen og spiste – og så skulle jeg lige ind og tisse – og da jeg så kom ud igen, så var Klaus væk.

ANKLAGER

Ja?

TILTALTE

Ja, og så begyndte jeg at gå rundt og lede efter Klaus – jeg syntes nok ikke lige, at det var så fedt, alle folk bare skred fra mig, den aften, vel?

ANKLAGER

Så du var ophidset på det tidspunkt?

TILTALTE

Ja, altså jeg var nok både sur og ked af det ikke – når ens kæreste og ens ven bare lader én i stikken.

ANKLAGER

Og hvad skete der så?

TILTALTE

Ja, så var der nogen, der begyndte at grine af mig.

ANKLAGER

Hvem var det?

TILTALTE

Ja det var to fyre, der også sad og spiste uden for grillbaren.

ANKLAGER

Var det nogen, du kendte?

TILTALTE

Nej.

ANKLAGER

Du siger, at de grinte af dig. Hvordan kan du vide, at det var dig, de grinte af?

TILTALTE

De sad bare og grinte, sådan helt vildt træls, og de sad også sådan og skulede hen til mig – de syntes åbenbart, at det var sjovt, at man kunne se på mig, at jeg havde en møggaften.

ANKLAGER

Og hvad skete der så?

TILTALTE

Så spurgte jeg de der to fyre, om de havde set Klaus. Og så var de bare helt vildt trælse, og den ene af dem gad bare slet ikke at høre efter og sagde bare ”nej”, før han overhovedet havde hørt, hvad jeg spurgte om.

ANKLAGER

Og hvad gjorde du så?

TILTALTE

Så tog jeg fat i ærmet på ham den ene – bare sådan for at få hans opmærksomhed. Man kan da i det mindste svare, når folk spørger om noget, ikke?

ANKLAGER

Du siger, at du tog fat i ærmet på ham. Havde du også fat i selve armen på ham?

TILTALTE

Ja, altså jeg tog jo fat i ham for at få hans opmærksomhed ikke? Så jeg fik jo nok også fat i armen.

ANKLAGER

Var det et hårdt greb?

TILTALTE

Ja, altså meningen var bare, at jeg skulle have ham til at forstå, at man ikke bare kan opføre sig over for folk på den måde.

ANKLAGER

Hvor lang tid holdt du fat i hans arm?

TILTALTE

Det kan jeg ikke huske.

ANKLAGER

Prøvede han at komme fri?

TILTALTE

Ja, altså han ville stadig ikke ligesom slappe af og høre, hvad jeg ville – så han begyndte sådan at sige ”hvad fanden” og sådan, mens han ligesom hev hele kroppen til sig, og var ved at vælte mig.

ANKLAGER

Og hvad skete der så?

TILTALTE

Så kan jeg ikke rigtig huske mere – jeg kan bare huske, at det pludselig gik meget hurtigt, og han kom fri, og jeg løb, fordi jeg var bange for, at han og hans kammerat ville tæske mig.

ANKLAGER

Altså, du siger, at han kom fri – var det ham selv, der fik vredet sig fri?

TILTALTE

Det er jeg ikke helt sikker på, det gik meget hurtigt lige der.

ANKLAGER

Hans, du er jo tiltalt for at have slået ham den unge mand både med knytnæve og med en flaske, så flasken blev smadret mod mandens hoved. Og du er tiltalt for at have sparket og trampet ham i hovedet. Derfor vil jeg spørge dig direkte, om du slog ham under den her episode?

TILTALTE

Nej. Altså, jeg slog ham i hvert fald ikke med vilje, men der var jo sådan vild tumult, og vores arme røg ligesom rundt i luften, da han kom fri.

ANKLAGER

Kan du have ramt ham med din hånd i ansigtet, da jeres arme røg rundt?

TILTALTE

Jeg kan altså ikke huske det – det kan godt være.

ANKLAGER

Der blev fundet en knust colaflaske på stedet, og dine fingeraftryk sad på flaskehalsen. Havde du en flaske i hånden, da du gik hen til manden?

TILTALTE

Jeg kan huske, at jeg købte en cola på vej ud af grillen.

ANKLAGER

Kan du huske, om du slog manden med flasken?

TILTALTE

Jeg kan ikke huske, at jeg slog, men der lå vist nok glasskår på asfalten, men mere kan jeg ikke huske – jo, jeg kan huske, at han på et tidspunkt lå ned på asfalten.

ANKLAGER

Kan du huske, om du har sparket eller trampet manden i hovedet?

TILTALTE:

Nej – jeg kan ikke rigtig huske det – det hele gik meget stærkt.

ANKLAGER

Okay – så du kan ikke rigtig huske mere af episoden?

TILTALTE

Nej.

ANKLAGER

Tak, så har jeg ikke flere spørgsmål.

DOMMEREN

Har forsvareren nogen spørgsmål?

FORSVAREREN

Ja tak. Hans, jeg kunne godt tænke mig at høre noget mere om de to unge mennesker ude foran grillbaren. Sagde de noget til dig, før du gik over til dem?

TILTALTE

Nej – men du kender godt det der med, at folk bare sidder og glør på dig, ikke. Og så bare griner helt vildt, sådan ind imellem. Det var jo ligesom ret tydeligt, at jeg skilte mig ud ikke – jeg havde sikkert også grædt lidt, og det kunne man jo se – og det syntes de måske var sjovt.

FORSVARER

Havde du grædt på grund af dit skænderi med Anja?

TILTALTE

Ja, det tror jeg.

FORSVARER

Og det var det – de grinte af, tror du?

TILTALTE

Ja.

FORSVARER

Og hvad så, da du prøvede at spørge dem, om de havde set Klaus – du siger, at de ikke hørte efter?

TILTALTE

Ja – altså jeg stod altså og havde brug for hjælp ikke, og så gad de ikke engang at se på mig. Men de kunne åbenbart godt grine af mig lige før.

FORSVARER

Okay. Og så har vi jo hørt noget, om hvad der så skete. Men jeg kunne godt tænke mig at høre, om du selv blev ramt af nogen slag under den tumult, du fortalte om?

TILTALTE

Altså, det ved jeg ikke – det kan godt være – for jeg var sådan ret øm i kroppen dagen efter.

FORSVARER

Tak. Så har jeg ikke flere spørgsmål.

DOMMER

Så må du gerne tage plads ved siden af din forsvarer, Hans Larsen. Og så skal vi vist høre et vidne?

ANKLAGER

Ja, nu skal jeg hente vidnet.

VIDNE 1

(Tager plads i midten)

DOMMER

(Spørger til vidnets fulde navn)

VIDNE 1

Ole Jensen.

DOMMER

(Sandhedsformaner og giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Ole, vi skal tilbage til natten mellem lørdag den 15. og søndag den 16. november 2009. Var du i byen den aften?

VIDNE 1

Ja, mig og min kammerat, Jens, havde været i byen, og så sad vi så uden for grillbaren og spiste, da alt det her skete.

ANKLAGER

Du siger, at I havde været i byen. Hvor meget havde du fået at drikke, før du kom til grillbaren.

VIDNE 1

Først havde vi drukket nogle øl til maden – sådan 4-5 stykker, og så havde vi delt en halv flaske vodka, som vi købte på et diskotek.

ANKLAGER

Var du fuld?

VIDNE 1

Ja, altså vi var i ret højt humør, hvis man kan sige det sådan, men jeg kan altså huske alt fra den aften ret tydeligt.

ANKLAGER

Okay. Så prøv at fortælle, hvad der skete, da du sad sammen med Jens foran grillbaren.

VIDNE 1

Jo, så var der ham der fyren, som bare gik rundt og så helt vildt skummel ud. Han gik bare og gloede på alle og så vildt sur ud.

ANKLAGER

Okay den fyr, der gik rundt der, kan du genkende ham her i dag?

VIDNE 1

Ja – det er ham, der sidder derovre.

ANKLAGER

Okay. Sagde du eller Jens noget til ham her fyren?

VIDNE 1

Nej – ham havde man ikke lige lyst til at sige noget til.

ANKLAGER

Grinte I af ham?

VIDNE 1

Nej – nej vi sad bare og snakkede og pjattede lidt selv.

ANKLAGER

Hvad skete der så?

VIDNE 1

Ja, så pludselig kom han bare over og hev helt vildt hårdt fat i min arm og mumlede et eller andet om én, der hed Klaus.

ANKLAGER

Sad du stadig ned på det tidspunkt?

VIDNE 1

Ja, altså jeg sad ned på en bænk, ik'.

ANKLAGER

Og hvad skete så?

VIDNE 1

Jo, altså jeg prøvede jo alt, hvad jeg kunne, for at komme fri, ik', men han holdt bare vildt hårdt fat – og mumlede stadigvæk et eller andet – og så pludselig slog han mig lige i hovedet først med knytnæve og bagefter med en flaske, og da jeg så faldt om på jorden sparkede han mig i ansigtet. Så sortnede det for mig, og jeg kan ikke huske mere, før en af mine venner stod og kaldte på mig.

ANKLAGER

Okay. Lad os lige tage det skridt for skridt. Du siger, at han slog dig med knytnæve – hvornår var det i forhold til der, hvor han holdt fast i din arm?

VIDNE 1

Det var lige bagefter.

ANKLAGER

Okay. Hvordan kom du fri fra grebet om armen?

VIDNE 1

Det var ligesom om, jeg næsten havde vredet mig fri, da han pludselig slap og så slog mig.

ANKLAGER

Okay. Hvilken arm var det, han havde fat i?

VIDNE 1

Det var min højre.

ANKLAGER

Og hvilken hånd brugte han til at holde om din arm?

VIDNE 1

Hmm... det må have været hans højre også, for han stod sådan næsten lige foran mig.

ANKLAGER

Og da så din arm kom fri, så slog han dig, siger du. Hvilken hånd slog han dig med?

VIDNE 1

Det var også med hans højre.

ANKLAGER

Var hans hånd flad eller knyttet, da han slog dig?

VIDNE 1

Den var knyttet.

ANKLAGER

Og hvor ramte den?

VIDNE 1

Den ramte mig lige her – sådan på venstre side af ansigtet, nede omkring munden.

ANKLAGER

Var det et hårdt slag?

VIDNE 1

Ja, altså det begyndte jo at bløde fra munden ikke, og så slog han mig med en flaske her på siden af hovedet, så flasken gik i stykker. Det gjorde mega ondt, og jeg faldt om på jorden.

ANKLAGER

Okay. Slog han dig mens du lå på jorden?

VIDNE 1

Nej, men han sparkede mig på munden og næsen mens jeg lå ned. Jeg kan huske, at han trådte tilbage, og nærmest tog tilløb til det spark – jeg var vildt bange.

ANKLAGER

Ja, vi skal lige have overblik over forløbet. Slog han en eller flere gange med flasken?

VIDNE 1

Kun en gang, flasken gik jo i stykker

ANKLAGER

Og så sparkede han dig i ansigtet. Hvor mange gange?

VIDNE 1

Altså, jeg kan kun huske, at han sparkede én gang, men min ven, som så det, har fortalt mig, at han også trampede på mit hoved, men det kan jeg ikke huske.

ANKLAGER

Vi kan se her i skadestuerapport – bilag 5, side 2 – at du blev syet med to sting ved mundvigen of behandlet for sår i hovedbunden bagefter. Og vi kan se, at du brækkede både næsen og et kindben af sparket, og at du var indlagt i et døgn til observation for hjernerystelse. Havde du derudover pådraget dig andre skader som følge af overfaldet?

VIDNE 1

Nej – altså jeg fik jo hjernerystelse, og det tog nogle uger, inden det var helt væk, og jeg havde ondt i hovedet i de uger. Syningen ved munden helede hurtigt, men jeg havde meget ondt i ansigtet, især omkring næsen of kinden og panden i flere uger, og ja, så er næsen og mit ene kindben jo brækket.

ANKLAGER

Og hvor længe havde du smerter?

TILTALTE

Altså, smerterne i ansigtet varede vel nogle uger, og hjernerystelsen tog vel 3 uger, inden jeg følte mig helt oven på. Mit brækkede kindben var længe om at hele, og det varede længere inden jeg kunne spise ordentlig igen uden smerter. Siden da, har jeg egentlig ikke mærket noget til det, men jeg kigger mig godt nok over skulderen, når jeg er ude om aftenen nu..

ANKLAGER

Tak. Så har jeg ikke flere spørgsmål.

DOMMER

Har forsvareren spørgsmål?

FORSVARER

Ja tak.

Lad os lige gå tilbage til der, hvor du sad med Jens foran grillbaren. Du sagde, at min klient så skummel ud på det tidspunkt – så du havde altså lagt mærke til ham?

VIDNE 1

Ja.

FORSVARER

Sad du og Jens sådan og kikkede på ham?

VIDNE 1

Ja, altså det var jo ligesom rimelig svært at lade være med at kikke på en, der bare går rundt ligesom en løve i et bur og glør ondt på én – ikke?

FORSVARER

Så I kikkede altså på ham. Grinte I også af ham?

VIDNE 1

Nej – det har jeg jo sagt – vi sad bare og pjattede med os selv.

FORSVARER

Men I kikkede altså på ham, og I grinte også. Kan du forstå, hvis han har fået den opfattelse, at I faktisk grinte af ham?

VIDNE 1

Nej – altså for det første tror jeg ikke, at han kunne opfatte ret meget – han var jo helt fra den – og for det andet er det vel ikke forbudt at sidde og grine en fredag aften, når man har været i byen, vel?

FORSVARER

Okay. Lad os gå videre. På et tidspunkt kom han over og mumlede noget om en, der hed Klaus, sagde du. Prøvede du at finde ud af, hvad han mumlede?

VIDNE 1

Nej, altså jeg var faktisk rimelig ligeglad med hans mumleri – han kunne sgu da bare være mærkelig for sig selv, hvis det var det, han ville.

FORSVARER

Kunne min klient – altså den unge mand her – på det tidspunkt ligne en, der havde brug for hjælp til et eller andet – snarere end en, der ville angribe dig – altså sådan, at han bare prøvede at komme i kontakt med dig ved at tage fat i din arm?

VIDNE 1

Altså helt ærligt – man har da lov til at passe sig selv, ikke? Og det var altså det jeg gjorde, og så blev jeg overfaldet. Lad os lige holde fast i det, ikke?

FORSVARER

Jo, men vi bliver nødt til at finde ud af, hvad der rent faktisk skete. Under den tumult der var, hvor du har forklaret, at du blev slået – kan du huske, om du selv på noget tidspunkt ramte den unge mand med dine arme?

VIDNE 1

Jeg ville egentlig ikke så meget kalde det tumult - det var mere bare, at han holdt mig, og da han så slap, så slog han mig ned og sparkede mig – og så løb han væk. Jeg prøvede selvfølgelig at værgе for mig – men jeg nåede det altså ikke.

FORSVARER

Tak. Så har jeg ikke flere spørgsmål.

DOMMER

(Afslutter over for vidne 1)

VIDNE 1

(Forlader stedet)

DOMMER

Og så skal vi høre et vidne mere?

ANKLAGER

Ja, nu skal jeg hente vidnet Jens Carlsen

VIDNE 2

(Tager plads i midten)

DOMMER

(spørger til vidnet identitet)

VIDNE 2

Jens Carlsen

DOMMER

(Sandhedsformaner og giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Jens Carlsen var du på grillbaren på Nørregade lidt over 2 natten mellem lørdag den 15. og søndag den 16. november?

VIDNE 2

Ja – jeg sad og snakkede med Ole.

ANKLAGER

Havde du fået noget at drikke?

VIDNE 2

Ja, jeg havde fået nogle øl – og jeg delte også noget vodka med Ole henne på det diskotek, som vi havde været på den aften.

ANKLAGER

Var du beruset på det her tidspunkt – da I var på grillen?

VIDNE 2

Ja – men ikke mere, end jeg kan huske, hvad der skete.

ANKLAGER

Hvad var det så, du oplevede, der på grillbaren?

VIDNE 2

Jo, altså Ole og mig sad og snakkede og var lige ved at spise, da ham der fyren bare kom og tog vildt hårdt fat i Oles arm, og så slog han ham pludselig med en flaske og gav sig til at trampe på hans hoved.

ANKLAGER

Okay. Ham der fyren, havde du lagt mærke til ham, før han tog fat i Oles arm?

VIDNE 2

Nej - ikke hvad jeg kan huske. Altså, der var en del mennesker foran grillbaren der på det tidspunkt.

ANKLAGER

Så du havde ikke siddet og grinet af den her fyr, før han kom hen til jer?

VIDNE 2

Nej – altså så vidt, jeg husker, stod han der bare lige pludselig og holdt fast i Oles arm, og så gik det hele meget stærkt.

ANKLAGER

Okay, vi tager det lige skridt for skridt. Sagde han noget til jer, mens han holdt i Oles arm?

VIDNE 2

Ja, han sagde vist noget til Ole, men jeg kunne ikke rigtig høre det.

ANKLAGER

Og hvad skete der så?

VIDNE 2

Jo altså så fik Ole ligesom vredet sig fri – og så slog ham der fyren bare Ole lige i hovedet.

ANKLAGER

Så du, om han slog med knytnæve eller med flad hånd?

VIDNE 2

Ja, det var med knytnæve. Og så straks efter knaldede han flasken i hovedet på Ole, så den gik i stykker. Ole faldt om på jorden og skreg af smerte. Og så trådte ham fyren tilbage, og der var jeg godt klar over, at nu sparker han ham, og så sparkede han Ole lige i ansigtet, så det gav en helt vildt uhyggelig lyd. Og lige efter hakkede han hælen fra sin sko ned i tindingen eller kinden på Ole, der lå på jorden. Det hele gik så hurtigt, at jeg først nåede at komme op at stå, da ham fyren løb fra stedet.

ANKLAGER

Okay. Oplevede du noget undervejs, som du ville kalde ”tumult”.

VIDNE 2

Næhhh... altså det skete bare sådan bang, bang, bang, og jeg nåede egentlig ikke rigtig at reagere. Og det gjorde Ole sådan set heller ikke. Bortset fra, at han prøvede at vride sig fri. Så nej – der nåede ikke rigtig at komme noget tumult.

ANKLAGEREN

Jeg har ikke flere spørgsmål

DOMMEREN

Har forsvareren spørgsmål?

FORSVARER

Ja tak. Jeg vil bare lige høre dig Jens, hvor godt dig og Ole egentlig kender hinanden?

VIDNE 2

Altså, Ole er en af mine bedste venner – vi har kendt hinanden i 10 år.

FORSVARER

Okay. Og har I snakket om det, der skete, efterfølgende – altså har I snakket om, hvad der skete ude foran grillbaren, før I kom herind i dag?

VIDNE 2

Ja, altså vi fik jo fat i en taxa og kørte ind på hospitalet, hvor Ole blev lappet sammen. Bagefter, da vi kom ud derfra snakkede vi da om det – for Ole var helt i chok. Men bagefter har vi egentlig ikke rigtig snakket om det. Jeg tror, at Ole sådan prøver at glemme det.

FORSVARER

Tak. Jeg har ikke flere spørgsmål.

DOMMER

(Afslutter over for vidne 2)

VIDNE 2

(Forlader stedet)

DOMMEREN

Er der yderligere bevisførelse?

ANKLAGEREN

Ja. Som bilag 5 ligger en skadestuerapport. Deraf fremgår, at Ole Jensen blev behandlet for skader kl. 3 søndag morgen den 16. november. Han fik syet to sting ved mundvigen og fik behandlet sår i hovedbunden. Desuden var næsen og det ene kindben brækket, og der var mistanke om hjernerystelse på baggrund af undersøgelse af pupiller mv. Mistanken er efterfølgende bekræftet, og forurettede har været indlagt i to døgn til observation.. Der blev fundet glasskår i hovedbunden på Ole Jensen. Der kunne forventes gener ved munden i ca. 2 uger, og gener fra det brækkede kæbeben i 6 uger. Desuden fremgår det af bilag 6, at Ole Jensen har været sygemeldt i 14 arbejdsdage – eller i alt ca. 3 uger som følge af smerter i ansigtet og hjernerystelse. Der er ikke konstateret varige mén.

DOMMEREN

Så må du gerne tage plads i midten igen, Hans Larsen, så forsvareren kan spørge til dine personlige forhold

TILTALTE

(Tager plads i midten)

FORSVARER

Ja, vi kan jo se, at du er 27 år gammel, ikke?

TILTALTE

Jo.

FORSVARER

Og hvad laver du til daglig?

Filmen er optaget med to alternative slutninger. Det er slutning 2, der er blevet anvendt i fokusgrupperne:

SLUTNING NR. 1 (ALKOHOLIKER):

TILTALTE

Jeg har ikke fast arbejde. Jeg har sæsonarbejde på værftet i sommerhalvåret og nogen gange om vinteren. Jeg hjælper med at klargøre både.

FORSVARER

Ok. Og kan du leve af det?

TILTALTE

Ja, altså jeg plejer at kunne få det til at slå til

FORSVARER

Bor du alene?

TILTALTE

Ja, men jeg er stadig kæreste med Anja

FORSVARER

Har du misbrugsproblemer af nogen art?

TILTALTE

Ja, altså jeg har i perioder drukket for meget, og sådan

FORSVARER

Vil du karakterisere dig som alkoholiker?

TILTALTE:

Ja, det vil jeg vel – i hvert fald kan jeg ikke styre det.

FORSVARER

Har du været i behandling for alkoholmisbrug?

TILTALTE

Ja, men jeg droppede ud af det. Lige nu kan jeg nogenlunde styre det, men nogen gange går det galt.

FORSVARER

Hvor meget drikker du i løbet af en normal dag?

TILTALTE

Lige nu vist 10-15 øl om dagen, men der er også nogle dage, hvor det er mindre

FORSVARER

Men du drikker alkohol hver dag?

TILTALTE

Ja, det gør jeg vel

FORSVARER

Hvor længe har det stået på?

TILTALTE

Siden... ja de sidste 5 år i hvert fald. . ca. 5 år tror jeg.

FORSVARER

Okay. Så kan jeg se her, at du ikke har været i konflikt med loven før – passer det?

TILTALTE

Ja – det er rigtigt.

FORSVARER

Tak. Så har jeg ikke mere.

DOMMER

Tak for det. Så må du godt sætte dig ned ved siden af din forsvarer igen.

SLUTNING NR. 2 (STUDERENDE – INGEN MISBRUGSPROBLEMER):

TILTALTE

Jeg læser på seminariet.

FORSVARER

Ok. Og hvad lever du af?

TILTALTE

Jeg har min SU – og så supplerer jeg med lidt vikartimer på en skole

FORSVARER

Bor du alene?

TILTALTE

Ja – jeg bor alene på kollegiet – men jeg er stadig kæreste med Anja

FORSVARER

Har du misbrugsproblemer af nogen art?

TILTALTE

Nej – slet ikke

FORSVARER

Og vi kan se her, at du ikke har været i konflikt med loven før – passer det?

TILTALTE

Ja – det er rigtigt.

FORSVARER

Tak. Så har jeg ikke mere.

DOMMER

Tak for det. Så må du godt sætte dig ned ved siden af din forsvarer igen.

Sagen om pædofili

Den grundlæggende beskrivelse af sagen har i spørgeskemaerne haft følgende udformning:

Daniel indleder i 2001 et forhold til en kvinde, der bor alene med sin 10-årige datter, Line. Daniel besøger kvinden et antal gange i løbet af nogle måneder, hvorefter han flytter sammen med hende. Daniel udvikler i den forbindelse et godt forhold til Line.

En dag beder kvinden Daniel om at passe Line, mens hun skal i byen med nogle veninder. Da Daniel skal lægge Line, giver han hende et kys. Line synes, at det er sjovt at kysse, og de begynder at kysse hinanden. Først på munden, senere andre steder på kroppen. Daniel foreslår, at de tager tøjet af og fortsætter med at kysse hinanden. Line kysser i den forbindelse flere gange Daniel på hans lem, og han kysser hende i skridtet. Til sidst gider Line ikke kysse mere, og de holder op.

Nogle måneder senere meddeler kvinden Daniel, at hun har fundet en anden mand. Hun bryder derfor med Daniel. Han giver i den forbindelse udtryk for, at han gerne vil holde kontakt med Line, og han tilbyder at passe hende. Det synes kvinden er en god idé.

I de følgende ca. 2 år passer Daniel ca. en gang om måneden Line. Der udvikler sig et fast seksuelt forhold mellem de to, hvor han berører hendes kønsorgan, og hun berører og sutter på hans lem. Daniel bruger aldrig vold eller trusler eller på anden måde forsøger at tvinge Line til samkvemmet, men han stiller hende nogle gange en is eller en biograftur i udsigt, hvis hun indvilger.

Efter, at Line er fyldt 12 år, passer Daniel hende ikke længere. Hun besøger ham imidlertid fortsat af og til, enten for at låne penge af ham eller for at flygte fra moderen, som hun ofte er uvenner med. De fortsætter ved disse anledninger nogle gange det seksuelle samkvem.

Kort før hun fylder 14 år foreslår Daniel, at de skal have et egentligt samleje. Hun afviser først, men lader sig overtale. I løbet af det næste 1½ år mødes de 6-8 gange. Ved disse anledninger har de nogle gange samleje, men ikke hver gang.

Da hun fylder 15 år betror hun sig til en veninde, som hun i detaljer fortæller alt om forholdet til Daniel. Veninden beslutter at melde Daniel til politiet. Daniel bryder under afhøringerne sammen og erkender forholdet.

De tilknyttede i alt 16 variationer af personoplysninger, der afslutter beskrivelsen af sagerne, har haft følgende udformning:⁸⁸

A. Daniel var 23 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, ofte er blevet slået og selv udsat for seksuelt misbrug. Han har som voksen psykiske problemer, vanskeligheder med at fastholde et arbejde og knytte sig til andre mennesker. Daniel er ikke tidligere straffet.

B. Daniel var 23 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold. Han har fast vellønnet arbejde, og har fundet sig en ny kæreste, som han er glad for og som er glad for ham. Daniel er ikke tidligere straffet.

C. Daniel var 40 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, ofte er blevet slået og selv udsat for seksuelt misbrug. Han har som voksen psykiske problemer, vanskeligheder med at fastholde et arbejde og knytte sig til andre mennesker. Daniel er ikke tidligere straffet.

D. Daniel var 40 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold. Han har fast vellønnet arbejde, og har fundet sig en ny kæreste, som han er glad for og som er glad for ham. Daniel er ikke tidligere straffet.

E. Hassan, der kom til Danmark med sine forældre (flygtninge), da han var helt lille, var 23 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, ofte er blevet slået og selv udsat for seksuelt misbrug. Han har som voksen psykiske problemer, vanskeligheder med at fastholde et arbejde og knytte sig til andre mennesker. Hassan er ikke tidligere straffet.

F. Hassan, der kom til Danmark med sine forældre (flygtninge), da han var helt lille, var 23 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provins-

---

⁸⁸. Hvor navnet er anderledes i den afsluttende personbeskrivelse, er dette navn også benyttet i selve sagsbeskrivelsen.

by under normale familiemæssige forhold. Han har fast vellønnet arbejde, og har fundet sig en ny kæreste, som han er glad for og som er glad for ham. Hassan er ikke tidligere straffet. G. Hassan, der kom til Danmark med sine forældre (flygtninge), da han var helt lille, var 40 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, ofte er blevet slået og selv udsat for seksuelt misbrug. Han har som voksen psykiske problemer, vanskeligheder med at fastholde et arbejde og knytte sig til andre mennesker. Hassan er ikke tidligere straffet.

H. Hassan, der kom til Danmark med sine forældre (flygtninge), da han var helt lille, var 40 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold. Han har fast vellønnet arbejde, og har fundet sig en ny kæreste, som han er glad for og som er glad for ham. Hassan er ikke tidligere straffet.

I. Daniel var 23 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, ofte er blevet slået og selv udsat for seksuelt misbrug. Han har som voksen psykiske problemer, vanskeligheder med at fastholde et arbejde og knytte sig til andre mennesker. Daniel er tidligere straffet 1 gang for blufærdighedskrænkelser.

J. Daniel var 23 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold. Han har fast vellønnet arbejde, og har fundet sig en ny kæreste, som han er glad for og som er glad for ham. Daniel er tidligere straffet 1 gang for blufærdighedskrænkelser.

K. Daniel var 40 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, ofte er blevet slået og selv udsat for seksuelt misbrug. Han har som voksen psykiske problemer, vanskeligheder med at fastholde et arbejde og knytte sig til andre mennesker. Daniel er tidligere straffet 1 gang for blufærdighedskrænkelser.

L. Daniel var 40 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold. Han har fast vellønnet arbejde, og har fundet sig en ny kæreste, som han er glad for og som er glad for ham. Daniel er tidligere straffet 1 gang for blufærdighedskrænkelser.

M. Hassan, der kom til Danmark med sine forældre (flygtninge), da han var helt lille, var 23 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, ofte er blevet slået og selv udsat for seksuelt misbrug. Han har som voksen psykiske problemer, vanskeligheder med at fastholde et arbejde og knytte sig til andre mennesker. Hassan er tidligere straffet 1 gang for blufærdighedskrænkelser.

N. Hassan, der kom til Danmark med sine forældre (flygtninge), da han var helt lille, var 23 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold. Han har fast vellønnet arbejde, og har fundet sig en ny kæreste, som han er glad for og som er glad for ham. Hassan er tidligere straffet 1 gang for blufærdighedskrænkelser.

O. Hassan, der kom til Danmark med sine forældre (flygtninge), da han var helt lille, var 40 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, ofte er blevet slået og selv udsat for seksuelt misbrug. Han har som voksen psykiske pro-

blemer, vanskeligheder med at fastholde et arbejde og knytte sig til andre mennesker. Hassan er tidligere straffet 1 gang for blufærdighedskrænkelser.

P. Hassan, der kom til Danmark med sine forældre (flygtninge), da han var helt lille, var 40 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold. Han har fast vellønnet arbejde, og har fundet sig en ny kæreste, som han er glad for og som er glad for ham. Hassan er tidligere straffet 1 gang for blufærdighedskrænkelser.

Opstilling B.12. Personbeskrivelser i sagen om pædofili, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2009).

Alder	Etnicitet	Tidl. kriminalitet	Sociale probl.	Personbeskrivelse	Skema	Dom
23 år	Daniel	Nej	Nej	B	3,18	2-2½ år
			Ja	A	7,(23)	2-2½ år
		Ja	Nej	J	5,21	2½-3 år
			Ja	I	1,16	2½-3 år
	Hassan	Nej	Nej	F	8,24	2-2½ år
			Ja	E	4,20	2-2½ år
		Ja	Nej	N	6,22	2½-3 år
			Ja	M	2,17	2½-3 år
40 år	Daniel	Nej	Nej	D	15,31	2-2½ år
			Ja	C	11,27	2-2½ år
		Ja	Nej	L	13,29	2½-3 år
			Ja	K	9,25	2½-3 år
	Hassan	Nej	Nej	H	16,32	2-2½ år
			Ja	G	12,28	2-2½ år
		Ja	Nej	P	14,30	2½-3 år
			Ja	O	10,26	2½-3 år

Den i oversigten markerede variant, A, er benyttet i spørgeskemaer til fokusgrupper. Når det ene spørgeskemanummer er sat i parentes, skyldes det, at spørgsmålene her er stillet i en anden rækkefølge end i fokusgrupperne. Sagen er ikke blevet filmet.

Sagen om røveri

Den grundlæggende beskrivelse af sagen har i spørgeskemaerne haft følgende udformning:

En tirsdag eftermiddag lidt efter kl. 18 gik Lars med en elefanthue, der dækkede hovedet og ansigtet bortset fra øjnene, ind i en kiosk. Ekspedienten i kiosken var på det tidspunkt alene i forretningen. Da Lars nåede frem

til disken, trak han en brødkniv frem, og holdt den truende frem mod ekspedienten.

”Jeg vil have pengene” råbte han. Ekspedienten reagerede imidlertid ikke straks, og Lars løb derfor om bag disken, og holdt kniven op foran ekspedienten. ”Få så kassen åbnet – hit med pengene” råbte Lars og skubbede ekspedienten op mod disken. Ekspedienten fik åbnet kasseapparatet, der imidlertid kun indeholdt 2.000 kr. i sedler og nogle mønter. Lars greb sedlerne med den ene hånd, samtidig med, at han holdt kniven truende frem med den anden og sagde: ”Jeg vil have flere penge. Hvor er resten af pengene?”

Ekspedienten forklarede, at resten af dagens omsætning lå i et pengeskab i baglokalet, som ekspedienten ikke havde pinkoden til. Lars greb fat i ekspedientens overarme, idet han stadig holdt kniven i sin højre hånd. Han tvang ekspedienten ind i baglokalet, hvor der stod et pengeskab, der var boltet fast i gulvet, og alene havde en smal sprække til at kaste penge ind af. Pengeskabet havde et tastatur og et display til indtastning af en kode. Lars holdt kniven rettet mod ekspedienten og råbte: ”Koden!”. ”Jeg kender den ikke”, sagde ekspedienten påny. Lars trådte et skridt nærmere ekspedienten og holdt kniven frem mod ekspedienten. ”Koden!”, råbte han på ny.

Herefter tastede ekspedienten en kode, og åbnede boksens låge. Lars greb et bundt pengesedler og en pose med småpenge, og løb derefter ud af kiosken. Det samlede udbytte ved røveriet udgjorde 16.500 kr.

De tilknyttede i alt 16 variationer af personoplysninger, der afslutter beskrivelsen af sagerne, har haft følgende udformning:⁸⁹

A. Lars er 28 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og har et arbejde som servicemedarbejder i en bilsynshal. Lars har et lejlighedsvis forbrug af kokain og amfetamin. Han er ikke tidligere straffet.

B. Lars er 28 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. Lars har et lejlighedsvis forbrug af kokain og amfetamin. Han er ikke tidligere straffet.

C. Lars er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. Lars har et lejlighedsvis forbrug af kokain og amfetamin. Han er ikke tidligere straffet.

D. Lars er 28 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. Lars er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Han er ikke tidligere straffet.

---

⁸⁹ Hvor navnet er anderledes i den afsluttende personbeskrivelse, er dette navn også benyttet i selve sagsbeskrivelsen.

E. Lars er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. Lars er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Han er ikke tidligere straffet.

F. Lars er 28 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. Lars har et lejlighedsvis forbrug af kokain og amfetamin. Han er 1 gang tidligere straffet for røveri.

G. Lars er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. Lars har et lejlighedsvis forbrug af kokain og amfetamin. Han er 1 gang tidligere straffet for røveri.

H. Lars er 28 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. Lars er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Han er 1 gang tidligere straffet for røveri.

I. Lars er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. Lars er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Han er 1 gang tidligere straffet for røveri.

J. Lars er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og har et arbejde som servicemedarbejder i en bilsynshal. Lars har et lejlighedsvis forbrug af kokain og amfetamin. Han er ikke tidligere straffet.

K. Lars er 28 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og har et arbejde som servicemedarbejder i en bilsynshal. Lars er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Han er ikke tidligere straffet.

L. Lars er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og har et arbejde som servicemedarbejder i en bilsynshal. Lars er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Han er ikke tidligere straffet.

M. Lars er 28 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og har et arbejde som servicemedarbejder i en bilsynshal. Lars har et lejlighedsvis forbrug af kokain og amfetamin. Han er 1 gang tidligere straffet for røveri.

N. Lars er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og har et arbejde som servicemedarbejder i en bilsynshal. Lars har et lejlighedsvis forbrug af kokain og amfetamin. Han er 1 gang tidligere straffet for røveri.

O. Lars er 28 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og har et arbejde som servicemedarbejder i en bilsynshal. Lars er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Han er 1 gang tidligere straffet for røveri.

P. Lars er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og har et arbejde som servicemedarbejder i en bilsynshal. Lars er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Han er 1 gang tidligere straffet for røveri.

Opstilling B.13. Personbeskrivelse i sagen om røveri, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2009).

Alder	Tidl. krim.	Misbrug	Sociale probl.	Personbeskrivelse	Skema	Dom
18 år	Nej	Nej	Nej	L	14,28	1 år 6 mdr.
			Ja	E	4,20	1 år 6 mdr.
		Ja	Nej	J	9,25	1 år 6 mdr.
			Ja	C	2,18	1 år 6 mdr.
	Ja	Nej	Nej	P	11,27	2 år
			Ja	I	8,24	2 år
		Ja	Nej	N	16,32	2 år
			Ja	G	6,22	2 år
27 år	Nej	Nej	Nej	K	10,26	1 år 6 mdr.
			Ja	D	3,19	1 år 6 mdr.
		Ja	Nej	A	12,(28)	1 år 6 mdr.
			Ja	B	1,17	1 år 6 mdr.
	Ja	Nej	Nej	O	13,29	2 år
			Ja	H	7,23	2 år
		Ja	Nej	M	15,31	2 år
			Ja	F	5,21	2 år

Den i oversigten markerede variant, A, er benyttet i spørgeskemaer til fokusgrupper. Når det ene spørgeskemanummer er sat i parentes, skyldes det, at spørgsmålene her er stillet i en anden rækkefølge end i fokusgrupperne.

Nogle fokusgrupperne er tillige blevet vist en film, der er bygget op omkring sagen om røveri, og som ligeledes baserer sig på personbeskrivelsen A. Drejebogen til denne film var udformet på følgende måde:⁹⁰

DOMMER

(Sædvanlig indledning)

TILTALTE

(Oplyser sit navn – Lars Sørensen - og cpr.nr. – 090580-3725)

DOMMER

(Giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

(Læser anklageskriftet op)

Lars Sørensen tiltales for overtrædelse af straffelovens § 288, stk. 1, nr. 1 ved tirsdag den 17. februar 2009 kl. ca. 18 ved trussel med en 13 cm lang brødkniv at have frataget salgsassistent Hanne Mørkhøj 16.500 kr. fra kasseapparatet og pengeskabet i Quiz-kiosken.

DOMMEREN

⁹⁰ I filmen forekommer der mindre sproglige afvigelser fra drejebogen.

(Spørger tiltaltes forsvarer, om tiltalte nægter eller erkender sig skyldig)

FORSVAREREN

Min klient erkender sig skyldig i tiltalen.

DOMMEREN

(Oplyser tiltalte om tiltaltes ret til ikke at udtale sig. Spørger tiltalte, om han gerne vil svare på spørgsmåle)

TILTALTE

Ja, jeg vil gerne svare på spørgsmåle

DOMMEREN

(giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Tirsdag den 17. februar gik du ind i Quizkiosken kl. ca. 6 om aftenen, er det korrekt?

TILTALTE

Ja.

ANKLAGER

Og vil du beskrive, hvordan du var klædt?

TILTALTE

Jeg havde en sort elefanthue på hovedet, cowboybukser og en dynejakke.

ANKLAGER

Var du bevæbnet?

TILTALTE

Ja, - jeg havde en brødkniv med

ANKLAGER

Som bilag 4 er der et billede af en brødkniv, der blev fundet i din lejlighed. Er det den kniv, du medbragte?

TILTALTE

Ja.

ANKLAGER

Og hvad skulle du i kiosken?

TILTALTE

Jeg skulle skaffe nogle penge. Min økonomiske situation var helt håbløs. Jeg havde brugt alle mine penge, og jeg havde hverken til husleje eller mad, og hvis jeg ikke betalte ville jeg ryge ud af lejligheden.

ANKLAGER

Og hvad gjorde du, da du kom ind i kiosken?

TILTALTE

Jeg løb op til disken og råbte, til hende der kioskdamen, at jeg skulle have nogle penge.

ANKLAGER

Havde du kniven fremme?

TILTALTE

Ja, altså jeg havde kniven i hånden, så hun kunne se, jeg mente det var alvorligt.

ANKLAGER

Gav hun dig så pengene?

TILTALTE

Nej, først stod hun bare og stirrede på mig. Så jeg løb om bag disken for at tage dem selv

ANKLAGER

Og hvad gjorde ekspedienten i kiosken?

TILTALTE

Hun stod stadig bag disken, så jeg truede hende med kniven, og så åbnede hun kasseapparatet, så jeg kunne tage pengene.

ANKLAGER

Ja, og hvor mange penge var der.

TILTALTE

Ikke ret mange – et par tusind tror jeg – og så nogle mønter.

ANKLAGER

Og hvad skete der så?

TILTALTE:

Ja, så sagde jeg til damen, at jeg ville have alle pengene, men hun sagde, at resten af penge lå i et pengeskab i baglokalet.

ANKLAGER

Og hvad gjorde du så?

TILTALTE

Så fik jeg hende med ud i baglokalet for at finde pengeskabet.

ANKLAGER

Brugte du magt for at få hende med?

TILTALTE

Njah, jeg holdt fast i hende, for at hun ikke skulle smutte væk.

ANKLAGER

Du holdt fast. Tvang du hende ud i baglokalet eller gik hun selv?

TILTALTE

Jeg tog fat i hendes arme og førte hende derud.

ANKLAGER

Ok, og hvad skete der så?

TILTALTE:

Så kom vi ud i baglokalet, og så sagde hun, at hun ikke kunne åbne pengeskabet, men det troede jeg ikke på. Så jeg råbte, at jeg ville have pengene.

ANKLAGER:

Havde du stadig kniven fremme?

TILTALTE

Ja, men altså, jeg gjorde jo ikke noget med den. Jeg holdt den bare frem mod hende, så hun kunne se, at det var alvor.

ANKLAGER

Åbnede hun så pengeskabet?

TILTALTE

Først ville hun ikke, men så råbte jeg igen, og så åbnede hun skabet, og så tog jeg pengene

ANKLAGER

Og hvor mange penge var det?

TILTALTE

Alt i alt 16.000 godt og vel, tror jeg.

ANKLAGER

Og hvad gjorde du så?

TILTALTE

Så løb jeg ud af forretningen og sprang på min cykel og kørte væk

ANKLAGER

Hvad tror du, du havde gjort, hvis hun ikke havde åbnet pengeskabet?

TILTALTE

Ikke noget. Det med kniven var for at vise hende, at det var alvor.

ANKLAGER

Har du på noget tidspunkt slået ekspedienten?

TILTALTE

Nej.

ANKLAGER

Tak, så har jeg ikke flere spørgsmål.

DOMMEREN

Har forsvareren nogen spørgsmål?

FORSVARER

Ja tak. Lars, du forklarede, at du havde besluttet at begå et røveri, fordi du manglede penge til husleje og mad. Hvor mange penge skulle du skaffe?

TILTALTE

Altså, jeg havde også noget privat gæld, som jeg var rigtig flov over, at jeg ikke havde betalt. Jeg skulle helst skaffe ca. 10.000 kr. med det samme, og gerne nogle tusind mere.

FORSVARER

Lars, skulle du også skaffe penge til stoffer?

TILTALTE

altså, jeg havde ingen penge, og det var jo fordi, jeg blandt andet havde købt noget amfetamin og sådan, men pengene skulle ikke bruges til stoffer.

FORSVARER

Så den gæld, du omtaler, det er ikke gæld til en pusher?

TILTALTE

Nej nej, det er bare til nogle venner – og det er helt vildt lang tid siden, jeg lånte pengene, og jeg kunne ikke betale dem tilbage på anden måde, og nu var det bare for pinligt, og jeg følte også lidt, at de ikke gad være sammen med mig, før pengene var betalt tilbage?

FORSVARER

Okay, hvorfor valgte du netop Quizkiosken?

TILTALTE

Fordi, den lå i en del af byen, hvor jeg normalt ikke kommer, og fordi det var nemt at komme væk.

FORSVARER

Tak. Så har jeg ikke flere spørgsmål.

DOMMER

Så må du gerne tage plads ved siden af din forsvarer, Lars Sørensen. Og så skal vi vist høre et vidne?

ANKLAGER

Ja, nu skal jeg hente vidnet.

VIDNE 1

(Tager plads i midten)

DOMMER

(Spørger til vidnets fulde navn)

VIDNE 1

Hanne Mørkhøj

DOMMER

(Sandhedsformaner og giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Hanne, du er ansat i Quizkiosken, er det korrekt?

VIDNE 1

Ja.

ANKLAGER

Og du var på arbejde der tirsdag den 17. februar om aftenen?

VIDNE 1

Ja.

ANKLAGER

Prøv at fortælle, hvad der skete

VIDNE 1

Jeg stod bag disken, da der pludselig kom en maskeret mand løbende ind i butikken. Han råbte, at det var et røveri og at han ville have penge

ANKLAGER

Var han bevæbnet?

VIDNE 1

Ja, han havde en brødkniv, som han pegede lige imod mig.

ANKLAGER

Gav du ham så pengene?

VIDNE 1

Jeg blev helt paf. Det hele gik så stærkt, og jeg blev nærmest lammet af angst, da han fægtede med den kniv foran hovedet på mig. Så jeg stod bare helt stille. Men så løb han om bag disken og tvang mig til at åbne kassen.

ANKLAGER

Prøv at forklare, hvordan det foregik

VIDNE 1

Altså, han skubbede mig op mod disken, og så holdt han kniven op foran mit ansigt, og så råbte han, at jeg skulle åbne kassen, og så turde jeg ikke andet. Så tog han alle sedlerne fra kassen men lod mønterne ligge.

ANKLAGER

Og hvad skete der så?

VIDNE 1

Så råbte han noget om, at han ville have flere penge, men jeg sagde, at de lå i pengeskabet i baglokalet. Der troede jeg han ville stikke mig med kniven, men han greb fat i begge mine overarme, og jeg kunne mærke klingens på kniven, der rørte ved min arm, mens han holdt meget stramt fat om mine arme, og så holdt han mig fast i det greb og masede mig ud i baglokalet.

ANKLAGER

Skar han dig med kniven?

VIDNE 1

Nej, han holdt den i den ene hånd, som samtidig holdt om min arm.

ANKLAGER

Og hvad skete der så i baglokalet?

VIDNE 1

Han råbte, at jeg skulle fortælle ham koden. Først ville jeg ikke, og sagde, at jeg ikke kendte koden, men så råbte han endnu højere, og han havde stadig kniven fremme, så jeg var bange for, hvad han ville gøre, hvis jeg sagde nej,, så til sidst åbnede jeg alligevel pengeskabet. Så tog han alle byttepengene, både mønter og sedler, og så løb han sin vej.

ANKLAGER

Og hvor mange penge tog han med?

VIDNE 1

2000 kr. fra kassen, og 14.500 kr. fra pengeskabet.

ANKLAGER

Tak, så har jeg ikke flere spørgsmål.

DOMMEREN

Har forsvareren spørgsmål?

FORSVARER

Ja tak. Du har forklaret, at røveren pegede på dig med en kniv, da han kom ind i butikken, og du stod bag disken. Hvor tæt var kniven på dig på det tidspunkt?

VIDNE 1

Ikke så tæt på – han holdt den op mod mig – det ved jeg ikke – 20-30 cm. fra mig, tror jeg.

FORSVARER

Og hvad så, da han kom om bag disken? Hvor tæt var kniven da på dig?

VIDNE 1

Da holdt han den meget tæt på - nogle få centimeter fra mit ansigt.

FORSVARER

Okay, og så forklarede du, at han i baglokalet truede dig med kniven. Men skar han – eller forsøgte han at skære i dig?

VIDNE 1

Nej.

FORSVARER

Huggede han ud efter dig med kniven?

VIDNE 1

Nej, det gjorde han ikke.

FORSVARER

Men skal jeg forstå dig sådan, at han kun truede med kniven og ikke forsøgte at bruge den?

VIDNE 1

Ja.

FORSVARER

Og var der noget tidspunkt, hvor han var voldelig overfor dig, altså, slog han dig eller forsøgte han på anden måde end ved at true med kniven at få dig til at give ham penge?

VIDNE 1

Nej, han slog mig ikke, men han var temmelig brutal, da han førte mig ud i baglokalet.

FORSVARER

Tak, jeg har ikke flere spørgsmål.

DOMMER

(Afslutter over for vidne 1)

VIDNE 1

(Forlader stedet)

DOMMEREN

Er der yderligere bevisførelse?

ANKLAGEREN

Nej.

DOMMEREN

Så må du gerne tage plads i midten igen, Lars Sørensen, så forsvareren kan spørge til dine personlige forhold

TILTALTE

(Tager plads i midten)

FORSVARER

Ja, vi kan jo se, at du er 28 år gammel, ikke?

TILTALTE

Jo.

FORSVARER

Og hvad laver du til daglig.

TILTALTE

Jeg arbejder i en bilsynshal.

FORSVARER

Som mekaniker?

TILTALTE

Nej, som servicemedarbejder. Jeg flytter biler, laver forefaldende arbejde, og noget papirarbejde og sådan.

FORSVARER

Bor du alene?

TILTALTE

Ja.

FORSVARER

Vi har allerede talt om, at du ind imellem anvender stoffer. Hvad er det for stoffer?

TILTALTE

Altså, jeg ved ikke helt, hvad det har med det her at gøre, men altså, jeg har da prøvet kokain og amfetamin og ecstasy og sådan noget.

FORSVARER

Hvor tit tager du de stoffer?

TILTALTE

Det er sådan lidt op og ned. Som regel i weekenden, og nogen gange også midt på ugen, hvis jeg lige falder i sammen med nogle venner

FORSVARER

Hvordan har du det med at tage de stoffer?

TILTALTE

Ja det er jo fedt, mens virkningen er der, men egentlig ville jeg gerne ud af det – jeg har prøvet at få lidt behandling, men hidtil har det været svært at komme helt ud af det.

FORSVARER

Okay. Jeg kan også se her, at du ikke tidligere har været i konflikt med lovgivningen, og at du ikke tidligere er straffet, er det korrekt?

TILTALTE

Ja, det er rigtigt.

FORSVARER

Tak. Så har jeg ikke mere.

DOMMER

Tak for det. Så må du godt sætte dig ned ved siden af din forsvarer igen.

Sagen om voldtægt

Den grundlæggende beskrivelse af sagen har i spørgeskemaerne haft følgende udformning:

Janni og Martin som ikke kender hinanden, arbejder i samme firma. De møder hinanden på et firmakursus, som bliver holdt en fredag og lørdag på et hotel. Efter middagen fredag aften danser de et par danse sammen, og aftaler at tage en drink i en bar på hotellet, når musikken stopper ved 2-tiden.

Baren var imidlertid lukket, og de går derfor op mod hotelværelserne, hvor de skal bo på hver deres etage. På vej op spørger Martin Janni, om han ikke må give hende et knus. Janni siger ja, og de giver hinanden et knus. Da de skal til at gå videre, inviterer Martin Janni på en øl på værelset. Janni siger ja tak, og de følges ad til Martins værelse.

Janni sætter sig i en kurvestol på værelset, og Martin sætter sig på sengen. Stemningen er god, de sludrer om arbejdet og drikker et par øl. Da Martin kommer tilbage efter et toiletbesøg, går han hen til Janni og læner sig ind over hende, og begynder at kysse hende. Janni siger, at det gider hun ikke. Hun tager fat i hans hænder og forsøger at skubbe dem væk. Martin ignorerer imidlertid hendes afvisning. Han trækker Jannis bluse op og lukker hendes BH op og rører ved og kysser hendes bryster, mens Janni forgæves forsøger at skubbe ham væk. Janni rejser sig og siger, at hun vil gå, men Martin tager fat i hende og trækker hende hen til sengen.

Janni protesterer, og siger, at Martin skal lade hende gå. Martin overhører protesterne og trækker Jannis bukser, trusser og bluse af hende. Han presser hende ned i sengen og lægger sig oven på hende og holder hende fast. Samtidig får han sine egne bukser krænget ned, og presser sig op i Janni, hvor han gennemfører et kort, vaginalt samleje. Da han har fået udløsning, trækker han sig ud og rejser sig fra sengen. Janni løber ud på toilettet, tørrer sig hurtigt med et håndklæde og tager bukser og bluse på. Derefter samler hun resten af sit tøj, og forlader straks Martins værelse.

Tidligt lørdag morgen ringer Janni til sin søster, og fortæller, hvad der er sket. Søsteren bringer Janni til voldtægtscenteret på hospitalet, hvor Janni bliver undersøgt. Der konstateres ikke fysiske skader, men Janni er chokeret, meget ked af det og bange. Om onsdagen – 4 dage efter voldtægten fandt sted – anmelder Janni sagen til politiet.

*De tilknyttede i alt 16 variationer af personoplysninger, der afslutter beskrivelsen af sagerne, har haft følgende udformning:*⁹¹

- A. Martin er 28 år gammel og har boet hele sit liv i en større dansk provinsby. Han er ikke tidligere straffet.
- B. Mustafa er 18 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa er ikke tidligere straffet.
- C. Mustafa er 18 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa er straffet 1 gang tidligere, for tyveri.
- D. Mustafa er 18 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa er straffet 1 gang tidligere, for blufærdighedskrænkelser.
- E. Mustafa er 18 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa er straffet 1 gang tidligere, for forsøg på voldtægt.
- F. Martin er 18 år gammel og har boet hele sit liv i en større dansk provinsby. Han er ikke tidligere straffet.
- G. Martin er 18 år gammel og har boet hele sit liv i en større dansk provinsby. Han er straffet 1 gang tidligere, for tyveri.
- H. Martin er 18 år gammel og har boet hele sit liv i en større dansk provinsby. Han er straffet 1 gang tidligere, for blufærdighedskrænkelser.
- I. Martin er 18 år gammel og har boet hele sit liv i en større dansk provinsby. Han er straffet 1 gang tidligere, for forsøg på voldtægt.
- J. Mustafa er 28 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa er ikke tidligere straffet.
- K. Mustafa er 28 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa er straffet 1 gang tidligere, for tyveri.
- L. Mustafa er 28 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa er straffet 1 gang tidligere, for blufærdighedskrænkelser.
- M. Mustafa er 28 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa er straffet 1 gang tidligere, for forsøg på voldtægt.
- N. Martin er 28 år gammel og har boet hele sit liv i en større dansk provinsby. Han er straffet 1 gang tidligere, for tyveri.
- O. Martin er 28 år gammel og har boet hele sit liv i en større dansk provinsby. Han er straffet 1 gang tidligere, for blufærdighedskrænkelser.
- P. Martin er 28 år gammel og har boet hele sit liv i en større dansk provinsby. Han er straffet 1 gang tidligere, for forsøg på voldtægt.

---

⁹¹ Hvor navnet er anderledes i den afsluttende personbeskrivelse, er dette navn også benyttet i selve sagsbeskrivelsen.

Opstilling B.14. Oversigt over personbeskrivelse i sagen om voldtægt, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2009).

Alder	Etnicitet	Tidligere kriminalitet	Personbeskrivelse	Skema	Dom
18 år	Martin	Ikke straffet	F	12,28	1 år
		1 gang tyveri	G	14,30	1 år
		1 gang bluf.kr.	H	10,26	1 år 3 mdr.
		1 gang voldt.	I	16,32	1 år 6 mdr.
	Mustafa	Ikke straffet	B	11,27	1 år
		1 gang tyveri	C	9,25	1 år
		1 gang bluf.kr.	D	15,31	1 år 3 mdr.
		1 gang voldt.	E	13,29	1 år 6 mdr.
28 år	Martin	Ikke straffet	A	6,(22)	1 år
		1 gang tyveri	N	2,18	1 år
		1 gang bluf.kr.	O	4,20	1 år 3 mdr.
		1 gang voldt.	P	8,24	1 år 6 mdr.
	Mustafa	Ikke straffet	J	3,19	1 år
		1 gang tyveri	K	1,17	1 år
		1 gang bluf.kr.	L	5,21	1 år 3 mdr.
		1 gang voldt.	M	7,23	1 år 6 mdr.

Den i oversigten markerede variant, A, er benyttet i spørgeskemaer til fokusgrupper. Når det ene spørgeskemanummer er sat i parentes, skyldes det, at spørgsmålene her er stillet i en anden rækkefølge end i fokusgrupperne.

Nogle af fokusgrupperne er tillige blevet vist en film, der er bygget op omkring sagen om voldtægt, og som ligeledes baserer sig på personbeskrivelsen A. Drejebogen til denne film var udformet på følgende måde:⁹²

DOMMER

(Sædvanlig indledning)

TILTALTE

(Oplyser sit navn – Martin Nielsen - og cpr.nr. – 090581-3725)

DOMMER

(Giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

(Læser anklageskriftet op)

Martin Nielsen tiltales for voldtægt ved overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 1, ved lørdag den 14. februar 2009 kl. ca. 02.45 ved vold eller trusler om vold at have tiltvunget sig samleje med Janni Sommerdal på hotel Jutlandia.

DOMMEREN

⁹² I filmen forekommer der mindre sproglige afvigelser fra drejebogen.

(Spørger tiltaltes forsvarer, om tiltalte nægter eller erkender sig skyldig)

FORSVAREREN

Min klient erkender sig skyldig i tiltalen.

DOMMEREN

(Oplyser tiltalte om tiltaltes ret til ikke at udtale sig. Spørger tiltalte, om han gerne vil svare på spørgsmåle)

TILTALTE

Ja, jeg vil gerne svare på spørgsmåle.

DOMMEREN

(giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Hvis vi nu starter om aftenen fredag den 13. februar 2009. Hvad lavede du den aften?

TILTALTE

Jeg var på kursus med mine kolleger på et hotel. Vi skulle være der fredag og lørdag.

ANKLAGER

Og hvad lavede I så fredag aften?

TILTALTE

Jo, fredag aften var der sådan en slags mini personalefest med middag og dans og hygge.

ANKLAGER

Og var det til den fest, du traf Janni?

TILTALTE

Ja, - altså jeg havde set hende før på arbejde, men jeg kendte hende ikke rigtig før den aften.

ANKLAGER

Hvordan faldt I i snak?

TILTALTE

Vi sad ved samme bord, og så sad vi og snakkede og dansede lidt, og sådan.

ANKLAGER

Vil du sige, at I flirtede med hinanden mens I var til festen?

TILTALTE

Næ, vi hyggede os vist bare, og dansede, men... nej, det tror jeg ikke, vi gjorde. Men jeg kan huske, at der var en god stemning mellem os.

ANKLAGER

Var du beruset under festen?

TILTALTE:

Nej, det synes jeg ikke. Vi havde da fået noget vin til middagen, men det var jo med arbejde og sådan, så vi var ikke fulde eller noget.

ANKLAGER:

Og hvad gjorde I så, da festen sluttede?

TILTALTE

Vi troede, vi kunne fortsætte i hotelbaren, men den var lukket, og så gik vi i stedet op på mit værelse

ANKLAGER

Var det kun dig og Janni?

TILTALTE

Ja, jeg spurgte, om vi skulle tage en godnatøl, og så gik vi op til mig.

ANKLAGER

Så I gik op på dit værelse. Og hvad skete der så?

TILTALTE

Ja så sad vi og snakkede og delte nogle øl, og ... ja, så.... Så, på et tidspunkt var jeg blevet ret interesseret i Janni og ville gerne være sammen med hende.

ANKLAGER

Mener du, at du gerne ville have, at I skulle gå i seng sammen?

TILTALTE

Ja, altså, og være sammen, du ved, kysse og kæle og den slags

ANKLAGER

Talte I om det? Foreslog du det?

TILTALTE:

Nej, det er jo ligesom ikke noget man sådan aftaler, det er vel noget der bare sker.

ANKLAGER

Men hvad skete der? Prøv at fortælle, hvad der skete

TILTALTE

Ja, øh, altså, jeg gik over til Janni og kyssede hende og begyndte at røre ved hende og sådan, du ved.

ANKLAGER

Og hvordan reagerede Janni?

TILTALTE

Hun sagde, at det gad hun ikke, og at hun havde en kæreste.

ANKLAGER

Bad hun dig om at holde op?

TILTALTE

Jah, nej, ja, hun sagde, hun ikke gad det der, men jeg var blevet sådan helt turned on, og ja, jeg ville gerne noget mere

ANKLAGER

Hvor var Janni på dette tidspunkt?

TILTALTE:

Hun sad i en stol på værelset.

ANKLAGER:

Gjorde hun modstand, da du forsøgte at kysse hende?

TILTALTE

Hun sagde, at hun ikke gad og trak sig væk.

ANKLAGER

Skubbede hun dig væk?

TILTALTE

Sådan opfattede jeg det nok ikke dengang, men det gjorde hun jo nok. Hun tog fat i mine hænder og skubbede dem væk, og sådan

ANKLAGER

Og hvad gjorde du så?

TILTALTE

Jeg ville gerne kæle med hende og du ved prøve at få hende til at være med på det. Så....., så jeg forsøgte at kæle med hende

ANKLAGER

Er det rigtigt, at du trak hendes bluse og BH af og befølte hende på brysterne?

TILTALTE

Ja

ANKLAGER

Hvad gjorde Janni? Gjorde hun modstand. Sagde hun noget?

TILTALTE

Altså på et tidspunkt rejste hun sig og ville gå, men jeg ville gerne have hun blev. Når jeg tænker på det nu er det lidt tåget – som om det hele foregik lidt i en anden verden, men jeg tror hun sagde, at hun ville ud. Men det virkede bare rigtigt, og jeg havde vildt lyst til hende, og vi havde jo også siddet og hygget os lige før, så, ja..., så jeg rejste mig også og tog fat i hende og sagde, at hun skulle blive og trak hende hen til sengen.

ANKLAGER

Gjorde hun modstand? Trak du hende hen til sengen med magt?

TILTALTE

Altså, hun slog ikke eller noget, men hun sagde igen, at hun gerne ville gå nu, men jeg ville jo gerne have, at hun skulle blive.

ANKLAGER

Så du trak hende hen på sengen. Og hvad gjorde du så.

TILTALTE

Jeg sagde til hende, at jeg havde vildt lyst til hende og sådan. Og ja, jeg kan ikke helt huske det klart, men ....

ANKLAGER

Er det rigtigt, at det var dig, der trak hendes bukser og trusser af?

TILTALTE

Ja altså... ja, det gjorde jeg vel.

ANKLAGER

Og gjorde Janni modstand?

TILTALTE

Øh, det ved jeg ikke rigtig, jeg var vist ikke rigtig opmærksom på hvad hun gjorde, jeg var vildt ophidset.

ANKLAGER

Hør nu her. Det må kræve nogen kraft at trække bukser og trusser af en voksen kvinde, som ikke vil have det. Brugte du magt?

TILTALTE

Ja, det gjorde jeg nok.

ANKLAGER

Og hvad gjorde du så?

TILTALTE

Så lagde jeg mig oven på hende og prøvede at kysse hende.

ANKLAGER

Havde du selv tøj på.

TILTALTE

Altså, jeg trak mine egne bukser ned.....og så, ja altså så havde vi sex, eller jeg....jeg kom op i hende.

ANKLAGER

Så du førte dit lem op i hendes skede?

TILTALTE

Ja, altså ja. Men det varede kun lidt. Jeg var sådan vildt ophidset og altså..... jeg, ja, jeg kom næsten med det samme.

ANKLAGER

Hvor længe havde du dit lem i hendes skede?

TILTALTE

Højst 1 minut – meget kort tid, i hvert fald.

ANKLAGER

Gjorde Janni modstand

TILTALTE

Altså, når jeg tænker på det nu, kan jeg godt se, at hun forsøgte at skubbe mig væk, men... ja jeg ved ikke, det hele er lidt som i en mærkelig drøm på det tidspunkt

ANKLAGER

Så hun forsøgte at skubbe dig væk med hænderne?

TILTALTE:

Ja.

ANKLAGER

Sagde hun noget?

TILTALTE

Hun sagde, hun ikke ville, og da jeg kom op i hende så begyndte hun at græde, og hun sagde det gjorde ondt, og at jeg ikke måtte.

ANKLAGER

Men hvorfor stoppede du så ikke?

TILTALTE

Det ved jeg ikke, det hele var lidt sådan uvirkeligt. Jeg var vildt ophidset og sådan.

ANKLAGER

Hvad skete der så?

TILTALTE

Altså, ja, bagefter, så flyttede jeg mig, og så løb Janni ud på toilettet og låste sig inde. Og så lidt efter kom hun ud og tog sit tøj på og så gik hun.

ANKLAGER

Talte I sammen?

TILTALTE

Nej, det tror jeg ikke.

ANKLAGER

Og hvad gjorde du så, da hun var gået.

TILTALTE

Ja, så lå jeg lidt og sådan, og ja så var det lidt som om, at det gik op for mig, at det hele var gået over gevind.

ANKLAGER

Hvad mener du?

TILTALTE

Jo, altså bagefter kunne jeg godt se, at jeg havde været temmelig nærgående og sådan, og at hun var blevet ked af det, men ja, jeg ved ikke, det hele kom bare lidt ud af kontrol. Og nu bagefter kan jeg jo godt se, at jeg gik alt for langt, og det er jeg rigtig ked af, men... ja.

ANKLAGER

Tak, så har jeg ikke flere spørgsmål.

DOMMEREN

Har forsvareren nogen spørgsmål?

FORSVARER

Ja tak. Martin, du forklarede, at I snakkede og dansede til festen. Var der nogen fysisk kontakt mellem jer på det tidspunkt?

TILTALTE

Nej, altså, vi dansede og sådan.

FORSVARER

Men kyssede I hinanden? Dansede I tæt og sådan flirtende?

TILTALTE

Vi kyssede ikke eller noget, og... næh, vi dansede bare. Altså første gang vi var sådan tættere på hinanden var på gangen på vej op

FORSVARER

Hvad skete der?

TILTALTE

Jo, altså jeg sagde til Janni, at jeg gerne ville give et godnatkram.

FORSVARER

Hvad sagde Janni til det?

TILTALTE

Hun sagde ok, eller – vi gav hinanden et kram

FORSVARER:

Så det var gensidigt? Gav hun også dig et kram?

TILTALTE

Ja, ja.

FORSVARER

Og så foreslog du, at I skulle gå op på dit værelse?

TILTALTE

Ja.

FORSVARER

Og da hun sagde ja, opfattede du så også dette som et ja til, at I skulle være sammen – have sex sammen?

TILTALTE

Ja, altså jeg tænkte da, at hun nok var interesseret i mere end bare at danse.

FORSVARER

Og så gik I op på værelset og snakkede. Hvor længe sad I og snakkede?

TILTALTE

En halv times tid tror jeg.

FORSVARER

Hvad talte I om? Flirtede I?

TILTALTE

Nej, altså, vi hyggede bare, og talte om arbejde og kolleger.

FORSVARER

Talte I om mere personlige forhold? Vil du sige at I havde en fortrolig dialog?

TILTALTE

Næ, vi sad bare og sludrede og hyggede og sådan.

FORSVARER

Hvor meget drak I på værelset?

TILTALTE

2 øl hver, tror jeg.

FORSVARER

Var du fuld?

TILTALTE

Nej, det synes jeg ikke. I stemning, men ikke fuld.

FORSVARER

Du har forklaret, at du gerne ville have, at I skulle være sammen, og gå i seng sammen, og at det var dig der tog initiativ til, at I skulle kysse og kæle. Da du begyndte at kysse Janni, troede du da, at hun også gerne ville være sammen med dig?

TILTALTE

Jeg håbede det vel, og ja, jeg tænkte, at det var det rigtige tidspunkt at prøve at score hende.

FORSVARER

Men opfattede du det i situationen sådan, at hun sagde nej?

TILTALTE

Altså måske ikke i begyndelsen, men ovre på sengen, da hun gjorde modstand, og sådan der gjorde jeg vel, men der var jeg bare sådan – ja det var sådan lidt som at stå uden for sin egen krop – jeg ville bare helt vildt gerne være sammen med hende, og jeg var vildt ophidset

FORSVARER

Tak. Så har jeg ikke flere spørgsmål.

DOMMER

Så må du gerne tage plads ved siden af din forsvarer, Martin Nielsen. Og så skal vi vist høre et vidne?

ANKLAGER

Ja, nu skal jeg hente vidnet.

VIDNE 1

(Tager plads i midten)

DOMMER

(Spørger til vidnets fulde navn)

VIDNE 1

Janni Sommerdal.

DOMMER

(Sandhedsformaner og giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Janni, vi skal tilbage til natten mellem fredag den 13. og lørdag den 14. februar i år. Jeg har forstået, at du var på kursus med dine kolleger på Hotel Jutlandia. Er det korrekt?

VIDNE 1

Ja, det var den aften, det skete.

ANKLAGER

Ja, vi har hørt, at der var en medarbejderfest den fredag aften på hotellet. Og det var der, du mødte Martin?

VIDNE 1

Ja. Vi sad ved det samme bord under middagen, og så faldt vi i snak.

ANKLAGER

Kendte du Martin i forvejen?

VIDNE 1

Ikke rigtigt. Det var første gang, vi talte sammen.

ANKLAGER

Og efter middagen, hvad skete der så mellem dig og Martin.

VIDNE 1

Jamen egentlig ikke noget. Vi snakkede og dansede og hyggede os sammen med de andre. Da festen sluttede, spurgte Martin, om jeg ville med op på hans værelse og have en øl. Og det kunne jeg ikke se noget forkert ved, så vi gik op på hans værelse – og det var så der, det skete.

ANKLAGER

Men før I gik op på værelset – havde der da været noget imellem jer? Havde I flirtet eller talt om at gå op på værelset?

VIDNE 1

Nej – overhovedet ikke. Det var fordi hotelbaren var lukket, og det ligesom var for tidligt at gå i seng – og så foreslog Martin, at vi gik op til ham.

ANKLAGER

Så der havde overhovedet ikke været nogen kontakt mellem jer før I kom op på værelset.

VIDNE 1

Nej, øh jo altså på vej op sagde Martin, at han gerne ville give mig et knus, og det synes jeg ikke, jeg kunne sige nej til og det var også ok, vi havde jo haft en hyggelig aften.

ANKLAGER

Men da han foreslog, at I skulle gå op på hans værelse, tænkte du så, om der heri lå, at han gerne ville mere end bare snakke – at han gerne ville have sex med dig?

VIDNE 1

Altså, jeg tænkte godt nok, at det var lidt flirtende der, men så tænkte jeg, at det jo bare var en øl, og at det ville være hyggeligt, og det var så det.

ANKLAGER

Så du gik altså ikke med op, fordi du var interesseret i at være sammen med Martin?

VIDNE 1

Nej, bestemt ikke. Jeg har en kæreste og alting.

ANKLAGER

Og hvad skete der så, da I kom op på værelset?

VIDNE 1

Ja, så sad vi og snakkede og drak en øl, men så var det som om stemningen pludselig skiftede. Pludselig ville Martin kysse og det ville jeg ikke, men han trængte sig ind på mig og rørte ved mig og forsøgte at kysse mig

ANKLAGER

Og hvad gjorde du så?

VIDNE 1

Jeg sagde, at det der, det gad jeg ikke, og at han skulle lade være. Og så forsøgte jeg at gå ud af værelset, men han holdt mig fast, og begyndte at gramse på mig og trak min bluse op.

ANKLAGER

Hvad mener du med, at han gramsede på dig?

VIDNE 1

Altså, han ...han tog på mine bryster og trak min bluse op, og så prøvede han at kysse mig på brysterne, men jeg skubbede ham væk og forsøgte bare at komme væk. Men han holdt mig fast og ...og så trak han mig hen til sengen og hev mig ned i den.

ANKLAGER

Gjorde du modstand, mens han trak i dig?

VIDNE 1

Ja, jeg skubbede til ham og forsøgte at stritte imod, og jeg sagde til ham, at det der kunne han godt droppe, og jeg ville ud. Og da han hev mig ned i sengen blev jeg rigtig bange og råbte at han skulle stoppe.

ANKLAGER

Sagde han noget til dig?

VIDNE 1

Altså, det gik meget stærkt alt sammen, og på det tidspunkt var jeg pludselig meget bange, men jeg tror nok, han sagde noget med, at han gerne ville have mig og sådan noget.

ANKLAGER

Og hvad skete der så

VIDNE 1

Vi tumlede rundt i sengen, og han lå oven på mig, og på et tidspunkt kunne jeg mærke at han var ved at trække bukserne af mig. Og så....ja jeg forsøgte at stritte imod, men jeg var også rigtig bange, og ...ja, sådan nærmest lammet. Og så pludselig....var han altså, ja, han.... pludselig pressede han sig op i mig. Det gjorde helt vildt ondt. Det var så forfærdeligt, og jeg græd og sagde, jeg ikke ville og sagde, hans skulle holde op.

ANKLAGER

Så han tvang dig til at have samleje?

VIDNE 1

Ja.

ANKLAGER

Hvor længe varede det?

VIDNE 1

Det ved jeg ikke – ikke ret længe tror jeg. Han trak sig ud, så snart han var færdig og så kom jeg fri og løb ud på toilettet. Jeg skulle bare have det tørret væk i en fart.

ANKLAGER

Og hvad gjorde du så?

VIDNE 1

Jeg fik fat i mit tøj og skyndte mig ud.

ANKLAGER

Talte du med Martin inden du gik?

VIDNE 1

Nej, jeg skulle bare ud. Jeg var totalt chokeret, og jeg havde ondt og følte mig ulækker.

ANKLAGER

Og hvad gjorde du, da du kom ud af værelset?

VIDNE 1

Jeg gik op på mit eget værelse. Jeg græd og græd, og så forsøgte jeg at vaske mig ren. Senere, da jeg havde sundet mig lidt, ringede jeg til min søster, som kom og hentede mig, og så kørte hun mig ind på voldtægtscenteret.

ANKLAGER

Og så rettede du henvendelse til politiet. Hvornår gjorde du det?

VIDNE 1

Det var nogle dage efter.

ANKLAGER

Jeg kan se i rapporten, at det først var onsdag - altså næsten 4 dage efter voldtægten. Hvorfor ventede du så længe?

VIDNE 1

Jeg var fuldstændig i chok. Jeg græd hele tiden, og jeg skammede mig over det, og så ville jeg bare glemme det hele, men det kunne jeg jo ikke. Til sidst overtalt min søster mig til at anmelde det.

ANKLAGER

Har du nogen mén af episoden – fysisk eller psykisk?

VIDNE 1

Det ved jeg ikke. Jeg havde ondt i et par dage, og så føler jeg mig snavset og ...ja, misbrugt. Jeg tænker meget på det, der skete, og på, hvorfor det skete. Jeg sover dårligt og ja, jeg har svært ved lige nu at se, hvordan jeg skal komme videre.

ANKLAGER

Jeg bliver nødt til at spørge dig, om du mener, at Martin kan have fået det indtryk, at du var med på, at I skulle have et seksuelt forhold, kysse og dyrke sex?

VIDNE 1

Nej, det mener jeg i hvert fald ikke. Jeg sagde fra starten af, at jeg ikke ville, og da han blev voldsom og trak mig ned i sengen forsøgte jeg at komme fri og sagde, at han skulle stoppe.

ANKLAGEREN

Jeg har ikke flere spørgsmål.

DOMMEREN

Har forsvareren spørgsmål?

FORSVARER

Ja tak.

Du forklarede, at du mødte min klient – Martin – under medarbejdermiddagen, hvor I snakkede og dansede. Var du på det tidspunkt beruset?

VIDNE 1

Nej. Jeg havde stort set ikke drukket noget under middagen.

FORSVARER

Og så forklarede du, at du gik med Martin op på værelset, hvor I drak et par øl. Var du på det tidspunkt beruset?

VIDNE 1

Nej. Jeg var da lidt påvirket, men overhovedet ikke sådan, at jeg ikke kunne styre det.

FORSVARER

Du sagde også, at du havde en kæreste, har du stadig samme kæreste nu?

VIDNE 1

Ja.

FORSVARER

Og hvornår fortalte du ham om episoden på hotellet?

VIDNE 1

Det var vist om mandagen.

FORSVARER

Altså næsten 2 dage efter, at episoden havde fundet sted. Hvorfor ventede du så længe?

VIDNE 1

Det ved jeg ikke. Jeg skammede mig, og jeg var bange for, hvad han ville sige.

FORSVARER

Hvorfor ringede du ikke til din kæreste i stedet for til din søster?

VIDNE

Det ved jeg ikke – det var bare hende jeg tænkte på.

FORSVARER

Har du siden den aften talt med Martin?

VIDNE 1

Nej – og helt ærligt har jeg heller ikke lyst til det.

FORSVARER

Tak. Jeg har ikke flere spørgsmål.

DOMMER

(Afslutter over for vidne 1)

VIDNE 1

(Forlader stedet)

DOMMEREN

Er der yderligere bevisførelse?

ANKLAGEREN

Nej.

DOMMEREN

Så må du gerne tage plads i midten igen, Martin Nielsen, så forsvareren kan spørge til dine personlige forhold

TILTALTE

(Tager plads i midten)

FORSVARER

Ja, vi kan jo se, at du er 27 år gammel, ikke?

TILTALTE

Jo.

FORSVARER

Og hvad laver du til daglig.

TILTALTE

Jeg arbejder i et marketingsfirma.

FORSVARER

Bor du alene?

TILTALTE

Ja.

FORSVARER

Har du misbrugsproblemer af nogen art?

TILTALTE

Nej – slet ikke.

FORSVARER

Og vi kan se her, at du ikke har været i konflikt med loven før – passer det?

TILTALTE

Ja, det er rigtigt.

FORSVARER

Tak. Så har jeg ikke mere.

DOMMER

Tak for det. Så må du godt sætte dig ned ved siden af din forsvarer igen.

Sagen om smugling af narkotika

Den grundlæggende beskrivelse af sagen har i spørgeskemaerne haft følgende udformning:

Anders har fået et tilbud om at tjene 20.000 kr. Han skal rejse til Madrid i Spanien og hente et parti heroin tilbage til Danmark. Anders har store økonomiske problemer.

Han havde en dag fortalt en pusher, som han kendte lidt, at han var helt på spanden, fordi han ingen penge havde. Nogen tid efter henvendte denne pusher sig til ham og sagde, at han havde et job til ham, der kunne skaffe ham de nævnte 20.000 kr.

Anders syntes, at det lød som let tjente penge, og med de åbne grænser og sådan, tænkte han, at der sikkert ikke var meget kontrol.

Anders henter heroinen på en bar i det indre Madrid. Han har fået en pengeseddel med, der er revet over på midten, og besked på, at han skal vise denne til en mand, der så vil have den anden halvdel. Anders har aldrig mødt denne mand før, men seddelstykkerne passer sammen, og han får udleveret heroinen. På hotelværelset tjekker han, at det vitterligt er heroin, han har fået udleveret. Næste dag tager han flyveren tilbage til Kastrup Lufthavn. Heroinen er pakket i 4 små poser. Der er i alt 250 gram heroin fordelt i de 4 poser. 250 gram heroin svarer til ca. 2500 brugerdoser. Anders har hjemmefra lavet et hulrum i et par gamle sko og lagt en sål henover. Han har puttet to poser i hver sko, og har skoene på under hele turen hjem.

Da Anders har fået sin bagage i ankomsthallen i Kastrup Lufthavn, går han gennem den grønne zone for passagerer, der ikke har noget at fortolde. Han er anspændt, og én af tolderne fatter mistanke til ham, fordi han virker nervøs, og fordi stofferne i skoene betyder, at Anders går med en lidt påfaldende gang. Tolderen vinker ham ind til kontrol, og gennemgår Anders' kuffert, men finder ikke noget. Anders sveder og er nervøs. Tolderen beder om Anders' jakke og sko, og finder de 4 poser heroin i skoene. Anders bliver herefter anholdt af politiet.

*De tilknyttede i alt 16 variationer af personoplysninger, der afslutter beskrivelsen af sagerne, har haft følgende udformning:*⁹³

- A. Anders er 34 år gammel og er opvokset i København. Han er stofmisbruger og har været det i mange år. Anders er ikke tidligere straffet.
- B. Anders er 34 år gammel og er opvokset i København. Han er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Anders er ikke tidligere straffet.
- C. Anders er 34 år gammel og er opvokset i København. Han er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Anders er straffet 1 gang tidligere, for tyveri.
- D. Anders er 34 år gammel og er opvokset i København. Han er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Anders er straffet 1 gang tidligere for at sælge narkotika.
- E. Anders er 34 år gammel og er opvokset i København. Han er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Anders er straffet 3 gange tidligere for at sælge narkotika.
- F. Anders er 34 år gammel og er opvokset i København. Han er stofmisbruger og har været det i mange år. Anders er straffet 1 gang tidligere, for tyveri.
- G. Anders er 34 år gammel og er opvokset i København. Han er stofmisbruger og har været det i mange år. Anders er straffet 1 gang tidligere for at sælge narkotika.
- H. Anders er 34 år gammel og er opvokset i København. Han er stofmisbruger og har været det i mange år. Anders er straffet 3 gange tidligere for at sælge narkotika.
- I. Lise er 34 år gammel og er opvokset i København. Hun er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Lise er ikke tidligere straffet.
- J. Lise er 34 år gammel og er opvokset i København. Hun er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Lise er straffet 1 gang tidligere, for tyveri.
- K. Lise er 34 år gammel og er opvokset i København. Hun er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Lise er straffet 1 gang tidligere for at sælge narkotika.
- L. Lise er 34 år gammel og er opvokset i København. Hun er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Lise er straffet 3 gange tidligere for at sælge narkotika.
- M. Lise er 34 år gammel og er opvokset i København. Hun er stofmisbruger og har været det i mange år. Lise er ikke tidligere straffet.
- N. Lise er 34 år gammel og er opvokset i København. Hun er stofmisbruger og har været det i mange år. Lise er straffet 1 gang tidligere, for tyveri.
- O. Lise er 34 år gammel og er opvokset i København. Hun er stofmisbruger og har været det i mange år. Lise er straffet 1 gang tidligere for at sælge narkotika.
- P. Lise er 34 år gammel og er opvokset i København. Hun er stofmisbruger og har været det i mange år. Lise er straffet 3 gange tidligere for at sælge narkotika.

---

⁹³ Hvor navnet er anderledes i den afsluttende personbeskrivelse, er dette navn også benyttet i selve sagsbeskrivelsen.

Opstilling B.15. Personbeskrivelser i sagen om smugling af narkotika, herunder i hvilket spørgeskema beskrivelsen er anvendt samt dommerpanelets vurdering af retspraksis (2009).

Køn	Stofmisbrug	Tidligere kriminalitet	Personbeskrivelse	Skema	Dom
Anders	Nej	Ikke straffet	B	16,32	2-2½ år
		1 gang tyveri	C	15,31	2-2½ år
		1 gang narko	D	11,27	2½-3 år
		3 gange narko	E	12,28	Mindst 3 år
	Ja	Ikke straffet	A	10,(26)	2-2½ år
		1 gang tyveri	F	13,29	2-2½ år
		1 gang narko	G	14,30	2½-3 år
		3 gange narko	H	9,25	Mindst 3 år
Lise	Nej	Ikke straffet	I	8,24	2-2½ år
		1 gang tyveri	J	1,17	2-2½ år
		1 gang narko	K	2,18	2½-3 år
		3 gange narko	L	3,19	Mindst 3 år
	Ja	Ikke straffet	M	4,20	2-2½ år
		1 gang tyveri	N	5,21	2-2½ år
		1 gang narko	O	6,22	2½-3 år
		3 gange narko	P	7,23	Mindst 3 år

Den i oversigten markerede variant, A, er benyttet i spørgeskemaer til fokusgrupper. Når det ene spørgeskemanummer er sat i parentes, skyldes det, at spørgsmålene her er stillet i en anden rækkefølge end i fokusgrupperne.

Nogle af fokusgrupperne er tillige blevet vist en film, der er bygget op omkring sagen om smugling af narkotika, og som ligeledes baserer sig på personbeskrivelsen A. Drejebogen til denne film var udformet på følgende måde:⁹⁴

DOMMER

(Sædvanlig indledning)

TILTALTE

(Oplyser sit navn – Anders Laursen - og cpr.nr. – 090574-3725)

DOMMER

(Giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

(Læser anklageskriftet op)

Lars Sørensen tiltales for overtrædelse af straffelovens § 191, stk. 2, jf. stk. 1, 1. pkt., jf. lov om euforiserende stoffer § 3, stk. 1, jf. § 1, stk. 2, jf. bekendtgørelse nr. 749 af 1.7.2008 §

⁹⁴ I filmen forekommer der mindre sproglige afvigelser fra drejebogen.

27, jf. § 2, jf. bilag 1, liste A, nr. 3, ved den 18. februar 2009 at have indført 250 gram heroin fra Spanien til Danmark med henblik på videre overdragelse.

DOMMEREN

(Spørger tiltaltes forsvarer, om tiltalte nægter eller erkender sig skyldig)

FORSVAREREN

Min klient erkender sig skyldig i tiltalen.

DOMMEREN

(Oplyser tiltalte om tiltaltes ret til ikke at udtale sig. Spørger tiltalte, om han gerne vil svare på spørgsmåle)

TILTALTE

Ja, jeg vil gerne svare på spørgsmåle

DOMMEREN

(giver ordet til anklageren)

ANKLAGER

Tirsdag den 17. februar rejste du Fra Københavns Lufthavn til Madrid med SAS kl. 8.45. Er det korrekt?

TILTALTE

Ja.

ANKLAGER

Og vil du fortælle, hvad du skulle i Madrid?

TILTALTE

Jeg skulle hente et parti heroin og bringe det tilbage til Danmark.

ANKLAGER

Hvor og hvornår hentede du heroinen?

TILTALTE

Jeg havde fået en adresse på en bar på en plads i Madrid. Der mødtes jeg med en mand. Jeg havde fået en 100-euroseddel, der var revet over på midten med. Den skulle jeg give manden, der havde den anden halvdel. Da han så, at de to seddelstykker passede sammen, gav han mig en pakke med stofferne i.

ANKLAGER

Kendte du manden i Madrid?

TILTALTE

Nej.

ANKLAGER

Talte du med ham?

TILTALTE

Nej, overhovedet ikke. Han satte sig, jeg viste ham sedlen, og da han så, at den passede til hans halvdel, gav han mig pakken. Så gik han.

ANKLAGER

Og hvad gjorde du så?

TILTALTE

Jeg tog tilbage til mit hotel og fordelte heroinen i 4 poser, og lagde 2 poser i hver sko.

ANKLAGER

Du hældte altså indholdet om i 4 poser. Skulle du også undersøge, om det var rigtig heroin?

TILTALTE

Nej, jeg skulle ikke gøre noget med det, men....ja, det kan jeg vel godt sige nu, jeg tog lidt fra til et fix på hotelværelset.

ANKLAGER

Så du var altså ikke i tvivl om, at det var heroin, du fragtede til Danmark?

TILTALTE

Nej.

ANKLAGER

Du forklarede, at du anbragte heroinen i 2 udhulede sko. Jeg har her et billede – det er bilag 2 til rapporten – der viser et par sko, hvor der er lavet et hulrum i begge sko. Var det de sko, du brugte?

TILTALTE

Ja.

ANKLAGER

Og tog du så tilbage til Danmark?

TILTALTE

Først dagen efter. Jeg tog skoene på, og tog flyveren tilbage til København.

ANKLAGER

Hvad skete der så?

TILTALTE

Jeg blev stoppet i tolden på vej ud af lufthavnen. Det var svært at gå normalt, fordi skoene var proppet helt ud og tunge at gå med. Da tolderen bad mig tage skoene af, fandt de det hele.

ANKLAGER

Og du havde ikke andre stoffer med ind, end dem, der lå i skoene?

TILTALTE

Nej.

ANKLAGER

Og hvad skulle der være sket med heroinen, når den kom til Danmark?

TILTALTE

Jeg skulle opbevare det indtil jeg blev kontaktet af en mand. Det var samme procedure som i Madrid. Manden ville komme til mit værelse, og jeg havde fået en overrevet 1000-kr-seddel. Hvis manden viste den anden halvdel, og de to lapper passede sammen, skulle jeg udlevere heroinen.

ANKLAGER

Og hvad skulle du så have til gengæld?

TILTALTE

Ved afleveringen ville jeg få 20.000 kr.

ANKLAGER

Du har allerede forklaret, at du prøvede noget af heroinen. Så du bruger selv heroin?

TILTALTE

Ja, jeg er narkoman.

ANKLAGER

Skulle du også have del i heroinen?

TILTALTE

Nej.

ANKLAGER

Så udover de 20.000 kr. – fik du så noget ud af indsmuglingen?

TILTALTE

Altså, jeg havde fået at vide, at jeg i nogle måneder efter kunne købe heroin af en pusher til ca. 2/3 af normalprisen.

ANKLAGER

Tak, så har jeg ikke flere spørgsmål.

DOMMEREN

Har forsvareren nogen spørgsmål?

FORSVARER

Ja tak. Anders, hvordan kom aftalen om at du skulle rejse til Madrid for at hente stofferne i stand?

TILTALTE

Jeg blev kontaktet af en pusher, som jeg har handlet hos nogle gange. Jeg havde talt med ham en dag, hvor jeg var helt på spanden, fordi jeg ingen penge havde og ikke kunne skaffe til stofferne. Jeg sagde til ham, at jeg var parat til hvad som helst for at skaffe penge til heroin. Noget tid efter mødte jeg ham, og så sagde han, at han kunne huske, hvad jeg havde sagt, og at han havde et job til mig nu, hvis jeg var klar.

FORSVARER

Okay, jeg skal lige forstå det rigtigt. Var det samme dag, du talte med ham to gange?

TILTALTE

Nej nej, det var først flere måneder senere, at han tilbød mig jobbet

FORSVARER

Hvem er ham pusheren, kender du ham?

TILTALTE

Nej. Han er dealer nede på hovedbanen, og jeg ved kun, at han bliver kaldt Mågen.

FORSVARER

Og var det ham, der skulle have heroinen?

TILTALTE

Det tror jeg ikke – han er bare en af de små fisk i det her.

FORSVARER

Men var det ham, du lavede aftalen med? Og var det ham, der gav dig de halve pengesedler?

TILTALTE

Ja, han var mellemmanden.

FORSVARER

Okay. Og du skulle så have 20.000 kr. for jobbet. Hvorfor accepterede du at gøre det? Var du ikke bange for at blive taget?

TILTALTE

Altså, jeg skal skaffe mange penge til stoffer. Da jeg indgik aftalen synes jeg det lød som let tjente penge, og med de åbne grænser og sådan, tænkte jeg, at der sikkert ikke var meget kontrol. Jeg ved ikke, det virkede bare som en nem måde at skaffe penge på?

FORSVARER

Og hvad skulle du bruge de penge til?

TILTALTE

Stoffer – jeg er narkoman.

FORSVARER

Skulle du også bruge dem til at betale gæld? Var du presset til at tage jobbet?

TILTALTE

Jeg var vel presset, fordi jeg skal skaffe mange penge, men det var ikke sådan, at nogen lagde pres på mig, det var min egen beslutning.

FORSVARER

Tak, jeg har ikke flere spørgsmål

DOMMER

Så må du gerne tage plads ved siden af din forsvarer, Anders Laursen.

DOMMEREN

Er der yderligere bevisførelse?

ANKLAGER

Nej.

DOMMEREN

Så må du gerne tage plads i midten igen, Anders Laursen, så forsvareren kan spørge til dine personlige forhold.

TILTALTE

(Tager plads i midten)

FORSVARER

Ja, vi kan jo se, at du er 34 år gammel, ikke?

TILTALTE

Jo.

FORSVARER

Og du har allerede forklaret, at du er narkoman. Hvor længe har du været det?

TILTALTE

Ja, det har jeg været siden. .... ja siden jeg var ca. 25. Omkring 10 år, tror jeg.

FORSVARER

Har du været i behandling for at blive stoffri?

TILTALTE

Jeg har engang forsøgt en kold tyrker, det var helt vildt. Jeg røg på hospitalet, og bagefter fik jeg ordineret en metadonbehandling, men det duede ikke. Siden har jeg været hooked.

FORSVARER

Og hvad er det for stoffer, du bruger?

TILTALTE

Mest heroin og kokain, men. .... ja, alt hvad jeg kan få fat i.

FORSVARER

Og hvordan får du penge til det. Har du et arbejde?

TILTALTE

Nej, jeg er på kontanthjælp. Og så har jeg en kammerat, der har et flyttefirma. Der tjener jeg somme tider lidt penge på at slæbe kasser, men det er ikke så tit. Jeg havde også en kæreste på et tidspunkt, der dealede lidt og havde kunder og sådan, så hun hjalp mig også.

FORSVARER

Men er I stadig kærester?

TILTALTE

Nej, det var blandt andet derfor, jeg havde svært ved at skaffe penge nok

FORSVARER.

Så du bor alene. Hvor bor du?

TILTALTE

Jeg har et værelse inde ved hovedbanen på Gasværksvej. Det er sådan nogle loftsværelser, hvor der bor 3-4 andre narkomaner

FORSVARER

Og hvad med dine familieforhold. Har du noget familie?

TILTALTE

Altså, jeg har 2 børn, men jeg har aldrig haft kontakt med dem. De har ikke samme mor.

FORSVARER

Og hvor gamle er børnene?

TILTALTE

Ja, lad mig se... 9 og 5½, tror jeg.

FORSVARER

Men du har aldrig været i et fast forhold med børnenes mødre?

TILTALTE

Nej.

FORSVARER

Og hvad med din egen familie. Dine forældre. Og har du nogen søskende?

TILTALTE

Jeg har ingen søskende, og jeg har aldrig kendt min far. Min mor var enlig mor. Hende har jeg stadig kontakt med. Hun er førtidspensionist nu. Vi ses ikke så tit. Hun siger, hun ikke kan holde ud og se, hvad det er der sker med mig. Hun har forsøgt at hjælpe mig nogen gange med penge og sådan, men .....ja, hvad kan hun gøre....

Filmen er optaget med to alternative slutninger. Det er slutning 2, der er blevet anvendt i fokusgrupperne:

SLUTNING NR. 1 (TIDLIGERE STRAFFET 1 GANG):

FORSVARER

Okay.

Jeg kan også se her, at du tidligere har været i konflikt med lovgivningen

TILTALTE

Ja, det er rigtig nok. Jeg fik en dom for at sælge narko. En af mine venner ville købe 5 fix af mig, og så blev vi opdaget. Jeg plejer ellers ikke at deale, men...ja, sådan er det.

FORSVARER

Tak. Så har jeg ikke mere.

DOMMER

Tak for det. Så må du godt sætte dig ned ved siden af din forsvarer igen.

SLUTNING NR. 2 (USTRAFFET):

FORSVARER

Okay.

Jeg kan også se her, at du ikke tidligere har været i konflikt med lovgivningen.

TILTALTE

Ja, det er rigtig nok.

FORSVARER

Tak. Så har jeg ikke mere.

DOMMER

Tak for det. Så må du godt sætte dig ned ved siden af din forsvarer igen.

KAPITEL C

Anvendte spørgeskemaer 2009

I dette kapitel gengives de spørgeskemaer og spørgeguides, der blev anvendt ved undersøgelserne i 2009. For de helt tilsvarende vedrørende 2006 henvises til de særskilte rapporter herom vedrørende 2006-undersøgelsen.⁹⁵

Telefoninterviewundersøgelsen 2009

Ved telefoninterviewene i 2009 blev adspurgte interviewet i overensstemmelse med følgende spørgeskema, indlagt i computer (CATI):

Goddag, mit navn er ... jeg ringer fra Nielsen Company (det tidligere ACNielsen).

Vi gennemfører i øjeblikket en forbrugerundersøgelse.

Kunne jeg få lov at tale med den person i husstanden, som har fødselsdag næste gang, og som er mindst 18 år gammel?

Interviewet tager ca. 3 minutter og alle svarpersoner er garanteret fuld anonymitet.

1. *Alt i alt – mener du at folk er til at stole på, eller mener du at man ikke kan være for forsigtig når man har med andre mennesker at gøre?*

1 = de fleste er til at stole på

2 = man kan ikke være for forsigtig

3 = ved ikke

---

⁹⁵ De metodiske aspekter er behandlet og diverse anvendte materialer er beskrevet i følgende interne publikationer: 1) Balvig, F. (2006). *Metodisk redegørelse vedrørende undersøgelsen af danskernes syn på straf*. Advokatsamfundet, København (74 s.), 2) Balvig, F. (2006). *Appendiks A. Den kvantitative undersøgelse*. Advokatsamfundet, København (418 s.) og 3) Balvig, F. (2006). *Appendiks B. Den kvalitative metode*. Advokatsamfundet, København (129 s.).

2. Er du enig eller uenig i følgende udsagn: ”At være indsat i et fængsel er næsten at betragte som et hotelophold, de indsatte har det alt for godt”?

Svar venligst på en skala fra 1 til 5, hvor: (Læs skala op)

- 1 = enig
- 2 = overvejende enig
- 3 = neutral (altså hverken enig eller uenig)
- 4 = overvejende uenig
- 5 = uenig
- 6 = ved ikke (SKAL IKKE LÆSES OP FOR DE INTERVIEWEDE)

3. Er du enig eller uenig i følgende udsagn: ”Jeg går generelt ind for længere fængselsstraffe”?

Svar venligst på en skala fra 1 til 5, hvor: (Læs skala op)

- 1 = enig
- 2 = overvejende enig
- 3 = neutral (altså hverken enig eller uenig)
- 4 = overvejende uenig
- 5 = uenig
- 6 = ved ikke (SKAL IKKE LÆSES OP FOR DE INTERVIEWEDE)

4. Er du enig eller uenig i følgende udsagn: ”Voldsforbrydelser bør straffes langt hårdere end i dag”?

Svar venligst på en skala fra 1 til 5, hvor: (Læs skala op) Bemærk ny skala!

- 1 = helt enig
- 2 = nærmest enig
- 3 = hverken/eller
- 4 = nærmest uenig
- 5 = helt uenig
- 6 = ved ikke (SKAL IKKE LÆSES OP FOR DE INTERVIEWEDE)

5. Jeg har også et enkelt spørgsmål om straffe i al almindelighed: Mener du, at straffene i Danmark gennemgående er passende, for strenge eller for milde?

- 1 = passende
- 2 = for strenge
- 3 = for milde
- 4 = ved ikke

Baggrundsvariable

Køn:

Køn? (noteres af interviewer)

- 1 = Mand
- 2 = Kvinde

Alder:

Hvad er din alder?:

numerisk felt (eksempelvis: 39)

Civilstand

Hvad er din civilstand?

1 = Gift

2 = Samboende/par

3 = Samboende/venner

4 = Enlig/bor uden partner

5 = Bor hos forældre

Uddannelse

Hvad er din seneste afsluttede uddannelse?

1 = Stadig i folkeskole

2 = Folkeskole/ real/ mellem

3 = Student/ HF/ HHx/ HTx

4 = Erhvervsuddannelse

5 = Videregående uddannelse kort/ mellemlang

6 = Videregående uddannelse lang

7 = Ved ikke

Erhverv:

Hvad er din beskæftigelse?

1= Selvstændig/medhjælpende ægtefælle

2= Funktionær/Tjenestemand

3= Arbejder faglært/ufaglært

4= Studerende/skoleelev

5= Pensionist/efterlønsmodtager

6= Arbejdsløs

7= Uden erhverv i øvrigt/hjemmegående husmoder

Indkomst:

Hvad er din personlige årlige indkomst før skat? (Bruttoindkomst)

1=0-99.999 Kr.

2= 100.000-199.999 Kr.

3 = 200.000-299.999 Kr.

4= 300.000-399.999 Kr.

5= 400.000-499.999 Kr.

6= 500.000-599.999 Kr.

7= 600.000-699.999 Kr.

8= 700.000-799.999 Kr.

9= 800.000-899.999 Kr.

10= 900.000-999.999 Kr.

11= 1.000.000 eller mere

12= Vil ikke oplyse/ved ikke

Geografi/urbanisering:

Hvilken af følgende muligheder mener du passer til det sted du bor?

1= Storkøbenhavn

2= Stor by (50.000+)

3= Mellemstor by (10.000-49.999)

4= Mindre by (2.000-9.999)

5= Landsby/landdistrikt

Postnummer

Hvilket postnummer bor du i?

Numerisk felt (4 cifre)

Sandsynligt politisk parti ved næste folketingsvalg:

Hvilket parti er det mest sandsynligt, at du ville stemme på, hvis der var folketingsvalg i morgen?

- 1= A. Socialdemokraterne
- 2= B. Radikale Venstre
- 3= C. Konservative Folkeparti
- 4= F. Socialistisk Folkeparti (SF)
- 5= O. Dansk Folkeparti
- 6= K. Kristendemokraterne/Q. Kristelig Folkeparti
- 7= V. Venstre
- 8= Ø. Enhedslisten
- 9= Z. Fremskridtspartiet
- 10= I. Liberal Alliance
- 11= Borgerligt Centrum
- 12= Andet nævnt
- 13= Blankt
- 14= Vil ikke stemme
- 15= VED IKKE
- 16= VIL IKKE OPLYSE
- 17= Ikke stemmeret (men 18 år eller ældre)

Postenqueteundersøgelsen 2009

I postenquete undersøgelsen 2009 blev der i alt anvendt 32 forskellige spørgeskemaer. Introduktionen vedrørende de mulige straffe samt selve besvarelseskemaerne var i alle tilfælde identisk.⁹⁶ Det samme var selve sagsbeskrivelserne (vignetterne) bortset fra eventuelt navne på gerningspersonens og gerningspersonens alder og køn, der var i overensstemmelse med de variationer i beskrivelser, der i det enkelte skema afsluttende blev givet af gerningspersonens. For en oversigt over variationerne i de anvendte skemaer, se kapitel B. Det følgende er en gengivelse af skema ”1”, jf. skemaernes nummerering i kapitel B.

---

⁹⁶ Variationen i de anvendte skemaer var opbygget som to tvillingsæt, hvor der for den ene ”tvilling” (skema 1-16 blev præsenteret sagen om partnervold først, og sagen om alvorlig gadevold sidst), mens det for den anden ”tvilling” var omvendt, jf. nærmere herom i kapitel A.

IP. nr.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Danskernes syn på straf

Skema nr.:

1

Us. nr. 5926

2009

Vejledning til udfyldelse af skemaet
Brug venligst en blå eller sort kuglepen til udfyldelse af skemaet

På side 2 og 3 i dette skema er beskrevet forskellige former for straf, der kan anvendes i de 7 sager, du nu skal læse om. Læs venligst disse former for straf igennem, så du ved, hvad du kan ”dømme”.

Dernæst kommer på side 4 den første sag, du skal ”dømme” i. Læs sagen igennem og sæt så på side 5 kryds i første lodrette søjle ved den dom, du tror, der ville blive afsagt **ved en domstol**. Der må sættes højst 2 krydser, men du må gerne nøjes med ét kryds.

I den anden lodrette søjle skal du sætte højst 2 krydser for den dom, **du selv ville afsige, hvis du skulle bestemme**. Du må også her gerne nøjes med ét kryds.

I den tredje lodrette søjle skal du endelig sætte højst 2 krydser for den dom, du tror, **folk i almindelighed** ville afsige. Du må også her gerne nøjes med ét kryds.

Gå derefter de andre 6 sager igennem og kryds af på samme måde som det lige er beskrevet.

Det er vigtigt for undersøgelsens kvalitet og brugbarhed, at du besvarer spørgsmålene for hver af de 7 sager.

Når skemaet er udfyldt, beder vi dig lægge det i den portofri svarkuvert og sende det til os.

Svarene bliver skannet ind på maskine, så alle kryds skal være nemme at tolke – se vejledningen herunder.

Sæt et tydeligt kryds .	☐ ☒
Hvis et felt er udfyldt forkert, skraveres den pågældende kasse og krydset sættes i den rigtige kasse.	☒ ☐

Oversigt over strafformer

Bøde

Bødestraf betyder, at den dømte skal betale et beløb til statskassen. Bødens størrelse kan enten fastsættes til et fast beløb (f.eks. 5.000 kr.) eller til et beløb, der tager højde for den pågældendes økonomiske situation (f.eks. 3 måneders nettoløn).

Betinget fængselsstraf

En betinget fængselsstraf betyder, at den dømte idømmes fængselsstraf, men at selve strafafsoningen i et fængsel foreløbig ikke iværksættes. Straffens længde kan variere fra få dage til flere år, og retten kan også beslutte foreløbig ikke at udmåle straffens længde. Straffen siges at være betinget, fordi betingelsen for, at den dømte ikke indsættes til afsoning, er, at den dømte ikke begår ny kriminalitet i en periode (prøvetiden), der fastsættes af retten. Prøvetiden kan være længere end den betingede strafs længde. Der kan således fastsættes en prøvetid på f.eks. 2 år i forbindelse med idømmelse af f.eks. 1 års betinget fængsel. Betinget fængselsstraf kan kombineres med andre tiltag, f.eks. vilkår om, at den dømte skal gå i alkoholbehandling, psykiatrisk behandling mv. Der kan også stilles krav om, at den dømte passer sit arbejde, følger sin uddannelse, betaler erstatning til ofret for den kriminelle handling mv. Overtrædes disse vilkår, eller begår den dømte ny kriminalitet, kan den betingede straf blive udløst, og den dømte blive indsat i et fængsel til afsoning af den idømte straf.

Konfliktråd

Konfliktråd betyder, at offer og gerningsmand mødes og sammen med en mægler kan få talt ud om kriminaliteten. Formålet med konfliktråd er bl.a. at give ofre for kriminalitet mulighed for at bearbejde vrede, angst, irritation, frustration eller andre følelser, der kan være forbundet med at have været udsat for kriminalitet. Deltagelse i konfliktråd er frivilligt for offeret og gerningsmanden.

Samfundstjeneste

Samfundstjeneste betyder, at den dømte idømmes en betinget dom, og at den dømte derudover i sin fritid skal udføre samfundsnyttigt arbejde uden løn i et bestemt antal timer, som fastsættes af retten. Retten fastsætter desuden en frist for udførelsen af arbejdstimerne, så straffen gennemføres inden for en rimelig tid. Indholdet af det arbejde, som den dømte skal udføre, bestemmes

af Kriminalforsorgen. Det samfundsnyttige arbejde udføres i offentlige eller almennyttige institutioner, f.eks. rengøring, oprydning og praktisk, forefaldende arbejde i kirker, sportsklubber, museer, uddannelsesinstitutioner mv. Begår den dømte ny kriminalitet i den prøvetid, der er fastsat for den betingede dom, beslutter retten, om den betingede straf skal afsones. Det samme gælder, hvis den dømte ikke udfører sin samfundstjeneste.

Ubetinget fængselsstraf

Ubetinget fængselsstraf betyder, at den dømte indsættes i et fængsel i en periode, som bestemmes af retten. Straffens længde kan variere fra 7 dage til mange år.

Elektronisk fodlænke

Anvendelse af elektronisk fodlænke betyder, at den dømte skal afsones straffen på sin bopæl. Under afsoningen på bopælen skal den dømte bære en elektronisk fodlænke. Forlader den dømte sit hjem uden for de tidspunkter, der på forhånd er aftalt med Kriminalforsorgen, sender den elektroniske fodlænke besked til en vagtcentral. Den dømte må således kun forlade bopælen på bestemte tidspunkter og kun for at passe sit arbejde mv. Hvis den dømte ikke overholder reglerne for ordningen med elektroniske fodlænke, skal han afsones resten af straffen i fængsel.

Behandling af gerningsmanden

Behandlingen kan bestå i forskellige foranstaltninger, der har til formål at hjælpe gerningsmanden til en kriminalitetsfri tilværelse. Det kan være alkoholbehandling, narkotikabehandling, kurser i at håndtere konflikter uden at anvende vold, arbejds- og uddannelses tilbud mv.

Økonomisk kompensation til offeret

En økonomisk kompensation til offeret består i, at gerningsmanden betaler et beløb til offeret som godtgørelse for krænkelsen af offerets frihed, ære eller person. Der er ikke tale om egentlig erstatning, hvor gerningsmanden f.eks. betaler for nogle ting, han har ødelagt. Der er derimod tale om, at gerningsmanden betaler en godtgørelse for selve krænkelsen af offeret.

Sag nr. 1

Mads og Anne er gift og har boet sammen i 6 år. Sammen har de en datter på 4 år. Deres ægteskab har gennem det seneste års tid fungeret dårligt, og de skændes oftere og oftere.

Mads og Anne beslutter at forsøge at få talt ud om problemerne. De afsætter en weekend til at være sammen alene og skaffer en barnepige. Allerede fredag aften bliver de imidlertid uvenner, og det udvikler sig til et voldsomt skænderi. Mads forlader herefter lejligheden i vrede og går sammen med nogle venner i byen.

Anne er ked af, at aftenen har udviklet sig sådan, men ønsker ikke at sidde alene tilbage. Kort efter forlader hun derfor også lejligheden for at være sammen med nogle venner.

I løbet af aftenen fortryder Mads, at de har forspildt muligheden for at få talt ud om tingene. Han ringer derfor flere gange hjem til Anne, som imidlertid ikke er hjemme. Mads forsøger også at ringe til Annes mobiltelefon, men der bliver ikke svaret, og Anne ringer ikke tilbage.

Mads tager tilbage til lejligheden klokken ca. 1 om natten. Kl. næsten 2 kommer Anne hjem. Mads vil vide, hvor Anne har været. Anne siger ”Jeg gider ikke snakke med dig nu”. Mads vil imidlertid have talt ud og vil vide, hvor Anne har været. Anne svarer stadig ikke på Mads’ spørgsmål og ønsker ikke at tale med ham.

Mads begynder at blive jaloux, fordi Anne ikke vil tale om aftenens forløb. Desuden er Mads sur over, at Anne tilsyneladende ikke er villig til at forsøge at få talt ud om deres problemer. Da Anne stadig ikke vil svare på Mads’ spørgsmål, begynder Mads at beskyldte Anne for utroskab. Anne bliver gal, og de skændes højlydt og beskylder gensidigt hinanden for utroskab. Mads bliver mere og mere ophidset. På et tidspunkt siger Anne, at det vist er bedre at blive skilt. Mads bliver nu så ophidset, at han slår Anne hårdt i brystet. Anne vælter omkuld. Mads sparker 2 gange Anne i ryggen. Anne forsøger at værges for sig med hænderne, men Mads sparker igen Anne dels i siden og dels over hænderne og tildeler Anne yderligere et knytnæveslag, der rammer i baghovedet. Anne kommer på benene og råber, at nu er det definitivt slut. Anne løber herefter fra lejligheden. Anne henvender sig på skadestuen, hvor hun bliver undersøgt og røntgenfotograferet. Anne har blå mærker på brystet og på ryggen og har smerter i nakken, ryggen, ribbenene og nyrerne i de følgende 4-5 dage. Anne har desuden brækket 2 fingre på højre hånd. Anne søger straks om separation, og parret bliver siden skilt.

Mads er 40 år gammel og har hele sit liv boet i en større by i Jylland. Han har en almindelig familiemæssig baggrund og fast arbejde. Han er ikke tidligere straffet.

Kryds af på næste side, hvad du mener om straffen.
Du må højst sætte to krydser i hver lodret søjle.

	Hvad tror du, straffen ville blive ved en domstol?	Hvad synes du selv, at straffen skal være?	Hvad tror du, at folk i almindelighed synes, at straffen skal være?
Ingen straf	☐	☐	☐
Bøde – fast beløb			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.....	☐	☐	☐
Bøde – indtægtsbestemt beløb			
Op til 1 måneds nettoløn	☐	☐	☐
Mellem 2 og 5 måneders nettoløn	☐	☐	☐
6 måneders nettoløn og derover.....	☐	☐	☐
Betinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Konfliktråd	☐	☐	☐
Samfundstjeneste			
Under 50 timer	☐	☐	☐
Mellem 50 og 150 timer	☐	☐	☐
Over 150 timer	☐	☐	☐
Elektronisk fodlænke			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Fra 2 til 3 måneder	☐	☐	☐
Over 3 måneder	☐	☐	☐
Ubetinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Behandling af gerningsmanden			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Mellem 2 måneder og 1 år.....	☐	☐	☐
Over 1 år	☐	☐	☐
Økonomisk kompens. til offeret			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.	☐	☐	☐

Sag nr. 2

Lise har fået et tilbud om at tjene 20.000 kr. Hun skal rejse til Madrid i Spanien og hente et parti heroin tilbage til Danmark. Lise har store økonomiske problemer.

Hun havde en dag fortalt en pusher, som hun kendte lidt, at hun var helt på spanden, fordi hun ingen penge havde. Nogen tid efter henvendte denne pusher sig til hende og sagde, at han havde et job til hende, der kunne skaffe hende de nævnte 20.000 kr.

Lise syntes, at det lød som let tjente penge, og med de åbne grænser og sådan, tænkte hun, at der sikkert ikke var meget kontrol.

Lise henter heroinen på en bar i det indre Madrid. Hun har fået en pengeseddel med, der er revet over på midten, og besked på, at hun skal vise denne til en mand, der så vil have den anden halvdel. Lise har aldrig mødt denne mand før, men seddelstykkerne passer sammen, og hun får udleveret heroinen. På hotelværelset tjekker hun, at det vitterligt er heroin, hun har fået udleveret. Næste dag tager hun flyveren tilbage til Kastrup Lufthavn. Heroinen er pakket i 4 små poser. Der er i alt 250 gram heroin fordelt i de 4 poser. 250 gram heroin svarer til ca. 2500 brugerdoser. Lise har hjemmefra lavet et hulrum i et par gamle sko og lagt en sål henover. Hun har puttet to poser i hver sko, og har skoene på under hele turen hjem.

Da Lise har fået sin bagage i ankomsthallen i Kastrup Lufthavn, går hun gennem den grønne zone for passagerer, der ikke har noget at fortolde. Hun er anspændt, og én af tolderne fatter mistanke til hende, fordi hun virker nervøs, og fordi stofferne i skoene betyder, at Lise går med en lidt påfaldende gang. Tolderen vinker hende ind til kontrol, og gennemgår Lises kuffert, men finder ikke noget. Lise sveder og er nervøs. Tolderen beder om Lises jakke og sko, og finder de 4 poser heroin i skoene. Lise bliver herefter anholdt af politiet.

Lise er 34 år gammel og er opvokset i København. Hun er ikke afhængig af og bruger ikke narkotika. Lise er straffet 1 gang tidligere, for tyveri.

**Kryds af på næste side, hvad du mener om straffen.
Du må højst sætte to krydser i hver lodret søjle.**

	Hvad tror du, straffen ville blive ved en domstol?	Hvad synes du selv, at straffen skal være?	Hvad tror du, at folk i almindelighed synes, at straffen skal være?
Ingen straf	☐	☐	☐
Bøde – fast beløb			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.....	☐	☐	☐
Bøde – indtægtsbestemt beløb			
Op til 1 måneds nettoløn	☐	☐	☐
Mellem 2 og 5 måneders nettoløn	☐	☐	☐
6 måneders nettoløn og derover.....	☐	☐	☐
Betinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Konfliktråd	☐	☐	☐
Samfundstjeneste			
Under 50 timer	☐	☐	☐
Mellem 50 og 150 timer	☐	☐	☐
Over 150 timer	☐	☐	☐
Elektronisk fodlænke			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Fra 2 til 3 måneder	☐	☐	☐
Over 3 måneder	☐	☐	☐
Ubetinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Behandling af gerningsmanden			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Mellem 2 måneder og 1 år.....	☐	☐	☐
Over 1 år	☐	☐	☐
Økonomisk kompens. til offeret			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.	☐	☐	☐

Sag nr. 3

Daniel indleder i 2001 et forhold til en kvinde, der bor alene med sin 10-årige datter, Line. Daniel besøger kvinden et antal gange i løbet af nogle måneder, hvorefter han flytter sammen med hende. Daniel udvikler i den forbindelse et godt forhold til Line.

En dag beder kvinden Daniel om at passe Line, mens hun skal i byen med nogle veninder. Da Daniel skal lægge Line, giver han hende et kys. Line synes, at det er sjovt at kysse, og de begynder at kysse hinanden. Først på munden, senere andre steder på kroppen. Daniel foreslår, at de tager tøjet af og fortsætter med at kysse hinanden. Line kysser i den forbindelse flere gange Daniel på hans lem, og han kysser hende i skridtet. Til sidst gider Line ikke kysse mere, og de holder op.

Nogle måneder senere meddeler kvinden Daniel, at hun har fundet en anden mand. Hun bryder derfor med Daniel. Han giver i den forbindelse udtryk for, at han gerne vil holde kontakt med Line, og han tilbyder at passe hende. Det synes kvinden er en god idé.

I de følgende ca. 2 år passer Daniel ca. en gang om måneden Line. Der udvikler sig et fast seksuelt forhold mellem de to, hvor han berører hendes kønsorgan, og hun berører og sutter på hans lem. Daniel bruger aldrig vold eller trusler eller på anden måde forsøger at tvinge Line til samkvemmet, men han stiller hende nogle gange en is eller en biograftur i udsigt, hvis hun indvilger.

Efter, at Line er fyldt 12 år, passer Daniel hende ikke længere. Hun besøger ham imidlertid fortsat af og til, enten for at låne penge af ham eller for at flygte fra moderen, som hun ofte er uvenner med. De fortsætter ved disse anledninger nogle gange det seksuelle samkvem.

Kort før hun fylder 14 år foreslår Daniel, at de skal have et egentligt samleje. Hun afviser først, men lader sig overtale. I løbet af det næste 1½ år mødes de 6-8 gange. Ved disse anledninger har de nogle gange samleje, men ikke hver gang.

Da hun fylder 15 år betror hun sig til en veninde, som hun i detaljer fortæller alt om forholdet til Daniel. Veninden beslutter at melde Daniel til politiet. Daniel bryder under afhøringerne sammen og erkender forholdet.

Daniel var 23 år gammel, da han flyttede sammen med Line og hendes mor. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, ofte er blevet slået og selv udsat for seksuelt misbrug. Han har som voksen psykiske problemer, vanskeligheder med at fastholde et arbejde og knytte sig til andre mennesker. Daniel er tidligere straffet 1 gang for blufærdighedskrænkelser.

Kryds af på næste side, hvad du mener om straffen.

Du må højst sætte to krydser i hver lodret søjle.

	Hvad tror du, straffen ville blive ved en domstol?	Hvad synes du selv, at straffen skal være?	Hvad tror du, at folk i almindelighed synes, at straffen skal være?
Ingen straf	☐	☐	☐
Bøde – fast beløb			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.....	☐	☐	☐
Bøde – indtægtsbestemt beløb			
Op til 1 måneds nettoløn	☐	☐	☐
Mellem 2 og 5 måneders nettoløn	☐	☐	☐
6 måneders nettoløn og derover.....	☐	☐	☐
Betinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Konfliktråd	☐	☐	☐
Samfundstjeneste			
Under 50 timer	☐	☐	☐
Mellem 50 og 150 timer	☐	☐	☐
Over 150 timer	☐	☐	☐
Elektronisk fodlænke			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Fra 2 til 3 måneder	☐	☐	☐
Over 3 måneder	☐	☐	☐
Ubetinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Behandling af gerningsmanden			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Mellem 2 måneder og 1 år.....	☐	☐	☐
Over 1 år	☐	☐	☐
Økonomisk kompens. til offeret			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.	☐	☐	☐

Sag nr. 4

En tirsdag eftermiddag lidt efter kl. 18 gik Lars med en elefanthue, der dækkede hovedet og ansigtet bortset fra øjnene, ind i en kiosk. Ekspedienten i kiosken var på det tidspunkt alene i forretningen. Da Lars nåede frem til disken, trak han en brødkniv frem, og holdt den truende frem mod ekspedienten.

”Jeg vil have pengene” råbte han. Ekspedienten reagerede imidlertid ikke straks, og Lars løb derfor om bag disken, og holdt kniven op foran ekspedienten. ”Få så kassen åbnet – hit med pengene” råbte Lars og skubbede ekspedienten op mod disken. Ekspedienten fik åbnet kasseapparatet, der imidlertid kun indeholdt 2.000 kr. i sedler og nogle mønter. Lars greb sedlerne med den ene hånd, samtidig med, at han holdt kniven truende frem med den anden og sagde: ”Jeg vil have flere penge. Hvor er resten af pengene?”

Ekspedienten forklarede, at resten af dagens omsætning lå i et pengeskab i baglokalet, som ekspedienten ikke havde pinkoden til. Lars greb fat i ekspedientens overarme, idet han stadig holdt kniven i sin højre hånd. Han tvang ekspedienten ind i baglokalet, hvor der stod et pengeskab, der var boltet fast i gulvet, og alene havde en smal sprække til at kaste penge ind af. Pengeskabet havde et tastatur og et display til indtastning af en kode. Lars holdt kniven rettet mod ekspedienten og råbte: ”Koden!”. ”Jeg kender den ikke”, sagde ekspedienten påny. Lars trådte et skridt nærmere ekspedienten og holdt kniven frem mod ekspedienten. ”Koden!”, råbte han på ny.

Herefter tastede ekspedienten en kode, og åbnede boksens låge. Lars greb et bundt pengesedler og en pose med småpenge, og løb derefter ud af kiosken. Det samlede udbytte ved røveriet udgjorde 16.500 kr.

Lars er 28 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under meget svære familiemæssige forhold, hvor han ofte er gået for lud og koldt vand, og ofte er blevet slået. Han har som voksen psykiske problemer og vanskeligheder med at fastholde et arbejde. Lars har et lejlig-hedsvis forbrug af kokain og amfetamin. Han er ikke tidligere straffet.

**Kryds af på næste side, hvad du mener om straffen.
Du må højst sætte to krydser i hver lodret søjle.**

	Hvad tror du, straffen ville blive ved en domstol?	Hvad synes du selv, at straffen skal være?	Hvad tror du, at folk i almindelighed synes, at straffen skal være?
Ingen straf	☐	☐	☐
Bøde – fast beløb			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.....	☐	☐	☐
Bøde – indtægtsbestemt beløb			
Op til 1 måneds nettoløn	☐	☐	☐
Mellem 2 og 5 måneders nettoløn	☐	☐	☐
6 måneders nettoløn og derover.....	☐	☐	☐
Betinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Konfliktråd	☐	☐	☐
Samfundstjeneste			
Under 50 timer	☐	☐	☐
Mellem 50 og 150 timer	☐	☐	☐
Over 150 timer	☐	☐	☐
Elektronisk fodlænke			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Fra 2 til 3 måneder	☐	☐	☐
Over 3 måneder	☐	☐	☐
Ubetinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Behandling af gerningsmanden			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Mellem 2 måneder og 1 år.....	☐	☐	☐
Over 1 år	☐	☐	☐
Økonomisk kompens. til offeret			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.	☐	☐	☐

Sag nr. 5

Janni og Mustafa som ikke kender hinanden, arbejder i samme firma. De møder hinanden på et firmakursus, som bliver holdt en fredag og lørdag på et hotel. Efter middagen fredag aften danser de et par danse sammen, og aftaler at tage en drink i en bar på hotellet, når musikken stopper ved 2-tiden.

Baren var imidlertid lukket, og de går derfor op mod hotelværelserne, hvor de skal bo på hver deres etage. På vej op spørger Mustafa Janni, om han ikke må give hende et knus. Janni siger ja, og de giver hinanden et knus. Da de skal til at gå videre, inviterer Mustafa Janni på en øl på værelset. Janni siger ja tak, og de følges ad til Mustafas værelse.

Janni sætter sig i en kurvestol på værelset, og Mustafa sætter sig på sengen. Stemningen er god, de sludrer om arbejdet og drikker et par øl. Da Mustafa kommer tilbage efter et toiletbesøg, går han hen til Janni og læner sig ind over hende, og begynder at kysse hende. Janni siger, at det gider hun ikke. Hun tager fat i hans hænder og forsøger at skubbe dem væk. Mustafa ignorerer imidlertid hendes afvisning. Han trækker Jannis bluse op og lukker hendes BH op og rører ved og kysser hendes bryster, mens Janni forgæves forsøger at skubbe ham væk. Janni rejser sig og siger, at hun vil gå, men Mustafa tager fat i hende og trækker hende hen til sengen.

Janni protesterer, og siger, at Mustafa skal lade hende gå. Mustafa overhører protesterne og trækker Jannis bukser, trusser og bluse af hende. Han presser hende ned i sengen og lægger sig oven på hende og holder hende fast. Samtidig får han sine egne bukser krænget ned, og presser sig op i Janni, hvor han gennemfører et kort, vaginalt samleje. Da han har fået udløsning, trækker han sig ud og rejser sig fra sengen. Janni løber ud på toilettet, tørrer sig hurtigt med et håndklæde og tager bukser og bluse på. Derefter samler hun resten af sit tøj, og forlader straks Mustafas værelse.

Tidligt lørdag morgen ringer Janni til sin søster, og fortæller, hvad der er sket. Søsteren bringer Janni til voldtægtscenteret på hospitalet, hvor Janni bliver undersøgt. Der konstateres ikke fysiske skader, men Janni er chokeret, meget ked af det og bange. Om onsdagen – 4 dage efter voldtægten fandt sted – anmelder Janni sagen til politiet.

Mustafa er 28 år gammel og kommer oprindeligt fra Tyrkiet. Han har boet i Danmark i 10 år. Mustafa er straffet 1 gang tidligere, for tyveri.

**Kryds af på næste side, hvad du mener om straffen.
Du må højst sætte to krydser i hver lodret søjle.**

	Hvad tror du, straffen ville blive ved en domstol?	Hvad synes du selv, at straffen skal være?	Hvad tror du, at folk i almindelighed synes, at straffen skal være?
Ingen straf	☐	☐	☐
Bøde – fast beløb			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.....	☐	☐	☐
Bøde – indtægtsbestemt beløb			
Op til 1 måneds nettoløn	☐	☐	☐
Mellem 2 og 5 måneders nettoløn	☐	☐	☐
6 måneders nettoløn og derover.....	☐	☐	☐
Betinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Konfliktråd	☐	☐	☐
Samfundstjeneste			
Under 50 timer	☐	☐	☐
Mellem 50 og 150 timer	☐	☐	☐
Over 150 timer	☐	☐	☐
Elektronisk fodlænke			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Fra 2 til 3 måneder	☐	☐	☐
Over 3 måneder	☐	☐	☐
Ubetinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Behandling af gerningsmanden			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Mellem 2 måneder og 1 år.....	☐	☐	☐
Over 1 år	☐	☐	☐
Økonomisk kompens. til offeret			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.	☐	☐	☐

Sag nr. 6

Den 39-årige Erik har været ansat i en stor bank i 15 år. Han er bankuddannet, og er de senere år avanceret til at være en særligt betroet medarbejder. Han har haft en række ledende funktioner. De seneste 10 år har han været privatkunderådgiver med speciale i den ældre kundegruppe med private formuer. Mange af de kunder, han har rådgivet, har han gennem en årrække oparbejdet et særligt kendskab til som har medført, at disse kunder har haft stor tillid til hans rådgivning.

Over en 2-årig periode fra maj 2006 til juni 2008, har han begået mandatsvig over for banken ved at have oprettet 13 fiktive omprioriteringskonti, hvorfra han løbende til sig selv har hævet i alt knapt 28 millioner kr. Pengene er umiddelbart blevet anvendt til investeringer i aktier. Disse transaktioner har han gennemført via en anden bank. Banken har lidt et tab på ca. 5 millioner kr., idet resten af aktierne var i behold.

Endvidere har han som privatkunderådgiver for fru Elna Nielsen (82 år) begået underslæb af særlig grov beskaffenhed ved i 7 tilfælde inden for perioden januar 2001 til maj 2003 at have hævet og brugt knapt en halv million kr. fra hendes konto.

Desuden har han som privatkunderådgiver for socialrådgiver Kirsten Pedersen begået underslæb af særlig grov beskaffenhed ved i 12 tilfælde i perioden fra august 2003 til oktober 2005 at have hævet og brugt ca. 350.000 kr. fra hendes konti.

Endelig har han i perioden fra 2005 til maj 2008 i 5 tilfælde uretmæssigt hævet og brugt gebyrer på i alt knapt 40.000 kr. fra forskellige kundekonti. Disse gebyrer skulle have været indsat på bankens særlige gebyrkonto.

Erik er ikke tidligere straffet, men fik en alvorlig advarsel af banken, da man i 2001 opdagede nogle mistænkelige omposteringer mellem nogle konti. Han har en meget stor spillegæld. Hans spil og forbrug af penge på spil er også hovedårsagen til, at hans ægteskab er gået i stykker, og at han har måttet flytte fra sin kone og 3 børn, der er blevet boende i deres hus i Gentofte. Han har problemer med sit helbred, hvilket skyldes et langvarigt misbrug af amfetamin og medicin.

**Kryds af på næste side, hvad du mener om straffen.
Du må højst sætte to krydser i hver lodret søjle.**

	Hvad tror du, straffen ville blive ved en domstol?	Hvad synes du selv, at straffen skal være?	Hvad tror du, at folk i almindelighed synes, at straffen skal være?
Ingen straf	☐	☐	☐
Bøde – fast beløb			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.....	☐	☐	☐
Bøde – indtægtsbestemt beløb			
Op til 1 måneds nettoløn	☐	☐	☐
Mellem 2 og 5 måneders nettoløn	☐	☐	☐
6 måneders nettoløn og derover.....	☐	☐	☐
Betinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Konfliktråd	☐	☐	☐
Samfundstjeneste			
Under 50 timer	☐	☐	☐
Mellem 50 og 150 timer	☐	☐	☐
Over 150 timer	☐	☐	☐
Elektronisk fodlænke			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Fra 2 til 3 måneder	☐	☐	☐
Over 3 måneder	☐	☐	☐
Ubetinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Behandling af gerningsmanden			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Mellem 2 måneder og 1 år.....	☐	☐	☐
Over 1 år	☐	☐	☐
Økonomisk kompens. til offeret			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.	☐	☐	☐

Sag nr. 7

Hans er kl. ca. 2 om natten på vej hjem fra en fest. Han har haft et opgør med sin kæreste, og forlod derfor festen sammen med en bekendt, Klaus. Hans og Klaus taler om episoden, og Hans er både ked af det og vred over sin kærestes optræden.

Hans og Klaus følges ad hjemad gennem byen, og undervejs stopper de ved en grillbar for at få lidt at spise. De har stået udenfor grillbaren og spist, og Hans er gået ind igen for at gå på toilettet. På vej ud køber han en cola.

Da Hans kommer ud igen, er Klaus væk. Hans begynder at lede efter Klaus og går frem og tilbage foran grillbaren. Lidt væk sidder Ole og Jens. De har også været i grillbaren og sidder nu og spiser. Ole og Jens sludrer og griner. Hans kender hverken Ole eller Jens.

Hans kan ikke høre, hvad de siger, men mener, at det er ham, de taler om og griner af. Hans kigger stadig efter Klaus og er begyndt at blive utålmodig og irriteret over, at Klaus bare er gået fra stedet. Hans går hen til Ole og Jens for at spørge, om de har set Klaus.

Ole og Jens er midt i en samtale, så Ole drejer blot hovedet mod Hans og siger kort ”Næh”, hvorefter Ole og Jens fortsætter deres samtale og ignorerer Hans. Hans bliver nu gal og tager fat i Oles arm og siger: ”Du skal sgu ikke være nedladende over for mig”. Ole forsøger at vride sig fri. Hans slår herefter Ole med knytnæve på den ene side af hovedet. Så slår Hans Ole på den ene side af hovedet med colaflasken, så flasken smadres. Ole falder, og da han ligger på jorden, træder Hans et skridt tilbage, og sparker Ole i ansigtet og tramper ham på den ene side af hovedet, foran øret. Hans løber herefter fra stedet.

Ole pådrager sig et behandlingskrævende sår ved mundvigen og i hovedbunden. Desuden får Ole brækket sin næse og et kindben. Endvidere pådrager Ole sig hjernerystelse. Han får ingen varige mén.

Hans er 18 år gammel. Han er opvokset i en provinsby under normale familiemæssige forhold og læser på seminariet. I almindelighed har han ikke problemer med alkohol. Han er 1 gang tidligere straffet for vold.

**Kryds af på næste side, hvad du mener om straffen.
Du må højst sætte to krydser i hver lodret søjle.**

	Hvad tror du, straffen ville blive ved en domstol?	Hvad synes du selv, at straffen skal være?	Hvad tror du, at folk i almindelighed synes, at straffen skal være?
Ingen straf	☐	☐	☐
Bøde – fast beløb			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.....	☐	☐	☐
Bøde – indtægtsbestemt beløb			
Op til 1 måneds nettoløn	☐	☐	☐
Mellem 2 og 5 måneders nettoløn	☐	☐	☐
6 måneders nettoløn og derover.....	☐	☐	☐
Betinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Konfliktråd	☐	☐	☐
Samfundstjeneste			
Under 50 timer	☐	☐	☐
Mellem 50 og 150 timer	☐	☐	☐
Over 150 timer	☐	☐	☐
Elektronisk fodlænke			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Fra 2 til 3 måneder	☐	☐	☐
Over 3 måneder	☐	☐	☐
Ubetinget fængsel			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
2 måneder → 5 måneder.....	☐	☐	☐
6 måneder → 11 måneder.....	☐	☐	☐
1 år → 1 år 11 måneder	☐	☐	☐
2 år → 2 år 11 måneder	☐	☐	☐
3 år → 4 år 11 måneder	☐	☐	☐
5 år eller mere	☐	☐	☐
Behandling af gerningsmanden			
Under 2 måneder	☐	☐	☐
Mellem 2 måneder og 1 år.....	☐	☐	☐
Over 1 år	☐	☐	☐
Økonomisk kompens. til offeret			
Under 50.000 kr.	☐	☐	☐
Mellem 50.000 og 100.000 kr.	☐	☐	☐
Over 100.000 kr.	☐	☐	☐

I Socialforskningsinstituttets følgebrev til de udsendte spørgeskema introduceres skemaet og undersøgelsen på følgende måde på Socialforskningsinstituttets brevpapir:⁹⁷

Hvordan vil *du* dømme?

Det diskuteres ofte om lovovertrædere burde straffes anderledes, end det er tilfældet i dag. Men hvad er borgernes holdning til straf egentlig?

For at skaffe viden om, hvad den almindelige dansker mener, har Københavns Universitet iværksat en undersøgelse, hvor vi beder om din holdning til, hvad straffen skulle være i 6 konkrete sager.

Du er udvalgt til at deltage i undersøgelsen sammen med 3.200 andre danskere. Deltagerne er udvalgt efter en statistisk metode således, at hver af de 3.200 repræsenterer et stort antal medborgere. Udvælgelsen er sket i befolkningsstatistik-registret.

Det er vigtigt at alle deltager i undersøgelsen, men det er selvfølgelig frivilligt. Ved at deltage har du indflydelse på, hvordan straffesystemet udvikler sig i fremtiden. Hvis du ikke svarer os, er det som et stort puslespil, hvor der mangler en brik til sidst.

Der er en vejledning til udfyldelse på side 2 i skemaet. Det vil tage ca. 15 minutter at udfylde spørgeskemaet og indsende det i den vedlagt svarkuvert. Vi håber, at du vil tage dig tid til at give din mening til kende om et vigtigt samfundsmæssigt anliggende. Vi håber at høre fra dig inden 14 dage.

På forhånd tak.

Hans Bay
Afdelingsdirektør

---

⁹⁷ Udover spørgeskema og introduktionsskrivelse var der vedlagt en frankeret svarkuvert.

Den første rykker til de der efter et par uger ikke havde returneret skemaet havde følgende ordlyd:

Hvad mener du om straf?

For et par uger siden sendte vi dig et spørgeskema for at høre, hvad du mente kunne være passende straf i et antal sager, der er hentet ud af det virkelige liv.

Vi har allerede modtaget mange skemaer retur, men kan se, at bl.a. dit skema mangler.

Som du sikkert ved, diskuteres straf i forbindelse med kriminalitet ofte. Denne diskussion foregår mest almindeligt blandt jurister og andre, der har professionel indsigt i emnet. Derimod kommer den ”almindelige” danskers synspunkter sjældent frem.

I forbindelse med en eventuel ændring af strafferammerne er det imidlertid meget vigtigt, hvad den ”almindelige” dansker mener, og vi håber derfor meget, at du vil deltage i vores undersøgelse ved at udfylde og indsende det spørgeskema, vi sendte dig.

På forhånd tak.

Hans Bay

Afdelingsdirektør

Endnu nogle uger efter fik de, der stadig ikke havde besvaret skemaet, anden og sidste rykker. Udover et brev indeholdt denne rykker en ny kopi af spørgeskemaet og en frankeret svarkuvert.

Fokusgruppeundersøgelsen 2009

Det følgende er det skema og de instruktioner, der blev anvendt af Nielsen a/s ved rekruttering af fokusgruppedeltagere i 2009 via telefonisk kontakt med de mulige deltagere:

Retsbevidsthed

Jobnr. 28112

Emne:
Respondenterne skal diskutere holdninger til straf.

Mulighed for at rekruttøjerne kan se testmateriale: NEJ

Analyse form: Udvidede grupper (3 timer)	Antal: 12x12
Fænomen:	Konsulent: xx xx Moderator: yy yy

Retsbevidsthed - Jobnr. 28112

Int. nr:	Rekt.Dato:
Gruppe 1: Mandag 9. marts 17.30 Gruppe 2: Tirsdag 10. marts 17.30 Gruppe 3: Onsdag 11. marts 17.30 Gruppe 4: Torsdag 12. marts 17.30 Gruppe 9: Mandag 23. marts 17.30 Gruppe 10: Tirsdag 24. marts 17.30 Gruppe 11: Onsdag 25. marts 17.30 Gruppe 12: Torsdag 26. marts 17.30	Varighed: Ca 3 timer Emne kort: Se side 2 Gruppe 5: Mandag 16. marts 17.30 Gruppe 6: Tirsdag 17. marts 17.30 Gruppe 7: Onsdag 18. marts 17.30 Gruppe 8: Torsdag 19. marts 17.30
Sted: Strandvejen 70	Honorering: 6 vin eller 4 bio
NAVN:	
ADRESSE:	
POSTNR:	BY:
PRIVAT TELE:	ARB/ALT.TELE:
EGEN STILLING:	ÆGTEFÆLLES STILLING:
VOKSNE:	BØRN:

Alder: _____

Gr. 1-4 er ens og skal bestå af 18-29 årige. Ligelig kønsfordeling tilstræbes.
Gr. 5-8 er ens og skal bestå af 30-49 årige. Ligelig kønsfordeling tilstræbes.
Gr. 9-12 er ens og skal bestå af 50-74 årige. Ligelig kønsfordeling tilstræbes.

Respondenterne rekrutteres på baggrund af deres holdninger til to rekrutteringsspørgsmål:

1. ”At være indsat i et fængsel er næsten at betragte som et hotelophold. De indsatte har det alt for godt”

-> 7-8 pr gruppe skal være enige eller overvejende enige i denne påstand. MARKÉR
(blandt enig-/overvejende enig-delen, må der godt være max 2-3 ”hverken eller”)

-> 4-5 pr gruppe skal være uenige eller overvejende uenige i denne påstand. MARKÉR

2. ”Jeg går generelt ind for længere fængelsstraffe”

-> 8-9 pr gruppe skal være enige eller overvejende enige i denne påstand. MARKÉR
(blandt enig-/overvejende enig-delen, må der godt være max 2-3 ”hverken eller”)

-> 3-4 pr gruppe skal være uenige eller overvejende uenige i denne påstand. MARKÉR

Påstandene skal besvares på baggrund af en 5-punktskala, hvor

1 = ”enig”

2 = ”overvejende enig”

3 = ”hverken-eller”

4 = ”overvejende uenig”

5 = ”uenig”

SÆT KODENUMMER PÅ BAGGRUNDSSPØRGSMÅL:

A: ___ B: ___ C: ___ D: ___ E: ___ F: ___

Ingen respondenter må have deltaget i en rundbordssamtale hos Nielsen indenfor de seneste 6 måneder. Hvis respondenter har deltaget for mere end 6 måneder siden, så notér hvornår: ____

Personer der beskæftiger sig med psykologi, journalistik, marketing, reklame, juridiske problemstillinger må IKKE rekrutteres.

Baggrundsspørgsmål

A) Civilstand

Hvad er din civilstand?

1 = Gift

2 = Samboende/par

3 = Samboende/venner

4 = Enlig/bor uden partner

5 = Bor hos forældre

B) Uddannelse

Hvad er din seneste afsluttede uddannelse?

- 1 = Stadig i folkeskole
- 2 = Folkeskole/ real/ mellem
- 3 = Student/ HF/ HHx/ HTx
- 4 = Erhvervsuddannelse
- 5 = Videregående uddannelse kort/ mellemlang
- 6 = Videregående uddannelse lang (5 år eller mere)
- 7 = Ved ikke

C) Erhverv:

Hvad er din beskæftigelse?

- 1= Selvstændig/medhjælpende ægtefælle
- 2= Funktionær/Tjenestemand
- 3= Arbejder faglært/ufaglært
- 4= Studerende/skoleelev
- 5= Pensionist/efterlønsmodtager
- 6= Arbejdsløs
- 7= Uden erhverv i øvrigt/hjemmegående husmor

D) Indkomst:

Hvad er din personlige årlige indkomst før skat? (Bruttoindkomst)

- 1=0-99.999 Kr.
- 2= 100.000-199.999 Kr.
- 3 = 200.000-299.999 Kr.
- 4= 300.000-399.999 Kr.
- 5= 400.000-499.999 Kr.
- 6= 500.000-599.999 Kr.
- 7= 600.000-699.999 Kr.
- 8= 700.000-799.999 Kr.
- 9= 800.000-899.999 Kr.
- 10= 900.000-999.999 Kr.
- 11= 1.000.000 eller mere
- 12= Vil ikke oplyse/ved ikke

E) Geografi/urbanisering:

Hvilken af følgende muligheder mener du passer til det sted du bor?

- 1= Storkøbenhavn
- 2= Stor by (50.000+)
- 3= Mellemstor by (10.000-49.999)
- 4= Mindre by (2.000-9.999)
- 5= Landsby/landdistrikt

F) Sandsynligt politisk parti ved næste folketingsvalg:

Hvilket parti er det mest sandsynligt, at du ville stemme på, hvis der var folketingsvalg i morgen?

- 1= A. Socialdemokraterne
- 2= B. Radikale Venstre

- 3= C. Konservative Folkeparti
  - 4= F. Socialistisk Folkeparti (SF)
  - 5= O. Dansk Folkeparti
  - 6= K. Kristendemokraterne/Q. Kristelig Folkeparti
  - 7= V. Venstre
  - 8= Ø. Enhedslisten
  - 9= Z. Fremskridtspartiet
  - 10= I. Liberal Alliance
  - 11= Borgerligt Centrum
  - 12= Andet nævnt
  - 13= Blankt
  - 14= Vil ikke stemme
  - 15= VED IKKE
  - 16= VIL IKKE OPLYSE
  - 17= Ikke stemmeret (men 18 år eller ældre)
-

Under de enkelte fokusgruppemøder benyttede mødelederen, der for samtlige 24 møder har været den samme person., sig af en spørgeguide. Spørgeguiden har været den samme for alle møder, kun med ganske enkelte justeringer nødvendiggjort af selve den sag, der har skullet diskuteres. Det følgende er den spørgeguide, der blev benyttet ved de tre møder vedrørende sagen om simpel gadevold i 2006:

0. Nødvendige rekvisitter til mødet:

- a. Et lukket kasse med "brevsprække" hvori deltagerne kan komme udfyldte skemaer
- b. En konvolut/pose med 20 sedler, hvor der er skrevet 20 forskellige tocifrede tal (samt det bogstav der identificerer gruppen)
- c. Skema 1 i tilstrækkeligt antal eksemplarer + konvolutter
- d. Skema 2 i tilstrækkeligt antal eksemplarer + konvolutter
- e. Skema 3 i tilstrækkeligt antal eksemplarer + konvolutter
- f. Video med den sag, der skal vises
- g. Video med omtale af de forskellige reaktioner
- h. Incentives

1. Introduktion

- Præsentation af Synovate, rummets indretning, anonymitet og moderators rolle som ordstyrer.
- Diskussionen i dag er del af en stor undersøgelse af danskernes holdninger til straf, som Advokatsamfundet står for. Emnet for vores diskussion er, hvilke konsekvenser det skal have at begå forskellige former for kriminalitet. Vi skal selvfølgelig diskutere, hvor hårdt eller mildt der skal straffes, men især hvordan.
- Det skal understreges, at det er et emne, hvor der ikke findes rigtige eller forkerte svar, kun forskellige holdninger og værdier. Og at ens holdning selvfølgelig vil være helt afhængig af, hvilken forbrydelse der er tale om, hvad der er sket, gerningsmandens situation – om det er et barn, om det er begået i fuldskab, om det er

forsætligt eller uagtsomt – og hvad det er for muligheder, man har til rådighed: samfundstjeneste, effektive behandlingsmetoder osv.

- Vi skal se nogle videoindslag, som danner udgangspunkt for vores diskussion. Jeg vil også bede jer om at udfylde nogle anonyme spørgeskemaer i løbet af interviewet.
- Forløbet er, at vi starter helt generelt, hvor vi sådan set kun får at vide, hvad selve forbrydelsen er – så fylder vi på og varierer sagen med detaljer om, hvordan forbrydelserne er begået, hvordan der kan reageres, og diskuterer så fordele og ulemper ved de enkelte måde at reagere og straffe på – og diskuterer, hvad vi nu synes, når der er foregået det og det, og den og den straf eller konsekvens kan komme på tale.
- Vores diskussion vil i alt tage omkring tre timer. Undervejs kan det være, jeg afbryder jer.
- Navnerunde. Fortæl om en personlig ejendel, som I er glade for.

2. Oplæg til udfyldning af SKEMA 1.

Nu vil jeg gerne bede jer om at trække en seddel med et nummer fra denne her konvolut. Årsagen til det er, at I skal udfylde forskellige skemaer undervejs, og at vi er interesseret i at sammenligne den enkelte deltagers besvarelser på skemaerne med hinanden.

Når I skal udfylde skemaerne, skal I skrive det nummer på, som I har trukket. På den måde bliver jeres besvarelser anonyme. Nummeret kan I smide ud eller tage med hjem, når vi er færdige.

3. Udfyldning af SKEMA 1

Her er det første skema. Her er syv sager beskrevet ganske kort samt en del muligheder for, hvordan der kan straffes/reageres. Når I er færdige, skriver I jeres nummer på skemaet, lægger det i en konvolut, lukker konvolutten og smider den i denne postkasse. I skal ikke skrive nummer på konvolutten. Kun på skemaet. I får 20 minutter til at udfylde skemaet. Sid ikke for længe og overvej det enkelte svar, men kryds af efter jeres første indskydelse.

4. Visning af video med sag om gadevold

Nu har I skullet være dommere i sager uden at vide ret meget om dem.

Nu vil jeg tage en enkelt sag og vise jer mere om, hvad der mere i detaljer er sket. Sagen har overfladisk set en vis lighed med en eller flere af de sager, I lige har taget stilling til. Det, I får at se, er selve retssagen og de oplysninger, der er blevet fremlagt her. Afhøring af tiltalte, offeret, vidner osv. Det er kun den sag, I nu ser, vi skal diskutere i dag. Vi skal prøve at finde frem til, hvordan vi synes der skal dømmes i denne sag.

5. Oplæg til udfyldning af SKEMA 2

Den film, I lige har set, er skuespil, men den er ”taget ud af virkeligheden” med en rigtig dommer, forsvarer og anklager. Der er tre dommere i sagen, heraf to lægdommere, dvs. ganske almindelige mennesker, som ikke er ansat i retsvæsenet. Det er de to der sad til højre og venstre for dommeren. Det eneste, I ikke har set, er proceduren, dvs. forsvarere-

rens og anklagerens opsummering af sagen og deres argumenter for, hvad straffen/reaktionerne/konsekvenserne bør være.

Det vi skal snakke om i dag, er som sagt reaktionerne over for kriminalitet – dagen i dag handler ikke om, hvorvidt det er bevist, at den tiltalte – Hans Larsen – som I har set i filmen, har gjort det, han er tiltalt for. Sagen er lavet sådan, at I roligt kan lægge til grund, at Hans rent faktisk har gjort det, han er tiltalt for.

Udgangspunktet for vores diskussion er, at vi kan gøre og vælge, hvad vi vil. I vores diskussion er der ikke noget med at skulle følge en bestemt retspraksis el.lign.

Nu vil jeg bede jer udfylde SKEMA 2. I skal forestille jer, at I var den ene af lægdommerne i sagen. Så skal I skrive i skemaet, hvilken straf/konsekvens, I ville votere for/stemme på. Husk at skrive jeres nummer på skemaet, inden I lægger det i konvolutten.

6. Udfyldning af SKEMA 2.

Skemaet udfyldes, lægges i en konvolut og herefter i kassen med udfyldte skemaer.

7. Oplæg til diskussion af ubetinget frihedsstraf

Om lidt skal vi diskutere sagen. Selve hændelsesforløbet, forklaringerne osv. ligger fast. Det vi skal fokusere på i diskussionen, er de mange forskellige måder der kan straffes på og reageres på, og diskutere fordele og ulemper ved de forskellige måder.

Vi skal altså ikke tage stilling til igen, om man nu skal gøre det ene eller det andet, men ligesom hviske tavlen ren: Nu starter vi forfra – sagsforløbet ligger klart – men hvad vil være fordelene eller ulemperne ved at gøre det ene eller det andet? Vi tager de mulige straffe op en efter en og prøver at diskutere os frem til, hvilke ulemper og fordele der er ved at anvende dem i den konkrete sag. I må meget gerne nævne fordele og ulemper, selvom I ikke selv er enige.

Ved hjælp af en ekspert, der kender mere til det os, har vi fået lavet en video med en nærmere forklaring om, hvad de enkelte straffe/sanktioner går ud, og hvilke konsekvenser de kan have. Vi starter med den ubetingede frihedsstraf – fængslet. Ubetinget frihedsstraf er den hårdeste straf man kan få i Danmark. Den kan strække sig fra 7 dage til livstid – eller den kan, i sjældne og særlige tilfælde være på ubestemt tid.

Hvad vil det egentlig sige at få en fængselsstraf? Prøv at høre her..:

8. Visning af videoklip om ubetinget frihedsstraf

Det nævnes i indslaget, at det for enkelte kan være muligt at få en uddannelse i fængslet, men det skal understreges, at det er meget få, der faktisk får det og at det af praktiske

grunde er urealistisk ved de relativt korte fængselsstraffe som f.eks. en straf på 1, 2 eller 3 måneder.

Der nævnes i indslaget ikke noget om, hvad man ved om virkningerne på kriminaliteten af at få en fængselsstraf, men som I sikkert også har hørt, betyder fængselsophold og det at blive spærret inde sammen med andre kriminelle ifølge mange undersøgelser snarere en forværring end en forbedring af ens muligheder for at klare sig kriminalitetsfrit bagefter. Om det så kan have en afskrækkende virkning på andre end de dømte er mere uklart og meget vanskeligt at undersøge.

9. Diskussion af ubetinget frihedsstraf

Hvis vi først prøver at snakke lidt om de mulige fordele ved at bruge en fængselsstraf over for Hans i den konkrete sag, I så før: Hvad kunne I så se som fordele eller gode ting ved at bruge denne straf?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad er det vigtigste/bedste ved at straffe Hans med fængsel?

Hvad så med ulemperne eller de negative, problematiske sider ved at sætte Hans i fængsel. Synes I, der kan være nogen ulemper eller negative konsekvenser forbundet med det?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad vil være den største ulempe, det mest negative ved at fængsle Hans?

Vil det gøre nogen forskel for jeres holdning (tillægsspørgsmål der *eventuelt* kan stilles):

- om der er adgang til besøg/orlov o.lign. eller ej
- hvor barsk selve indespærringen er, dvs. hvor mange ting han ikke må i fængslet (fx ingen adgang til tv eller internet)
- hvor ødelæggende konsekvenserne vil være for Hans (arbejde, familie)
- fængselsstraffens negative/positive påvirkning af Hans' kriminalitet, når han har udstået sin straf?
- Har det betydning at det koster mange penge at sætte folk i fængsel? Kan det få jer til at overveje, om man kunne bruge pengene på en anden og bedre måde i denne sag? Give Hans en billigere straf?
- Som jeg nævnte før, er der meget, der tyder på, at man bliver mere kriminel af at komme i fængsel. Har det betydning for jeres holdning?
- Som jeg også nævnte, ved man ikke med sikkerhed, om fængselsstraffe har en afskrækkende virkning på folk, der ikke har været dømt. Har det betydning for jeres holdning?

10. Oplæg til diskussion af og elektronisk fodlænke

Indespærring kan foregå på mange måder. For forholdsvis nylig er det blevet muligt at anvende indespærring i eget hjem – elektronisk fodlænke – som mulighed. Nu skal vi se en nærmere forklaring på, hvad det går ud på:

11. Visning af videoklip om elektronisk fodlænke

12. Diskussion af elektronisk fodlænke

Hvis vi først prøver at snakke lidt om de mulige fordele ved at bruge en elektronisk fodlænke i den konkrete sag, I så før: Hvad kunne I så se som fordele eller gode ting ved at bruge denne straf over for Hans?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad er det vigtigste/bedste ved at straffe Hans med elektronisk fodlænke?

Hvad så med ulemperne eller de negative, problematiske sider ved at anvende elektronisk fodlænke på Hans. Synes I, der kan være nogen ulemper eller negative konsekvenser forbundet med det?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad vil være den største ulempe, det mest negative ved at Hans straffes med elektronisk fodlænke?

Vil det gøre nogen forskel for jeres holdning, om Hans (tillægsspørgsmål der *eventuelt* kan stilles):

- bor alene eller ej (har familie)
- har arbejde eller ej, dvs. må gå ud for at gå på arbejde
- må modtage besøg eller ej
- har forbud mod alkoholindtagelse eller ej?

13. Oplæg til diskussion af om betinget dom

Nu kunne man jo også forestille sig at give en betinget dom. Her er en uddybning af, hvad det vil sige:

14. Visning af videoklip om betinget dom

(video om betinget straf afspilles, hvor ekspert begynder at omtale anvendelsesmuligheder).

15. Diskussion af betinget dom

Som I allerede har læst i spørgeskemaet inden filmen, kan man til en betinget dom knytte en række andre vilkår udover selve det, at man skal holde sig fri af kriminalitet i en bestemt periode, f.eks. vilkår om behandling eller om at passe uddannelse eller arbejde. Hvis disse særlige vilkår overtrædes, er udgangspunktet, at man så skal ind og afsone den fængselsstraf, man er blevet idømt.

Jeg vil lige huske jer på, at udgangspunktet for vores diskussion stadig er, at vi kan gøre og vælge, hvad vi vil. I vores diskussion er der ikke noget med at skulle følge en bestemt retspraksis el.lign.

Hvad kunne være mulige fordele ved at give Hans en betinget dom? Hvad kunne I så se som fordele eller gode ting ved at bruge denne straf?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad er det vigtigste/bedste ved en betinget dom? Hvad så med ulemperne eller de negative, problematiske sider ved at give Hans en betinget dom. Synes I, der kan være nogen ulemper eller negative konsekvenser forbundet med det?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad vil være den største ulempe, det mest negative ved en betinget dom?

Vil det gøre nogen forskel for jeres holdning, om (tillægsspørgsmål der *eventuelt* kan stilles):

- Den tid, Hans skal holde sig kriminalitetsfri, bliver længere
- Tilsynstiden bliver længere eller kortere
- Tilsynet er mere eller mindre intensivt (f.eks. personligt fremmøde hos kriminalforsorgen eller politiet en gang om ugen og/eller hvilke vilkår der i øvrigt tilknyttes)?

Diskussion af fordele og ulemper ved forskellige behandlingsvilkår:

Nu ved jeg godt, at Hans sagde nej til, at han havde misbrugsproblemer. Men hvad nu hvis det ved nærmere udspørgning viser sig, at han rent faktisk har alkoholproblemer. Han er ikke en forsumpet alkoholiker, men han drikker mere, end godt er. Hvad synes I så, ville være fordelene/ulemperne ved at tilknytte vilkår om behandling til en betinget dom, hvis vi forudsætter, at behandlingen virker, og at den varer så længe der er behov for det?

16. Oplæg til diskussion af behandlingsdom

Man kunne forestille sig, at det man – uden at true med fængselsstraf i tilfælde af nye kriminalitet – først og fremmest valgte – eller en af de ting man valgte – var at sætte Hans i behandling.

Når vi snakker behandling, handler det blandt andet om behandling af voldelig/aggressiv adfærd og af alkohol- eller stofmisbrug. Og igen ved jeg godt, at Hans sagde, at han ikke havde misbrugsproblemer af nogen art. Men under den her diskussion skal vi altså prøve at forestille os, at det alligevel viste sig, at han havde nogle af de problemer, vi skal tale om nu.

Her er lidt om behandling dels for vold eller aggressiv adfærd i sig selv (i det første indslag vi skal se) og dels for behandling af nogle af de mulige årsager til vold og andre former for forbrydelser, alkoholmisbrug og stofmisbrug.

17. Visning af videoklip om behandling

(Begge videoer vises. Omhandler bl.a. ”almindelig” alkoholbehandling (antabus mv.), anger-management og cognitive skills).

18. Diskussion af behandlingsdom

Hvad kunne være mulige fordele ved at give Hans en behandlingsdom? Hvad kunne I se som fordele eller gode ting ved at bruge denne straf?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad er det vigtigste/bedste ved en behandlingsdom?

Hvad så med ulemperne eller de negative, problematiske sider ved at give Hans en behandlingsdom. Synes I, der kan være nogen ulemper eller negative konsekvenser forbundet med det?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad vil være den største ulempe, det mest negative ved en behandlingsdom?

Vil det gøre nogen forskel for jeres holdning, om behandlingen er (tillægsspørgsmål der eventuelt kan stilles):

- mere eller mindre langvarig
- mere eller mindre indgribende/ubehagelig
- mere eller mindre effektiv?

19. Oplæg til diskussion af bødestraf

Mange retssager afgøres med en bøde. Det kender vi især for overtrædelser af færdselsloven, men bøder kan også bruges ved straffelovsovertrædelser. Vi ved jo alle sammen, hvad en bøde er, så det behøver vi ikke en ekspert til at forklare os om! Det kan vi gå direkte i gang med at diskutere.

20. Diskussion af bødestraf

Hvad kunne være mulige fordele ved at straffe Hans med en bøde? Hvad kunne I se som fordele eller gode ting ved at bruge denne straf?

Skulle det være en ”almindelig bøde” eller dagbøder, dvs. en bøde som er afhængig af den dømtes indkomst? Hvad er fordelene ved en ”almindelig bøde”? Fordelene ved dagbøder?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad er det vigtigste/bedste ved en bødestraf?

Hvad så med ulemperne eller de negative, problematiske sider ved at straffe Hans med en bøde. Synes I, der kan være nogen ulemper eller negative konsekvenser forbundet med det?

Er der særlige ulemper ved en ”almindelig bøde” eller ved dagsbøder?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad vil være den største ulempe, det mest negative ved en bødestraf?

Vil det gøre nogen forskel for jeres holdning, om: (tillægsspørgsmål der *eventuelt* kan stilles):

- Det er en meget stor bøde eller kun en lille bøde? – Hvad er en meget stor bøde?
- Hvis bøden i stedet for at ryge i statens kasse, gik til et godgørende formål, som Hans blev oplyst om. Fx at han skulle betale 20.000 kr. til Red Barnet?
- Bøden blev indbetalt til en pulje, der skal bruges til ofrene for kriminalitet.

21. Oplæg til diskussion af kompensation til offeret

En mulighed i den forbindelse kunne selvfølgelig være, at Hans betalte en kompensation direkte til offeret, Ole. Her tænker jeg ikke på almindelig erstatning for forvoldte skade, men en kompensation der skulle rette lidt eller helt op på det, at Hans har gjort Ole noget ondt eller uønsket. Vi har ikke spurgt nogen om, hvad dette går eller kunne gå ud på, for det siger vel næsten sig selv. Er I med på, hvad jeg mener?

22. Diskussion af kompensation til offeret

Hvad kunne være mulige fordele ved, at Hans betalte kompensation til Ole? Hvad kunne I så se som fordele eller gode ting ved at bruge denne straf?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad er det vigtigste/bedste ved at dømme Hans til at betale kompensation til Ole?

Hvad så med ulemperne eller de negative, problematiske sider ved, at Hans betaler kompensation til Ole. Synes I, der kan være nogen ulemper eller negative konsekvenser forbundet med det?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad vil være den største ulempe, det mest negative ved en kompensation?

23. Oplæg til diskussion af konfliktråd

En anden mulighed for at Hans kan forsøge at gøre det godt igen i forhold til Ole, er at mødes med ham i et konfliktråd. Her er en lidt nærmere forklaring af, hvad et konfliktråd er (videoen om konfliktråd afspilles, afbrydes lige inden ekspert omtaler anvendelsesmuligheder).

24. Visning af videoklip om konfliktråd

Det nævnes i indslaget, at konfliktråd selvfølgelig forudsætter, at tiltalte har tilstået, og vi forudsætter i vores diskussion, at Hans har tilstået.

I Danmark er ordningen med konfliktråd indtil videre kun et forsøg. Andre lande som f.eks. Norge og Finland har haft konfliktråd i mange år.

25. Diskussion af konfliktråd

Men vi skal jo ikke diskutere, hvad man gør eller ikke gør i øjeblikket, men hvad vi synes, man kunne og burde gøre, hvis man kunne vælge helt frit.

Hvad kunne være mulige fordele ved at anvende et konfliktråd mellem Hans og Ole. Hvad kunne I se som fordele eller gode ting ved denne løsning?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad er det vigtigste/bedste ved et konfliktråd?

Hvad så med ulemperne eller de negative, problematiske sider ved et konfliktråd mellem Hans og Ole. Synes I, der kan være nogen ulemper eller negative konsekvenser forbundet med det?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad vil være den største ulempe, det mest negative ved et konfliktråd?

Vil det gøre nogen forskel for jeres holdning (tillægsspørgsmål der *eventuelt* kan stilles):

- hvis Ole havde mulighed for at tage flere med, fx familie
- Hovedformålet med et konfliktråd er at der skal ske en forsoning. I den forbindelse kan man også beslutte, at Hans skal gøre noget for Ole som en slags kompensation. Det kunne være en eller anden personlig tjeneste, som de to bliver enige om, at Hans skal gøre for Ole i et bestemt stykke tid. Hvad synes I om denne ordning – gør det jer mere/mindre positivt stemt for at anvende konfliktråd som sanktion i den konkrete sag?

26. Oplæg til diskussion af samfundstjeneste

Den sidste mulighed, vi skal diskutere, er samfundstjeneste, hvor ideen er, at Hans skal gøre det gjorte godt igen over for samfundet og os alle sammen ved at udføre en eller anden form for arbejde i sin fritid, det vil sige, at det arbejde man skal udføre ligger uden for almindelig arbejdstid.

Samfundstjeneste bliver ikke lige overstået på kort tid. Det er typisk en straf, der varer længere end fængselsstraf. Her er lidt mere om, hvad samfundstjeneste går ud på:

27. Visning af videoklip om samfundstjeneste

(video afbrydes umiddelbart inden ekspert begynder at omtale anvendelsesmuligheder)

28. Diskussion af samfundstjeneste

Hvad kunne være mulige fordele ved at straffe Hans i den konkrete sag med samfundstjeneste: Hvad kunne I se som fordele eller gode ting ved denne straf?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad er det vigtigste/bedste ved samfundstjeneste?

Hvad så med ulemperne eller de negative, problematiske sider ved at dømme Hans til samfundstjeneste. Synes I, der kan være nogen ulemper eller negative konsekvenser forbundet med det?

Til sidst opsummering/prioritering: Hvad vil være den største ulempe, det mest negative ved samfundstjeneste?

Vil det gøre nogen forskel for jeres holdning (tillægsspørgsmål der *eventuelt* kan stilles):

- hvor mange dage/timer, der skal gøres samfundstjeneste
- hvad det er for en slags arbejde og for hvem
- om Hans har arbejde eller ej?

29. Oplæg til udfyldning af SKEMA 3

Vi har nu haft en ret omfattende diskussion om fordele og ulemper ved forskellige former for straf og reaktioner i forhold til den sag, vi så på video, og vi har forsøgt at gøre hinanden klogere på dette, og har haft nogen til at fortælle os noget om, hvad det egentlig går ud på. Jeg vil gerne vide, hvad I nu synes, der skal ske, og hvordan der skal reageres i sagen, først ved at I igen udfylder det skema, I udfyldte inden diskussionen, og dernæst ved at vi snakker om det i fællesskab. Skemaet udfyldes som om Hans har et mildt misbrug. Ved siden af kolonnen med egen holdning krydser I af, hvad I ville dømme, hvis Hans ikke er misbruger.

30. Udfyldning af SKEMA 3

(der følges samme procedure mv. som skema 1 og 2).

31. Diskussion af ændring i mening om straffen til tiltalte

I skal ikke på nogen måde føle jer forpligtet til at fortælle om, hvordan I har ”dømt” i sagen, men jeg kunne godt tænke mig at høre, om nogen har ændret mening (fra skema 1 over 2 til 3) og hvorfor?

Er der så nogen af jer der ikke har skiftet mening? Hvorfor?

32. Jurydiskussion

Og så til allersidst: Hvis I nu var en jury og skulle prøve at nå til en fælles beslutning. Kan I så det? Og hvad vil I foreslå. Eller i hvert fald: Er der noget eller nogen af reaktionerne/straffene, de fleste af jer kan samles om at bruge, også hvis I måske skal bøje lidt af i forhold til det, I selv dybest set mener (og har tilkendegivet ved spørgeskemabesvarelsen).

33. Afslutning

Tak for hjælpen. Interessant diskussion. Uddeling af incentives (6 biografbilletter til hver).

Det første af de 3 anvendte spørgeskemaer i fokusgrupperne er identisk med de skemaer, der blev anvendt i postspørgeskemaundersøgelsen (som gengivet tidligere i indeværende kapitel, bortset fra at svarpersonerne på forsiden af skemaet skulle anføre deres køn samt et privat nummer. Den variant af postspørgeskemaerne, der blev anvendt, var – for alle 6 cases vedkommende – den variant, hvor tiltalte ikke tidligere er straffet og ikke har sociale problemer mv., jf. også den måde tiltalte er fremstillet på i filmene.

Det andet og tredje spørgeskema bestod alene et enkelt ark med svarmuligheder på den ene side (oversigten over mulige straffe), samt en rubrik til at skrive det private nummer på den anden.

REFERENCER

- Agresti, A. & Finley, B. (2009). *Statistical Methods for the Social Sciences*. (Fourth ed.) New Jersey: Pearson Prentice hall.
- Andersson, C. & Nordberg, L. (1998). *A User's Guide to CLAN 97* Statistics Sweden.
- Balvig, F. (2006). *Danskernes syn på straf*. København: Advokatsamfundet.
- Balvig, F. (2006). *Metodisk redegørelse for undersøgelsen af danskernes syn på straf* København: Advokatsamfundet.
- Balvig, F., Esdorf, A., Heckscher, A. M., Ingstrup, O., Lokdam, H., Nielsen, B. G. et al. (2006). *Ni anbefalinger fra arbejdsgruppen om fremtidens straffe* København: Advokatsamfundet.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioural sciences*. (2nd ed.) New York: Academic Press.
- Corder, G. W. & Foreman, D. I. (2009). *Nonparametric Statistics for Non-Statisticians. A Step-by-Step Approach*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Fangel, S., Linde, P. C., & Thorsted, B. L. (2007). Nye problemer med repræsentativitet i surveys, som opregning med registre kan reducere. *Metode & Data*, 93, 14-26.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*. (Third ed.) Los Angeles: Sage.
- Hermansson, K. (2009). *Synen på straff. En metodstudie baserad på vinjetter* Stockholm: Kriminologiska Institutionen, Stockholms Universitet.
- Houbiers, M. & Fangel, S. (2004). *A quick guide to CLAN in 17 practical examples* Danmarks Statistik.

- Kristensen, T. S., Bjørner, J. B., Smith-Hansen, L., Borg, V., & Skov, T. (1998). *Selvvurderet helbred og arbejdsmiljø* København: Arbejdsmiljøfonden.
- Kutschinsky, B. (1970). *Den almindelige retsbevidsthed*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Kvist, J. (2009). *Är straffen för milda, lagom eller för stränga? En metodundersökning om gymnasieelevers syn på straff* Stockholm: Kriminologiska Institutionen, Stockholms Universitet.
- Lund, H. & Røgind, H. (2004). *Statistik i ord*. København: Munksgaard Danmark.
- Magnell, T. (2008). *"Vad anser du att straffet bör vara?" En enkätundersökning om uppfattningar om straff bland gymnasieelever utifrån fyra brottsvinjetter* Stockholm: Kriminologiska Institutionen, Stockholms Universitet.
- Roberts, J. V., Stalans, L. J., Indermaur, D., & Hough, M. (2003). *Penal Populism and Public Opinion. Lessons from five countries*. Oxford/New York: Oxford University Press.
- Rosenthal, R. (1991). *Metaanalytic procedures for social research*. (2nd ed.) California: Sage.
- The Sentencing Project (2000). *Crime, punishment and public opinion: A summary of recent studies and their implications for sentencing policy* Washington, D.C., USA: The Sentencing Project.

APPENDIKS A

Publikationer

Det følgende er en oversigt over publikationer og materialer vedrørende de i 2006 og 2009 gennemførte undersøgelser af danskernes retsfølelse og retsfornuft (marts 2015).

Hovedpublikationer:

Balvig, F. (2006). *Danskernes syn på straf*. København: Advokatsamfundet. 391 s. Kan downloades på:

http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningspuljen/2011/2006/Hovedrapport_fra_advokatsamfundet.pdf

Balvig, F. (2010). *Danskernes retsfølelse og retsfornuft – et forspil*. Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet. 200 s. Kan downloades på:

http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningspuljen/2011/2010/Retsbevidsthedsundersogelsen_2010.pdf

Balvig, F. (2015). *Retsfølelse og retsfornuft – i Danmark. Metoder og materialer*. Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi. 289 s. (Nærværende publikation).

Øvrige publikationer:

Balvig, F. (2010). "Danskernes retsfornuft", *Advokaten*, 89, s. 22-23.

Balvig, F. (2014). "Folkets domstol". I: Krunke, H. et al (red.): *Rettens magt – magtens ret*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 13-24.

Balvig, F. & Holmberg, L. (2014). "Med straf skal stemmer bygges". I: Balvig, F. & Holmberg, L.: *Flamingoeffekten. Sociale overdrivelser og social pejling*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 225-254.

Balvig, F., Gunnlaugsson, H., Jerre, K., Olaussen L.P. & Tham, H. (2010). "Den nordiske retsbevidsthedsundersøgelse", *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, 97(3), s. 232–250.

Balvig, F., Gunnlaugsson, H. og Tham, H. (2011). "Ikke kun strenghed – replik om de nordiske retsbevidsthedsundersøgelser." *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, 98(3), s. 228–238.

Balvig, F., Gunnlaugsson, H., Jerre, K., Kinnunen, A. and Tham, H. (2015). "The public sense of justice in Scandinavia: A study of attitudes towards punishments.", *European Journal of Criminology* 12: s. 1–20.

Olaussen, L.P. (2011). "De nordiske rettsbevissthedsundersøkelsene – noen metodekritiske betraktninger", *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab* 98(3), s. 209–227.

Olaussen, L.P. (2011b). "Tilsvaret til replikk om rettbevissthedsundersøkelsene.", *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, 98(3): 239–244.

Arbejdspublicasjoner vedrørende materialer og metoder anvendt i undersøgelse (ikke offentliggjorte):

Balvig, F. (2006). *Metodisk redegørelse vedrørende undersøgelsen af danskernes syn på straf*. København: Advokatsamfundet. 74 s.

Balvig, F. (2006). *Appendiks A. Den kvantitative undersøgelse*. København: Advokatsamfundet. 418 s.

Balvig, F. (2006). *Appendiks B. Den kvalitative metode*. København: Advokatsamfundet. 129 s.

Balvig, F. (2006). *Danskernes holdninger til straf. Data fra den kvalitative undersøgelse*. København: Advokatsamfundet. 217 s.; Baseret på: Klinge-Christensen, C. (2006). *Danskernes holdninger til straf. En kvalitativ analyse*. København: Synovate/Vilstrup.

Balvig, F. (2006). *Danskernes holdninger til straf. Noter fra fokusgruppeinterviews*. København: Advokatsamfundet. 86 s.

Balvig, F. (2006). *Danskernes generelle holdninger til straf. Data fra en befolkningsundersøgelse*. København: Advokatsamfundet. 15 s.

Balvig, F. (2009). *Danskernes holdninger til straf. Data fra fokusgruppeinterviews*. København: Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet. 247 s. Baseret på: Demant, C. (2009). *Danskernes holdninger til straf*. København: The nielsen Company.

Hovedpublikationer vedrørende tilsvarende undersøgelser i andre lande:

NORGE:

Olaussen, L.P. (2013). *Hva synes folk om straffenivået? En empirisk undersøgelse*. Oslo: Novus forlag.

SVERIGE:

Jerre, K. (2013). *The Public's Sense of Justice in Sweden – A Smorgasbord of Opinions*. PhD dissertation in Criminology. Stockholm: Stockholm University, Department of Criminology. <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:643158/FULLTEXT01.pdf>.

ISLAND:

Gunnlaugsson, H. (2010). "Eru dómstólar mildari en almenningur", *Tímarit lögfræðinga* 60(3), s. 267–276.

FINLAND:

Særskilt afrapportering foreligger ikke (februar 2015),

GRØNLAND:

Balvig, F. (2015). "Retsfølelse og retsfornuft – i Grønland", *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab* (under udgivelse).